

سخن نخست

استاد سید محمد احصایی یکی از مطرح‌ترین هنرمندان معاصر ایران است که سال‌هاست در حوزه خوشنویسی، نقاشی و گرافیک فعالیت می‌کند. عده‌ای او را پایه‌گذار نقاشی خط در ایران می‌دانند چرا که او اولین کسی بود که از حروف به عنوان وسیله‌ای برای بیان استفاده کرد. البته بین کارهای ارزشمند زیادی که استاد احصایی در عمر هنری خود به جای گذاشته آثاری از وی مشهور به «الفبای ازلی» شهرتی دوچندان دارد.

احصایی از سال ۱۳۵۴ شروع به کشیدن تابلوهایی کرد که عمدتاً با کلمه «الله» یا عبارت «لا اله الا الله» شکل می‌گیرد و به گفته خودش نوعی ذکر تصویری «الله» و نمودی از عرفان و تصوف اسلامی را همراه دارد. او تاکنون چند نوبت به این کارها که به نام کارهای الله معروف است، پرداخته و در آخرین دستاورد رنگ را به کلی از میان برداشته تا در بی‌رنگی و بی‌اختیاری سفید روی سفید و سیاه با سیاه که هر دو تجلی از نور هستند طرحی نو در انداخته باشد. این شکل از کار او به «الفبای ازلی» نیز شهرت یافته است.

اما آنچه بیش از همه ما را در خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) برآن داشت که این شماره از نشریه «رایحه» را به این استاد مسلم خط در ایران اختصاص دهیم این بود که ایشان در سال ۱۳۷۹ در ششمین دوره انتخاب خادمان قرآن در هفتمین نمایشگاه قرآن کریم به عنوان هنرمند برگزیده «خادم قرآن کریم» و احیاکننده قلم محقق و تحریر، طراح صفحات متعدد از قرآن و تذهیب قرآن در مقام اول موفق به دریافت لوح افتخار و تقدیر از ریاست جمهوری وقت نایل شده‌اند.

استاد خود در این باره می‌گویند: «یکی از کارهایی که در این زمینه انجام داده‌ام احیای قلم محقق و ریحان در نوشتن قرآن است. با این قلم در زمان حکومت مغول و تیموری قرآن‌ها تحریر می‌شده است و طی ۳۰۰ سال گذشته به دلیل حجم زیاد کار و هزینه و صرف مدت زیاد برای تحریر آن کمتر به آن، پرداخته‌اند. با مطالعات و تحقیقاتی که داشته‌ام، متوجه شدم که این خط از نظر

تصویری - هنری بهترین تصویرگر کلمات خداوند است زیرا مشخصه آن صلابت، سادگی ظاهری و ریتم آرامش بخش آن است.» همچنین استاد احصایی گرچه در سال‌های اخیر درد شدیدی در ناحیه مچ دست و شانه‌ها دارند و هرگونه تدریس و کار اجرایی و هنری سنگین را انجام نمی‌دهند ولی به دلیل ارادتی که به قرآن دارند یک سال و نیم پیش با بزرگواری پذیرفتند که لوگوی خبرگزاری قرآنی ایران را طراحی و خطاطی کنند.

ایشان خود در این باره می‌گویند: «طراحی یک لوگو به طور معمول یک نصف روز طول می‌کشد و بعد مدت کوتاهی را هم به تغییرات حاصل در طرح اختصاص می‌دهند ولی من به دلیل مشکل مچ دست‌هایم زمان بیشتری را به این کار اختصاص دادم و چندین بار لوگوی مورد نظر را طراحی کردم و بعد یک نیمه‌روز به طراحی نهایی آن اختصاص دادم.»

آنچه ما در گفت‌وگو با هنرمندان ایرانی، یادداشت‌هایی که تعدادی از آنها را درباره محمد احصایی در اختیارمان قرار دادند، گزارش‌ها، مقالات و ... در قالب این مجلد تهیه دیدیم تنها ادای دین بسیار کوچکی به این هنرمند بزرگ‌منش ایرانی است که با آرزوی سلامتی روزافزون ایشان خدمتتان ارایه می‌کنیم.

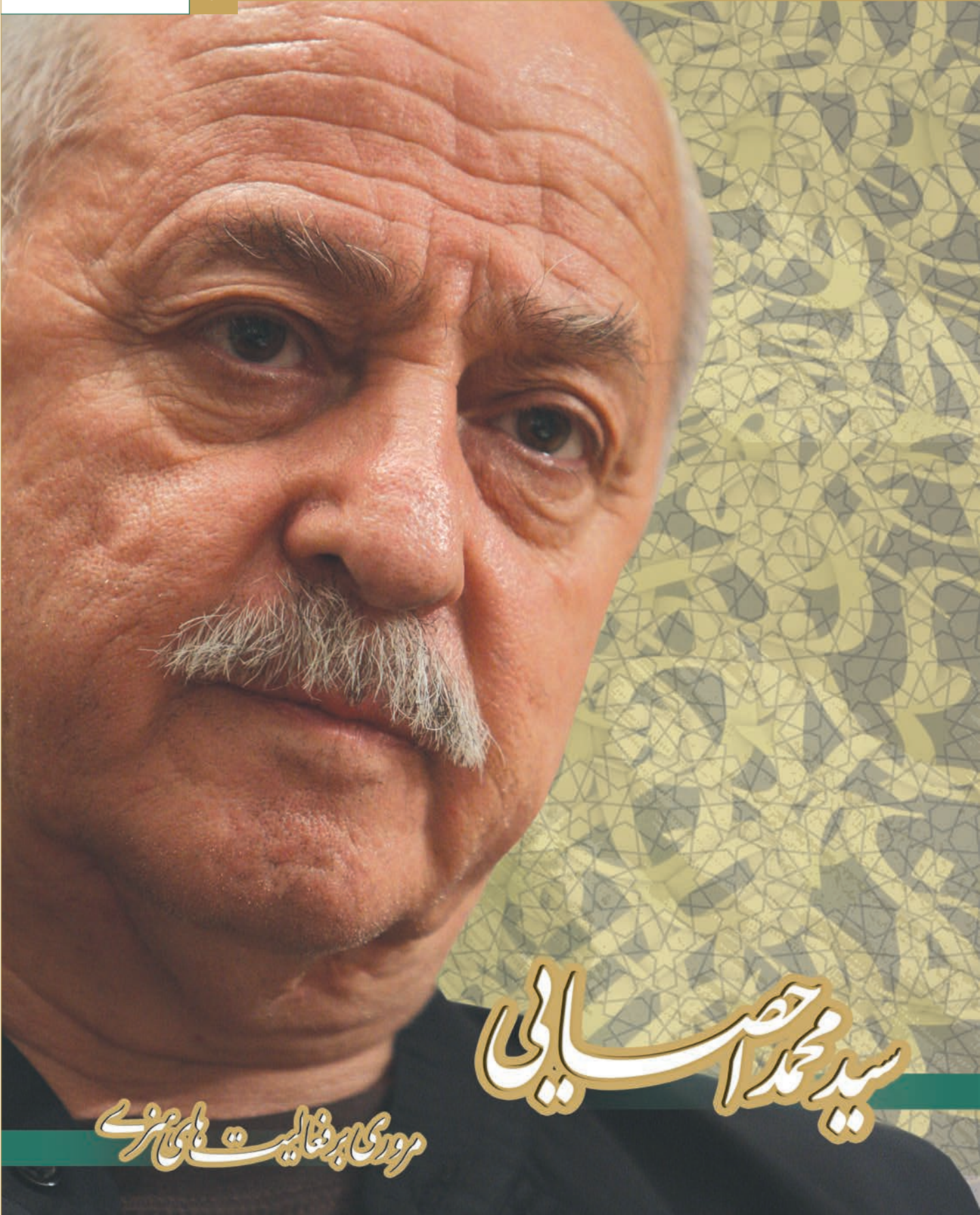
نکته دیگری که در پایان توضیح آن خدمت خوانندگان، لازم است این که در چپ‌نشین گفت‌وگو و یادداشت‌های هنرمندان پیشکسوت، تقدم و تاخر مطالب این بزرگواران که با سعه صدر ما را در این مسیر چند ماهه یاری کردند کاری بس دشوار بود و ما را گزیری نبود مگر توسل به ادبیات فارسی و چپ‌نشین مطالب براساس نام افراد به حروف الفبا.

تاچه قبول افتد و چه در نظر آید...

نغمه دانش آشتیانی

دبیر گروه هنر خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)

دی ماه ۱۳۸۷

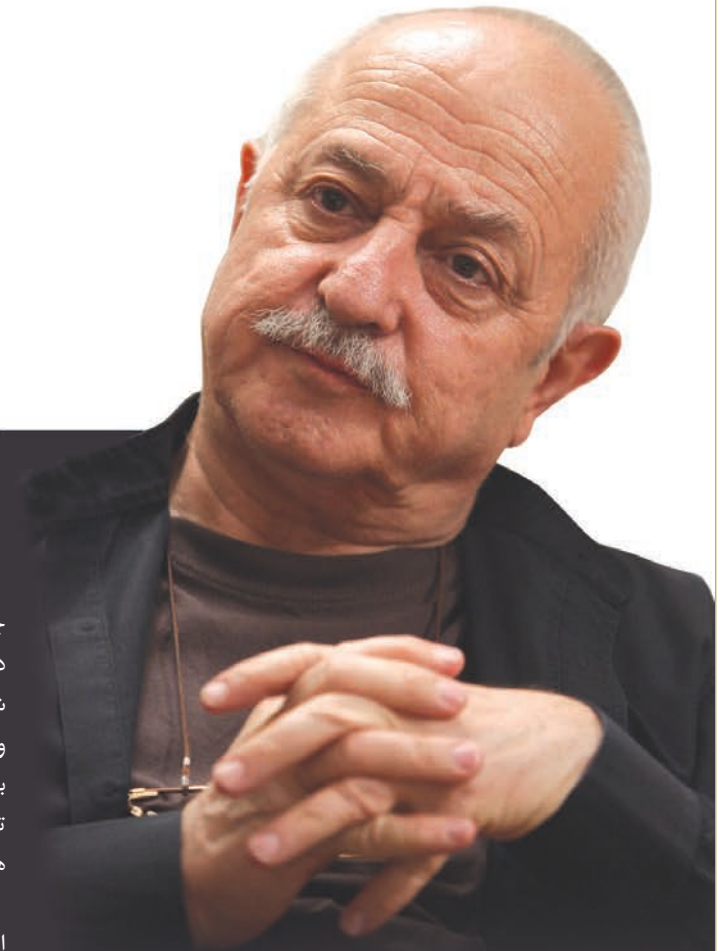

سید محمد حسینی

مردی پر مغالبت و مایه نری

مروری بر زندگی و فعالیت‌ها

چون مرتضی ممیز، آیدین آغداشلو، علی اصغر معصومی و بسیاری دیگر او به عنوان یک نقاش و خوشنویس به هنر گرافیک بیشتر نزدیک شد. چنان که اکنون همگان حضور او را در عرصه طراحی گرافیک و به ویژه حروف‌نگاری و بازی زیبایی‌شناسانه با حروف ایرانی و اسلامی بیشتر از عرصه‌های دیگری چون نقاشی حس می‌کنند. به دلیل همین تجربه دامن‌دار در گرافیک، در راه اندازی رشته گرافیک در دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران وی سهم بسزایی دارد.

محمد احصایی را بنیانگذار نقاشی خط در ایران می‌دانند چرا که او اولین کسی بود که از حروف به عنوان وسیله‌ای برای بیان استفاده کرد. [۴] زیرا به علت توانایی در خوشنویسی، خود را از نقاشان سقاخانه به «سنت» و آنگاه «خط» و از همه مهم‌تر «خوشنویسی» نزدیک‌تر می‌دانست و دلیل آن را وفاداری به سنت‌های خوشنویسی و اتصال به شکل واقعی حروف می‌شمرد و رویکردش حرکت از خوشنویسی به سوی نقاشی بود و به استفاده از عناصر و آرایه‌های بصری و مفهومی نقاشی در خوشنویسی‌هایش می‌پرداخت. کاری که این هنرمند چند سال بعد از نقاشان سقاخانه انجام داده بود و ابتدا با مخالفت و سپس با سبلی از تقلید خوشنویسان روبرو شده بود. همچنین او در کار نقاشی خط و ارائه و توسعه آن بیش از دیگران پایمردی کرده و تاکنون همچنان در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی خوش درخشیده است.

توجه به عرفان اسلامی

احصایی از سال ۵۴ شروع به کشیدن تابلوهایی کرد که عمدتاً با کلمه «الله» یا عبارت «لااله الاالله» شکل می‌گیرد و به گفته خودش نوعی ذکر تصویری «الله» و نمودی از عرفان و تصوف اسلامی را همراه دارد. او تاکنون چند نوبت به این کارها که به نام کارهای الله معروف است، پرداخته و در آخرین دستاورد رنگ را به کلی از میان برداشته تا

گروه هنر: «سیدمحمد احصایی» از نام‌های آشنا در عرصه هنر معاصر ایران است که به علت آثار موفق در زمینه خوشنویسی، گرافیک و نقاشی و نمود عرفان و تصوف اسلامی از گذشته تا کنون در محافل هنری جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده است.

سیدمحمد احصایی یکی از مطرح‌ترین هنرمندان معاصر ایران است که سال‌ها است در حوزه خوشنویسی، نقاشی و گرافیک فعالیت می‌کند. او پایه‌گذار نقاشی خط در ایران بوده ولی اکنون به علت بیماری آرتروز در ناحیه گردن چندان و مثل گذشته قادر به خوشنویسی نیست. وی متولد سال ۱۳۱۸ و فارغ‌التحصیل دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران است و کارش را به صورت حرفه‌ای با مجله جوانان جمعیت شیر و خورشید سابق آغاز کرد و بعد جذب سازمان کتاب‌های درسی شد و به صفحه‌بندی و سپس سرپرستی آتلیه گرافیک پرداخته و پس از مدتی با عنوان کارشناس کتاب‌های هنر سال سوم کارش را پی گرفت. بعد از آغاز همکاری با موسسه هنری پارس و همراهی با کسانی

تألیفات استاد احصایی به هنرمند حامد افران

این اثر با قیمتی بیش از ۱۰۰ هزار دلار به فروش رسید. در سال ۱۳۸۶ هر چند اثری از احصایی در حراج حضور نداشت، اما در این سال دو اثر از او در نمایشگاه بزرگ سال گروه «هفت نگاه» به قیمت ۲۰ و ۱۵ میلیون تومان فروش رفت.

در مزایده شب دوم آبان ۱۳۸۶، یک تابلو خط از این هنرمند در مرکز مزایده هنرهای معاصر ساتبی (sothebys) در لندن به مبلغ ۸۸ هزار پوند (بیش از ۲۱۷ هزار دلار) به فروش رفت که رسانه‌های بین‌المللی به‌طور گسترده‌ای آن را بازتاب دادند. این اثر بالاترین نرخ اشیا حراجی این گالری را به خود اختصاص داد و این اولین بار بود که تابلو خطی از یک هنرمند معاصر ایرانی به چنین مبلغی فروخته می‌شد.

آثار ارزشمند محمد احصایی در نقش برجسته

محمد احصایی آثار ارزشمندی در نقش برجسته دارد. در این بخش از فعالیت هنری نیز عنصر اصلی کارهای این هنرمند همچنان خوشنویسی و بازی خلاقانه با حروف است. معروفترین و محبوبترین آنها نقش برجسته تالار اجتماعات دانشکده الهیات دانشگاه تهران است که در سال ۱۳۵۶ آن را اجرا کرده است. اثری عظیم که در قالب حروف و بازی با حرکت و ترکیب کلمات به بازنمایی حسی شعر عطار در منطق‌الطیر و فراز و فرود سیمرخ پرداخته است. اثر دیگری که احصایی در قالب نقش برجسته آفریده، نمای سفارت ایران در ابوظبی مرکز امارات است که در این اثر نحوه آفرینش هنری به کلی با تالار دانشکده الهیات در تهران فرق دارد و حروف تک‌رنگ بر زمینه‌ای به ظاهر کهنه و هندسی و انتزاعی آمده‌اند. حروفی که هنر خوشنویسی ما را در خطوطی چون ثلث هویدا می‌کند و در عین حال

در بی‌رنگی و بی‌اختیاری سفید روی سفید و سیاه با سیاه که هر دو تجلی از نور هستند طرحی نو در انداخته باشد. این شکل از کار او به «الفبای ازلی» نیز شهرت یافته است.

از دیگر آثار شاخص او می‌توان به طراحی نشانه‌نوشته بالوگوی‌های خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، بنیاد نهج‌البلاغه، فرهنگسرای نیاوران، فرهنگستان هنر و سازمان کتاب‌های درسی و همچنین لوگوی بسیاری از روزنامه‌های سال‌های اخیر اشاره کرد. محمد احصایی در ده‌ها نمایشگاه انفرادی و گروهی قبل و بعد از انقلاب در ایران و کشورهای دیگر شرکت داشته که از جمله می‌توان شرکت در نمایشگاه سالانه بال سوئیس را نام برد.

کار احصایی در عرصه طراحی گرافیک نمودی خوشنویسانه دارد و از پوستر گرفته تا نشانه‌نوشته‌های او، همه ابتدا در حروف و بازی‌های ساختاری و سنجیده با ترکیب حروف خلاصه می‌شود و در نهایت نقشی گرافیکی ایفا می‌کند. به سبب آمیختن سنت با نوآوری، مخاطبان ارتباط مطلوبی با آثار او برقرار می‌کنند و شاید این نکته‌ای است که باعث شده در سال‌های قبل و بعد از انقلاب اسلامی کارهای او مورد توجه محافل هنری قرار گیرد.

این اقبال همچنان ادامه دارد و در حال حاضر و به صورت همزمان موزه هنرهای معاصر و فرهنگستان هنر به او و آثارش توجه نشان می‌دهند به طوری که تقریباً در تمام نمایشگاه‌های تجسمی این دو مرکز، تابلویی از او به چشم می‌خورد.

افزون بر اقبال رسمی، احصایی در عرصه فروش آثار هنری در داخل و خارج کشور نیز رکورددار است. در سال ۱۳۸۵ گران‌ترین اثر نقاشی خط حراج «کریستیز» دبی متعلق به او با نام «اسماءالله» بود.

طراحی لوگوهای مراکز مختلف

از آثار شاخص او می‌توان به طراحی

نشانه‌نوشته یا لوگوی‌های بنیاد نهج‌البلاغه،

فرهنگسرای نیاوران، فرهنگستان هنر و

سازمان کتاب‌های درسی و همچنین لوگوی

بسیاری از روزنامه‌های سال‌های اخیر

اشاره کرد

علاقه اعراب را نیز بر می‌انگیزد.

برخی فعالیت‌ها، مشاغل و تشویق‌ها

۱۳۳۷-۱۳۵۷: عضویت رسمی وزارت فرهنگ و وزارت آموزش و پرورش
 ۱۳۳۷-۱۳۴۲: آموزگار ادبیات فارسی در دبستان‌های دولتی تهران و دبستان جهان تربیت
 ۱۳۴۱: تجربه‌های «کاربردی خط» و نخستین تجربه‌ها برای ابداع سبک «نقاشی خط»
 ۱۳۴۳-۱۳۵۳: گرافیسیت، خوشنویس، مولف، کارشناس هنری و ویراستار سازمان کتاب‌های درسی (نقاش کتاب‌های درسی دبستان و دوره سه ساله راهنمایی و کتاب هنر - قسمت خط و خوشنویسی)
 ۱۳۴۵-۱۳۷۷: شرکت در مجامع فرهنگی - هنری، نمایشگاه‌های فردی و جمعی در ایران و در سال ۱۳۵۱ به عنوان اولین نقاشی برگزیده سال و چند نوبت به عنوان برگزیده در ایران و یکبار در فرانسه.
 ۱۳۴۹-۱۳۷۷: سفرهای متعدد به کشورهای آسیایی، اروپایی و آمریکایی برای مطالعه و تحصیل و شرکت در مجامع هنری و نمایشگاه‌های جمعی و فردی.

۱۳۴۹: آغاز تحقیق و کار در موسسه طراحی حروف و کارهای تایپوگرافی در موسسه تکنی پروسس نیویورک
 ۱۳۵۰: آغاز تدریس در رشته گرافیک در دانشکده هنرهای زیبا، دانشگاه تهران و آموزش گرافیسیم خط برای نخستین بار
 ۱۳۵۱: نقاش برگزیده نمایشگاه وزارت فرهنگ و هنر
 ۱۳۵۵: دریافت جایزه اول نمایشگاه کانی سورمر
 ۱۳۵۷: تا کنون عضو رسمی هیئت علمی دانشگاه تهران
 ۱۳۶۴-۱۳۶۶: عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی در بخش هنر و شرکت در برنامه‌ریزی دروس خط و گرافیک در شورای عالی انقلاب فرهنگی

۱۳۶۴-۱۳۶۶: دو دوره عضو شورای عالی انجمن خوشنویسان ایران و شورای عالی تعیین شایستگی استادی
 ۱۳۶۷: عضو شورای عالی هنرهای تجسمی کشور
 ۱۳۷۵: عضو هیئت امنای انجمن خوشنویسان ایران
 ۱۳۷۶: عضو هیئت موسس انجمن هنرمندان نقاشی ایران
 ۱۳۷۷-۱۳۷۹: عضو شورای عالی انجمن صنفی طراحان گرافیک ایران

۱۳۸۰-۱۳۸۶: شرکت در اغلب فعالیت‌های موزه هنرهای معاصر به عنوان عضو هیئت مشاوران هنری، عضو انتخاب آثار و هیئت داوری‌های متعدد و داوری در بینال‌های نقاشی، گرافیک و جشنواره‌های نقاشی و خوشنویسی جهان اسلام
 ۱۳۸۲: عضو کمیته متخصص خبره جهت ارزشیابی هنرمندان خوشنویس

۱۳۸۳: تاکنون عضو افتخاری انجمن هنرمندان نقاش
 ۱۳۸۳: تاکنون مشاور عالی انجمن صنفی طراحان گرافیک ایران
 ۱۳۸۳: عضویت پیوسته فرهنگستان هنر
 ۱۳۸۳: عضو برگزیده خطاط - گرافیسیت چهره‌های ماندگار از سوی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
 ۱۳۸۳-۱۳۸۴: عضو شورای ارزشیابی هنرمندان نقاشی - گرافیک در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
 ۱۳۸۳-۱۳۸۴: عضو کمیته نهایی شورای ارزشیابی هنرمندان خوشنویس کشور
 ۱۳۸۴: دریافت نشان درجه یکم ملی فرهنگ و هنر از رئیس جمهور بنا به تصویب هیئت وزیران

فعالیت‌های جنبی:

۱۳۵۴-۱۳۵۷: طراحی و اجرای ۴۵۰ متر مربع سفال نقش برجسته «نقاشی خط» به سفارش دانشگاه تهران برای دانشکده الهیات و معارف اسلامی
 ۱۳۵۹: نگارش ۵ قطعه کتیبه به قلم محقق برای مسجد الغدیر تهران
 ۱۳۶۴: نگارش و سفالگری، نقش برجسته، کتیبه ایوان ورودی موزه ملی ایران به قلم محقق
 ۱۳۶۴: تحریر قرآن کریم به قلم ریحان، ده جز (در حال ادامه)
 ۱۳۶۷-۱۳۷۰: طراحی و اجرای ۲۳۰ متر مربع سفال لعابدار نقش برجسته برای سفارتخانه ایران در ابوظبی امارات متحده عربی
 ۱۳۶۸: تحریر سی متر کتیبه به قلم محقق برای بخش روابط فرهنگی وزارت آموزش و پرورش
 ۱۳۸۲: تحریر سوره یوسف به قلم نستعلیق
 ۱۳۸۲: تحریر "دیوان حافظ" به قلم نستعلیق (در حال اجرا)

نمایشگاه‌ها

نمایشگاه‌های گروهی:

۱۳۴۵: نمایشگاه جمعی به مناسبت ۲۵ سال هنر ایران، تالار نوبنیاد موزه ایران باستان
 ۱۳۴۷: نمایشگاه جمعی در هتل هیلتون، ارائه اولین تابلوی نقاشی خط رنگ روغن روی بوم
 ۱۳۵۳: نمایشگاه جمعی در نخستین نمایشگاه هنری بین‌المللی تهران
 ۱۳۵۴: فستیوال بین‌المللی کانی سورمر، فرانسه
 ۱۳۵۵: نمایشگاه جمعی جهانی بال سویس
 ۱۳۵۶: نمایشگاه جهانی بولونیا، ایتالیا
 ۱۳۵۶: نمایشگاه هنرمندان ایرانی در پکن و شانگهای، چین
 ۱۳۵۷: نمایشگاه جمعی جهانی بال، سویس
 ۱۳۶۲: نمایشگاه هنرمندان ایرانی سازمان ملل یونسکو، پاریس

۱۳۶۳: بینال داکا، بنگلادش

۱۳۷۰: نمایشگاه "هنر ایران" در دوسلدورف، آلمان

۱۳۷۸: نمایشگاه هنرمندان ایران در عربستان

۱۳۷۹: نمایشگاه هنر ایران در مقر سازمان ملل در ژنو، سوئیس

۱۳۷۹: نمایشگاه سه نفره پروتاریا و کیپ تاون در آفریقای جنوبی

۱۳۸۰: نمایشگاه هنر معاصر ایران، در باربیکن لندن، انگلستان

۱۳۸۱-۱۳۸۲: نمایشگاه هنر معاصر ایران در تکزاس و فلوریدا، آمریکا

۱۳۸۲: نمایشگاه جمعی چهار نفره به دعوت آکادمی هنر چین و شرکت در

سمینار به مناسبت هفتادمین سال تاسیس آکادمی هنر چین

■
نمایشگاههای انفرادی:

۱۳۵۲: گالری سیحون، تهران

۱۳۵۳: انجمن فرهنگی ایران-آمریکا، تهران

۱۳۵۴: گالری لیتو، تهران

۱۳۵۶: گالری سیروس، پاریس

۱۳۵۷: مروری بر آثار از ۱۳۴۷ تا ۱۳۵۷ در دانشگاه الزهرا تهران

۱۳۶۹: گالری اولو، فنلاند

۱۳۷۹: گالری زند، امارات متحده عربی

۱۳۸۰: گالری زیبا، ونکور کانادا

۱۳۸۱-۱۳۸۲: نمایشگاه ویژه فعالیتهای مختلف در ارتباط با خطاطی

در گالری صبا به مناسبت هشتمین جشنواره جهانی پوستر

استاد احصایی

استاد «محمد احصایی» هنرمندی است که در کنار هنر والای خود اخلاقی نیکو نیز دارد. همکاران رسانه‌ای که در عرصه هنرهای تجسمی کار می‌کنند به خوبی او را می‌شناسند و می‌دانند که بی‌دلیل تلفنی را بی‌پاسخ نمی‌گذارد و به اصطلاح خودمان «خوش مصاحبه» است.

چندی پیش که در خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) قرار بر این شد که ویژه‌نامه‌ای درباره‌ی این استاد مسلم خوشنویسی و نقاشی خط به پاس سال‌ها خدمت ایشان به هنر ایران زمین به ویژه هنر معناگرا، دینی و در راس آنها قرآنی منتشر شود اولین تلاشمان تماس با ایشان برای مصاحبه‌ای تفصیلی با موضوع احصایی به روایت احصایی، بود که ایشان نیز از آن استقبال کردند ولی در تماس بعدی گفتند که به دلایل شخصی می‌خواهند این گفت‌وگو انجام نشود.

تلاش ما برای راضی کردن استاد به این مصاحبه چندباری ادامه داشت تا اینکه در یک بعدازظهر پاییزی میهمان ایشان در دفتر کارشان شدیم. گروه ما شامل نغمه دانش دبیر گروه هنر خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، فاطمه هلالی خبرنگار هنری، نقی خوش خلق عکاس و قاسم رئیسی تصویربردارمان بود.

بحث با استاد را نغمه دانش با توضیحاتی راجع به دلیل حضورمان و گرفتن این مصاحبه شروع کرد و از استاد خواست که به قول اصحاب رسانه در قالب «نرم مصاحبه» درباره خود و هنرش صحبت کند که استاد این کار را بی‌فایده عنوان کرد و علت اینکه باید درباره خود بگوید را جویا شد.

خبرنگار ما آشنایی جوانان و هنرمندان مبتدی را با زندگی هنری و افکار و عقاید یک هنرمند پیشکسوت به عنوان الگو، یکی از علل شروع مصاحبه از این نقطه خواند که گویا مجموع این سخنان استاد را راضی کرد.

به روایت «سید محمد احصایی»

دلیل مشغولیات ذهنی و همنشینی عاطفی که با کلام وحی دارد و کارش کار هنری و ذوقی است در نتیجه دریافت‌ها، عواطف و رفتارش صبغه عرفانی می‌گیرد. هنر خوشنویسی را باید در حوزه عرفان بررسی کرد، یعنی باید در حوزه زیبایی آن را بررسی کرد. یک هنرمند جمال‌شناس عارف، هنرمندی است که کارش در ارتباط با اسلام و قرآن کاری عارفانه است، تا همین مقدار می‌شود صحبت کرد اما راجع به گذشته و مسایل شخصی و خانوادگی هنرمند صحبت کردن هیچ سودی ندارد.

ایکنا: از همین باب که باز کردید، بحث را شروع می‌کنیم. یعنی این مساله که مطرح کردید که بهتر است گفته شود هنرمند عارف. آیا در صورت رسیدن هنرمند به جایگاهی که شما درباره آن صحبت کردید، می‌توان به او عارف گفت؟

احصایی: این هم نوعی عرفان است. عارف بودن طیف‌های مختلفی دارد. استادی مثال خوب و جالبی می‌زد، می‌گفت اگر شما در اتاقی باشید و پرده را کنار بزنید نوری را می‌بینید، اگر چراغی را روشن کنید، مقدار روشنایی متفاوت خواهد بود و اگر که پنجره را باز کنید و چراغ را هم روشن کنید باز هم میزان نور فرق خواهد کرد، همچنین اگر بیرون از اتاق بروید و آفتاب را ببینید میزان نور تغییر خواهد کرد و نور آفتاب در میانه روز و اول صبح و دیگر ساعات روز باز به مراتب متفاوت خواهد بود.

مساله عرفان و عارف نیز بدین گونه است؛ یعنی مقدار عرفان و معرفتی که انسان از خداوند دارد، به زمینه‌های معنوی خودش بستگی دارد و مثلاً بسته به این است که چقدر دل سپرده باشد، چقدر کار کرده باشد و چقدر بی‌خویش شده باشد و چه اندازه توانسته باشد خودش را از کارش کنار زده باشد، آن وقت معنا و روشنایی در کارش تجلی می‌یابد و من تردید ندارم که کارهای خطاطان گذشته به ویژه خوشنویسانی که کلام خداوند را خطاطی کرده و تذهیب کردند، درجات مختلف عرفان در آنها قابل مشاهده است.

وقتی راجع به «صفا» در خوشنویسی صحبت می‌کنیم درست اشاره به همین بحث است؛ چراکه نگاه کردن به کار بعضی‌ها روح و روان آدمی را شاد می‌کند به طوری که آدمی نمی‌تواند از آن نوشته چشم بردارد و آنچنان غرق این هندسه می‌شود که مرتب به او لذت منتقل می‌شود،

ایکنا: استاد دلایل گرایش شما به هنر دینی چیست و در گذر تاریخ فعالیت هنری خود، آثارتان را چگونه طبقه‌بندی می‌کنید؟ چطور شد به سمت هنرهای تجسمی رفتید و عنوان «خادم القرآن» برای شما چه مسئولیتی به همراه آورده؟ یا صرفاً عنوانی تشریفاتی است؟ همچنین در مورد آثارتان صحبت کنید و اگر خاطره‌ای از خلق آثارتان دارید، بفرمایید.

احصایی: هر کاری که توسط کسی در جامعه انجام می‌شود، دارای کاربردی است. حال این کاربرد یا ذوقی شخصی است یا ارتباط اجتماعی دارد. نکته اینجاست که صحبت کردن راجع به آن کار از زبان خود هنرمند یا عامل آن عمل، بعضاً کار جالبی نخواهد بود، چون بعضی توانایی صحبت دارند و به اصطلاح شیرین صحبت می‌کنند و موضوعات جالبی را مطرح می‌کنند ولی بعضی این‌گونه نیستند و این توانایی را کمتر دارند.

من از جمله کسانی هستم که در مورد کارم نمی‌توانم خوب صحبت کنم، گرچه معلم هستم ولی معمولاً در محیط دانشجویی، سعی می‌کنم موضوع بحثی که مربوط به تخصص من و حیطه کاری دانشجویان است را بشکافم و در مورد آن صحبت کنم و در این میان دانشجویان باید یک برداشت کلی و آگاهی راجع به پروژه داشته باشد و بعد در قالب یک برخورد دانشگاهی نتیجه

کارش را بیاورد تا هر دو با هم به تعامل برسیم ولی در مورد کار خودم که امری شخصی و در نتیجه ذوقی و هنری است، نمی‌شود گفت که کارها برای دیدن انجام شده است.

راستش را بخواهید توانایی شرح و توضیح کارهایی که با آنها شناخته شده‌ام را ندارم، نه تنها من بلکه خیلی‌ها این توانایی را ندارند. بدین معنی که کار دیداری را باید دید و کار شنیداری را باید شنید. فرض کنید درباره اثر «چهارفصل» و یوالدی چه می‌توانید بگویید؟ شنونده گوش می‌کند و یا از آن خوشش می‌آید و می‌فهمد و یا خوشش نمی‌آید و یا نمی‌فهمد، درست مثل بحث عرفان اسلامی که امری ذوقی و هنری است.

با همه این حرف‌ها اگر من درباره خودم حرف بزنم و شما بخواهید با توجه به سخنان من نامی بر آن تعیین کنید، به نظر من بیشتر باید از جانب عرفان وارد ماجرا شوید چراکه هنر خوشنویسی در حوزه اسلام به

معروف شده به مجموعه «الله»، را ببیند. این مجموعه نه مهارت خوشنویسی و ترکیب بندی را دارد و نه مهارت نقاشی گونه در آن هست، همه اینها رنگ باخته و به جای آن حس، حرکت، عشق و طراوت نشسته و سرانجام ذکری که حاصل می شود در واقع ذکر تصویری «لا اله الا الله» «الله» است.

به همین دلیل شما قاعده از پیش تعیین شده ای که معمولاً قواعد خطاطی است را در آن مجموعه اثر نمی بینید و یک هندسه بومی و فنی در آن وجود ندارد. یا خوشستان می آید یا خوشستان نمی آید که اگر خوشستان بیاید بدین دلیل است که «بی احصایی» است در نتیجه نمی توانید در برابر آن مقاومت کنید و می گوید این آثار جور دیگری است و اینکه می گوید جور دیگری است، این توفیقی است برای کار. این توفیق در آن جایی است که من نیستم.

یک سری از کارهای «الله» من در آن درجه ای از عیار است که «بدون احصایی» است یعنی دست کسی به نام احصایی گرفته شده و کاری انجام گرفته است. اگر توفیقی باشد در اینجاست.

این چیزی نیست مگر آن که صاحب کار دارای آن عیارها، ارزش ها و معناهای ذوقی و عرفانی آن محتوا باشد. این نکته بسیار مهم است که شاید برای کسانی که این مطالب را می خوانند یا می شنوند به ویژه برای کسانی که مبتدی هستند جالب باشد که تنها نوشتن و تمرین کردن فقط خط را خوب می کند.

تنها با نوشتن و تمرین کردن نمی توان خوشنویس شد و تمام کار، نوشتن و تمرین کردن نیست. امکان درونی پرداختن به هر کاری حتی کارهای هنری به طور متعارف و بالقوه برای هر کسی فراهم است و هر کسی می تواند با مجاهدت و تمرین، تکنیک و قالب آن فن و هنر را به دست آورد.

این امر ساده ای است. حالا کسی کمی زودتر و کسی دیرتر به آن تکنیک ها و قالب ها دست می یابد. تعداد این افراد بسیار است که اهل فن درباره آنان می گویند، در مقدمات یا در اصول کارشان به شکل اعلی رسیده، آنان کسانی هستند که به اصول رسیده اند، اما تعداد کسانی که از آن اصول فراتر می روند خیلی زیاد نیست.

در بخش های مربوط به دین، معنویت، کلام خدا و معارف اسلام دو گونه شناخت وجود دارد: یکی از طریق قواعد و اصول است و دیگری از طریق هنر و عشق. از این دو دسته، آن دسته ای که در بخش ذوقی، عرفانی و هنری ماجرا قرار می گیرند، آثارشان مثل خود هنر فوق العاده پیچیده است و کسی نمی داند این اثر از کجا می آید. بنابراین در کار هنرمند هم آنچه که دیدنی است باید فقط دید. البته برای اهل فن حاصل کار من قابل شناخت است چون زبان بصری مرا می دانند و در مورد مخاطب عام هم به دلیل این که نسبت به هنر خوشنویسی یا نقاشی خط علمی ندارد، راجع به کار صحبت نمی کند ولی می گوید این حال مرا خوب کرد و از دیدن آن سیر نمی شوم یا این که این کار که می گوید به نظر من ارزش ندارد یا اگر بخواهد خیلی تعارف کند می گوید مثل این که سر حوصله نبودید.

خود من سطل خاکروبه ام از نوشته و خط پر است، هر چند می دانم که هر چه بنویسم از لحاظ تکنیکی درست است، چون ۶۰ سال است کار می کنم، بنابراین قطعاً عیبی در اصول نیست، منتها از آن به بعد پسند من ملاک کار است. این که آیا این کار نتیجه «من بی من» است و این که آن «من بی خویشتن» در آن اثر هست یا نه. اگر من بی خویشتن باشد آن اثر از نظر من خوب است و اگر نه، آن اثر دور ریختنی است.

اگر «من بی خویشتن» در اثر باشد آن اثر را نگه می دارم ولی اگر من «احصایی» در آن باشد، آن اثر را دور می ریزم. هر کسی در هر مقطعی یک تعریفی دارد و الان تعریف «محمد احصایی»، «بی احصایی» است نه «با احصایی».

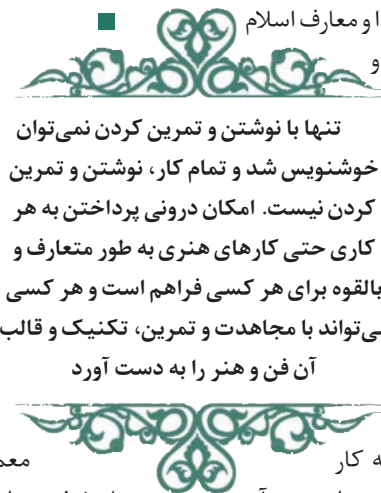
«با احصایی» در دوره جوانی اش بوده و الان اگر کسی بخواهد مرا ببیند «من بی من» را باید ببیند. به طور مثال مجموعه «الفبای ازلی» که

ایکنا: در این سیر و سلوک عرفانی که قرار است از هنرمند، عارف بسازد، آیا نوع هنر هم المان تعیین کننده ای است؟

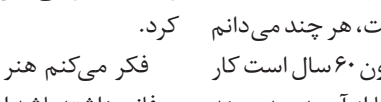
احصایی: من فکر می کنم که هم بله و هم خیر. بله از این جهت که بسته به این است که در یک هنر خاص به چه موضوعی پرداخته شود چون هنر شعبات مختلفی دارد. در هنرهای تجسمی هنرمندانی که به سیاست پرداخته اند ممکن است که صبغه عرفانی داشته باشند ولی موضوع آنها اجتماعی است.

معمولاً هنری که فوق العاده خالص است و یک امر بسیار شخصی است در بحث عرفان مورد بررسی قرار می گیرد و عرفانی و معنوی بودن و غیرمعنوی بودن آن مشخص می شود و در این رابطه بیشتر می توان راجع به هنر آستره، انتزاعی و تجریدی صحبت کرد.

فکر می کنم هنر تجریدی جدای از سرزمین آن، می تواند صبغه عرفانی داشته باشد اما جنس آن فرق می کند. علت آن این است که شما با کار شخصی که ممکن است آن را متوجه نشوید مواجه می شوید ولی این اثر در باطن خود به جایی وصل است که خارج از حوزه زندگی هنرمند است و خارج از حوزه ملموساتش است. یعنی این هنرمند در ماوراء الطبیعه زندگی، فکر و حرکت می کند مثلاً کارهای «جکسون پولاک» و کارهای «رودکو» این گونه است، یا مثلاً کارهای موندریان. علاوه بر این بخش دیگری هست که مستقیماً با دین و مذهب ارتباط پیدا می کند، به طور مثال بعضی می گویند هنر اسلامی، هنر دینی، در حالی که ما هنر اسلامی و هنر دینی نداریم بلکه ما هنرمند مسلمان و هنرمند دینی داریم و حاصل اینها ممکن است دینی باشد.

تنها با نوشتن و تمرین کردن نمی توان خوشنویس شد و تمام کار، نوشتن و تمرین کردن نیست. امکان درونی پرداختن به هر کاری حتی کارهای هنری به طور متعارف و بالقوه برای هر کسی فراهم است و هر کسی می تواند با مجاهدت و تمرین، تکنیک و قالب آن فن و هنر را به دست آورد

ایکنا: با این تعریف اخیر که ارایه کردید آیا کسی می‌تواند با یک دریافت یکباره از عالم معنا، مسیری را در هنر سریع‌تر طی کند؟ این‌گونه دریافت‌ها در حوزه‌های فلسفی و معنایی نمونه دارد، آیا این دریافت‌ها در هنر هم وجود دارد؟

احصایی: بله در هنر خیلی بیشتر وجود دارد. برای اینکه مربوط به امر درونی هنرمند است.

ایکنا: با قبول این مساله، بحث تکنیکال هنر در مورد چنین افرادی چه می‌شود؟
احصایی: تکنیک ابزار بیان است. به عنوان مثال یک نوازنده تا یک ساز نداشته باشد نمی‌تواند آهنگی بنوازد اما بحث بر سر آن چیزی است که حاصل می‌شود. مولانا می‌گوید:

«خشک سیمی و خشک چوبی و خشک پوست

از کجا می‌آید این آواز دوست».

یعنی بحث بر سر آن چیزی است که از این حاصل می‌شود و بستگی تام به شخص نوازنده دارد که ممکن است صوتی که از ساز او خارج می‌شود شما معنا بشنوید یا در حوزه هنرهای تصویری شما معنا ببینید. مساله اصلی وسیله نیست؛ چون وسیله مثل حرف زدن ما و استفاده

ایکنا: آیا بهتر نیست جریان هنر منسوب به اسلام را جغرافیایی و سرزمینی ببینیم؟

احصایی: می‌توانیم این‌گونه نیز ببینیم. غرض از این بحث این است که خود موضوع هنر هم می‌تواند تعیین‌کننده باشد، مثلاً به طور

قطع خط و کلام در اسلام جزو هنرهایی است که به معنویت نزدیک‌تر است برای این که کلمات و حروف، خود محمل معنا هستند و آنهایی که نقش‌کننده کلام وحی هستند نیز ارتباط مستقیم با کلام وحی دارند بنابراین فرد خطاطی که محمل کلام وحی است، هنرمند دینی محسوب می‌شود.

به طور مثال طبیعی است به شخصی که آیت‌الله العظمی است به هیچ وجه نتوان اعمال

غیردینی منسوب کرد. اصلاً تعریف و کار چنین فردی این است. هنرمندی هم که با ابزار و موضوعاتی که مربوط به دین

است کار می‌کند طبیعتاً به عنوان هنرمند دینی محسوب می‌شود و عارف بودنش بستگی به بازدهی و حاصل کارش دارد و ما اجباراً برای این که به تعریف درست برسیم باید هر کاری را جداگانه ببینیم و آن کار خاص را باید دید که آیا دارای صبغه عرفانی هست یا نه.

خوشنویسانی اشاره می‌کنم که قطعاً عارف بودند برای این است که من این معرفت را در آثارشان می‌بینم. من نگاه می‌کنم می‌بینم این اثر نمی‌تواند بدون عشق به الهیات و دین به وجود آمده باشد.

کارهایی را نیز می‌بینم که روح ندارد و یک صنعت ابتدایی است. از سوی دیگر تا آنجا می‌توانم پیش بروم و آثار کسانی را مثال بزنم که از نظر رعایت قواعد در درجه عالی نیستند اما دارای این ماجرای عرفانی هستند که وقتی آدمی به اثرشان نگاه می‌کند حالش را خوش می‌کند و این سلوک عرفانی در اثر کاملاً مشهود است.

از کلامات است که در مقامات عرفانی زیاد لازم نیست در مورد آن صحبت شود. به طور مثال ما ممکن است توجه بیشتری به کودک محصلی که حرف می‌زند به لحاظ بکارگیری افعال و الفاظ صحیح، داشته باشیم، این که این کودک می‌تواند ماجرا را خوب تعریف کند یا نه، ولی در مورد ادیبی که در سالی صحبت می‌کند توجه چندانی به ظاهر کلمات مورد استفاده اش نداریم بلکه به معنای آن سخنان بیشتر توجه می‌کنیم. در گلستان سعدی خطاهای دستوری وجود دارد مثلاً می‌گوید «اولی تر» ولی کسی به این خطاها توجهی نمی‌کند بلکه به پیامی که در حکایت هست توجه می‌کند.

ایکنا: از بین این همه آثار هنری تنها یکسری از آنها در گذر تاریخ ماندگار می‌شوند. لطفا ماندگاری این آثار را از زاویه همان عرفان و خلوص تجزیه و تحلیل کنید. جایگاه ویژگی‌های تکنیکال آثار در این ماندگاری در گذر تاریخ چگونه است؟

احصایی: ماندگاری یک اثر در گذر تاریخ تنها بدین دلیل نیست که عامل آن اثر به درجاتی رسیده است، بلکه بینندگان نیز هم جنس او هستند. آنهایی که کارها را نگهداری می‌کنند هم از همین جنس هستند. به همین دلیل آن آثاری که در تاریخ می‌مانند هر دو طرف قضیه را با هم دارند و ماندگاری اثر یک امر دوطرفه است؛ یعنی یک بده بستان عاطفی است بین کسی که آن اثر را فراهم و اجرا کرده و از اثر جدا شده با دیگرانی که آن اثر را نگهداری می‌کنند. در اینجا دیگر این اثر می‌ماند و تاریخ، این اثر می‌ماند و فرهنگ، این اثر می‌ماند و هویت. وقتی اثری هنری پاسداری می‌شود، که دارای درجات عالی باشد. در مشی اثر عالی و هنری، پاسداری هم نهفته است. هیچ اثر بنجلی به طور گرامی نگهداری نمی‌شود.

ایکنا: در مسیر عارف شدن یک هنرمند، به غیر از سیر و سلوک، طی طریق و مقامات و دریافت‌های عالم بالا، چه چیزهای دیگری می‌تواند موثر باشد؟

احصایی: ما نمی‌توانیم برای هنرمند تکلیفی مشخص و دستورالعملی صادر کنیم و بگوییم این هنرمند قرار است عارف شود یا باید عارف شود. کار هر کس با خودش سنجیده می‌شود. به نظر من تعلیم و تربیت سنتی ما در ارتباط با دوران معاصر دارای گسل است، اصلاً فراموش شده است. هنرمندان معاصر ما نمی‌دانند که هنرمند در قدیم از طریق معرفت کارش غنی می‌شده است. این که می‌گویند وضو بگیرید، مقدمات است. در وضو یکسری مفاهیم وجود دارد و هنرمند را آماده می‌کند. علت این که به

در کودکی من پدرم خاطره‌ای را برایم تعریف کرد. او می‌گفت در مجلسی نشسته بودیم و شخصی که در محضرش بودیم به یکباره پایش را دراز کرد، من تعجب کردم و پرسیدم چه شد و او گفت کسی داشت به دره می‌افتاد و من به همین علت این واکنش را از خود نشان دادم. آن شخص نوعی دریافت داشت و در آن لحظه پرده از جلوی چشمانش کنار رفت. نقل است که روزی فرزند شیخ ابوالحسن خرقانی را جلوی خانه‌اش می‌کشند و خانمش گله می‌کند و می‌گوید خرقانی از

جاهای عجیب و غریب خبر می‌دهد ولی خبر ندارد که در جلوی درب خانه‌اش فرزندش را کشتند و خرقانی می‌گوید آنجایی که من می‌بینم پرده از جلوی دیدگانم کنار رفته و من می‌بینم و آنجا که من نمی‌بینم حجابی جلوی دیدگانم است.

ایکنا: استاد! یکی از خوشنویسان که با او

صحبت کردیم منتقد بود که شما خوشنویسی را هنر

نمی‌دانید، آیا منظور شما خوشنویسی بوده یا خطاطی، بر اساس

مطالعاتی که داشته‌ام گویا بین خطاطی و خوشنویسی تفاوت قائل

هستید؟

احصایی: قسمتی از صحبت‌هایی که تاکنون کردم پاسخ پرسش شما بود. تا آن جایی که برای خوشنویس اصول حاصل می‌شود، حاصل کار یک اثر خوشنویسی است و در این مرحله خداوند به همه افراد استعداد داده که با تمرین، ممارست، عشق و علاقه به این زیبایی‌شناسی سنتی دست پیدا کنند.

ایکنا: منظورتان از زیبایی‌شناسی سنتی

چیست؟

احصایی: زیبایی‌شناسی سنتی، زیبایی‌شناسی‌ای است که هندسه آن از پیشترها برای ما آرام آرام شکل گرفته است. امروزه هنرجویی که می‌خواهد خوشنویس شود به اجبار معلمش بر اساس قواعدی که از ۵۰۰-۴۰۰ سال پیش فراهم شده، تعلیم می‌بیند. در این مرحله شما کار را می‌بینید و ملاحظه می‌کنید که دارای فن و صنعت است که از آن با عنوان خوشنویسی یاد می‌کنیم، بنابراین فقط فن و صنعتی است و نمی‌توانید آن را هنر بنامید مگر این‌که این صنعت را هنر تلقی کنید.

امروزه به این آثار هنر نمی‌گوییم چراکه معنی هنر را دیگرگونه می‌فهمیم. من این اواخر سرانجام به این نتیجه رسیدم که وقتی درباره اثر هنری به طور عام و اثر خوشنویسی به طور خاص صحبت می‌کنیم، می‌گوییم من باید اثر را ببینم و نمی‌توانم همین‌طور بگویم که آن قطعه خوشنویسی هنر است. ممکن است یک قطعه خوشنویسی اثر هنری باشد و یک قطعه خوشنویسی دیگر صرفاً فقط خوشنویسی باشد.

ایکنا: وقتی خدا می‌گوید قرآن ماندگار است و تحریف‌ناشدنی و کسی نمی‌تواند شبیه آن را بیاورد این نکته برایم تداعی می‌شود که همین ویژگی منحصر به فرد هنری قرآن یکی از دلایل ماندگاری آن شده است. یعنی آنقدر این هنر والا است که اولاً کسی از عالم پایین نمی‌تواند شبیه آن را خلق کند و از سویی دیگر آنقدر ناب و بی‌بدیل است که هر هنرشناس و سخن‌شناسی آن را پاسداری می‌کند.

احصایی: خداوند می‌فرماید ما قرآن را نازل کردیم و

خود نگاهبان آن هستیم. جالب است که اینجا به

ارزش خطاط و خوشنویس می‌توانید پی ببرید.

پیامبر اکرم (ص) خود نگاه‌دارنده قرآن بودند و بعد

از رحلت ایشان این رسالت به خطاط سپرده شد.

در نتیجه خطاط با یک واسطه‌ای به نگاه داشتن

کلام وحی کمک کرده و می‌کند. یکی از

عزت‌هایی که خطاط دارد، مستخدم بودن و

نگاهبان بودن قرآن است. از اینجا است که می‌توان به عشق و عرفان

نزدیک شد.

خوشنویسی که به چیزی عشق و دلبستگی دارد نمی‌گوید خوشنویسی می‌کند بلکه می‌گوید من مرتب مشق لیلی می‌کنم و در واقع هم خوشنویسی نمی‌کند، مشق لیلی می‌کند. این نوع دلبستگی باعث می‌شود که آن مشی به اثر هم سرایت کند. تمام چیزهای اطراف ما دارای مشی است. مشی که خداوند برای تک‌تک انسان‌ها نهاده است. معمولاً کسانی که این امور را دست‌کم می‌گیرند و

مرتب از خدا مطالبه می‌کنند متوجه نیستند که

هرچه بر آنان بشود جزو مشی خداوند است و

عارف همه اینها را دوست دارد و در همه اینها

چیزی به عنوان بی‌عدالتی نمی‌بیند، چون آن

«قبول و رضایت» در او به قدری قوی است که

تبدیل به زیبایی‌ها می‌شود و سعدی در این باره

می‌گوید: به نام آن که صورت، خوب آفرید و

سیرت، زیبا. بعضی به اشتباه می‌خوانند: «به نام

آن که صورت خوب و سیرت زیبا آفرید» مگر خداوند

صورت زشت هم آفریده؟ زشتی و زیبایی یک امر نسبی، زمینی و

انسانی است. خداوند صورت بد نیافریده چون او آفریننده زیبایی مطلق

است.

ایکنا: جمله معروف حضرت زینب (س) در دربار یزید درباره توصیف واقعه عاشورا که فرمود جز زیبایی ندیدم، به گونه‌ای تایید حرف شماست.

احصایی: بله و به همین دلیل خطبه ایشان از سر عجز نیست بلکه

بحث مهم‌تری دارد. در بحث عرفان نباید درگیر ظواهر شد چراکه

نمی‌توان به رویدادها، ظواهر امر و نتیجه‌گیری‌های مادی اعتماد کرد.

خوشنویسی دقیقاً برای کسانی که هنر و فن را از هم تفکیک می‌کنند، کاملاً یک صنعت و فن بسیار بالایی است. البته در سنت ما به آن هنر می‌گویند. مثلاً شمشیرزنی و سوارکاری را هم هنر می‌دانند، یا گزارشگر فوتبال چنین گزارش می‌دهد که فلانی با هنرمندی تمام توپ را به سقف دروازه حریف کوبید، این شوت کجایش هنر است؟ نکته مورد توجه این است که باید دید منظور گزارشگر از هنرمندی چیست؟ یا مثلاً این قطعه معروف فردوسی که می‌گوید: «هنر نزد ایرانیان است و بس» اشاره به صنایع دارد. در آن زمان Art (هنر) مثل امروز نبوده و تعاریف امروزین را نداشته است و من برای این‌که سره از ناسره تشخیص داده شود و به هر نوشته‌ای هنر نگویند این تعریف را ارائه کرده‌ام.

ایکنا: یعنی فرد خوشنویسی ممکن است به لحاظ رعایت فن و تکنیک مانند میرعماد باشد ولی آن ذوق عرفانی که مدنظر شماست، در آثارش وجود نداشته باشد.

احصایی: بله. یک مثال دیگر می‌زنم. تمام عناصر موجود در هنر قالی از قدیم تا به امروز دارای نام است. منظوم نمونه‌های سنتی است که هر کسی که مثلاً فلان عنصر قالی از جمله ختایی شاه عباسی را در قالی خود گذاشته باشد، کار هنری نکرده بلکه تنها یک بافنده است که نقشی را بافته است.

این سوال قابل طرح است که چه زمان به یک قالی، قالی هنری می‌گویند؟ آنجایی که طراح این عناصری (لچک، ترنج، ختایی و...) که در قالی شناخته شده است را در ذهن خود طوری کنار هم می‌چیند و به قالی منتقل می‌کند که وقتی آن را نگاه می‌کنید، حالتان تغییر می‌کند، خوشتان می‌آید، مشعوف می‌شوید، حیرت می‌کنید و... این می‌شود اثر هنری.

در مقابل، قالی‌ای را می‌بینیم که تمامی عناصر موجود در هنر قالی، در آن رعایت شده ولی وقتی به آن نگاه می‌کنید حالتان به هم می‌خورد. علت آن این است که آن کار سرهم‌بندی است با بافنده‌ای بی‌ذوق. همکاران در صحبت‌های خود اشاره به وجود «حس» در اثر کرد، اثری که حس ندارد هنری نیست، البته حس کمترین چیزی است که می‌توانید به آن نسبت بدهید یعنی شما بیان صحیح نمی‌کنید حس چیست.

منظورم این است که Art در اثر نیست، یعنی چیزی نیست که شما را به حیرت بیندازد. البته منظور از «شما» کسی است که نسبت به هنر قالی و زیبایی‌شناسی معرفت دارد. گبه‌هایی که بسیار ابتدایی است گاهی به گونه‌ای است که از زیبایی آن حیرت می‌کنید و ممکن است بافنده آن آدم عادی باشد، مثلاً یک دختر روستایی آن را بافته باشد ولی از آنجایی که این بافته از دلش برخاسته است. بنابراین در تنهایی خود یک نقش‌هایی به یاد معشوق طرح می‌زند. مشق لیلی می‌کند حال ممکن است مشق مجنون هم بکند! و آنچه که حاصل می‌شود در نظر کسی که توانایی خوانش دل عاشق را دارد، باارزش است. ارزش عاطفی دارد. می‌شود هنر.

ایکنا: من این گونه خوانده بودم که خطاطی هنر نیست و هر کسی که می‌نویسد خطاط است و این خوشنویسی است که هنر است یعنی درست عکس تعریف شما.

احصایی: این تعریفی که من از خوشنویسی ارائه کردم با خواندن فهمیده نمی‌شود و این سوء تفاهمی که برای شما پیش آمده - البته من جسارت نمی‌کنم که شما متوجه نشدید شاید من واضح توضیح ندادم - معطوف به این مساله است که در خطاطی چیزی هست و رای صنعت خوشنویسی، همان صحبت‌هایی که درباره عرفان کردم. عرفان دقیقاً یک برداشت هنری از دین است و قدیمی‌ها می‌گویند که امری ذوقی است، خطاطی نیز چنین است.

ایکنا: شما قید «خوشنویسی» را عنوان کردید و با این تحدید، ذهن به این مساله معطوف می‌شود که منظور شما فقط خوشنویسی است در حالی که الان از مجموع صحبت‌های شما این‌گونه برداشت می‌کنم که در هر هنری ابتدا یکسری اصول را باید فراگرفت و در مرحله بعد اگر هنرجو به آن درجه از شناخت ذوقی که مدنظر شما است، برسد ما حاصل کارش اثر هنری می‌شود؛ ولی با این تحدید عنوان، ذهن این‌گونه برداشت می‌کند که خوشنویسی در هر مرحله‌ای هنر نیست.

احصایی: ما این نظرها و تعاریف را برای اهل فن می‌گوییم و بعد جای خالی (پرسش) را باقی می‌گذاریم که مثل شما سوال کنند. نقاشی هم همین‌طور است. کسانی که برای کتاب‌های تاریخ طبیعی دل و روده می‌کشند، در حالی که کارشان نقاشی است ولی نقاشی هنری نیست، بنابراین نوشتن و نقل فن و قواعد صرفاً به تنهایی نمی‌تواند اثری هنری باشد اما خوشنویسی در ذاتش هنر است.

ساختار اصلی نستعلیق مثلاً اثری هنری است چون این اثر، اثری است؛ که نمونه ندارد و آبستره و انتزاعی است. دارای هندسه پیچیده و جالبی است و از زیبایی‌شناسی بالایی برخوردار است. البته این تعاریفی

تیموری و صفوی. گنج‌بری‌هایی که برای محراب انجام داده‌اند و آمیخته به خط است، این خطوط از نظر خوشنویسی عیار بالایی ندارند ولی اثر هنری و خطاطی هستند. این اثر هنری خط‌نوشته با خوشنویسی متفاوت است. هستند بسیاری که خوشنویس هستند اما هنرمند نیستند و آثار هنری از ایشان ساطع نمی‌شود. فقط چیزهای زیبایی با قواعد از پیش تعیین شده نوشته‌اند. فکر می‌کنم با این جملات اخیر بحث کاملاً در این زمینه روشن شده است. ولی تکرار می‌کنم به همین دلیل است که گفته‌ام برای تشخیص یک اثر خوشنویسی از اثر تقلیدی - متعلق به هرکس که می‌خواهد باشد - باید خود اثر را دید!

ایکنا: اگر بخواهیم بازگشتی به فضای اولیه بحث داشته باشیم و همان دریافت‌های عرفانی هنرمند را بار دیگر مطرح کنیم، دوست دارم سوالی از شما داشته باشم که پرسیدنش کمی جسارت می‌خواهد. غالباً کسانی که به آن دریافت‌های خاص می‌رسند دوست ندارند بگویند در چه نقطه‌ای و به چه دلیلی به آن دریافت رسیده‌اند و حاصل دریافتشان چه تاثیری بر زندگی خود و اطرافیانشان داشته است. حال سوال من این است آیا شما در مورد آثار خاصی و در لحظه خاصی به دریافتی رسیده‌اید که تاثیر خاصی بر شما داشته باشد؟ البته این سوال خیلی شخصی است، اگر مایل هستید درباره آن صحبت کنید.

احصایی: این مساله برای خود شخص، مکشوف نیست. تمثیلی برایتان بیاورم من اثری داشتم که در سال ۵۲ انجام دادم و وقتی کار تمام شد خودم را با آن روانکاوای کردم و متوجه شدم در سفری که سال‌های قبل تر داشتم در جایی انعکاس خوشه‌های گندم در آب در ناخودآگاهم

ایکنا: مثل اشعاری که عرفا سروده‌اند، آنان نیز دلشان سوخته که این اشعار را بدین زیبایی سروده‌اند وگرنه هستند کسانی که به لحاظ فرمیک اشعاری زیبا سروده‌اند ولی کارشان در ارزش و زیبایی آثار این عرفا نیست. احصایی: مثل اشعار باباطاهر عریان. این اشعار به گونه‌ای است که آدم را حیران می‌کند. باز برگردیم به خوشنویسی. ما خوشنویسی را تعریف کردیم. تفاوت گذاشتن بین خوشنویسی و خطاطی ابداع من است ولی در اصل خطاطی و خوشنویسی در معنی یکی هستند. من بدین جهت خطاطی را هنر گفته‌ام چون کلمه خوشنویسی که حالت صنعتی‌اش بیشتر است، بردارم. خطاط از خوشنویسی در محتوای اثر یک نویسنده برای بیان شخصی استفاده می‌کند. مثلاً به یک خوشنویس سفارش می‌دهی کتیبه‌ای برای جایی بنویسد و اندازه کتیبه و مضمون آن را هم به او می‌دهید، در این میان این‌که او با کلمات چه کار می‌کند، می‌شود خطاطی، این خطاطی چیزی بیش از خوشنویسی است.

ایکنا: لطفاً کمی بیشتر راجع به تفاوت خطاطی و خوشنویسی صحبت کنید، فرض من این است که هر کسی می‌تواند خطاطی کند ولی هر کسی نمی‌تواند خط زیبا بنویسد.

احصایی: خیر. ما داریم برای کسی که درباره خوشنویسی سوال کرده، صحبت می‌کنیم وگرنه با این تعریفی که من ارائه کردم به این نتیجه می‌رسید که ممکن است کتیبه‌ای از نظر رعایت قواعد خوشنویسی جفت و جور نباشد. مثل بسیاری از آثار دوره مغول،

مانده و در کارم پس از سال‌ها متجلی شده است. آنهم انتزاعی و اصطلاحاً به شکل آبستره. کسی که خودش اثری را به وجود می‌آورد متوجه این مساله نیست.

کسانی که کار بصری انجام می‌دهند و با چشمانشان می‌بینند و در ذهنشان ثبت می‌کنند، از ذخیره‌های بصری بالایی برخوردارند مثل یک فیلمبردار یا عکاس. یک عکاس باید مرتب عکس بگیرد، ایست‌های زیادی داشته باشد و مرتب تمرین کند و با ممارست بسیار خود به خود در وجودش و در ذخیره‌های بصری‌اش ترکیب‌بندی را یاد می‌گیرد و در اثر مقایسه‌هایی می‌کند یا درست مثل طراحی می‌ماند که یک طراح مرتب باید از چیزهایی که می‌بیند طراحی کند.

این مساله (دریافت به یکباره) برای خود هنرمند پوشیده است ولی در ناخودآگاهش ذخیره‌های معنوی زیادی دارد و این ذخیره‌ها در کارش متجلی می‌شود حتی اگر بدون تصمیم کار کند. برای روشن شدن این مطلب از خودم مثال می‌زنم. من زمستان را خیلی دوست دارم، درختان درهم رفته این فصل فضاهای جالبی را فراهم می‌کنند. من متوجه شدم که یک مقدار از ذخیره‌های بصری من در کارهای خطاطی‌ام ترکیب‌بندی‌هایی است که من با چشم یک عکاس نگاه کرده‌ام و درست است که محتوای فلسفی، اجتماعی و سرانجام عرفانی دارد ولی این‌ها حاصل نمی‌شد اگر چنین دیدی نداشتم.

شما از یک نابینای مادرزاد توقع ندارید که اثر بصری به وجود آورد چون خاطره‌ای ندارد به همین دلیل هم کسانی که بیشتر نگاه می‌کنند و چشمانشان حساس است و در نگاه کردن و ضبط تصاویر حریص هستند ذخایر بصری ذهنی بیشتری دارند.

ادبیات و شعر نیز چنین است. شاعری هست مثل شاملو که ذخیره لغاتش فوق‌العاده است، همچنین حافظ. حافظ ذخیره زبانی زیادی دارد و برای هر چیزی عبارتی می‌یابد، آدم تعجب می‌کند که اینها را از

این مساله (دریافت به یکباره) برای خود هنرمند پوشیده است ولی در ناخودآگاهش ذخیره‌های معنوی زیادی دارد و این ذخیره‌ها در کارش متجلی می‌شود حتی اگر بدون تصمیم کار کند

به طور مثال استادی به دانشجویان مبتدی می‌گوید که هر چه را که می‌بینند طراحی کنند، هر چند ممکن است مجموع این طرح‌ها ظاهرآ به درد دانشجویان نرسد ولی استاد بر این کار اصرار دارد چون ممکن است بعدها این دانشجویان هنرمندی چون سالوادور دالی شوند و جزو کسانی باشند که کار سورئال می‌کند و آن طرح‌ها جایی به دردش بخورد. یک سوررئالیست ذخیره‌های بصری بیشتری دارد.

در مورد دیگر هنرها چون عکاسی، فیلمبرداری و... نیز همین طور است. همیشه یک فیلمبردار صحنه را متحرک و بامعنی می‌بیند مثلاً این‌که کسی که با لباس سفید روی صفحه سیاه حرکت می‌کند نماد چه

کجا آورده است.

عالم معنا جزو وجود آن آدم است. مثال دیگری می‌زنم. قضات دو گونه است. کسانی هستند که وقتی تنها پشت میز قضاوت می‌روند قاضی می‌شوند اما کسانی هستند که در هر حالی که باشند قاضی هستند.

پس ما یک حرفه داریم و یک جنس و ذات. هنرمندان شخصیت‌های مختلف هستند بعضی‌ها اصلاً ذاتشان هنر است مثل عارف می‌مانند که خارج از ذکر معبود هیچ چیزی در درونش نیست.

نقل است که عارفی می‌گفت خدایا قرار نبود جز نام تو چیزی در ذهنم باشد، من استغفار می‌کنم چون یک لحظه از فرزندم خوشم آمد. برای همین است که می‌گویند «بی خویشتم»، «این نه منم» برای این که این آدم آنقدر آن طرفی است که چیزی از خود ندارد.

البته من جسارت می‌کنم و این صحبت‌ها را می‌کنم در مجموعه «الغبای ازلی» خیلی مواقع بدون خودم هستم و یک چیز دیگری است غیر از من. به همین دلیل بعداً که به آنها نگاه می‌کنم، می‌بینم مربوط به من نیست و من فقط آنها را خیلی دوست دارم چون که در برخی دیگر کارهایم بالاخره مهارت، سوابق، ایده‌ها، مطالعه‌ها و بدهکاری‌هایم همه در این کارها منعکس است.

البته بعضی از کارها را هم دور می‌ریزم و این آنجایی است که من محاسبه می‌کنم از این جهت که این آثار بعدها دیده و تفسیر می‌شوند بنابراین این‌گونه آثار «با من» است یعنی «من احصایی» در آن هست ولی در آن موارد که تنها ذکر تصویری است لزومی ندارد که این محاسبه‌ها را بکنم برای این که من با کسی طرف نیستم، من با خودم نیستم چه رسد با کس دیگر.

به همین دلیل است که مجموعه الغبای ازلی چیز متفاوتی است و این که می‌گویید چگونه حاصل می‌شود بستگی به حالات هنرمند دارد. افرادی هستند که همیشه در آن حالت حاضرند. مثلاً «باخ» در موسیقی این گونه بود، هفته‌ای یک سمفونی می‌نوشت. شما اگر بدانید فراهم شدن سمفونی چه چیز پیچیده‌ای است اصلاً باور نمی‌کنید که یک نفر هفته‌ای یک سمفونی بنویسد ولی باخ توانست چون وجودش موسیقی بود حتی بیشتر از نوع. مثلاً «بتهون» نیز جزو نوابغ است ولی باخ چیزی بیش از نابغه است، او عارف است، هیچ چیزی برای آن آدم عرض نبوده (چیزی بر او عارض نمی‌شده و تمام وجودش موسیقی بوده است). این طیف را می‌شود برای تمام کارهای Art بررسی کرد. بعضی‌ها هستند که این حالت برایشان دائم است ولی من بعضی وقت‌ها اثرم را دور می‌اندازم و این نشان می‌دهد که من همیشه در آن حالت به صورت دائم نیستم.

ایکنا: در همان دقایقی که این حالت بر شما عارض می‌شود شما چگونه بوده‌اید که آنگونه شدید؟ و فکر می‌کنید چه می‌شود کرد که آن حالت بر شما برای همه دقایق حاکم شود؟

احصایی: من هیچ چیز به خودم نمی‌گویم و هیچ چیز هم به خودم نگفتم چون هر وقت این کار را کردم نتیجه به‌کلی بد شده است. چند تا از کارهایم را نگه داشته‌ام و در اتاقم هست اینها کارهایی است که روی کاغذ باطله نوشته‌ام، صبح که آمدم دستم را گرم کنم - معمولاً یکسری کاغذ باطله هست و من روی آن‌ها دستم را گرم می‌کنم - چند تا را نگه داشتم چون دیدم کار زیبایی است ولی روی کاغذ باطله است. خوب باشد کاغذ که مهم نیست.

ایکنا: استاد نظر شما درباره آکادمیک شدن هنر چیست؟ بعضی بر این عقیده‌اند که چون هنر آکادمیک شده هر کسی که رشته تحصیلی‌اش هنر است به عنوان هنرمند به جامعه معرفی می‌شود و خود را هنرمند می‌داند در حالی که در قدیم این گونه نبوده، شما در جایگاه استاد دانشگاه این مساله را

چطور می‌بینید؟
احصایی: مجامع علمی و فرهنگی بیشتر مقدمات و زبان را تقویت می‌کنند. شما اگر کلاس زبان خارجی بروید، یاد می‌گیرید که چگونه با این زبان مقصود خود را بیان کنید. اینها مقدمات است. در بخش پردیس هنر دانشگاه تهران رشته‌های هنری بسیاری تدریس می‌شود و دانشجو در هر بخشی که تحصیل کند یکسری مقدمات را یاد می‌گیرد و با ابزار و وسایل و زبان هنر آشنا می‌شود. دانشگاه هیچ وقت هنرمند تربیت نمی‌کند، هیچ شاگردی نمی‌تواند از استادش هنر بیاموزد چون هنر یاددانی نیست. کسی یا هنرمند هست یا نیست. این که همه تحصیل‌کردگان شاخه‌های هنر خود را هنرمند می‌دانند بحث دیگری است.

بحث ما این است که هنر را نمی‌توان آموخت چون آثاری به وجود می‌آید که فراتر از زبان است و یک بیان کاملاً متفاوت و متشخص است. نمونه‌هایی را می‌بینید که اثر هنری هست یا نیست و پیش فرض تشخیص این است که شما با آن زبان (زبان آن هنر) آشنا باشید. وقتی اثری حیرت یک آدم متخصص را برمی‌انگیزد، بیانگر این حقیقت است که (همانند این اثر) تا آن زمان نبوده. حتی خیلی از آثار هنری توسط هنرشناسان و منتقدان هنر، مورد جفا (جفای روزگار) واقع شده است. آثار ونگوک جزو این نمونه‌ها است. او پرتراهی از دکترش به سفارش کشیده و آن پزشک به این اثر بی‌اعتنایی کرده تا حدی که آن را جلوی لانه مرغ‌ها گذاشته در حالی که بعدها - اخیراً - معلوم شده که به چندده میلیون دلار خریده‌اند.

این اتفاقات در تاریخ رخ می‌دهد اما غالباً در ۱۰۰ ساله اخیر هنرشناسان و هنرمندان به یک دیالوگی رسیده‌اند به طوری که کارهایشان را به نمایش می‌گذارند و مورد مشاهده و نقد عده‌ای قرار می‌گیرد. بعضی آثار را خریداری می‌کنند و برای خرید آن مشورت هم می‌کنند. اینها نقد است و با این‌که فردی از آکادمی به جایی برسد که به او هنرمند گفته شود، متفاوت است.

ایکنا: نظرتان راجع به این سوال چیست: درست است که هنرمند در روند کارش ممکن است به مرحله‌ای برسد فراتر از فن اما در نهایت آن معنا در آن قالب و فرمی که هنرمند انتخاب می‌کند خود را متجلی می‌کند شعری است که می‌گوید: «کس نیست که پنهان نظری با تو ندارد / من نیز بر آنم که همه خلق بر آنند» معنای این بیت خیلی زیباست ولی در قالب این کلمات بیان شده است. من خود به صورت مجزا به تمام این کلمات آگاهی دارم ولی هیچ وقت نمی‌توانم چنین شعری بگویم. سخن اینجاست که این معنا در قالب و فرمی خاص بیان شده گویی معنا وجود دارد و تنها کاری که هنرمند می‌کند این است که این معنا را دریافت می‌کند اما هنرش اینجا نمود پیدا می‌کند که آن را در چه قالبی بریزد پس باز اینجا بحث فن، فرم و تکنیک

است که خیلی پرنگ شده و خود را نشان می‌دهد. آیا می‌توان گفت که هنرمند یک دیدگاه ساختارگرا و فرمیک دارد و به کسی که معنا را شکار کرده و در این ساختار می‌ریزد، هنرمند گفته می‌شود؟

احصایی: هنرمند جادوگری است که با وسایل جادوگری اش جادو می‌کند. پس ما بحث مفصلی درباره تکنیک هنرمندان داریم و آن تکنیک، فن و ابزار مساله خیلی مهمی است. به عنوان مثال نوازندگان تار به دنبال ساز «یحیی» می‌گردند. نوازنده به دنبال ساز این هنرمند می‌گردد. ساز یحیی را به دست می‌گیرد و می‌گوید این ساز یحیی است که می‌تواند این چیز را که من در آن می‌ریزم، بیان کند. پس وسیله و ابزار هم خودش ماجرای است، حالا ساز برای فرد دیگری است و نوازنده هم فرد دیگری ولی در نقاشی و خطاطی این گونه نیست.

رنگ و قلم مو دست نقاش است و آن تکنیک و فن بیان خیلی مهم است. به همین دلیل وقتی درباره خوشنویسی صحبت می‌کنیم، گفتیم که مقدماتش باید فراهم شود و باید اصول و مقدمات آن را هر هنرجویی فراگیرد.

ایکنا: مقدمات هم متناسب با معنا جور دیگری است. مثلاً تکنیک حافظ با تکنیک مولانا در بیان متفاوت است، گویا خود تکنیک هم از معنا تبعیت می‌کند.

احصایی: برای این‌که قالب متفاوت است. قالب غزل اساساً با قالب مثنوی متفاوت است.

ایکنا: منظورم تفاوت دو قالب مجزا نیست. اصلاً تکنیک و قالب غزل‌های حافظ با غزل‌های دیگر شاعران متفاوت است.

احصایی: بله متفاوت است. ولی می‌توان گفت قالب و معنای کسانی چون حافظ و مولانا و شعرايي از این دست از یک جنس است. غزل‌های آهنگین مولانا در دیوان شمس را که می‌خوانید، می‌بینید غیر از آن کلمات و ساختار نمی‌توانید از ساختار دیگری استفاده کنید و جالب است که در غزل‌های حافظ هم آن معنا که نهفته است درست با آن قالب جور است پس قالب و معنا یکی می‌شود و می‌شود مخصوص آن هنرمند.

ایکنا: پس قالب صرفاً تکنیک و حالتی فن‌گونه نیست و خودش هم به گونه‌ای از معنا تبعیت می‌کند و ما نمی‌توانیم صرفاً بگوییم تکنیک چیز جدایی است.

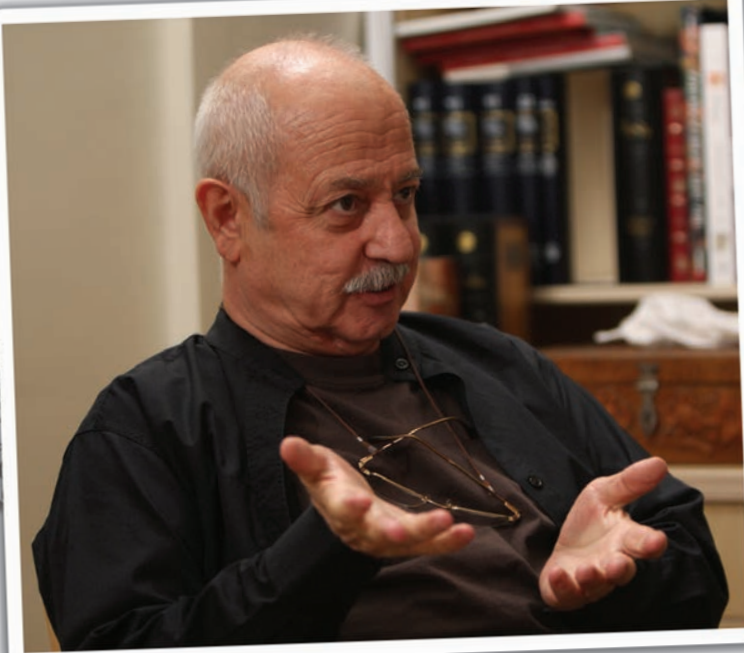
احصایی: کسی که اثر را به وجود می‌آورد، به تکنیک تشخص می‌دهد. مثلاً یک معنا می‌تواند ۲۰ واژه جایگزین داشته باشد ولی شاعر درست یک کلمه را انتخاب می‌کند که با پس و پیش کردن آن و حروف اضافه، معنا را می‌رساند و این واژه دیگر برای آن شاعر می‌شود.

مثل نقش قالی است. طراح قالی دست به گونه‌ای انتخاب می‌زند که دیگر شما نمی‌توانید در حرکت گل‌ها و حرکت‌ها چشم از آن اثر بردارید و این گونه آثار را نمی‌توان گفت که فن، تکنیک و محتوایش از خود اثر جداست.

در این گونه آثار تکنیک و محتوا یکی می‌شود درست مثل مجموعه «الله». در این مجموعه چیزی زیر رنگ سیاه گم می‌شود و دوباره پیدا می‌شود، قضیه این است که هنرمند دوباره آن چیز را پیدا می‌کند، بر ملا می‌کند و این کار جز با رنگ مخصوص اتومبیل و جز در زمان خیلی سریع و جز با حال خیلی خاص حاصل نمی‌شود، به همین دلیل من با رنگ‌های دیگر نمی‌توانم این کار را انجام دهم یعنی به یکباره من در بی‌اختیاری ذکر بنویسم و یک دفعه با رنگ آن را بپوشانم و به رنگ سیاه پوشیده شود و دوباره با حمله به کاغذ آن گم شده را بیابم، تمام ماجرا همین است.

ایکنا: من شاید بتوانم به صحبت‌های دوستان پاسخی بدهم. البته من در این بحث سه گانه در موضع شما هستم آقای احصایی به معنا اصالت بیشتری می‌دهد تا به فرم در حالی که دوستان می‌خواهد به فرم اصالت دهد و آن را زیربنای معنا قرار دهد. شاید مشکل این است که دوست ما از امروز به گذشته نگاه می‌کند، اگر به روزی که تازه قالب غزل شکل می‌گیرد، نگاه شود آن موقع شاید یک جور دیگر بتوان فکر کرد یعنی آن معنا بوده که این قالب را به وجود آورده است.

احصایی: من به نقش هنرمند اشاره دارم. معتقدم معنا وجود دارد و

هنرمند آن را شکار می‌کند اما هنرش این است که متناسب با آن معنا قالب را می‌سازد.

■
ایکنا: از نگاه من قالب اصالت ندارد بلکه پس از دریافت معنا توسط هنرمند به وجود می‌آید.
احصایی: قالب تابع معنا است.

■
ایکنا: قالب تابع معنا است اما شما آن را به وجود می‌آورید در حالی که معنا را شما به وجود نیاوردید، شکارش کردید، دریافتش کردید و هنر شما در اینجاست.
احصایی: به نوعی می‌شود گفت بله و به همین دلیل است که می‌گوییم به «خلق» در هنر اعتقاد ندارم.

■
ایکنا: و به همین دلیل شما می‌گویید هنرمند چرا که آن معنا را در این قالب که خود ساختید پیاده کردید.
احصایی: بله، معلوم است.

■
ایکنا: باباطاهر ساختارشکن است و اگر از لحاظ تکنیکال بخواهیم

به شعرش نگاه کنیم باید آن را نقد کنیم ولی می‌بینیم که هنرمند است و شعرش هنر. به دلیل این است که آن تکنیک را خودش خلق کرده و هنر خودش است درست مثل مولانا که از «کله پاچه» شعری زیبا می‌سازد. می‌گوید: «من سر نخورم که سر گران است پاچه نخورم که استخوان است بریان نخورم که هم زبان است من نور خورم که قوت جان است» پس می‌بینیم هنرش این است که از کلمات غیرشاعرانه شعری به این زیبایی ساخته است.

احصایی: نظمش یا هنرش زیبا نیست معنایش زیباست. یکی از ایراداتی که به مولانا می‌گیرند این است که گاه از کلمات مستهجن استفاده می‌کند.

■
ایکنا: برای این که مقصود خود را بهتر بیان کنم در قالبی دیگر حرفم را می‌زنم: هنرمند واقعی خداوند است و فی‌نفسه علم است، در مورد علت خلق هستی می‌فرماید: گنجی پنهان بودم، خواستم خود را آشکار کنم پس هستی را آفریدم. می‌بینیم که حقیقت و معنا وجود داشته اما خداوند برای این که بخواهد آن معنا را متجلی کند گوشه‌ای از حقیقت را در قالب هستی به وجود آورده است.

احصایی: ما چرا باید راجع به هستی صحبت کنیم؟

■
ایکنا: من معتقدم با تعاریف خاصی که در ابتدای بحث در باب هنرمند داشتیم به این دلیل به او می‌گویید هنرمند که آن معنا بر او نازل شده است.

احصایی: هنرمند آن معنا را پیدا کرده و بالاخره این معنا باید قالب داشته باشد.

■
ایکنا: معنا را پیدا کرده ولی چگونه می‌تواند به شخصی مثل من که هنرمند نیست، آن را نشان دهد؟

احصایی: من باید یک زبان مشترک با شما داشته باشم منتها این زبان مشترک توسط جنس‌هایی است که ما داریم متفاوت می‌شود، مثلاً این که من و برادرم همین معنا را ۲ جور مختلف می‌بینیم به خاطر تفاوت آلیاژی است که ما داریم به همین جهت می‌گوییم قالب مساله مهمی نیست. مساله مهمی هست به شرطی که کاملاً با معنا جفت و جور باشد.

نمی‌شود به شخص محترمی جز این گفت که «لطفاً بفرمایید». پس آن کلمه با این معنی و با آن شخصیت و با آن گوینده و با آن حال و هوا همه با هم می‌شوند یک جنس. درست است که معنای خیلی کلمات یکی است ولی به گوینده، هنرمند و مخاطب بستگی دارد، به همین دلیل زبان باباطاهر زبان محلی است، زبانی است که مثل زبان گبه است.

بنابراین بعد از مدتی صورت ظاهر بی‌اهمیت می‌شود و آنچه می‌ماند اخلاق و انسانیت است و اتفاقاً این (باطن) است که ادامه پیدا می‌کند بنابراین ما به صورت خیلی نباید بها دهیم.

من فکر می‌کنم وقتی که بحث معنا و محتوا است، نباید برای صورت خیلی ارزش قائل شد البته اگر صورت هم خوب باشد چه بهتر. بهتر است که یار آدم هم خوش صورت باشد و هم خوش سیرت. مثلاً شعر حافظ چنین است. آدم از این زیبایی و چیدمان حیرت می‌کند. در زمانه حافظ، شاعری چون خواجوی کرمانی بوده که اگر حافظ نبود، خواجو چیز عجیب و غریبی بود. خود حافظ نیز به این حقیقت اذعان دارد، می‌فرماید: «استاد غزل سعدی است نزد همه کس اما دارد به سخن حافظ طرز سخن خواجو» حافظ به شدت از خواجو عاریت گرفته است.

ایکنا: از عراقی نیز همین‌طور.

احصایی: بله. ولی خواجو مانند حافظ ماندگار و شهیر نشده است. مثلاً ابیاتی است از این دو شاعر که مثل همدیگر هستند ولی ابیات حافظ جور دیگری است و یک آرایش دیگری دارد و حال دیگری دارد درست مثل خط و خوشنویسی است.

ایکنا: این آرایش به چه چیزی برمی‌گردد؟

احصایی: آن آرایش به مهارت اجرایی برمی‌گردد یعنی آن زیبایی، چیزی که مضاعف است بر آن، به آن برمی‌گردد که حالا زیبا هم هست. آن زیبایی مضاعف است دیگر.

نگاهی به ساعت که می‌اندازیم متوجه می‌شویم گفت‌وگوی ما با استاد احصایی بیش از ۳ ساعت به طول انجامیده و از سر شب هم گذشته است. استاد را که با صبوری و لبخند و مهربانی همراهیمان کرده، حسابی خسته کرده‌ایم گرچه وقتی به او می‌گوییم استاد خسته‌تان کردیم، می‌خندد و می‌گوید نه. خیلی هم لذت بخش است.

استاد پیشنهاد چای می‌دهند و ما هم دیگر مصدع اوقات ایشان نمی‌شویم. گفت‌وگوی جدیمان به یک گپ و گفت صمیمانه و نوشیدن چای و شیرینی در کنار استاد منتهی می‌شود و سپس هم چند عکس یادگاری. البته این گفت‌وگو بخش زیباتری هم داشت آن هم تفالی به دیوانی از حافظ به خط محمد احصایی به دست محمد احصایی.

صبح است ساقیا قدحی پر شراب کن

دور فلک درنگ ندارد شتاب کن

زان پیشتر که عالم فانی شود خراب

ما را ز جام باده گلگون خراب کن

خورشید می‌ز مشرق ساغر طلوع کرد

گر برگ عیش می‌طلبی ترک خواب کن

روزی که چرخ از گل ما کوزه‌ها کند

زنهار کاسه سر ما پر شراب کن

ما مرد زهد و توبه و طامات نیستیم

با ما به جام باده صافی خطاب کن

کار صواب باده پرستیست حافظا

برخیز و عزم جزم به کار صواب کن

ایکنا: منظوم این است که این ایراداتی که به فرمالیست‌ها می‌گیرند که خیلی ظاهری قضایا را می‌بینند در واقع این گونه نیست چون تا فرم نباشد معنایی متجلی نمی‌شود و اصلاً هنری به وجود نمی‌آید. می‌خواهم در این رابطه نظراتان را بدانم.

احصایی: نظر من این نیست که فرم اصلاً مهم نیست این به طرز نگاه آدمی بستگی دارد. مثل بت تراشیدن است. کسی تکه‌ای چوب را در جنگل می‌تراشد و با آن زندگی می‌کند و آن را می‌پرستد. زمانی شما این تکه چوب (بت) را داخل این ماجرا می‌بینید، این یک حقیقت است و در آن باور هست بدین معنی که شخص با این بت زندگی می‌کند پس این صنم دیگر یک تکه چوب نیست بلکه خود محمل معنا است.

برای یک فرمالیست و حتی برای کسی که کار مینیمال می‌کند شکل‌هایی که ما می‌بینیم فقط شکل نیست، ما آن را فقط شکل خاص می‌بینیم. باید از دید کسی که آن اثر را به وجود آورده به اثر نگاه کرد. «نیما» در نامه‌هایی که نوشته آورده است: اگر می‌خواهید از کار دیگران لذت ببرید باید این توانایی را داشته باشید که خودتان را جای کسی بگذارید که آن اثر را به وجود آورده است.

این نکته مهمی است می‌گوید «باید توانایی این کار را داشته باشید». یک کار فرمالیستی و مینیمالیستی می‌تواند سرشار از معنا باشد و ماندگار باشد. پیله کردن یا بحث کردن روی فرم یا قالب ما را به جایی نمی‌رساند چون اگر قالب محمل معنا نباشد صورت است «چون که صد آمد نود هم پیش ماست» وقتی شما درباره صد صحبت می‌کنید عدد پایین‌تر از آن که قالب باشد به نظر من نباید خیلی قابل صحبت کردن باشد.

البته تکنیک و قالب هم اهمیت دارد برای آن‌که آن هم زاینده و منتخب یا یافته این جادوگری است که آن معنا را برای شما متجلی کرده به همین جهت هم هست که شما غزل‌های حافظ و سعدی را زیبا می‌بینید. مولانا می‌گوید من شاعر نیستم، این نظم را کنار بگذار و ببین من چه می‌گویم. چون خودش اعتراف می‌کند که شاعر نیست پس من می‌توانم نظمش را نقد کنم و بگویم نظمش فنی نیست، برعکس کسانی هستند که شعرشان خیلی فنی و زیبا و حیرت‌انگیز است ولی چیزی (برای گفتن) ندارد. شعر نیست.

ایکنا: آیا این دو (فرم و محتوا) مکمل هم هستند و نمی‌توان به هیچ

کدام اصلاتی داد؟

احصایی: چرا می‌توان به یکی اصالت داد ولی بستگی به این دارد که شما چگونه نگاه کنید. من شخصاً شعرهای حافظ را خیلی دوست دارم چون در این شعرها صنعت‌گری در حد اعلی است یعنی اشباع شده است، می‌شود این شعرها را خواند و لذت برد.

به طور تمثیلی افرادی هستند که ظاهر زیبایی ندارند ولی در مجالست با آنها می‌بینی چقدر دوست داشتنی هستند، آن باطن مساله، چیز دیگری است و قالب هم چیز دیگر. بستگی دارد شما چگونه نگاه کنید.

البته صورت زیبا برای مانکن خوب است چون قرار است لباس دیده شود ولی برای ازدواج و زندگی صورت تنها مهم نیست چون قرار است با او مفاهمه کند و مثلاً به تماشای مناظر برود و در کل در کنار او زندگی کند.

طراحی و خطاطی لوگوی جدید خبرگزاری قرآنی ایران توسط استاد «محمد احصایی»

ایران مربوط می‌شود و نشان دهنده هویت ایرانی است بنابراین برای طراحی لوگوی آن از خط نستعلیق استفاده کردم.

وی در ادامه علت انتخاب خط نستعلیق را برای لوگوی خبرگزاری چنین توضیح داد: خط نستعلیق دارای ویژگی‌های خاص خودش است به طوری که قلم نستعلیق نوشتنش نفس‌گیر و در عین حال بسیار باصلابت است و کسی که نستعلیق کار می‌کند قلمش یا بسیار خوب است یا بد؛ یعنی قلمی است که حد وسط ندارد و من این خط را با یک کرسی بندی و ترکیب بندی که در یک مربع - مستطیل دیده شده باشد جا دادم تا برای جایگزینی صفحه خبرگزاری قرآنی ایران به آسانی قابل استفاده باشد.

«احصایی» در ادامه سخنان فوق گفت: در خط نستعلیق حتی سه یا چهار کلمه را می‌توان به چندین صورت نوشت و از آن جا که عنوان «خبرگزاری قرآنی ایران» می‌تواند کرسی بندی خیال انگیزی را ایجاد کند و با گزینه‌های مختلف حروفی مثل «ی»، «ه»، «و» و «گ» می‌تواند شکل‌های مختلفی را ارائه دهد و برای این‌که نشانه‌ای از یک ترکیب بندی که حاصل تفکر باشد ارائه کنم آن را به شکل دلخواهم در آوردم به ویژه دو حرف «ن» و «ی» را که دو حرف موجود در کلمه

گروه هنر: «محمد احصایی» از استادان به نام عرصه خوشنویسی انگیزه اصلی خود برای طراحی لوگوی خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) را علاوه بر انجام وظیفه در قبال قرآن، احساس قلبی و تبرک گرفتن از قرآن و خدمت به فرهنگ و هویت ایران اسلامی دانست.

«محمد احصایی» که به تازگی کار طراحی و خطاطی لوگوی جدید خبرگزاری قرآنی ایران را به پایان رسانده، در گفت‌وگویی با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) گفت: بنا به درخواست خبرگزاری قرآنی ایران علیرغم مشکلاتی که در مچ دست و شانه‌هایم دارم این کار را قبول کردم چرا که علاوه بر این‌که وظیفه خود می‌دانستم کاری برای قرآن انجام دهم، احساس قلبی خودم نیز انگیزه مهمی برای طراحی این لوگو بود.

وی افزود: طراحی این لوگو را به نیت کاربرد معارف اسلامی و نیز بخاطر وجود کلمه «قرآن» در عنوان خبرگزاری قرآنی ایران انجام دادم و انجام این وظیفه خرسندی عمیقی را برای من به وجود آورده است.

«احصایی» درباره انتخاب سبک خوشنویسی در طراحی لوگوی خبرگزاری قرآنی ایران اظهار داشت: چون خبرگزاری قرآنی ایران به

بزرگداشت خادم القرآن الکریم

یک لوگو به طور معمول یک نصف روز طول می کشد و بعد مدت کوتاهی را هم به تغییرات حاصل در طرح اختصاص می دهند ولی من به خاطر مشکل مچ دست هایم زمان بیشتری را به این کار اختصاص دادم و چندین بار لوگوی مورد نظر را طراحی کردم و بعد یک نیمه روز به طراحی نهایی آن اختصاص دادم.

وی در ادامه افزود: در طراحی لوگو از آن جا که ترکیب بندی در ذات هنرمند سازی است با تغییرات کوچکی که در فضاها داده می شود یک توازنی در فضاها ایجاد می شود به طوری که فضاهای منفی و مثبت در تقارن با یکدیگر قرار می گیرند.

این استاد عرصه هنرهای تجسمی به جایگاه خط نستعلیق ایران در جهان اشاره کرده و گفت: در سطح بین المللی خط نستعلیق ما شناخته شده است و به عنوان یک خط زیبا بلکه زیباترین خط عالم شناخته شده است به طوری که چندین سال پیش زیبایی شناسان خط نستعلیق را زیباترین خط دنیا تشخیص دادند به آن لقب «عروس خط های عالم» دادند.

«احصائی» در پایان سخنانش در توضیح بیشتر راجع به خلوت و جلوت گفت: در خوشنویسی آن قسمت هایی را که در مربع - مستطیل حروف و کلمات داریم، فضای مثبت (جلوت) و آن فضاهایی را که خالی از حروف هستند را فضای منفی (خلوت) می گویند و این خلوت و جلوت باید در حالت تقارن با یکدیگر باشند.

شایان ذکر است استاد محمد احصائی در شرایطی طراحی و خطاطی لوگوی خبرگزاری قرآنی ایران را پذیرفتند که همانطور که اشاره کردند از شرایط جسمی مناسبی در ناحیه مچ و کتف برخوردار نیستند و گرچه ارزش کار ایشان در کنار ارزش والای معنوی و هنری دارای ارزش مادی بسیاری نیز بود، ولی ایشان به دلیل علاقه قلبی به قرآن، این کار را به صورت افتخاری انجام دادند و از پذیرفتن هرگونه وجه نقد برای این کار ارزنده و ماندگار خودداری کردند.

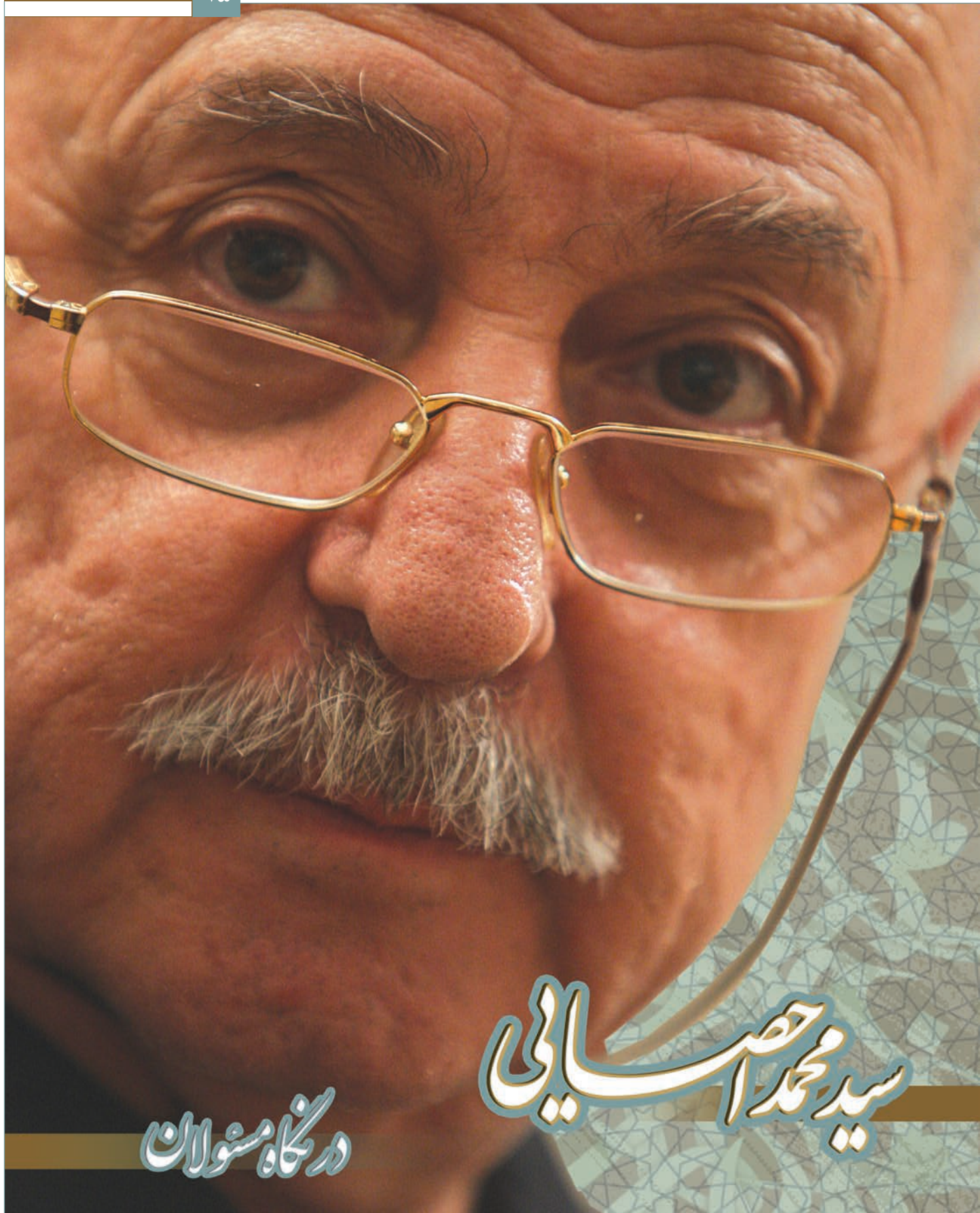
«قرآنی» هستند را در بالا به صورت کشیده نوشتم که جلب توجه بیشتری کند و بیننده کلمه «قرآنی» را با توجه به اینکه علامت مد روی الف به دلیل فضای کم بالای الف گذاشته نشده است، به راحتی بتواند بخواند.

وی در ادامه درباره ویژگی های خط نستعلیق گفت: توجه کردن به شکل در خط شکسته نستعلیق مهم است و بیننده با دیدن طرح باید زیبایی لوگو را درک کند، بنابراین باید طراح نیاز دیدن یک شکل زیبا را در مخاطب برآورده کند و این برآورده کردن نیاز بیننده نباید خیلی پیچیده باشد تا بیننده به راحتی بتواند آن لوگو را بخواند و این در حالی است که کلمه «قرآن» با پس و پیش کردن لغت هم زیباتر می شود و هم خواندن آن مستلزم دقت و ظرافتی خاص است.

این استاد خط درباره سبک مورد استفاده در لوگوی خبرگزاری چنین اظهار نظر کرد: هر خوشنویسی برای خودش یک سبک و سیاق و بیان بصری دارد در حالی که بعضی از خوشنویس ها بر روی خط مستقیم کار می کنند من به طور معمول در نوشتن لوگوهای نستعلیق و سطرها و عبارات ها از پایین به بالا حرکت می کنم و این شیوه در نوشته های صمیمانه ما یک سنت است که حرکت های مستقیم و کسل کننده را تبدیل به حرکت پویا می کند.

وی در ادامه سخنان فوق افزود: در طراحی لوگوی خبرگزاری قرآنی ایران حرف «ن» را در کلمه «ایران» بالا نوشتم و با وجود این که لوگوی مورد نظر در مربع - مستطیل طراحی شده ولی یک حرکت به سمت بالا قابل حس است و این در حالی است که به طور معمول خطاط به طور تعهدی در یک خط مستقیم کار می کند و من این تعهد را با زیبایی شناسی و تعمق در خواندن توأم با هم در نظر گرفتم.

این گرافیکست درباره زمان انجام طراحی لوگو گفت: طراحی

سید محمد حسینی

در نگاه مسوولان

معاون امور هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی:

«احصایی» از دو جنبه مهارت هنری و اخلاق و معنویت می تواند الگوی نسلهای بعدی باشد

گروه هنر: محمد احصایی به علت داشتن خط مشی روشن و مهارت هنری، ارائه آثار دینی، توجه به اخلاق و معنویت می تواند الگویی برای نسل های بعدی خود باشد.

معاون هنری وزارت ارشاد به تعریف هنر قرآنی پرداخت و گفت: هنری که بتواند در راه ترویج فرهنگ و نشر مفاهیم قرآنی موثر باشد، هنر قرآنی نام می گیرد که زبان آن می تواند مستقیم یا غیرمستقیم باشد. به طور مثال یک تابلوی خوشنویسی با نگارش آیات قرآن به شکل مستقیم و یک فیلم سینمایی به صورت غیرمستقیم

مفاهیم قرآنی را بیان می کند. وی تاکید کرد: قرآن دریای بیکرانی است که به جرات همه هنرها می توانند از این دریای عمیق استفاده کنند و خود را در بستر زمینه سازی برای نشر مفاهیم قرآنی قرار دهند. در واقع هنر قرآنی بسیار گسترده است و زمینه کار فراوانی دارد اما باید این نکته را مدنظر قرار داد که با تعریف هنر قرآنی محدودیتی برای فعالیت هنرمند ایجاد نکرده ایم و هر هنری که نتیجه آن قرار گرفتن مخاطب در معرض نسیم مفاهیم الهی باشد، هنر قرآنی تلقی می شود.

قرآن دریای بیکرانی است که به جرات همه هنرها می توانند از این دریای عمیق استفاده کنند و خود را در بستر زمینه سازی برای نشر مفاهیم قرآنی قرار دهند. در واقع هنر قرآنی بسیار گسترده است زمینه کار فراوانی دارد اما باید این نکته را مدنظر قرار داد که با تعریف هنر قرآنی محدودیتی برای فعالیت هنرمند ایجاد نکرده ایم و هر هنری که نتیجه آن قرار گرفتن مخاطب در معرض نسیم مفاهیم الهی باشد، هنر قرآنی تلقی می شود.

محمدحسین ایمانی خوشخو» معاون امور هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در گفت و گو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) درباره آشنایی با محمد احصایی هنرمند خادم قرآن عنوان کرد: احصایی را به عنوان هنرمندی مطرح از مدتها قبل می شناختم اما پس از اینکه در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مشغول به فعالیت شدم، با حضور در این مسئولیت توفیق مصاحبت بیشتری با او یافتم. همچنین ما در وزارت ارشاد خود را موظف به خدمت رسانی به هنرمندان بزرگی چون احصایی می دانیم.

تشریح کرد: در برخی مکان‌ها مانند خانه هنرمندان چنین اقداماتی صورت گرفته و سازمان فرهنگی هنری شهرداری نیز چنین برنامه‌هایی دارد، اما این شیوه انجام کار است که جای بحث دارد و اگر موضوع مفاهیم قرآنی باشد که این نکته حساسیت کار را دوچندان می‌کند.

خداوند احصایی را انتخاب کرده تا اسماء الهی را به بهترین وجه ترسیم کند

معاون امور هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با اشاره به نگارش اسما الهی در تابلوهای احصایی یادآور شد: هر هنرمندی برای خود

سبکی دارد و در حین کار به موضوعی علاقه خاصی پیدا می‌کند که می‌تواند ذاتی و فطری باشد.

علاقه احصایی به اسماء و کار کردن بر این موضوع نیز به فطرت پاک او برمی‌گردد. به عقیده من خداوند وی را انتخاب کرده تا اسماء الهی را با استفاده از موهبت خداداد خود به بهترین وجه با اشکال زیبا ترسیم کند که احصایی به خوبی از انجام این کار بزرگ برآمده و در این راه موفق بوده است.

وی در مورد ملاک انتخاب هنرمندان

به عنوان خادم القرآن توضیح داد: افرادی که در

رابطه با ترویج فرهنگ قرآنی و نشر مفاهیم دینی در داخل و خارج کشور فعالیت دارند، در زمره خادمان قرآن قرار می‌گیرند اما در بین هنرمندان، اشخاصی که در زمینه تخصصی خود به مفاهیم قرآنی توجه دارند نیز به این عنوان ملقب می‌شوند که معرفی خادمان قرآن از سال‌های قبل آغاز شده و این حرکت خوب همچنان ادامه دارد.

ایمانی در پاسخ به این پرسش که آیا از هنرمندان خادم قرآن حمایت ویژه‌ای می‌شود، تصریح کرد: بدون شک مسئولان امر تنها به معرفی هنرمندان اکتفا نکرده و تشکیلات قرآنی کشور از این افراد با خرید آثار و امکان حضور در نمایشگاه‌های بین‌المللی و داخلی حمایت می‌کند.

وقتی هنرمند به عنوان خادم قرآن مفتخر می‌شود، انتظارات جامعه از او افزایش می‌یابد

این مدیر فرهنگی در مورد مسئولیتی که

عنوان خادم قرآن برای هنرمند به همراه دارد،

ذکر کرد: وقتی هنرمند به این عنوان مفتخر

می‌شود، انتظارات جامعه از او افزایش یافته و

مخاطبان کنجکاوانه در پی نشانه‌هایی در

آثار بعدی او هستند که نشانگر هنری قرآنی

باشد به همین دلیل مسئولیت او سنگین‌تر

شده و از این‌رو هنرمند این توقع وجود دارد که در

مسیر هنر دینی قدم برداشته و پاسخی برای مخاطبان خود

داشته باشد.

وی درباره تاثیر عقاید دینی هنرمند در خلق هنر متعالی اظهار کرد:

افراد نمی‌توانند به شکلی تصنعی و تنها از طریق آموزش هنرمند شوند

بلکه به این شکل فقط به تولیدکننده آثار هنری بدل می‌شوند، زیرا هنر

موهبتی الهی است که پروردگار به برخی از بندگانش خود اعطا می‌کند و

آن‌ها را در ردیف هنرمندان قرار می‌دهد. حال اگر هنرمند بخواهد

شکر این نعمت را به جای آورد، باید ارتباط خود را با عالم بالا حفظ

کرده و از طریق برقراری این ارتباط موهبت خداداد خویش را بروز و

ظهور دهد.

این مدیر عرصه فرهنگی کشور افزود: در

واقع پرداختن به معنویات از جانب هنرمند

شکر نعمت الهی است و اگر هنرمندی پای در راه

دیگری به جز این نهد، شاید اثر تولیدشده

توسط وی روح و شادابی آثار هنرمندان معتقد را

را نداشته باشد. پس می‌توان نتیجه گرفت

هنرمند وقتی در مسیر سیر و سلوک قرار

می‌گیرد، بقای آثارش را برای همیشه تاریخ ضمانت

می‌کند. همچنین این هنرمندان می‌توانند در طی طریق الهی به

عنوان یک راهنما مردم را هدایت کنند.

افرادی که در رابطه با ترویج فرهنگ قرآنی و نشر

مفاهیم دینی در داخل و خارج کشور فعالیت دارند،

در زمره خادمان قرآن قرار می‌گیرند اما در بین

هنرمندان، اشخاصی که در زمینه تخصصی خود به

مفاهیم قرآنی توجه دارند نیز به این عنوان ملقب

می‌شوند که معرفی خادمان قرآن از سال‌های قبل

آغاز شده و این حرکت خوب همچنان ادامه دارد

در

رابطه با ترویج فرهنگ قرآنی و نشر مفاهیم دینی در داخل و خارج

کشور فعالیت دارند، در زمره خادمان قرآن قرار می‌گیرند اما در بین

هنرمندان، اشخاصی که در زمینه تخصصی خود به مفاهیم قرآنی

توجه دارند نیز به این عنوان ملقب می‌شوند که معرفی خادمان قرآن از

سال‌های قبل آغاز شده و این حرکت خوب همچنان ادامه دارد.

ایمانی در پاسخ به این پرسش که آیا از هنرمندان خادم قرآن

حمایت ویژه‌ای می‌شود، تصریح کرد: بدون شک مسئولان امر تنها به

معرفی هنرمندان اکتفا نکرده و تشکیلات قرآنی کشور از این افراد با

خرید آثار و امکان حضور در نمایشگاه‌های بین‌المللی و داخلی

حمایت می‌کند.

در واقع پرداختن به معنویات از جانب هنرمند

شکر نعمت الهی است و اگر هنرمندی پای در راه

دیگری به جز این نهد، شاید اثر تولیدشده توسط

وی روح و شادابی آثار هنرمندان معتقد را

نداشته باشد

پس می‌توان نتیجه گرفت

هنرمند وقتی در مسیر سیر و سلوک قرار

می‌گیرد، بقای آثارش را برای همیشه تاریخ ضمانت

می‌کند. همچنین این هنرمندان می‌توانند در طی طریق الهی به

عنوان یک راهنما مردم را هدایت کنند.

تفاوت مخاطب خاص با مخاطب عام در تخصص افراد است

وی در پاسخ به این پرسش که آیا هر اثری مخاطب عام دارد تا

بتواند چنین تاثیر عمیقی در مردم داشته باشد، تایید کرد: تفاوت

مخاطب خاص با مخاطب عام در تخصص افراد است به این مفهوم که

مخاطب خاص فردی است که خود در یک رشته هنری سررشته دارد

و آثار هنری را به شکلی تخصصی پیگیری می‌کند اما مخاطب عام

در واقع پرداختن به معنویات از جانب هنرمند

شکر نعمت الهی است و اگر هنرمندی پای در راه

دیگری به جز این نهد، شاید اثر تولیدشده توسط

وی روح و شادابی آثار هنرمندان معتقد را

نداشته باشد

پس می‌توان نتیجه گرفت

هنرمند وقتی در مسیر سیر و سلوک قرار

می‌گیرد، بقای آثارش را برای همیشه تاریخ ضمانت

می‌کند. همچنین این هنرمندان می‌توانند در طی طریق الهی به

عنوان یک راهنما مردم را هدایت کنند.

تفاوت مخاطب خاص با مخاطب عام در تخصص افراد است

وی در پاسخ به این پرسش که آیا هر اثری مخاطب عام دارد تا

بتواند چنین تاثیر عمیقی در مردم داشته باشد، تایید کرد: تفاوت

مخاطب خاص با مخاطب عام در تخصص افراد است به این مفهوم که

مخاطب خاص فردی است که خود در یک رشته هنری سررشته دارد

و آثار هنری را به شکلی تخصصی پیگیری می‌کند اما مخاطب عام

برخی از آثار خوب احصایی توسط دفتر هنرهای تجسمی ارشاد خریداری شده است

معاون امور هنری وزارت فرهنگ و ارشاد درباره حمایت این وزارتخانه از این

هنرمندان و به ویژه محمد احصایی تاکید کرد: برخی از آثار خوب استاد احصایی توسط

دفتر هنرهای تجسمی ارشاد خریداری شده و حمایت‌هایی مانند امکان حضور در نمایشگاه‌های خارجی و دعوت برای برخی برنامه‌ها از

احصایی و سایر اساتید هنری شده است، اما ما معتقدیم که این

حمایت‌ها با توجه به نقشی که این هنرمندان در ترویج فرهنگ ارزشی و دینی ما دارند، باید گسترده‌تر شود و امیدواریم که برای این منظور

امکانات بیشتری برای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مهیا شود.

وی در پاسخ به این پرسش که آیا طرح‌هایی مانند نام‌گذاری نگارخانه و یا استفاده از آثار در سطح شهر در تجلیل از هنرمندان

خادم قرآن و بزرگان عرصه تجسمی را در دستور کار خود دارید،

از آثار استاد سید محمد احصایی

الگو در ابعاد تخصصی هنر و معنوی و اخلاقی به صورت توامان است، زیرا این دو بعد همراه با یکدیگر هنرمند را در جامعه به اسوه بدل کرده و به اوج می‌رساند. از این رو جوانان می‌توانند در عین پیروی از شیوه تخصصی احصایی، سیره معرفتی و اخلاقی وی را نیز مدنظر قرار دهند و توجه کنند که چگونه هنرمندی در اوج مهارت هنری، خود را به منابع معنویت و مبانی دینی متصل می‌کند.

احصایی بدون بیم داشتن از برچسب‌های نادرست و وارد شدن اتهامات در عرصه هنر دینی قدم گذاشت

ایمانی اشاره کرد: متأسفانه برخی هنرمندان تمایلی به ورود در مباحث دینی ندارند اما احصایی بدون بیم داشتن از برچسب‌های نادرست و وارد شدن اتهامات نابجا در عرصه هنر دینی قدم گذاشت و با قدرت آثاری ارائه کرد که در عین درجه بالای هنری خط مشی او را نیز مشخص می‌کند که این بیان روشن توجه همگان از جمله مخاطبان خارجی و غربی را نیز به خود جلب کرد و این نکته خود نشان از شان والای این استاد ایرانی است. همچنین احصایی از هنرمندان پیشکسوت کم‌نظیر در عرصه هنرهای تجسمی است و جای دارد که همه دستگاه‌ها و مسئولان برای همه هنرمندان به ویژه استاد احصایی احترام ویژه‌ای قائل شوند. وی در پایان با تشکر از خبرگزاری ایکننا برای پیگیری و تلاش برای معرفی اساتید هنری کشور به همگان، خواستار شد: امیدواریم که سایر رسانه‌ها به ویژه رسانه‌های تصویری از خبرگزاری ایکننا الگو گرفته و برای معرفی استوانه‌های جامعه هنر اسلامی به نسل جوان تلاش کنند.

بهره‌مندی عام‌تری از تولیدات هنری دارد؛ اما با وجود تفاوت مخاطبان، آثار هنری قابل تقسیم‌بندی نیستند چرا که آثار تخصصی نیز به علت درک عمیق هنرمند از روحيات مردم می‌توانند با هر بیننده‌ای ارتباط برقرار کنند. ایمانی اضافه کرد: اگر اثری مخاطب عام نداشته‌باشد، تبدیل به کار

موزه‌ای صرف می‌شود و ارتباط با مردم را از دست خواهد داد. از این منظر اگر هنرمند در خلق اثر خود مردم را نیز مورد توجه قرار دهد، از هر دو طیف بینندگان بهره‌مند خواهد شد. در عین حال ذکر این نکته نیز ضروری است که برای مخاطبان عام به غیر از ارزش هنری ملاک‌های دیگری مانند معنویت، ارزش‌های انسانی، فطرت و خداپرستی نیز اهمیت دارد که این ویژگی‌ها سبب می‌شود وی آثار یک هنرمند را تعقیب و از آن‌ها تاثیر بگیرد.

یکی از ویژگی‌های آثار احصایی داشتن مخاطب عام است

وی درباره مخاطبان آثار احصایی ابراز کرد: یکی از ویژگی‌های آثار احصایی داشتن مخاطب عام است؛ زیرا او جدا از این که یک هنرمند والا و مبتکر است، متکی به سرچشمه‌های معنویت نیز هست و این ویژگی را در اکثر آثار وی شاهد هستیم. بنابراین اتصال به معنویت سبب جذابیت آثار احصایی بین بینندگان از هر طیف شده‌است که بخشی به علت زیبایی هنری آثار و بخش مهم‌تر به خاطر معنویت موجود در آن‌ها است. وی درباره تاثیر احصایی بر هنرمندان جوان خاطر نشان کرد: بی‌شک او می‌تواند الگویی برای جوانان و هنرمندان بعد از خود باشد. البته منظور از

مدیر دفتر هنرهای تجسمی وزارت فرهنگ
و ارشاد اسلامی:

هنر اساتیدی چون «احصایی» محصول توجه آنان به قرآن است

این مدیر هنری ابراز کرد: خادمان قرآن به ویژه احصایی به طور قطع منشا آثار فراوانی بوده و هستند و نقش موثری در هنر معاصر ایران دارند به همین دلیل امیدواریم با مشارکت و همکاری نهادهای قرآنی از خادمان قرآن در عرصه هنرهای تجسمی تجلیل به عمل آوریم.

شالویی تاکید کرد: تجلیل از شخصیت‌های قرآنی می‌تواند به شکل برگزاری همایش‌های علمی و پژوهشی، برپایی نمایشگاهی از آثار هنرمندان و یا طراحی نشان خادمان قرآن باشد. همچنین می‌توان مشابه برنامه‌هایی را که برای تجلیل از سایر بزرگان عرصه‌های علم و فرهنگ برگزار می‌شود، طرح‌هایی تصویب و برگزار کرد؛ زیرا افراد فعال در این زمینه هنرمندان شایسته‌ای هستند و باید همان‌طور که در سایر عرصه‌ها متداول است آن‌ها را مورد تجلیل و تشکر قرار داد.

وی درباره عنوان خادم القرآن و مسئولیت هنرمند در قبال آن تاکید کرد: انتخاب هنرمندان برای کسب عنوان خادمان قرآن رسالت آنان را خطیرتر می‌کند و هنرمند بعد از دریافت این عنوان با احساس مسئولیت بیشتر در راستای خدمت فراگیرتر تلاش خواهد کرد. وقتی هنرمندی توفیق دریافت این عنوان را کسب می‌کند شاید بزرگترین نشان تمام

گروه هنر: شناساندن هنرمندان و اساتید بزرگ ایران مانند احصایی می‌تواند به گونه‌ای باشد که همگان به انس و الفتی که بین این افراد و قرآن وجود دارد پی ببرند و از این طریق به تعالیم قرآن توجه کنند.

«محمود شالویی» مدیر دفتر هنرهای تجسمی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سرپرست موزه هنرهای معاصر تهران در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) درباره

خادمان قرآن به ویژه احصایی به طور قطع منشا آثار فراوانی بوده و هستند و نقش موثری در هنر معاصر ایران دارند به همین دلیل امیدواریم با مشارکت و همکاری نهادهای قرآنی از خادمان قرآن در عرصه هنرهای تجسمی تجلیل به عمل آوریم

محمد احصایی عنوان کرد: او شخصیت شناخته شده‌ای در عرصه هنر ایران است و اکثر آثار او ریشه در مضامین دینی و قرآنی دارد و ما در موزه هنرهای معاصر تهران افتخار داریم که بخشی از آثار وی را در اختیار داشته باشیم.

وی درباره حمایت دفتر هنرهای تجسمی وزارت ارشاد از هنرمندان خادم قرآن مانند محمد احصایی تصریح کرد: از فعالیت دوره‌های گذشته دفتر هنرهای تجسمی در زمینه اجرای برنامه‌هایی در حمایت از خادمان قرآن اطلاعی ندارم اما ما در دوره جدید در پی این هستیم که تجلیلی از هنرمندان پیشکسوت به ویژه در حوزه هنر دینی و قرآنی داشته باشیم.

گران سنگ این هنرمند قابل تحسین است و باید او را مورد توجه بیشتر قرار داد.

وی همچنین درباره تاثیر احصایی بر هنرمندان جوان توضیح داد: به طور یقین هنرمندان جوان و نسل‌های آتی جامعه ما تحت تاثیر هنرمندان فعلی خواهند بود. به ویژه هنرمندان صاحب سبک و افرادی مانند احصایی که جایگاه‌های رفیعی کسب کرده‌اند و از استادان بنام ایران هستند.

شالویی در پاسخ به این پرسش که استادان هنر و فرهنگ ایران را چگونه باید به جهانیان معرفی کرد؟ متذکر شد: این فکر که ما بایستی برای مطرح کردن بزرگان هنر و فرهنگ گام برداریم شاید تفکر چندانی درستی نباشد، زیرا این افراد به قدری بزرگ هستند که عظمت آنان چون نوری در افق‌های تاریک آنان را مطرح می‌کند. به طور نمونه می‌بینیم که فردی چون مولانا بدون اینکه ما ایرانیان تلاشی در جهت معرفی او انجام دهیم در سراسر دنیا مطرح می‌شود.

وی افزود: مشکل، شناساندن استادان و بزرگان به جهانیان نیست، بلکه مشکل بزرگ در شناساندن این افراد به نسل جوان و آیندگان جامعه خودمان است. وظیفه کنونی ما این است که استادان خود را به مردم به خوبی بشناسانیم. متأسفانه بسیاری از مردم با این افراد تنها در حد یک اسم آشنا هستند اما افکار و اندیشه‌های بلند آنان بر همه آشکار نیست. به عنوان مثال همه طبقات مردم ایران با حافظ آشنا هستند ولی شاید این نکته را ندانند که حافظ به علت حافظ بودن قرآن به ۱۴ روایت به این نام شهرت یافته است.

شالویی اعلام کرد: اکنون معرفی بزرگان تاریخ فرهنگ و هنر یا صورت نمی‌گیرد یا به شکلی نادرست انجام می‌شود. به عنوان مثال در سطوح تحصیلی مختلف و حتی در شرح‌هایی که بر آثار گذشتگان نوشته می‌شود، کمتر به جنبه‌های قرآنی شخصیت و علم آنان توجه می‌شود.

وی در پایان ذکر کرد: اگر شخصیت‌های معروف و استادان هنر را از جنبه قرآنی به مردم معرفی کنیم همه درمی‌یابند که تمام هنر آنان محصول توجه به قرآن است. اگر این آشنایی ایجاد شود، همگان بیشتر به تعالیم انسان ساز قرآن توجه پیدا می‌کنند.

سال‌های فعالیت هنری خود را به دست آورده باشد. مدیر دفتر تجسمی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی درباره حضور رشته‌های محدود در عرصه هنر قرآنی ابراز کرد: هنر قرآنی بدون شک بالاترین هنرها است و پرداختن به آن نباید محدود به چند رشته شود، بلکه تمامی هنرها می‌توانند در خدمت مفاهیم قرآنی قرار گرفته و مورد بهره‌برداری واقع شوند.

وی اضافه کرد: ما نمی‌توانیم هنر قرآنی را تنها به چند رشته هنری محدود کنیم زیرا تمامی رشته‌های هنری که دارای اصالت و بار معنوی باشند، می‌توانند در این حیطه به طور گسترده و جدی فعالیت داشته باشند و برای تبلیغ آن کوشش کنند؛ چرا که قرآن وحی و سخن خداست و این سخن هر چه هنرمندانه‌تر عرضه شود، جوامع بشری نیز توان پذیرش آن را به شکلی بالاتر خواهند داشت. بنابراین در خدمت گرفتن تمامی هنرها برای تعالیم و مضامین قرآنی امری ستوده و پسندیده است.

شالویی درباره تاثیر متقابل هنر متعالی و سیر و سلوک هنرمند اظهار کرد: گاهی ممکن است سالک در مسیر سلوک و پیمایش طریق به آفرینش اثر هنری مطابق با یافته‌های قلبی و ارادت‌های باطنی دست زند که این موضوع را می‌توانیم در اندیشه‌های هنری بزرگانی که به خلق آثار ماندگار در عرصه معنویت همت گماشته‌اند، ببابیم. به عنوان نمونه کسی نمی‌تواند هنر افرادی چون مولوی و حافظ را که سالک و عارف بودند را انکار کند که این توان هنری نتیجه سلوک در مسیر الی الله است.

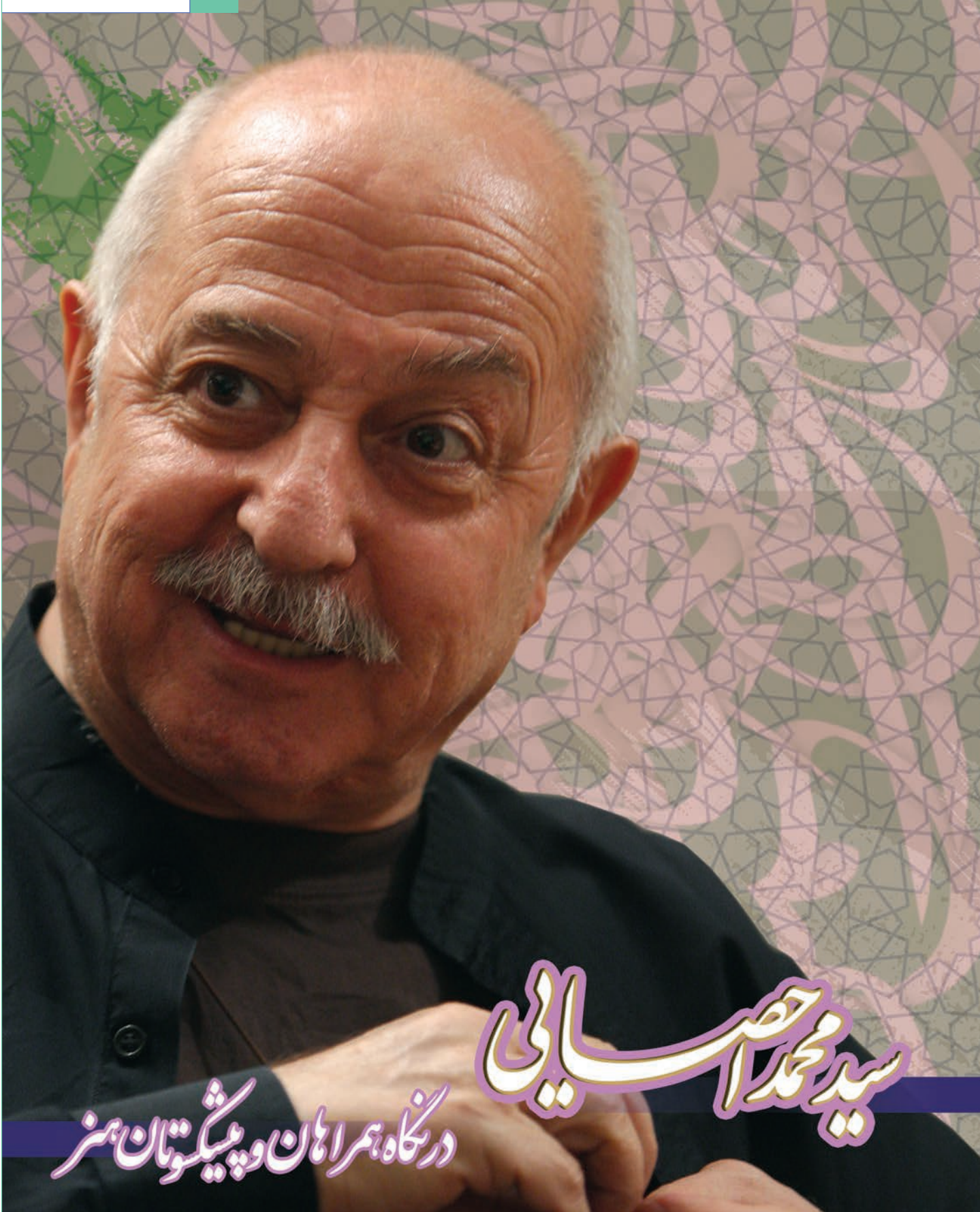
وی ادامه داد: در عین حال این امکان نیز عملی است که فردی وارد عرصه هنر شود و آنگاه از میدان هنر به سمت هنر مفهومی و معنوی سوق داده شود. چرا که هنرمند با دنیایی از افکار و اندیشه‌های بلند مواجه است و همین تلاطم فکر و اندیشه به ویژه در زمان زایش یک پدیده هنری او را از چارچوب‌های مادی خارج می‌کند و چه بسا که وقتی قلمی در دست می‌گیرد و مشغول کشیدن تصویری است به یک‌باره از خاک تا افلاک پر بکشد. پس هر دوی این موارد امکان‌پذیر است و تاثیراتی بر یکدیگر دارند.

این مدیر عرصه فرهنگ و هنر به جایگاه احصایی در هنر معاصر اشاره کرد و گفت: احصایی دارای جایگاه مهم و برجسته‌ای در عرصه هنر معاصر ایران است و عموم هنرمندان به جایگاه رفیع او اقرار دارند. همچنین خدمات

جایگاه احصایی در هنر ایران
احصایی شخصیت شناخته شده‌ای
در عرصه هنر ایران است و عموم
هنرمندان به جایگاه رفیع او
اقرار می‌کنند همچنین اکثر آثار او ریشه
در مضامین دینی و قرآنی دارد

سید محمد حسینی

در نگاه همراہان و پیشگویان ہمز

ناصر آراسته: استفاده از طیف‌های رنگی زیاد ویژگی هنر احصایی است

ویژگی‌های تکنیکی آثار احصایی

این نقاش و استادیار دانشگاه درباره آثار احصایی گفت: آثار احصایی از ساختار دلنشینی برخوردار است. او با خط، نقاشی کرده و هنر خط‌نقاشی را به شکل زیبایی به صورت هنرهای تجسمی و به صورت نقاشی دلنشین در آورده است. الهام اولیه‌اش خط بوده و به‌طور کلی، آن ساختاری که باید در نقاشی باشد، در آثارش وجود دارد.

این مدرس دانشگاه تهران در ادامه خاطرنشان کرد: احصایی جلوه‌های طبیعت را که در هنر گرافیک و نقاشی خط و دیگر آثارش دیده می‌شود، از نقاشی گرفته و آن را به صورت مجموعه زیبا و دلنشین خلق کرده که هر بیننده‌ای را مجذوب خود می‌کند.

گروه هنر: احصایی در کارش از رنگ فراوان استفاده نمی‌کند بلکه از طیف‌های رنگی زیاد استفاده می‌کند. بدین صورت که ممکن است از چندین رنگ استفاده کند که تونالیته‌های مختلف داشته باشد و دارای سایه‌روشن‌های مختلفی باشد.

«ناصر آراسته» - نقاش - در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) درباره آشنایی و دوستی خود با استاد احصایی بیان کرد: در دوران تحصیلم در دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران در حدود سال‌های ۱۳۴۴ و ۴۵ یعنی سالی که وارد دانشکده شدم، با احصایی آشنا شدم. استاد یکی از دوستان شریف و خوب من در دوران دانشجویی تا به امروز است. البته در زمان تحصیل در دانشکده با هم همکلاس نبودیم ولی با هم ارتباط داشتیم.

■ نقش معنویت در هنر احصایی

مدرس دانشگاه‌های تربیت معلم، تهران، الزهرا(س) و آزاد در پاسخ به خبرنگار هنرهای تجسمی ایکنای مبنی بر ذکر استادان و کسانی را که احصایی از آن‌ها پیروی می‌کرده، گفت: اطلاع دقیقی از اساتید او ندارم ولی به هر حال فکر می‌کنم که کارش را از استادان حرفه‌ای آغاز کرده است.

آراسته در پایان گفت‌وگوی خود خاطر نشان کرد: استاد احصایی یکی از نقاشان بنام ایران است که کارش دارای سبک است. دنیا، او و هنرش را شناخته که این باعث افتخار و مباهات ما است. احصایی هنرمندی شریف است و من کارهایش را بسیار دوست دارم و مورد تاییدم است.

■ درباره ناصر آراسته:

ناصر آراسته، نقاش و استادیار دانشگاه در سال ۱۳۷۹ از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نشان دکترای دریافت کرد. آراسته در سال ۱۳۴۴ از هنرستان نقاشی هنرهای زیبای پسران و در سال ۱۳۴۹ از دانشگاه تهران، دانشکده هنرهای زیبا با درجه ممتاز فارغ التحصیل شد.

وی هم‌اکنون مدرس دانشگاه‌های تربیت معلم، تهران، الزهرا(س) و آزاد است و از سال ۱۳۵۸ تا ۱۳۶۸ عضو هیأت علمی و مدیر گروه نقاشی دانشکده هنر دانشگاه الزهرا(س) بوده است. ناصر آراسته، متخصص خبره شورای ارزیابی هنرمندان کشور در رشته‌های «تاکسیدرمی»، «دیوراماسازی» و «هنرهای تجسمی» است.

آراسته از سال ۱۳۵۲ تا سال ۱۳۵۶ مدیر آتلیه نقاشی سازمان حفاظت محیط زیست در قسمت «دیوراماسازی» بوده است. آراسته در طول زندگی هنرمندانه‌اش بیش از ۲۰۰۰ تابلوی نقاشی رنگ روغن، آبرنگ و پاستل در سبک‌های مختلف خلق کرده است و به مدت حدود ۴۰ سال مدیریت آموزشگاه آزاد هنری «پل» را به عهده داشته است.

وی سال‌ها نیز در بخش دکورسازی و صحنه‌آرایی تلویزیون فعالیت داشته است. بیش از ۷۰ نمایشگاه انفرادی و گروهی از سال ۱۳۴۳ تاکنون در کشورهای مختلف جهان، نگهداری آثار نقاشی در گنجینه موزه هنرهای معاصر، موزه امام علی(ع)، موزه تاریخ طبیعی و شهرداری تهران و... برنده اول مسابقات نقاشی دانشگاه‌ها و بورس تحصیلی به کشورهای فرانسه و ایتالیا، برنده اول مسابقات نقاشی دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران و جایزه مخصوص ریاست دانشگاه، برنده دیپلم افتخار مسابقات نقاشی نمایشگاه گل و گیاه سال ۱۳۷۱، استاد راهنمای بیش از یکصد رساله و پروژه نهایی با دانشجویان رشته نقاشی از جمله سوابق ناصر آراسته است.

وی استاد احصایی را از شاخص‌ترین هنرمندان نقاشی خط دانست و افزود: کسانی چون زنده‌رودی، افجه‌ای، کابلی و استادان دیگر خوشنویسی نیز به شکلی دیگر در این هنر تتبع کرده‌اند اما احصایی ویژگی‌های منحصر به فردی دارد.

به عبارتی دیگر احصایی، هنرمندی صاحب سبک است، سبکی که خودش به وجود آورده و در نهایت تبدیل به شیوه کاری اش شده است. او در کارش از رنگ‌های فراوان استفاده نمی‌کند بلکه از توانالیت‌های (طیف رنگی یا رنگ‌بندی کلی) رنگی زیاد استفاده می‌کند، بدین صورت که ممکن است از چندین رنگ استفاده کنیم که توانالیت‌های مختلف داشته باشد و دارای سایه‌روشن‌های مختلفی باشد و این ویژگی منحصر به فرد کار احصایی است.

■ شاخصه مهم هنر احصایی

وی در ادامه افزود: احصایی خیلی خوب می‌تواند خط‌ها و سطوح را منظم و به راحتی تنظیم کرده و بکشد و این در حالی است که یک دست بسیار قوی و پشتوانه فکری محکمی می‌خواهد که بتواند این فرم‌ها را به صورت کمپوزسیون (ترکیب‌بندی) تزئینی زیبا در آورد.

دارنده نشان دکترای از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی آثار احصایی را از منظر اقتصاد هنر چنین ارزیابی کرد: معیارهای شاخصی که در کار هنری باید باشد، در کار احصایی وجود دارد و در حراجی‌های کریستیز دبی و در مرکز مزایده هنرهای معاصر ساتبی (sothebys) در لندن به آثار احصایی بهاداده و قیمت‌گذاری می‌کنند که قیمت آن‌ها بالای یک میلیون دلار است، البته باز هم به نظر من با توجه به ارزش هنری این آثار، این قیمت کم است.

■ ارزیابی آثار هنری احصایی در اقتصاد هنر

آراسته درباره ویژگی معنوی هنر احصایی اذعان کرد: معنویت است که هنر احصایی را شاخص می‌کند. وقتی وی در زمینه خط قرآنی کار می‌کند به عنوان یک عاشق کار می‌کند و این خصیصه است که کار او را شاخص می‌کند. همچنین او انسانی با خدا، معنوی، وارسته و با گذشت است و کمک‌هایی که می‌کند به او انرژی زیادی می‌دهد و همین امر است که در کنار تبحر او در تکنیک‌های هنری، کارش را ارزنده کرده است.

وی ادامه داد: احصایی با تمرکز کار می‌کند، چون معنویت باعث تمرکز در کارش می‌شود. به همین دلیل کارش روز به روز بهتر می‌شود و البته این عشق در هر کسی به وجود نمی‌آید. خدا باید خیلی انسانی را دوست داشته باشد تا این نعمت را به او ارزانی کند.

احمد آریامنش: استاد «احصایی» در آثارش به سمت هندسه حروف پیش رفته است

گروه هنر: استاد احصایی به دلیل تحصیلات گرافیکی که دارد، در کارهایش به سمت هندسه حروف پیش رفته و سعی کرده که در فضای پیچیده و هارمونیک که ایجاد می‌کند، جلوه ویژه‌ای به کارهای تصویری و نوشتاری خود بدهد.

«احمد آریامنش» خوشنویس در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) درباره شخصیت هنری استاد محمد احصایی گفت: ایشان هنرمند بسیار قدرتمندی است و با نگاهی به کارهایی که تا به

حال انجام داده، می‌توانیم بفهمیم که از هوش فراوانی برخوردار است، زیرا می‌داند که چه کاری را در کجا انجام دهد و در ضمن توانایی انجام آن را هم دارد، اما ویژگی کلی شخصیت هنری ایشان هوش سرشارشان است.

آریامنش درباره جایگاه آثاری که محمد احصایی با ارائه آن‌ها تنها به خوشنویسی صرف پرداخته است، اظهار کرد: ایشان با کارهایش نشان داده است که خط را به خوبی می‌شناسد و کارهایی که من از ایشان دیده‌ام، کارهای یکدست و روانی بوده است.

وی در ادامه صحبت درباره آثار خوشنویسی احصایی افزود: به نظر من نمی‌توان گفت که ایشان در کارهایشان نوآوری ندارند، چون ما در خوشنویسی تقسیم‌بندی‌هایی داریم، برای مثال خود من بعضی وقت‌ها دوست دارم در فضای دیگری تنفس کنم اما همان زمان نیز می‌خواهم قوانین کلاسیک را اجرا کنم و این چیزی است که خودم تجربه کرده‌ام، چون با این قواعد بزرگ شده‌ام.

مبدع خط سفیر در توضیح بیشتر گفته‌هایش اضافه کرد: من فکر می‌کنم ایشان زمانی از نستعلیق استفاده می‌کند که می‌خواهد به دوره اولیه یا ذات خودش برگردد و آن وقت است که به سیاه‌مشق می‌پردازد، یعنی از نستعلیق برای نوعی استراحت و تنفس استفاده می‌کند و اگر در موقعیت دیگری قرار بگیرد، کارهای آوانگاردش را انجام می‌دهد.

او در جواب این سوال که کارهای خط‌نقاشی ایشان به ویژه کارهای «الله» شهرت زیادی برای ایشان به ارمغان آورده است، به نظر شما این آثار احصایی نسبت به دیگر کسانی که در این زمینه کار می‌کنند، در چه راستایی قرار می‌گیرد، اذعان کرد: استاد احصایی با مرحوم پیل‌آرام، مرحوم مافی و استاد افجه‌ای خط‌نقاشی را شروع کردند و هر کدام به سویی رفتند. ایشان به دلیل تحصیلات گرافیکی که داشت، در کارهایش به سمت هندسه حروف پیش رفت و سعی کرد که در فضای پیچیده و هارمونیک که ایجاد می‌کند، جلوه ویژه‌ای به کارهای تصویری و نوشتاری خود بدهد، اگرچه حروفی که در این کارها ایجاد می‌کند، اغلب خوانا نیست.

وی در ادامه گفته‌هایش درباره کارهای احصایی که این ویژگی هندسی

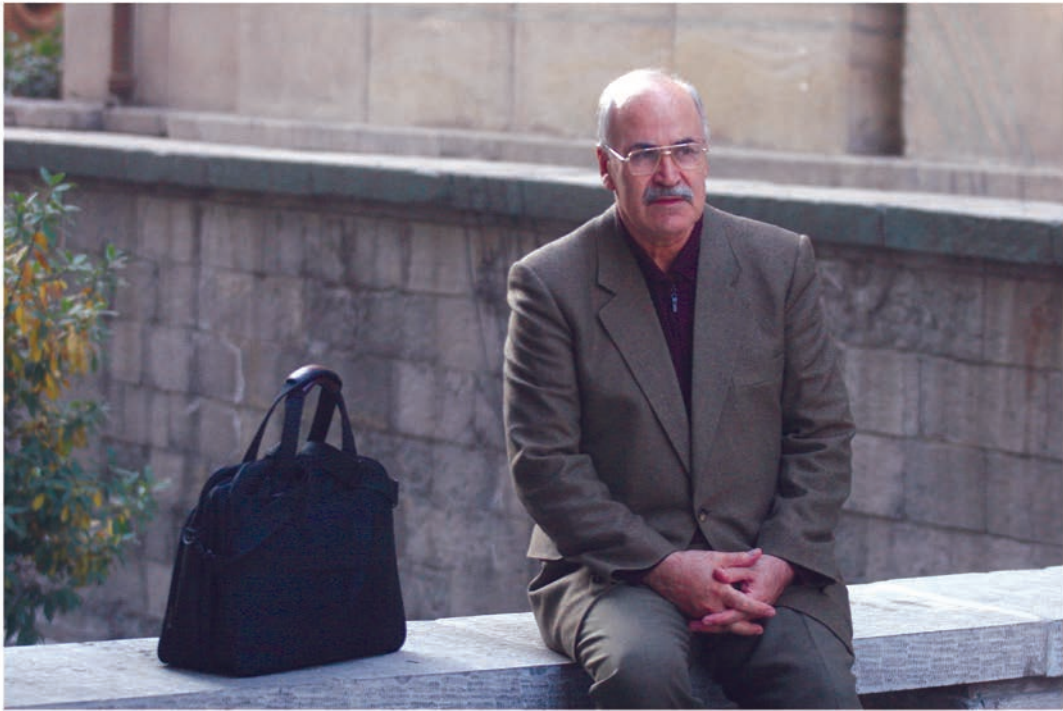
از آثار استاد سید محمد احصایی

بودن را دارد، افزود: این کارها را یک سری از مخاطبان می‌پسندند و یک سری نه. این مشخصه کار ایشان است، برای مثال در کارهای مرحوم پیل‌آرام آزادی بیشتری وجود دارد و یا استاد رسولی در کارهایشان احترام بیشتری نسبت به سنت قائل هستند اما ایشان کارهای فیگوراتیوی انجام می‌دهند که بیشتر توانایی بصری نوشتار را ارائه می‌کند و در این زمینه موفق هستند.

مبدع خط کرشمه در جواب این سوال که دلیل این موفقیت چه می‌تواند باشد، اظهار کرد: من احساس می‌کنم هم‌نشینی با بزرگان گرافیک‌سازی که اطراف ایشان بوده‌اند، در این موفقیت بی‌تاثیر نبوده است. ایشان به دلیل تدریس در دانشگاه هر روز با نوابغ روز و جوان‌های دانشجو درگیر هستند. من به دلیل تجربه خودم در این زمینه، این‌را می‌گویم، زیرا بسیاری وقت‌ها همجواری با چنین آدم‌هایی به من سوژه و انرژی داده است. با هوش و توانمندی استاد احصایی و نیز محیطی که در آن قرار گرفته‌اند، از ایشان انتظاری غیر از این نمی‌رود که کارهای فوق‌العاده خوبی داشته باشند.

او در مورد آثار نقش برجسته احصایی و جایگاه آنها اذعان کرد: من تصاویر آن‌ها را دیده‌ام و تا آنجا که شنیده‌ام طرح از ایشان بوده و اجرا از کسی دیگر. این‌که خوشنویسی در سطح گرافیک محیطی بیاید و در دیوارهای بزرگ کارش ارائه شود، جایش در گرافیک محیطی ما خالی است و من که خودم هم در حال حاضر مشغول انجام چنین کاری هستم و در این فضا قرار دارم، از مسئولان خواهم می‌کنم که در این زمینه سرمایه‌گذاری کنند.

وی که سال‌ها تجربه آموزش در زمینه خوشنویسی و خط‌نقاشی را دارد، در پایان در پاسخ به این پرسش که آیا این نوع کارهای احصایی جای خود را باز کرده یا خیر، اضافه کرد: در گفت‌وگوهای من با استادان نقش برجسته هم این مسئله همواره مورد توجه قرار می‌گیرد که در این کار عوامل مختلفی کاربرد دارد و خط تنها یکی از آن‌ها است. اصلاً وجود همین عوامل باعث می‌شود که کارهای ایشان به سمت آبه‌ستر یا نوشتار پیش برود. من نمی‌دانم که این شیوه قبل از ایشان هم اجرا شده است یا نه اما در مقایسه با دیگر کارهای ایشان که بسیار بارز است در راستای دیگری قرار دارد که در جای خود قابل بحث خواهد بود.

یعقوب آژند:

ساختار بصری ترکیب‌بندی آثار «احصایی» نوعی معماری حروف است

دولتی تهران و دبستان جهان تربیت، آموزگار ادبیات فارسی شد. از ۱۳۴۱ تا ۱۳۴۴ مدیر گرافیک و خوش‌نویس سازمان جوانان شیر و خورشید سرخ ایران بود و در مؤسسات پاریس و گردونه امور مربوط به خوش‌نویسی را بر عهده گرفت. از اردیبهشت ۱۳۴۳ تا ۱۳۵۴ در سازمان کتاب‌های درسی ایران در زمینه امور گرافیک کتاب‌های درسی، تالیف و ویرایش کتاب‌های هنری اشغال داشت و حاصل تجربه‌های وی در این دوره تالیف بخش خط کتاب‌های هنر دوره سه ساله راهنمایی و روش تدریس آن‌ها بود.

احصایی ضمن کار معلمی و اشتغال در سازمان کتاب‌های درسی و خطاطی در موسسه‌های پاریس و گردونه، برای تحصیل نقاشی وارد دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران شد. در ۱۳۴۷-۱۳۴۸ که رشته گرافیک به گروه هنرهای تجسمی دانشکده افزوده شد او نیز از رشته نقاشی به رشته گرافیک منتقل گردید. یکی از مواد درسی این رشته، خطاطی بود که در آن شیوه‌های سنتی خط فارسی و طراحی حروف مورد بحث قرار می‌گرفت، گروه هنرهای تجسمی در سال ۱۳۵۰ از احصایی دعوت کرد تا این درس را تدوین کند.

گروه هنر: «احصایی روایت و خبر را از خط نوشته می‌گیرد و شکل حروف را دستمایه کار خود قرار می‌دهد و از این راه به ترکیب‌بندی‌های کاملاً فردی که ساختار بصری آن نوعی معماری حروف است، دست می‌یابد.»

آنچه خواندید بخشی از یادداشت «یعقوب آژند» استاد دانشگاه تهران، محقق و مدرس نقاشی، است که با موضوع زندگی‌نامه و آثار «محمد احصایی» در اختیار خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) قرار داده و پیش از این آن را در کتاب فرهنگ ناموران ایران به چاپ رسانده است. وی در ادامه این یادداشت آورده است:

«محمد احصایی خوش‌نویس و عضو هیأت علمی دانشگاه تهران در ۳ تیر ۱۳۱۸ در تهران متولد شد. تحصیلات ابتدایی را در قزوین گذراند و سیکل اول دبیرستان را در دبیرستان محمد قزوینی این شهر به پایان برد.

او سپس در تهران به تحصیل پرداخت. پس از اتمام دوره دانش‌سرا در سال ۱۳۲۷ به خدمت وزارت آموزش و پرورش درآمد و در دبستان‌های

از

این‌ها گذشته، دیدن

هر روزه کتیبه سر در ورودی باغ عمارت عالی قاپوی قزوین که از آثار دوره صفوی به خط علیرضا عباسی، خوش نویس زبردست این عصر بود، او را هر چه بیشتر شیفته نمش و زیبایی ترکیب خطوط می‌کرد. او به تقلید خط سنگ قبرهای امامزاده حسین قزوین و تقلید خط ثلث کتیبه‌های مسجد سلطانی می‌پرداخت.

در دانش‌سرای تهران تحت نظر یکی از استادان خط به تجارب جدیدی دست پیدا کرد، به طوری که در زمره دانش‌آموزان ممتاز هنر سراسر کشور به اردوگاه هنری رامسر رفت و در این گردهمایی هنری، در خوش‌نویسی به مقام نخست رسید.

این واقعه پیوند او و استادش را عمیق‌تر کرد و موجب شد تا استادش او را از آثار و احوال میرزا رضا کلهر، خوش‌نویس برجسته دوره ناصری آگاه کند و هر چه بیشتر او را دلبسته خوش‌نویسی سازد. احصایی با آثار عمادالکتاب سیفی قزوینی هم آشنا شد و دفترچه‌های رسم‌المشق عمادالکتاب را الگوی خود قرار داد. او به مشق خط شکسته نستعلیق پرداخت و آثار میرعماد و میرحسین خوش‌نویس‌باشی هم در تکوین هنر احصایی مؤثر بود.

احصایی پس از فارغ‌التحصیل شدن از دانش‌سرا حدود دو سال نزد سید حسین میرخانی، خطاط پرآوازه شاگردی کرد و از او فنون خطاطی آموخت. کار احصایی در موسسه گرافیک و چاپ او را با

احصایی پس از اتمام تحصیلات

دانشگاهی، همکاری خود را با گروه هنرهای تجسمی دانشکده هنرهای زیبا ادامه داد و در سال ۱۳۵۷ با انتقال از وزارت آموزش و پرورش به دانشگاه تهران، رسماً از اعضای هیأت علمی این دانشگاه شد. چندی بعد نیز به رتبه استادیاری رسید. او هم‌زمان با تدریس در دانشگاه تهران به همکاری با بعضی مؤسسات فرهنگی دیگر هم پرداخت، از جمله از سال ۱۳۶۱ تا ۱۳۶۲ مشاور رییس موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی در بخش چاپ و انتشارات، از سال ۱۳۶۴ تا ۱۳۶۷ دو دوره عضو شورای عالی انجمن خوشنویسان ایران و شورای عالی تعیین شایستگی استادی، و از سال ۱۳۶۴ تا ۱۳۶۵ عضو کمیته هنر شورای عالی انقلاب فرهنگی و فعال در برنامه‌ریزی دروس بخش خط و گرافیک در این شور بود.

احصایی در سال ۱۳۶۷ در شورای عالی هنرهای تجسمی کشور، در سال ۱۳۷۵ در هیأت امنای انجمن خوشنویسان ایران، در سال ۱۳۶۷ در هیأت مؤسس انجمن هنرمندان نقاشی ایران، در سال ۱۳۷۷ در شورای عالی صنف طراحان گرافیک ایران و از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۲ در هیأت سه نفره میراث فرهنگی کشور برای ارزیابی خط خوش‌نویسان ایران عضویت داشت. همچنین عضو هیأت انتخاب آثار و داوری نمایشگاه‌های متعدد و داوری در بی‌ینال‌های نقاشی، گرافیک و جشنواره نقاشی و خوش‌نویسی جهان اسلام بود.

احصایی از کودکی به خوش‌نویسی روی آورد و از همان ابتدا طرفه کاری‌های او در خط، موجب شد تا او ساعت‌ها را به مشق خط بپردازد.

موزه ایران باستان ۱۳۵۴، ارائه اولین تابلوی نقاشی خط رنگ و روغن روی بوم در هتل هیلتون تهران ۱۳۴۷، نخستین نمایشگاه هنری بین المللی تهران ۱۳۵۳، گروه آبی ۱۳۵۴، جشنواره بین المللی کانی سورمر در فرانسه، نمایشگاه جهانی بولونیای ایتالیا ۱۳۵۶، نمایشگاه هنرمندان ایرانی در شانگهای چین ۱۳۵۶، نمایشگاه جهانی بال سوئیس ۱۳۵۷، نمایشگاه هنرمندان ایران سازمان ملل، یونسکو در پاریس ۱۳۶۲، بی‌ینال داکا در بنگلادش ۱۳۶۳، هنر ایران در دوسلدورف آلمان ۱۳۷۰، هنرمندان ایران در عربستان ۱۳۷۸، نمایشگاه هنر ایران در مقر سازمان ملل در ژنو ۱۳۷۹، نمایشگاه سه نفره در آفریقای جنوبی، پورتوریا و کیپ تاون ۱۳۷۹، نمایشگاه هنر معاصر ایران در باربینکن لندن ۱۳۸۰، نمایشگاه هنر معاصر ایران در تگزاس و فلوریدای امریکا ۱۳۸۱-۱۳۸۲، نمایشگاه چهار نفره در فرهنگستان هنر چین ۱۳۸۲، شرکت در تمام بی‌ینال‌های نقاشی، گرافیک، خوش‌نویسی و نقاشی جهان اسلام از سال ۱۳۷۰ تا ۱۳۸۲.

احصایی در سال ۱۳۴۷ نفر اول مسابقه نقاشی دانشجویان هنرهای تجسمی، در سال ۱۳۵۲ اولین نقاش برگزیده سال و در سال ۱۳۵۳ برنده جایزه ملی دولت فرانسه در جشنواره جهانی کانی سورر شد. او در سال ۱۳۷۰ در قلمرو فعالیت‌های هنری خویش از هیأت داوران لوح‌قدردانی و افتخار گرفت.

وی در سال ۱۳۸۷ به عنوان احیاکننده قلم محقق، تحریر و طراحی صفحات متعدد قرآن کریم، هنرمند برگزیده خادم قرآن کریم شد. در سال ۱۳۷۹ نیز برای آثار نقاشی خط و بینش تازه و دستیابی به عنصر ناب خطاطی، تقدیرنامه ویژه هیأت داوران را دریافت کرد.

او در دی ماه سال ۱۳۸۲ از طرف آیسسکو و نیز از طرف وزیران آموزش و پرورش ۵۱ کشور مسلمان به مناسبت فعالیت‌های پنجاه ساله هنری خود تقدیرنامه بین‌المللی دریافت کرد.

با احصایی تاکنون مصاحبه‌های متعددی درباره آموزش خط و خوش‌نویسی انجام شده که در نشریات داخلی به چاپ رسیده است و وی در سال ۱۳۸۱ در مصاحبه‌ای تلویزیونی از شبکه جهانی الجزیره درباره هنر خطاطی اسلامی و آثار و سوابق خود صحبت کرد. همچنین در چندین سمینار داخلی و خارجی در باب هنر ایران اسلامی سخنرانی کرده است.

احصایی کتاب‌های درسی راهنمایی معلمان و یک دوره سه ساله راهنمایی تحصیلی بخش خط و خوش‌نویسی را تالیف کرده است. وی در غالب فعالیت‌های موزه هنرهای معاصر به عنوان عضو هیأت داوران نمایشگاه‌های متعدد در بی‌ینال‌های نقاشی، گرافیک و جشنواره نقاشی و خوش‌نویسی جهان اسلام حضور داشت و در دانشگاه هنرهای زیبا تاکنون صدها طرح تحقیقاتی دوره کارشناسی زیر نظر او اجرا شده است. احصایی در نهمین جشنواره عکس و پوستر دهه فجر در ۱۳۶۹ جزو هیأت داوران بود.»

تجربه‌های گرافیکی و نقاشی آشناتر کرد و موجبات وضع سبک نقاشی خط را در او فراهم ساخت. احصایی و چند هنرمند دیگر، مثل رضا مافی (د ۱۳۶۱ ش)، فرامرزی پیل آرام (د ۱۳۶۲ ش) حسین زنده‌رودی، نصرالله افجه‌ای و جلیل رسولی، از پیشگامان این سبک بوده‌اند. به نظر احصایی، این سبک از دوره قاجار آغاز شد که بعضی از خطاطان مثل اسماعیل جلایر، حسن زرین‌قلم و ملک‌محمد قزوینی خط را می‌نوشتند و کپی می‌کردند و سپس داخل خط یا متن صفحه را رنگ آمیزی می‌کردند و گل و بنه می‌انداختند. از دید احصایی، نقاشی خط یعنی نقاشی با خط. ظاهراً آثار حسین زنده‌رودی و بعضی دیگر از هنرمندان مکتب سقاخانه در او مؤثر بوده است. او با انگیزه‌هایی از کارهای این نقاشان به تجربه نقاشی با خط می‌پرداخت و به خصوص از شیوه خط ثلث بیشتر بهره می‌گرفت.

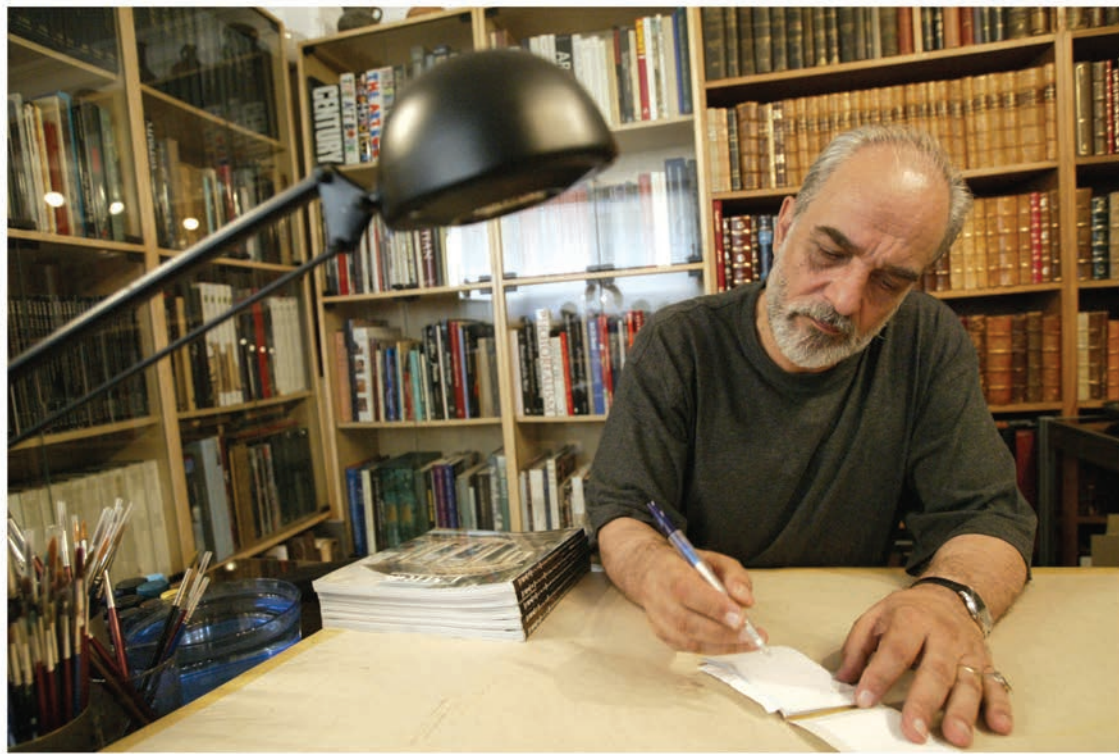
او بعدها با بهره‌گیری از فن رنگ روغن بوم و نیز نقش برجسته‌های سفالین و آجرهای لعابی، به نقاشی خط غنای بیشتری می‌بخشد. او روایت و خبر را از خط نوشته می‌گیرد و شکل حروف را دستمایه کار خود قرار می‌دهد و از این راه به ترکیب‌بندی‌های کاملاً فردی که ساختار بصری آن نوعی معماری حروف است، دست می‌یابد.

از آثار چشمگیر احصایی در نقاشی خط، طراحی و اجرای ۴۵۰ متر مربع سفال نقش برجسته به سفارش دانشگاه تهران برای دانشکده الهیات بود که کار آن از سال ۱۳۵۴ تا ۱۳۵۷ طول کشید. طراحی و اجرای ۲۳۰ متر مربع سفال لعابدار نقش برجسته سفارت خانه ایران در ابوظبی از سال ۱۳۶۷ تا ۱۳۷۰، نگارش پنج قطعه کتیبه به قلم محقق برای مسجد الغدیر تهران در سال ۱۳۵۹، نگارش و سفالگری نقش برجسته کتیبه ایوان ورودی موزه ملی ایران به قلم محقق در سال ۱۳۶۴، تحریر سی متر کتیبه به قلم محقق برای بخش روابط فرهنگی وزارت آموزش و پرورش در سال ۱۳۶۸، تحریر قرآن کریم به قلم ریحان از سال ۱۳۶۴، که ۱۰ جزء آن به پایان رسیده و کار آن ادامه دارد، تحریر سوره یوسف و دیوان حافظ به قلم نستعلیق که از سال ۱۳۸۲، کار آن را شروع کرده است، از جمله دیگر فعالیت‌های هنری استاد احصایی است.

احصایی در سال ۱۳۸۷ نوعی قلم شکسته‌نستعلیق برای نرم‌افزار سینا طراحی کرد. او تاکنون آثار خود را در نمایشگاه‌های فردی و جمعی داخل و خارج از کشور به نمایش گذاشته که از مهمترین آنها است:

الف) نمایشگاه‌های فردی: گالری سیحون در تهران ۱۳۵۲، گالری لیتو در تهران ۱۳۵۴، گالری سیرویس در پاریس ۱۳۵۶، مروری بر آثار ۱۳۷۴ تا ۱۳۷۵، گالری زند در امارات متحده عربی ۱۳۷۹، گالری زیبا در ونکور کانادا ۱۳۸۰، برپایی مجدد همان نمایشگاه.

ب) نمایشگاه‌های مهم جمعی: احصایی از سال ۱۳۷۴ تا ۱۳۸۲ در بیش از دویست نمایشگاه جمعی در ایران و جهان شرکت کرده است که اهم آن‌ها عبارت‌اند از: به مناسبت ۲۵ سالگی هنر ایران در تالار نویناد

آیدین آغداشلو:

کتر کسی در خوشنویسی و هنر مدرن قابل قیاس با «محمد احصایی» است

زمانی که ۱۸ ساله بودم، با احصایی آشنا شدم. در آن زمان وی در مدرسه‌ای که متعلق به یکی از آشنایان ما بود خوشنویسی تدریس می‌کرد و من در آن جا نمونه کارهای وی را دیدم و همین موضوع زمینه دوستی ما را فراهم کرد که این رابطه تا کنون ادامه یافته است.

آغداشلو در پاسخ به این پرسش که از لحاظ ویژگی‌های شخصیتی احصایی را چگونه فردی معرفی می‌کنید، عنوان کرد: ارائه تصویری کامل و صحیح در فرصتی کوتاه از یک دوست قدیمی امر مشکلی است همچنین با این‌که این دوستی دیرینه خاطرات فراوانی را به دنبال دارد اما من تنها بخش‌هایی از شخصیت او که خود شاهد آن بوده‌ام را می‌توانم مطرح کنم که در این مورد همواره بخش دلپذیر و مطلوب شخصیت احصایی را شاهد بوده‌ام و وی هرگز حتی در لحظات مشکل زندگی لطف و مهربانی خود را از من دریغ نکرده است، اما با این حال با قرار دادن نظرات همه افراد می‌توان به یک تصویر کلی درباره احصایی دست یافت.

وی ادامه داد: وی انسانی فوق‌العاده است و ایمان بسیار غنی و

گروه هنر: محمد احصایی از معدود افرادی است که اکثر سبک‌های خوشنویسی را با اغلب قلم‌ها با استادی بی‌حدی می‌نویسد و در مرتبه بسیار بالا و بی‌نظیری قرار دارد؛ زیرا تعداد افرادی که در سبک‌های مختلف خوشنویسی مهارت بالایی داشته باشند بسیار اندک هستند. به بیان دیگر من در خوشنویسی و همچنین هنر مدرن کمتر کسی را قابل قیاس با احصایی می‌دانم.

«آیدین آغداشلو» نقاش و گرافیست مطرح کشور در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) محمد احصایی را از پیشگامان نقاشی خط ایران دانست و اعلام کرد: احصایی یکی از درخشان‌ترین چهره‌های گرافیک خط و طراحی حروف هنر معاصر است و از اولین کسانی است که نقاشی خط را شروع کرد و در این رشته مراحل مختلف و پیچیده‌ای را طی کرد به طوری که در طول ۵۰ سال گذشته شیوه‌های مختلفی را آزمود و در هر سبک نمونه‌های عالی از خود به جا گذاشت.

وی درباره سابقه دوستی خود با احصایی عنوان کرد: ۵۰ سال پیش

وی افزود: اگر عده‌ای از جمله شخص من احصایی را به عنوان پیشگام و نخستین هنرمند نقاشی خط به شمار می‌آوریم، منظور نه نقاشی خط گذشته بلکه نقاشی خط به شکل فعلی آن است که شاید قدیمی‌ترین کسی که در نسل و دوران جدید در طول ۵۰ ساله گذشته به این صورت کار کرده باشد، سیدمحمد احصایی است که قدیمی‌ترین اثری که از او به یاد دارم، یک مجموعه به خط ثلث با تذهیب جدید به تاریخ ۱۳۳۸ بود.

آغداشلو اضافه کرد: البته مبدع بودن یا نبودن احصایی فی نفسه اهمیتی ندارد و باید دید احصایی چه حاصلی از خود به جا گذاشته که به اعتقاد من حاصل فعالیت‌های احصایی، وی را از پیشگامان هنر مدرن ایران قرار می‌دهد. البته افراد دیگری نیز با قدرت در این عرصه فعال بودند.

وی در پاسخ به این پرسش که آیا روند رو به رشدی در آثار احصایی دیده می‌شود، تشریح کرد: بالطبع هر هنرمندی هنگامی که به اوج کار خود می‌رسد، با تغییراتی ظریف شروع به تکمیل حاصل فعالیت‌های خود می‌کند تا دستاورد خود را حفظ کند و این تغییر تنها در سطوح کار صورت می‌گیرد نه در بنیان، اما این مسئله به وجود می‌آید که اگر هنرمند شیوه خود را تغییر ندهد، با ارائه آثاری تکراری نارضایتی همگان را برمی‌انگیزد و اگر تغییری بنیادی دهد گویی همه اندوخته خود را بر باد

داده است.

آغداشلو تصریح کرد: واقعیت این است که هر هنرمندی پس از سال‌ها فعالیت دارای سبک و شیوه شخصی خود می‌شود که مفهوم و معنای آثار او را به طور خلاصه بیان می‌کند و با آن شیوه شناخته می‌شود و توقع تغییر اساسی از او تصویری غیر واقعی است.

وی اذعان کرد: بدنه و بنیان جهان بصری و تصویری احصایی ساخته شده و سیر و سلوک هر چند بدون شک در دنیای او وجود دارد و رو به فزونی هم گذاشته اما به میزانی نیست که یک چیز ناشناخته را به وجود آورد و آن قدر ظریف است که فقط کسانی که کارهای او را دنبال می‌کنند، می‌توانند درک کنند.

آغداشلو در پایان احصایی را از بزرگترین خطاطان معاصر ایران و هنرمندی عالی قدر قلمداد کرد و گفت: احصایی از معدود افرادی است که خطوط نستعلیق، ثلث، محقق و ریحان و همین‌طور سیاه مشق را با اغلب قلم‌ها با استادی و مهارت بی‌حدی می‌نویسد و در این عرصه در مرتبه بسیار بالا و بی‌نظیری قرار دارد، زیرا تعداد افرادی که در سبک‌های مختلف خوشنویسی مهارت بالایی داشته باشند بسیار اندک هستند و اکثر خوشنویسان تنها در بخشی از این هنر مهارت کافی دارند. به بیان دیگر من در خوشنویسی و همچنین هنر مدرن کمتر کسی را قابل قیاس با احصایی می‌دانم.

پرقوتی دارد که از این ایمان و اعتقاد درونی در خلق آثار خود تاثیر بسیاری می‌گیرد. وی همان گونه که می‌اندیشد زندگی می‌کند و من هرگز ریا، سوءاستفاده و فرصت‌طلبی در او ندیدم؛ از این رو او را انسانی شریف و درستکار می‌دانم.

آغداشلو درباره آثار شاخص احصایی تاکید کرد: وی در همه رشته‌ها و شاخه‌های مربوط به خوشنویسی و هنر مدرن نمونه‌های ماندگاری دارد. مانند کتابت دیوان حافظ که شاید بتوان آن را از نمونه‌های بی‌نظیر نستعلیق دیوان حافظ در طول ۴۰۰ سال گذشته قلمداد کرد. همچنین سردر موزه ایران باستان، کتیبه‌نگاری پرواز در دانشکده الهیات دانشگاه تهران و آثاری که از خود در مساجد گوناگون به یادگار گذاشته است، همگی از آثار شاخص احصایی هستند. همین‌طور می‌توان از سیاه‌مشق‌های وی نام برد که گاه به آثار استاد میرخانی پهلوی می‌زند.

این هنرمند نقاش در تحلیل فروش بالای آثار احصایی در سال‌های اخیر در حراج‌هایی مانند حراج‌های دبی ذکر کرد: این آثار از دست‌آوردهای مدرن احصایی است که با استادی خلق شده و می‌تواند به دو زبان با مخاطب ارتباط برقرار کند. به این مفهوم که معناهای مشترکی که خوشنویسی واسطه انتقال آن است و در سراسر جهان اسلام درک و دریافت می‌شود در کنار مدرن بودن که زبان شرقی آن را به زبانی جهانی بدل کرده است، در این آثار دیده می‌شود که سبب متعادل شدن آن‌ها شده است.

وی در مورد ارتباط برقرار کردن مخاطب عام با آثار احصایی تاکید کرد: مخاطب عام به طور قطع با آثار وی ارتباط برقرار می‌کند. همچنین اگر فردی با خوشنویسی و حتی فرهنگ ایرانی بیگانه باشد نیز از طریق حس، رنگ و تعادل این آثار با آن‌ها ارتباط برقرار می‌کند.

از این رو مخاطب عام بدون شک می‌تواند نیرومندی و جذابیت این تابلوها را درک کند. البته شاید آثاری مانند قرآنی که به خط محقق و ریحان کتابت شده و نیمه تمام مانده، دیوان حافظ، قطعه‌نویسی‌ها و سیاه‌مشق‌ها برای مخاطب عام ملموس‌تر باشد.

آغداشلو در پاسخ به این پرسش که چرا عده‌ای احصایی را پایه‌گذار نقاشی خط می‌دانند در حالی که نقاشی خط قدمتی دیرینه در ایران دارد، توضیح داد: البته نقاشی خط به معنای خطی که فقط به قصد خوانده شدن نباشد و در آن سلیقه و نوآوری اعمال شود به شکلی که کاربرد و کارایی متفاوتی پیدا کند، در شکل‌های تزئینی قدمتی ۸۰۰ ساله دارد و هنرمندان متعددی در این زمینه آثاری خلق کرده‌اند، از جمله اسماعیل جلاپور (قرن ۱۳ و ۱۴ هجری قمری) که آخرین هنرمندی از دنیای سنتی تاریخی ما است که در این عرصه کار کرده است.

علت فروش بالای آثار احصایی

نقاشی خط‌های احصایی از دست‌آوردهای مدرن وی است که می‌تواند به دو زبان با مخاطب ارتباط برقرار کند. به این مفهوم که معناهای مشترکی که خوشنویسی واسطه انتقال آن است و در سراسر جهان اسلام درک و دریافت می‌شود در کنار مدرن بودن که زبان شرقی آن را به زبانی جهانی بدل کرده است، در این آثار دیده می‌شود که سبب متعادل شدن آنها شده است

محمدباقر آقامیری:

تکرار «الله» در آثار احصایی نتیجه سیر معنوی ایشان است

وی معنویت را مهم‌ترین ویژگی آثار احصایی قلمداد کرد و گفت: جنبه‌های معنوی در آثار احصایی به خوبی مشهود است. به‌عنوان مثال وی در تابلوهای آبستره خود کلمه الله را با فرم‌های انتزاعی می‌نگارد که این تاکید گویای اعتقاد وی به این کلمه است.

این هنرمند در ادامه گفت: گاهی اوقات چیزهایی مانند یک اسم یا کلمه در زندگی هنرمند نقش مهمی ایفا کرده و برای او ملکه می‌شود به شکلی که فرد در فضای آن به سیر می‌پردازد و از احساس و دریافت آن لذت می‌برد. در مورد احصایی نیز این مسئله مشهود است. به بیان دیگر تابلوهای الله وی حاصل عشق و ورزی او است.

وی درباره تاثیر این آثار با مخاطبان تصریح کرد: کلمه الله معنویت را در خود دارد و احصایی نیز آن را در فرم‌ها و ریتم‌های مختلف به‌طور آزاد کار می‌کند که این نوع انتقال مفهوم سبب دریافت‌های معنوی گوناگون در مخاطب می‌شود. همچنین این تابلوها بسیار ساده و خلاصه شده و در عین حال پرمحتوا و ارزشمند است.

آقامیری در پایان درباره علت انتخاب احصایی به عنوان خادم قرآن یادآوری کرد: احصایی آثار معنوی بسیاری دارد و تابلوهای متعددی با مضمون آیات قرآن پدید آورده و همواره در خلق آثار خود به مفاهیم دینی و به‌ویژه قرآن توجه خاصی داشته و به همین علت نیز به‌عنوان خادم قرآن مفتخر شده است.

گروه هنر: تکرار کلمه الله در آثار احصایی نتیجه سیر در فضای معنوی و برقراری ارتباط نزدیک و عاطفی وی با مفهوم این کلمه است.

«محمدباقر آقامیری» نگارگر پیش‌کسوت در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا)، درباره سید محمد احصایی اظهار کرد: وی فردی بادوق، با احساس، فرهیخته، سالم، دوست‌داشتنی و ارزشمند است که آثاری قابل ستایش از خود بر جای گذاشته و برای هنر این سرزمین زحمات فراوانی کشیده است.

وی که از سال ۱۳۵۳ با احصایی آشنا شده است، در این باره تصریح کرد: احصایی را از زمانی که در سازمان کتب درسی به خطاطی متون درسی مشغول بود، می‌شناسم. البته بیشتر آشنایی ما به حضور در فضاهای هنری مربوط بود، از آن دوران تاکنون چندین نمایشگاه مشترک طی سفرهای متعدد به کشورهای مختلف داشته‌ایم و به عقیده من او یکی از اساتید بزرگ هنر کشور است.

آقامیری تصریح کرد: احصایی در نقاشی در فضای آبستره و اکسپرسیون کار می‌کند و در هنر خوشنویسی نیز در زمینه‌های کتابت، چلیپا، نقش برجسته، سفال و در فضاهای دیواری فعالیت داشته که همواره آثار او در خارج از کشور مورد استقبال فراوانی قرار گرفته و می‌گیرد.

استاد شمس‌الدین ابوالوفا حسینی: توجه مراکز آکادمیک به هنر خوشنویسی مدیون استاد احصایی است

گروه هنر: استاد احصایی با این که از اصول هنر خوشنویسی خارج نشد ولی کارهایی ارایه کرد که تکرار کارهای گذشتگان نیست و همیشه به صورت یک استاد درجه یک در دانشگاه به اشاعه هنر خوشنویسی پرداخت و ما توجه به هنر خوشنویسی در مراکز آکادمیک را مدیون وی هستیم.

استاد «شمس‌الدین ابوالوفا حسینی» در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) با اشاره به مطلب فوق گفت: استاد احصایی از استادان مسلم معاصر هستند که از نظر کثرت و سیستم کاری آکادمیک بین خوشنویسان ما متمایز و خاص هستند.

وی افزود: ما خوشنویسان زیادی داریم ولی در میان کسانی که به صورت کار آکادمیک و در نتیجه به طور سنجیده و فهمیده کار می‌کنند، شاید به تعداد چند نفر بیشتر نباشند که از جمله آن‌ها استاد احصایی است.

استاد دانشکده هنر دانشگاه اصفهان در ادامه خاطرنشان کرد: من حدود چهل و چند سالی است که کار خطاطی می‌کنم و از زمانی که با کار استاد احصایی از طریق کارهایی که منتشر می‌کرد و سیاه‌مشق‌هایی که می‌نوشت، آشنا شدم، آن اصالت کار استاد همیشه وی را در نظرم مثل تافته جدابافته‌ای جلوه می‌داد و واقعاً استاد احصایی برای زمان ما غنیمتی به حساب می‌آید.

وی درباره شأن هنری استاد احصایی به خبرنگار ما گفت: درست است که استاد احصایی در مکتب معاصران و در محضر استاد سیدحسین میرخانی خط را آموخته ولی بعداً به خاطر تتبعات و تحقیقاتی که انجام داده و نیز توجه به کارهای قدما و در مجموع سیاه‌مشق‌هایی که از استاد دیدم، وی را می‌توانیم پایه‌پای

مرحوم میرزا غلامرضا به حساب بیاوریم.

استاد حسینی درباره آثار احصایی چه در زمینه خوشنویسی و چه در زمینه هنرهای دیگر وی از جمله گرافیک و نقش برجسته اذعان داشت: کار نقش برجسته های استاد احصایی را در تالار دانشکده الهیات و در مسجد دانشگاه دیده ام. در تمام کارها ابتکار و ابداع خاصی دیده می شود و از همه مهم تر این که استاد احصایی هیچ وقت در بند نام و شهرت نبوده و همیشه کار اصیل و ماندگاری را دنبال کرده است و در این کار هم انصافاً از همه موفق تر بوده است. وی ادامه داد: استاد احصایی می توانست مثل دیگرانی برای خود تبلیغات کند ولی این کار را نکرد و همیشه به صورت یک استاد درجه یک در دانشگاه به اشاعه هنر خوشنویسی پرداخت و ما توجه به هنر خوشنویسی در مراکز آکادمیک را مدیون وی هستیم.

استاد حسینی درباره سبک هنری استاد احصایی گفت: نوآوری و ابتکار بر اساس اصول کار خوشنویسی البته در نستعلیق در کارهایی است که استاد ارایه داده و با این که از اصول خارج نشده ولی باز کارهایی ارایه کرده که تکرار کارهای گذشتگان نبوده است.

وی در پاسخ به خبرنگار ما با این مضمون که اصل ابتکار و ابداع نیز بر این سیاق است که با توجه به در نظر داشتن اصول و خارج نشدن از منطق هر هنری بتوان ابتکاراتی انجام داد، گفت: خط نستعلیق دوازده اصل دارد که مهم ترین این اصول، اصول اربعه است شامل: اصول، نسبت، ترکیب و کرسی و کسی نمی تواند از این اصول خارج شود و اگر کسی در ضمن این محدودیت آهنی دست به ابداع بزند، استاد واقعی است و استاد احصایی این کار را کرد.

حسینی در ادامه افزود: سبک استاد احصایی با توجه به سبک قدما است که مخصوصاً در گذشته که سیاه مشق هایی می نوشت، روش میرزا غلامرضا را در پیش می گرفت و البته با تصرفاتی که داشت، آثار دلچسب و بی نظیری را خلق کرد.

استاد حسینی که در حدود پنج نمایشگاه انفرادی داشته درباره معنویت نهفته در آثار استاد احصایی گفت: در خوشنویسی از این حالت تعبیر به صفا و شأن می کنند و در این رابطه استاد احصایی علاوه بر نستعلیق، در خط ریحان و محقق بسیار زیبا کار کرده است. استاد هنرمندی است که در هر رشته از خوشنویسی که بخواهد می تواند موفق شود چون اصالت ذاتی و جوهر هنر در وجود وی هست.

داور جشنواره های خوشنویسی ابراز کرد: من حضوراً بیشتر از چند جلسه در خدمت استاد نبودم، البته این افتخار را دارم که در چند جلسه از جلسات انجمن خوشنویسان که عضو شورا بودم خدمت استاد باشم. در این جلسات استاد احصایی معترض بود که عضو مجمع عمومی باشد و به خاطر سبک کاری که داشت با انجمن خوشنویسان همکاری زیادی نداشت و البته احتیاجی هم به این همکاری نداشت.

وی در ادامه خاطر نشان کرد: من طلب تلاش استاد را دارم و وی نیز در گذشته لطف زیادی به من داشت. استاد از خوشنویسان طراز اول است و آثار وی در هر دوره خوشنویسی قابل ارایه است. حسینی در پایان سخنان خود گفت: مهم ترین ویژگی که در نگاه اول در کارهای استاد احصایی قابل مشاهده است، بی پیرایگی، عدم تصنع و عدم ساخت و ساز کار استاد است که یک نواخت و یک دست از قلم بر روی کاغذ جاری شده است.

درباره استاد شمس الدین ابوالوفا حسینی:

استاد شمس الدین ابوالوفا حسینی در سال ۱۳۲۷ در شهرکرد متولد شد و کار خوشنویسی را زیر نظر اساتیدی چون: مرحوم استاد حبیب ... فضائلی، استاد نصر ... معین، مرحوم استاد فرادی آغاز کرد و بعد از دوره ممتاز زیر نظر استاد امیرخانی نیز کار کرد ولی بعد همه این ها را رها کرد و از روی خطوط مرحوم میرزا محمدرضا کلهر و مرحوم عماد الکتاب خوشنویسی را پی گرفت.

در سال ۱۳۵۸ مدرک ممتاز را کسب کرد و جزو اولین کسانی است که در اصفهان مدرک ممتاز را اخذ کرده است. وی در بیشتر جشنواره ها در قسمت اساتید شرکت کرده و بیشتر داوری این جشنواره ها را بر عهده داشته است.

استاد حسینی پنج نمایشگاه انفرادی برگزار کرده و در تمام نمایشگاه های جمعی انجمن خوشنویسان ایران و اصفهان از سال ۱۳۵۸ به بعد در داخل و خارج از کشور شرکت داشته است. خط تخصصی وی خط نستعلیق و مرکز قلم وی دو دانک (قلم چلیپایی) است.

استاد حسینی در دانشکده هنر دانشگاه اصفهان دروس روش تدریس هنر، تاریخ خط و کاربرد خط در گرافیک را تدریس می کند و توصیه وی به هنرآموزان و خوشنویسان آن است که با توجه به پیشرفت های علمی، فنی و تکنولوژیکی و در عصر انفجار اطلاعات به آنچه در صفحه مشق می بینند اکتفا نکنند و با استفاده از ابزارهای مدرن - نظیر اینترنت - دید وسیع تری نسبت به مقوله خط و خوشنویسی پیدا کنند.

مرتضی اسدی: استاد «احصایی» در دوره دوم هنری اش هنرمندی ساختارگراست

گروه هنر: استاد احصایی هنرمندی است که دو دوره هنری دارد؛ در دوره اول که کارهای گذشته استاد است محتوا در کنار فرم مطرح است ولی در دوره دوم هنری اش بیشتر فرم غالب است تا محتوا، لذا می‌توان احصایی را در دوره دوم، هنرمندی ساختارگرا دانست.

ترکیب‌های بسیار بدیع و زیبا کار را پیش می‌برد. وی ویژگی بارز نقاشی خط‌های استاد احصایی را چنین بیان کرد: به نظر من نقاشی خط‌های استاد احصایی به لحاظ ساختاری متفاوت از آثار سایر هنرمندان است و نیز هارمونی رنگی و تکرار فرم به شکل زیبا در آثارش، کار او را از دیگران متمایز می‌کند، حال چه هنرمندانی که در دوران جدید می‌بینیم و چه آن‌هایی که هم‌دوره و هم‌زمان با خود استاد آغاز به کار کرده بودند.

اسدی که در حال تحصیل دکتری تاریخ هنر از دانشگاه سوربن است، تاکید کرد: البته نباید این مساله را نادیده گرفت که نگاه‌های اساتیدی شبیه پیل‌آرام و حسین زنده‌رودی در کار احصایی بی‌تاثیر نبوده و در واقع می‌توان گفت این تعداد از هنرمندان که استاد احصایی هم‌دوره آنان بوده، تاثیرات خوبی در کارهای همدیگر داشته‌اند ولی کاری که استاد احصایی انجام می‌دهد، برآیند چند نگاه است که به شکلی ویژه شخصی‌تر شده و امروز به عنوان نقاشی خط‌های استاد احصایی در آثار او قابل مشاهده است.

وی تفاوت ویژگی‌های کارهای استاد را با دیگر هنرمندان این‌گونه ارزیابی کرد: کارهای استاد احصایی به لحاظ ساختاری از هم‌دوره‌ای‌های خود و حتی از نقاش خوشنویسانی که امروزه فکر می‌کنند که دارند نقاشی خط کار می‌کنند، قدرتمندتر است ولی به نظر من احصایی از همه دوستان سرآمدتر است.

عضو گروه نقاشی مرکز هنرهای تجسمی حوزه هنری ادامه داد: در کارهای استاد احصایی تاثیرپذیری از اساتیدی که نقاشی خط کار کردند و نیز تاثیرپذیری از دوستان هم‌دوره آنان و حتی پیش از او دیده می‌شود، البته در این راستا نقش نگاه به سواد بصری، به‌ویژه گرافیک بی‌تاثیر

«مرتضی اسدی» نقاش و تصویرگر در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) گفت: آشنایی من با کارهای استاد احصایی از سال ۱۳۵۰ آغاز شد و او را از سال ورودم به دانشکده هنرهای زیبا یعنی سال ۵۷ تا به امروز می‌شناسم.

وی افزود: بهترین اثر استاد احصایی که جزو آثاری بود که در مقطع انقلاب تقریباً در خانه هر ایرانی وجود داشت، پوستر «لا اله الا الله» بود که

این کار چاپ شد و درست در مقطع پیروزی انقلاب اسلامی در نمایشگاه بزرگ هنرهای تجسمی که در حسینیه ارشاد برپا شده بود، یکی از پرفروش‌ترین پوسترهای سال بود و من جزو فروشندگان آن پوستر بودم و شاهد بودم که مردم برای خرید این پوستر صف کشیده بودند.

مدرس دانشکده هنر دانشگاه شاهد در ادامه عنوان کرد: این پوستر یکی از معروف‌ترین کارهای استاد است که جزو شعارهای انقلاب بود، استاد احصایی به زیبایی تمام این کار را خلق کرد و بعد از چاپ اول، چندین بار چاپ شد و در اختیار مردم قرار گرفت.

اسدی، استاد احصایی را از خوشنویسان برجسته کشور دانست و اظهار کرد: استاد احصایی علاوه بر خوشنویسی، فارغ‌التحصیل دانشگاه تهران در دوره‌های قدیم است و آشنایی خوبی با گرافیک جدید و کالیگرافی و یا به بیانی دیگر نقاشی خط دارد و بعد از مرحوم «رضا مافی» جدی‌ترین شخصی است که نقاشی خط را پیگیری کرده و با

مرتضی اسدی:

بهترین اثر استاد احصایی که جزو آثاری بود که در مقطع انقلاب تقریباً در هر خانه ایرانی وجود داشت، پوستر بی‌نام «لا اله الا الله» بود

نیست. او از گرافیک به روش بسیار خوب استفاده کرده و حروف را به شکل حروف استفاده نمی‌کند.

مدرس دانشگاه معماری یزد در توضیح بیشتر سخنان فوق گفت: مهم نیست که حروف در آثار احصایی خوانده شود، مهم این است که حروف جای خودشان را به یک نوع نگاه تصویری داده‌اند و به عنوان فرم در صفحه نقش ایفای می‌کنند. ترکیب اینها هم یک بافت زیبا و هارمونی که دارای ریتم است را در کل صفحه محسوس کرده است و هیچ جایی نیست که ذهن بیننده را به لحاظ تصویری مخدوش کند و این نشان می‌دهد که استاد از سواد بصری بسیار خوبی برخوردار بوده و کاملاً به روابط هنرهای تجسمی مسلط است.

اسدی که برپایی نمایشگاه‌های انفرادی و گروهی بسیاری را در کارنامه هنری خود دارد، چگونگی قرار گرفتن فرم و محتوا را در آثار استاد احصایی چنین توضیح داد: در کارهای گذشته استاد احصایی محتوا یا موضوع در کنار فرم مطرح است. مثلاً خط‌نوشته معلوم است به طوری که می‌توان آن را خواند ولی در کارهای جدیدش یعنی دهه اخیر، بیشتر فرم غالب است تا محتوا و به سختی می‌توان یک مطلب را خواند و دریافتی از آن داشت. احصایی در حال حاضر بیشتر ساختارگرا است و حاکمیت فرم و رنگ و ریتم را در کار پیش می‌برد. به نظر من خواندن کارهای استاد احصایی کمی دشوار شده حتی برای اهل فن.

در این قسمت از مصاحبه خبرنگار ایکننا گفت: با توضیحات شما آیا می‌توان این‌گونه تعبیر کرد که استاد احصایی دو دوره هنری دارد؛ دوره اول بیشتر محتوا بر آثارش حاکم بوده و دوره دوم فرم؟

اسدی با تایید بیان خبرنگار ما عنوان کرد: وقتی بیشتر به فرم توجه کنید آرام آرام محتوا کم‌رنگ می‌شود و در مقابل اگر به محتوا بیشتر از فرم توجه کنید، فرم کم‌رنگ خواهد شد یعنی ساختار ضعیف‌تر خواهد شد. این قضیه به نظر من پنجاه پنجاه است یعنی هیچ کدام نباید فدای دیگری شود.

مدرس آموزش عالی سوره تصریح کرد: البته این مساله به خود استاد بستگی دارد که چگونه به ماجرا نگاه کند و من فقط نظر شخصی‌ام را می‌گویم. این که ایشان دوست دارند فرمالیست باشند یا به محتوا بیشتر توجه کنند، این مساله به خود او بستگی دارد.

او که دانشجوی دکترای پژوهش هنر دانشگاه شاهد است، در پاسخ به خبرنگار ما درباره اقتصاد هنر در آثار احصایی گفت: ما مقوله‌ای به نام اقتصاد هنر در کشورمان نداریم که بگوییم شروع شده است. در ایران کسی را نداریم که به صورت علمی روی این مقوله کار کرده باشد. اقتصاد هنر هنوز در ایران شکل نگرفته و اگر شکل بگیرد، هنرمند منتفع نخواهد شد.

اسدی در پایان قسمت نخست سخنان خود، در پاسخ به مطلب خبرنگار ما که عنوان کرد آثار استاد احصایی در حراجی‌های بزرگ دنیا از جمله کریستی و ساتبی رتبه‌های برتر را کسب می‌کند، گفت: استاد احصایی، احصایی است چه در کریستی ۳ بار مقام اول را داشته باشد چه نداشته باشد. به نظر من مقام احصایی را کریستی رقم نمی‌زند، چون کریستی کوچک‌تر از شأن احصایی است ولی نکته مهم اینجاست که در

ایران هنرمند از این‌گونه حراجی‌ها بهره‌ای نمی‌برد.

وی در پاسخ به خبرنگار ما در برابر این پرسش که آیا هنری به نام هنر اسلامی که مبتنی بر فرهنگ اسلامی باشد، موجودیت دارد و شما به آن معتقد هستید؟ عنوان کرد: ما اگر هنر اسلامی را قبول نداشته باشیم، یعنی اسلام را قبول نداریم و اگر اسلام را قبول نداشته باشیم، مسلمان نیستیم. هنر ایرانی هنری است که قبل از ورود اسلام به ایران وجود داشت و با ورود اسلام به ایران از فرهنگ اسلامی مدد و نور گرفته و موجودیتی به نام هنر ایرانی - اسلامی یافت.

او که در حال تحصیل در مقطع دکتری تاریخ هنر در دانشگاه سوربن پاریس است، ضمن تاکید بر نقش ارزنده و گسترده هنرمندان ایرانی در توسعه هنر اسلامی گفت: من می‌گویم شما در شبه جزیره عربستان یک وجب هنر گیر بیاور و به من نشان بده تا من راجع به هنر اسلامی صحبت کنم. شما فرهنگ هنر اسلامی را از کجا می‌بینید؟ مگر غیر از قرآنی است که حضرت امیر (ع) به خط مبارک خود نوشته است؟ غیر از آن شما چیزی بیاورید که در شبه جزیره عربستان اتفاق افتاده باشد.

وی که کارشناس ارشد تصویرسازی از دانشگاه تهران است، در ادامه و در تکمیل سخنان فوق افزود: البته هنرمندانی که در ایران و اقصی نقاط جهان بودند، فرهنگ اسلام را پذیرفتند و با پذیرفتن اسلام هنرشان نیز رنگ و تجلی دیگری یافت و این هنرمندان به عنوان نمایندگان و معرف هنر اسلام تلقی شدند.

هنرمندی با برداشت و قرائت خود از فرهنگ اسلامی مطمئناً بازتاب اثر هنری اش هم رنگ و بویی از هنر معنوی یا هنر دینی خواهد داشت.

اسدی میزبان هم‌پوشانی نگاه استاد احصایی به هنر را با نگاه هنر اسلامی چنین ارزیابی کرد: استاد احصایی، سید محمد احصایی است و به هر حال اعتقاد و باور اسلامی دارد و مسلمان است. استاد احصایی از باورهای ذهنی خودش خلق اثر می‌کند و من معتقدم کارش را به خوبی انجام می‌دهد. نگاه معنوی و دینی به وفور در آثار استاد دیده می‌شود و من برای شرح و بسط و گسترش نگاه دینی در آثار استاد باید با بر روی آثارش صحبت کنم و به عنوان مثال من باید آثار را داشته باشم و روی آثار حرف بزنم و نقد کنم که این امکان در این گفت‌وگو وجود ندارد، ولی به طور کلی می‌توانم بگویم این نوع نگاه و فرهنگ (نگاه اسلامی) در آثارش مشهود است.

وی در پاسخ به پرسش خبرنگار ایکنبا با محوریت تلفیق بین هنر سنتی و مدرن در آثار احصایی گفت: اگر استاد احصایی را به عنوان خوشنویس نستعلیق نویسنده بشناسیم، من چنین تلفیقی را در آثارش ندیدم. ولی اگر استاد را به عنوان کسی که از حروف دیگری مثل نسخ یا ثلث استفاده می‌کند، در نظر بگیریم، می‌توانیم بگوییم این تلفیق انجام شده است.

دانشجوی دکترای پژوهش هنر دانشگاه شاهد در توضیح بیشتر سخنان فوق‌الذکر کرد: این نکته مهم است که اگر کسی خوشنویسی نداند حق ندارد سمت نقاشی خط برود. چون این هنر یک زیرساختی دارد که باید شناخت از این زیرساخت وجود داشته باشد وگرنه هر کسی نمی‌تواند با اپک، خوشنویسی را روی بوم کپی کرده و داخلش را رنگ کند و بگوید نقاشی خط می‌کنم در حالی که خودش جزو بدخط‌ترین افراد باشد.

اسدی نظر کسانی را که نقاشی خط را بدون علم و شناخت نسبت به خوشنویسی انجام می‌دهند، رد کرد و گفت: کسی که به هنر نقاشی خط می‌پردازد، باید خوشنویسی را بشناسد و خط زیبا به اضافه دریافت‌های هنر معاصر و نگاه‌های نو داشته باشد، حالا این نگاه نورا با هر واژه‌ای که دوستان به آن اعتقاد دارند اعم از مدرنیته، نو یا جدید به گونه‌ای در آثار استاد احصایی تلفیق شده که برآیند آن امروزه در آثار احصایی دیده می‌شود.

مدرس دانشگاه معماری یزد با اشاره به ارتباط احصایی با استاد ممیز به تاثیر این ارتباط در احصایی پرداخت و بیان کرد: احصایی با بزرگانی مثل ممیز زیسته است. تاثیرات همنشینی احصایی با ممیز در کارهای احصایی برای ساده‌سازی فرم‌ها کم نبوده. من در دوران دانشجویی ام به یاد می‌آورم که استاد احصایی مشاوره‌های زیادی با استاد ممیز داشت، تا جایی که استاد ممیز آرم موزه رضا عباسی را طراحی می‌کرد و احصایی اجرای آن را بر عهده داشت.

اسدی در پایان گفت‌وگوی خود اذعان کرد: ترکیبات و نگاه گرافیزم خطی که در آثار احصایی وجود دارد بی‌تاثیر از ممیز نبوده مخصوصاً در رابطه با احصایی این را عرض می‌کنم. این نوع نگاه در کارها دیده می‌شود و هم‌اینجاست که می‌گویند کمال همنشین در من اثر کرد و احصایی با رندی تمام از دانش اطرافیان بسیار خوب بهره برده و با توانایی و خلاقیت خودش ترکیب کرده و امروز نتیجه آن چیزی است که از احصایی با عنوان نقاشی خط می‌بینیم.

عضو گروه نقاشی مرکز هنرهای تجسمی حوزه هنری ادامه داد: تلقی آثار هنرمندان مسلمان به عنوان هنر اسلامی این‌گونه اتفاق افتاد که به سبب مسلمان بودن آن هنرمندان هنرشان نیز در نتیجه مسلمان بودنشان به عنوان هنر اسلامی معرفی شد. بنابراین نتیجه گرفتند که هنر این اشخاص، هنر اسلامی است.

این استاد دانشگاه تصریح کرد: هنر اسلامی در معنای واقعی آن بدین معنی است که هنری وجود داشته که برآیندش از دست هنرمند خلاق که اسلام را به عنوان دین و ایدئولوژی پذیرفته، در قالب هنر اسلامی نمود یافته است.

در این قسمت از مصاحبه خبرنگار ما عنوان کرد: منظورم از هنر اسلامی این است که حقیقت فرازمانی و فرامکانی است، بدین معنی که در تمام ادیان حقیقت هست و اسلام آخرین و کامل‌ترین آنهاست.

اسدی گفت: هر کسی که عالم غیب و حق و حقیقت را قبول دارد، نمی‌تواند خارج از نگاه اسلام حرکت کند، یعنی هنر اسلامی عین حقیقت و راستی است. اگر هنرمندی توانست خود و هنرش را به کمال رساند و علاوه بر آن سعی کند جامعه را نیز به لحاظ هنری به سوی کمال هدایت کند، قطعاً اعتقادی که دارد، تحت تاثیر هر عنوانی که می‌خواهد باشد، اعتقادی معنوی است.

مدرس دانشکده هنر دانشگاه شاهد تاکید کرد: ما نمی‌توانیم بگوییم هنرهای دیگر ادیان به طور کلی فاقد معنویت هستند ولی از نظر من این معنویت به شکل ناب آن در تفکر اسلامی خلاصه شده است و هنر

فرزاد ادیبی:

«صداقت» پیشه استاد «احصایی» است

گروه هنر: صداقت پیشه استاد احصایی است و در همه شئون زندگی وی در هنگام تدریس، کار، معاشرت و ... نمود دارد.

«فرزاد ادیبی» فارغ التحصیل رشته گرافیک از دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران و مدرس دانشگاه، در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) گفت: سابقه آشنایی من با استاد احصایی به سال‌های دبستان و کتاب‌های هنر آن روزگار بازمی‌گردد.

در میان صفحات آن کتاب‌ها، آثاری به چشم می‌خورد که به طرز هنرمندانه‌ای حروف‌نگاری شده بود و من بعدها فهمیدم طراح آن آثار دوست‌داشتنی کسی نیست جز استاد احصایی.

وی ادامه داد: بعدها در دانشکده هنرهای زیبا شاگرد ایشان بودم و

پس از فارغ التحصیلی، زمانی که در رادیو ۲ (فرهنگ فعلی) مسئول تهیه برنامه‌های مربوط به هنرهای تجسمی بودم، درباره شیوه خوشنویسی میرزا غلامرضا اصفهانی با ایشان گفت‌وگو کردم و از راهنمایی‌هایشان بسیار بهره بردم. در حال حاضر نیز رابطه استاد و شاگردی دوستانه‌ای داریم.

این طراح گرافیک درباره ویژگی آثار خوشنویسی

احصایی گفت: دوره‌ای که ایشان آغاز به کار کرده‌اند تقریباً

هم‌زمان با ظهور پست مدرنیست‌ها در آمریکا بوده که تاثیر آن در ایران منجر به تشکیل مکتب سقاخانه در نقاشی ایران شد. ردپای آن سبک در آثار هنرمندان همان دوره مشهود است مثل احیای خوشنویسی و عناصر سنتی و حتی عامیانه در کارهای نو اما احصایی با رویکردی هوشمندانه به خطاطی، نگاه و بیان خاص خود را در آثارش داشته و دارد.

وی ادامه داد: نگاه احصایی به نقاشی مدرن و سنتی کاملاً ویژه است به شکلی که بن‌مایه اندیشه‌ای او تشخیص خاص خود را دارد و همه جنبه‌های

شخصیتی و هنری او را نیز آشکار می‌کند.

این فارغ التحصیل گرافیک دانشکده هنرهای زیبا تصریح کرد: «صداقت» ویژگی بارز احصایی است و در همه گونه‌های هنری ایشان، اعمال و رفتارشان، تدریس و معاشرتشان نمود دارد.

ادیبی تصریح کرد: احصایی در زمینه خوشنویسی برخلاف موج متداول زمانه خود که تاثیر از شیوه خوشنویسی «محمد رضا کلهر» داشت، گوشه چشمی نیز به خط قدمایی چون «میرحسین ترک» و «میرزاغلامرضا اصفهانی» داشته که هم‌زمان با «رضامافی» در این شیوه قلم می‌زد.

این مدرس گرافیک یادآور شد: این شیوه از نگاه و منش قلندرانه احصایی ناشی می‌شود که کشیده‌ها، تشمیرها و حتی مفردات و ... در آثارش جسورانه، محکم و باصلابت و با یک حرکت قلم ایجاد می‌شود.

ادیبی درباره آثار نقاشی خط احصایی گفت: نگاه فرهیخته استاد در این بخش از آثارشان نیز به نحوی دیگر متجلی است. در بخش پنهان آثار احصایی نگاهی موجز، تصویرگر و بازهم فرهیخته نهفته است که از نظر اتمسفر و اجرا بسیار دقیق طراحی شده است.

مدیر هنری نشریه نهج البلاغه ادامه داد: وقتی هنرمند در ورطه دقت و کنترل اثر خویش می‌افتد،

ظرافت‌های حسی کار را از دست می‌دهد اما آثار استاد احصایی چنین نیست و به همراه حس هنرمندانه اجراهای دقیقی نیز دارد که همین موجب تاثیرپذیری نسل‌های بعدی هنرجویان و هنرمندان از شیوه نقاشی خط‌های او شده است.

ادیبی درباره آثار نقش برجسته احصایی به خبرنگار ایکنا گفت: درباره نقش برجسته‌های ایشان به ویژه داستان سیمرغ در دانشکده الهیات دانشگاه تهران باید بگویم بسیار قدرتمندانه و اندیشمندانه طراحی شده

نگاه احصایی به نقاشی مدرن و سنتی کاملاً ویژه است به شکلی که بن‌مایه اندیشه‌ای او تشخیص خاص خود را دارد و همه جنبه‌های شخصیتی و هنری او را نیز آشکار می‌کند

است به نحوی که جنبه روایی داستان را حفظ کرده و خود به تنهایی فارغ از داستان، اثری با ارزش است.

مدرس پردیس هنرهای زیبا تاکید کرد: ترکیب‌بندی، اجرای سطوح مثبت و منفی در حجم و گویایی اثر از جهات و زوایای گوناگون به نحوی انجام شده که گویی هنرمند این اثر، ذاتا مجسمه‌سازی است که نقش برجسته کار کرده است.

وی درباره آثار گرافیکی اخصایی گفت: نشانه‌نویس‌های (لوگو تایپ) این استاد هم بر پایه خوشنویسی ایرانی نوعی از هنر گرافیک را خلق کرده که هنوز هم عطر تازگی می‌دهد و در

عین حال منطق و اندیشه‌های دیزاین با نوعی بداهه که آن هم ویژه خود او است در این نوع آثار موج می‌زند.

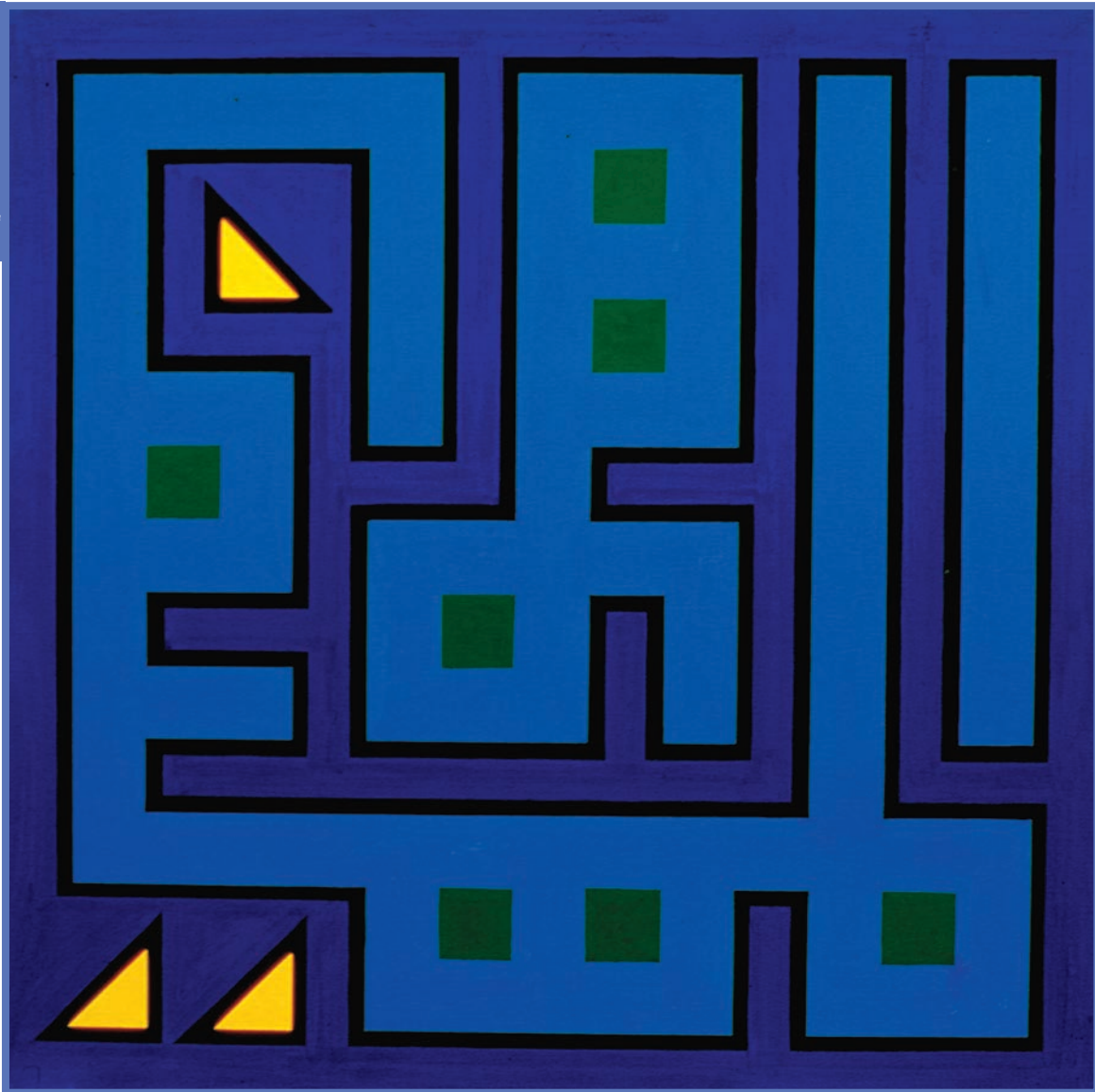
این شاگرد استاد اخصایی درباره ویژگی‌های شخصیتی وی گفت: «صداقت» پیشه استاد اخصایی است و در همه شئون زندگی وی در هنگام تدریس، کار، معاشرت و... این شفافیت و صداقت جاری است. او تمام ویژگی‌های یک معلم خوب را دارد یعنی علاوه بر دانش علمی و عملی، روش‌های ویژه انتقال مفهوم را نیز می‌داند و با دانشجو به راحتی ارتباط برقرار می‌کند.

وی با بیان خاطره‌ای از تدریس استاد اخصایی گفت: به یاد دارم در روزگار دانشجویی ام، ایشان از هر پدیده‌ای برای تفهیم بهتر مطالب سود می‌جستند که یکی از این روش‌ها ارتباط دقت، محاسبه، ظرافت و سرعت عمل بین دو رشته به ظاهر ناهمگون ورزش فوتبال و خوشنویسی بود. کشف رابطه یک کشیده در خوشنویسی و پرتاب حساب شده یک توپ فوتبال که منجر به گل می‌شود...

ادیبی درباره ویژگی‌های اخلاقی اخصایی گفت: دوست استاد

اخصایی، استاد دیگرم زنده‌یاد «مرتضی ممیز» مطلبی داشتند با عنوان ظروف مرتبطه. به این مفهوم که اگر در یکی از این ظروف مایعی ریخته شود، در دیگر ظروف نیز به همان نسبت از همان مایع جاری می‌شود چون ته این ظروف با هم مرتبط است و بر این تاکید داشتند که اگر قرار است طراح موفق باشی باید انسان سلیمی باشی، پدر و یا مادر مسئولی باشی، معلم و شهروند خوبی باشی و سپس هنرمند قابلی خواهیم شد، بنده به عین تمام این ویژگی‌های پسندیده را در استاد اخصایی می‌بینم.

این هنرمند در پایان درباره آثار دینی استاد اخصایی گفت: خط‌نویس‌های قرآنی جزئی از آثار استاد اخصایی است که بخشی از آثار شاخص وی را تشکیل می‌دهد. ایشان آثاری را که با عنوان «الله» کار کرده‌اند در شرایط خاص، با دهان و جان روزه و نوعی مراقبه، تمرکز و حال درونی کار کرده‌اند که جزو شاهکارهای بداهه‌نگاری معنوی، تا همیشه، شایسته ستایش است.

رامین اعتمادی:

رابطه احصایی با اسما «الله» به یک رابطه ذهنی بدل شده است

«رامین اعتمادی بزرگ» گرافیست و نقاش در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) با ایرانی خواندن آثار احصایی عنوان کرد: اگر آثار احصایی را تنها از دیدگاه گرافیکی یا خوشنویسی بنگریم شاید آنها را چندان شاخص نیابیم در حالی که ویژگی بارز آثار او تلفیق فوق‌العاده

گروه هنر: رابطه احصایی با اسما و به ویژه «الله» به یک رابطه ذهنی و انتزاعی بدل شده و این رابطه کم‌کم به شکل یک فرم درآمده و از آنجا که فرمها تمام نشدنی هستند، می‌توان خلق آثاری جدید با مضمونی تکراری را ادامه داد و بدون شک احصایی هنوز فرمهای جدیدی را در این کلمه می‌بیند.

زمانی احصایی به نقاشی خط روی آورد که این رشته چندان مورد توجه نبود و هنرمندان متعددی در این زمینه فعالیت نمی‌کردند اما در حال حاضر نقاشی خط با استقبال روبه‌رو شده و بسیاری از فعالان این رشته ادامه‌دهندگان راه احصایی هستند و به بیانی دیگر برخی آثار او را تکرار می‌کنند.

وی تصریح کرد: تاثیر احصایی بر هنرمندان بعد از خود دارای دو وجه مثبت و منفی است از سویی گرفتن ایده از آثار او و ارائه اثری نوین امری مطلوب است اما از سویی دیگر تکرار کردن همان تابلوهای قدیمی مسئله‌ای ناخوشایند است که متأسفانه در جامعه گرافیک کنونی ایران رواج یافته و به دلیل نبود بانک اطلاعاتی کامل از آثار هنرمندان و نبود مرجعی برای شکایت، بسیاری از آثار ارائه شده تکراری و کپی‌برداری هستند.

اعتمادی توضیح داد: متأسفانه من افتخار حضور در کلاس‌های درس احصایی را نداشتم اما آن گونه که از شاگردان وی شنیده‌ام مهمترین ویژگی او به عنوان یک معلم ارائه ایده‌های ناب به دانشجویان است که این ایده‌ها دنیای جدیدی را در برابر دانشجویان باز می‌کند و خلاقیت آنها را پرورش می‌دهد.

این هنرمند مجسمه‌ساز درباره جایگاه احصایی در هنر معاصر بیان کرد: با اینکه اساتیدی مانند احصایی در ایران حضور دارند که می‌توانند در تربیت نسل‌های بعدی هنرمندان موثر باشند اما به شکل درست از این افراد بهره نمی‌بریم که برای جبران این نقص بایستی از آنان به‌عنوان مختلف مانند استاد و داور در مسابقات استفاده کرده و راه را برای فعالیت‌های گسترده این افراد هموار کرد.

وی که خود در کنار فعالیت‌های متعدد هنری به تدریس نیز اشتغال دارد، ابراز کرد: افرادی مثل احصایی می‌توانند ایران را در دنیا مطرح کنند به همین دلیل باید زمینه معرفی این اساتید را به جهانیان مهیا کرد و روی آنها سرمایه‌گذاری کرد تا اعتباری برای هنر ایران باشند به ویژه شخصی چون احصایی که در آثارش ایرانی بودن موج می‌زند.

این هنرمند که در عرصه هنر مفهومی نیز فعالیت دارد، یادآور شد: از کارهایی که می‌توان برای معرفی اساتید و ماندگاری آثارشان انجام داد، برگزاری کارگاه‌های آموزشی با حضور آنان و احداث موزه‌ای خاص این افراد است که مجموعه آثار اساتید در آن گردآوری شده و محلی برای آشنایی جوانان و دانشجویان با سرمایه‌های هنری کشور باشد.

اعتمادی اشاره کرد: متأسفانه در ایران هیچ مکانی برای جمع‌آوری آثار اساتید وجود ندارد تا به عنوان یک مجموعه امکان مراجعه هنرجویان فراهم باشد در حالی که به راحتی می‌توان با احداث چنین مکان‌هایی در عین حمایت مادی از اساتید، اسباب پیشرفت هنری رانیز تهیه کرد.

هنرهای خوشنویسی، گرافیک و نقاشی است که به خلق آثاری ویژه و شاخص منتهی شده‌است.

اعتمادی درباره اینکه چرا مضمون اکثریت آثار احصایی اسما خداوند و عباراتی مانند لااله الاالله است، تصریح کرد: احصایی فردی مذهبی است و توجه به مضامین دینی از همین عقاید وی نشأت گرفته‌است. همچنین از گذشته‌های دور خوشنویسی با متن کلام الهی رابطه عمیقی داشته و خوشنویسان در کنار خوش خط نوشتن در انتخاب، جمله‌ها و عبارات نیز دقیق بوده‌اند و بالطبع در این انتخاب آیات قرآن و عبارات مرتبط موضوعات مناسب‌تری هستند.

این گرافیست در پاسخ به این پرسش که تاکید احصایی بر اسما الهی را نشانگر چه چیزی می‌توان دانست، اظهار کرد: به نظر می‌رسد رابطه احصایی با اسما و به ویژه اسم الله به یک رابطه ذهنی و انتزاعی بدل شده و این رابطه کم‌کم به شکل یک فرم درآمده و از آنجا که فرم‌ها تمام‌نشدنی هستند، می‌توان خلق آثاری جدید با مضمونی تکراری را ادامه داد و بدون شک احصایی هنوز فرم‌های جدیدی را در این کلمه می‌بیند.

وی افزود: در بسیاری مواقع مفهومی ذهنی در قالب فرم ساده می‌شود و هنرمند از بازی کردن با همان فرم لذت برده و با جابه‌جا کردن فرم‌ها به اثری جدید دست می‌یابد و در واقع از این طریق به کمالی در روند آثارش دست می‌یابد. نمونه این مسئله را می‌توان در تابلوهای سهراب سپهری نیز مشاهده کرد.

اعتمادی درمورد مخاطبان آثار احصایی اذعان کرد: آثار وی در عین داشتن مخاطبان خاص به دلیل بهره‌گیری از خوشنویسی و استفاده از خط به عنوان عنصر اصلی قابلیت ارتباط با مخاطبان عام را دارد به طوری که در نمایشگاه‌های مختلف شاهد هستیم که مردم عادی چون از گذشته با خط و خوشنویسی ارتباط تنگاتنگی داشته‌اند، جذب آثار نقاشی خط شده و این تابلوها را می‌پسندند. این نقاشی تصریح کرد: احصایی ظرایف

گرافیک و خوشنویسی را به خوبی می‌شناسد و در روندی که در نقاشی خط در پیش گرفت، به سبکی شخصی دست یافت ولی در عین حال یک نوع پختگی را در آثار او می‌توان ملاحظه کرد.

وی ادامه داد: البته هر فردی با افزوده شدن سن، تجربه بیشتری کسب می‌کند و بالطبع هنرمندی که ۴۰ سال در یک رشته به فعالیت پرداخته و همزمان تدریس نیز کرده، رشد قابل ملاحظه‌ای در هنر خود داشته‌است. به همین سبب پختگی آثار فعلی احصایی با آثار اولیه وی قابل قیاس نیست. هر چند جسارتی که در ابتدای راه داشته، اکنون ندارد که این نکته باعث جذابیت آثار هر دوره سنی او شده‌است.

این هنرمند گرافیست ادامه داد: باید این نکته را مدنظر قرار داد که

دلیل تاکید احصایی بر اسما الله

احصایی فردی مذهبی است و توجه به مضامین دینی از همین عقاید وی نشأت گرفته‌است همچنین از گذشته‌های دور خوشنویسی با متن کلام رابطه عمیقی داشته و خوشنویسان در کنار خوش خط نوشتن در انتخاب جمله‌ها و عبارات نیز دقیق بوده‌اند و بالطبع در این انتخاب آیات قرآن و عبارات مرتبط موضوعات مناسب‌تری هستند

استاد نصراله افجه‌ای:

استاد «احصایی» هنرمندی بین‌المللی و آشنا با هنر روز دنیاست

گروه هنر: استاد احصایی یک هنرمند بین‌المللی است که با هنر روز دنیا آشناست و در جامعه تاثیرگذار است که این امر موجب تنویر افکار جامعه هنری ما می‌شود.

استاد «نصراله افجه‌ای» خوشنویس پیشکسوت در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) گفت: درباره استاد احصایی از نظر هنری نسبت به کار ایشان متواضع هستم و ایشان را به عنوان هنرمند دوره معاصر قبول دارم. وی افزود: طرز فکرش را به عنوان مولف در این کار به رسمیت می‌شناسم. ایشان یک هنرمند بین‌المللی است و با هنر روز دنیا آشناست و در جامعه تاثیرگذار است و این موجب تنویر افکار جامعه هنری ما هم می‌شود.

افجه‌ای که نگارنده سوره مبارکه بقره به شکل دوایر بی‌پایان است، در ادامه بیان کرد: ما امیدواریم که همه هنرمندان جوان امروزی نسبت به طرز فکر و پایگاه فردی خودشان به ایشان تاسی کنند و راه خودشان را به تنهایی و مستقل انتخاب کنند تا آن‌ها هم بتوانند نظیر استاد احصایی تاثیرگذار باشند.

این هنرمند نقاشی خط، تصریح کرد: یعنی آنچه که مهم است در هنر تاثیرگذاری فردی است با طرز فکر خصوصی و آن طرز فکری که یک هنرمند برای خودش انتخاب می‌کند خط و سیاق خاص خودش است که این تعریف هنر را توجیه می‌کند.

افجه‌ای در پایان سخنان خود گفت: اگر کسی می‌خواهد که یک خط فکری را برود و تاثیرگذار باشد در جامعه باید آن چیزی که طی می‌کند مستقل باشد و درواقع به نوعی تعریف هنر فرمان می‌دهد که خلاقیت حرف اول را در کار می‌زند. این نظر من است درباره استاد احصایی.

عفت السادات افضل طوسی: تغییر فرم در خط «احصایی» متناسب با تغییرات زمان صورت گرفته است

خطنقاشی‌های ایشان از برجسته‌ترین آثار هنری دوره معاصر ایران است.

هنر نقاشی خط از هنرهای چند دهه اخیر است که اگر چه ریشه در خوشنویسی سنتی دارد، ولی با توجه به ارتباط آن با هنر نقاشی خاصه هنر انتزاعی و یا آبسترک آرت از جمله فعالیت‌های هنری دوران معاصر محسوب می‌شود که در عین سنتی بودن شاخه‌ای نو در هنر نوین یا نقاشی مدرن می‌باشد. در واقع نقاشی خط موجب احیای خوشنویسی سنتی در دوران ما شده است.

تابلوه‌های خطنقاشی استاد با خطوط اسلامی، از قدرت قلم، پویایی، ایستایی، تعادل و زیبایی کم‌نظیری برخوردار است. شناخت عالی وی از رنگ، فرم و بافت و تسلط بر خطوط اسلامی آثاری در خور تحسین به وجود آورده است که سه هنر گرافیک، نقاشی و خوشنویسی سنتی را به یکدیگر پیوند داده است.

ابداع هنری ایشان در ارائه خطوط سنتی در ترکیب و طرحی نو به گفته ایشان حاصل همان تغییری است که در گفتمان مردم دوران ما اتفاق افتاده است. به عبارتی تغییر فرم در خطوط وی در هماهنگی با جامعه و احوال مردم این دوران است. اگر چه در واقع تابلو خطنقاشی‌های استاد بهترین خلاقیت در خور خوشنویسی را در هنر معاصر به نمایش گذاشته است، آثار ایشان رابط میان خوشنویسی

گروه هنر: تغییراتی که محمد احصایی در خطوط سنتی انجام داد، پیرو تغییرات به وجود آمده در زندگی و گفتمان مردم دوران کنونی است و به بیان دیگر تغییر فرم در خط در هماهنگی با جامعه و احوال مردم این روزگار شکل گرفته است.

«عفت‌السادات افضل طوسی» گرافیست و استاد دانشگاه در یادداشتی که به طور اختصاصی در اختیار خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) قرار داد، به بررسی آثار سید محمد احصایی هنرمند خادم‌القرآن از جنبه‌های مختلف پرداخته است. متن این یادداشت به شرح زیر است:

تابلوی الله

«آشنایی من با آثار استاد احصایی به دلیل علاقه به مطالعه هنر خوشنویسی می‌باشد که از گنجینه‌های هنر اسلامی و ایرانی است. ایشان از معدود استادان عرصه خط و خوشنویسی در دانشگاه هستند که شیوه خوشنویسی ایشان یک بار دیگر خط و خوشنویسی را هنری موثر، فعال و معنادار در دوران معاصر نشان داد.

تاثیر فعالیت استاد در سه شاخه خوشنویسی، گرافیک و تدریس در دانشگاه قابل بحث و بررسی است. اما به جرات می‌توان گفت

گروه هنر: احصایی با خلق آثار نقش برجسته خود با مفاهیم قرآنی و اسلامی در ابعاد بسیار بزرگ در داخل و خارج ایران توانایی‌های هنری خود را در رشته حجم به نمایش گذاشته است.

«شاهرخ اکبری دیلمقانی» مجسمه‌ساز در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) درباره محمد احصایی عنوان کرد: احصایی از هنرمندان تراز اول و صاحب سبک ایران است. نام وی از مرزهای ایران فراتر رفته به گونه‌ای که در عرصه بین‌المللی به نامی آشنا مبدل شده‌است همچنین خصوصیات فردی و انسانی او در کنار آثار ارزشمندش وی را به عنوان هنرمندی بزرگ به همه معرفی کرده‌است.

وی ادامه داد: احصایی فردی متواضع و فروتن است که در رشته‌های تاپوگرافی و نقاشی خط تابلوهایی در ابعاد موزه‌ای خلق کرده‌است. آثار نقوش برجسته‌ای نیز با مفاهیم قرآنی و اسلامی در ابعاد بسیار بزرگ در داخل و خارج ایران از وی به یادگار مانده‌است که نشانگر توانایی‌های هنری این استاد است.

دیلمقانی به آشنایی خود با احصایی اشاره کرد و گفت: من با احصایی از ۲۵ سال پیش آشنا هستم و این ارتباط بیشتر مربوط به حضور در نمایشگاه‌های گروهی و رویدادهای هنری در موزه هنرهای معاصر بوده و

سنتی و هنر معاصر، خاصه در عرصه گرافیک است. تابلوها گاه مانند نقاشی انتزاعی و از سویی قطعه خوشنویسی زیبایی است که اغلب کلام و اسماء الهی و یا اشعار قدما را در خود ثبت نموده است. نمونه آن آثار ارائه شده با عنوان «الفبای ازلی» می‌باشد که با موضوع الله و لاله‌الله کار شده است.

ایشان نقش برجسته‌های خوشنویسی شده نیز دارند که آن نیز الگوی بی‌بدیل ارائه خط در گرافیک محیطی است که خلاقیت و قدرت ایشان را در عرصه خوشنویسی نمایش می‌دهد. (تالار اجتماعات دانشکده الهیات)

آثار استاد نمایشگر روح معنوی و زیباشناسی عمیق و اعتقادات ایشان است که از روحیات هنرمندی دقیق، پر کار، منظم و نوگرا حکایت می‌کند. آنکه هنر را از پس کوشش و زحمت بسیار به دست آورده و آن را ارزان نمی‌فروشد و پاسدار ارزش‌های هنر سنتی در دوران معاصر است.

لوگوی فرهنگستان هنر

ترکیب‌بندی‌های استادانه ایشان در ارائه لوگو یا نشانه نوشته‌ها از جمله عرصه‌های با ارزش کار استاد است که به احیای هنر خوشنویسی در هنر گرافیک معاصر کمک می‌کند و سرمشق برجسته‌ای در این زمینه است. نشانه علاوه بر آنکه علامت سازمان سفارش‌دهنده است گاه از پویایی و ماندگاری بیش از دیگر مواد تبلیغی مانند پوستر برخوردار است و می‌تواند مانند یک پیام فرهنگی گاه تا چندین دهه و بلکه بیشتر و تا مرزهای دورتر بی‌سخن و نافذ پیام‌رسانی کند.

استاد با ترکیب‌بندهای زیبا و توانایی در عرصه خط و گرافیک نشانه‌هایی را به خط نستعلیق و یا شکسته خلق کرده است که در واقع صحنه نهادن بر تلاش صدها هنرمند ایرانی طی قرن‌ها در اثبات خط نستعلیق به عنوان خط ایرانی و به عبارتی ثبت هویت ایرانی است. نمونه آن نشانه سازمان میراث فرهنگی و یا فرهنگستان هنر است.

آثار هنری و فعالیت ایشان در عرصه دانشگاه هنرمندانی را در عرصه گرافیک و خط‌نقاشی تربیت نمود و بی‌شک رد هنر و آثار استاد احصایی در آثار هنر خط‌نقاشی معاصر به وضوح به عنوان یک الگو قابل مشاهده است. در واقع شیوه ایشان در خط‌نقاشی سرمشق هنرمندان معاصر در دو دهه اخیر است.

دکتر افضل طوسی - عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء-

آبان ماه ۱۳۸۷

شاهرخ اکبری دیلمقانی: نقش برجسته‌های قرآنی «احصایی» نشانگر مهارت او در حجم است

جان عالم به او کمک می‌کند تا آثاری ماندگار پدید آورد به همین دلیل تابلوهای احصایی در دل جای گرفته و بر بیننده اثری مثبت و عمیق می‌گذارد.

این هنرمند مجسمه‌ساز آثار احصایی را برای همگان قابل استفاده قلمداد کرد و متذکر شد: چنانچه اثری در بین بینندگانی که به دنبال نوآوری و خلاقیت هستند، تاثیرگذار نباشد، دارای ضعف و کاستی است اما شاهد هستیم که تمام اقشار جامعه مخاطبان آثار احصایی هستند و می‌توانند از این تابلوها بهره کافی را ببرند.

وی درباره مطرح شدن احصایی در عرصه هنر بین‌المللی بیان کرد: در بحثی عمومی عوامل بسیار زیادی از جمله برگزاری نمایشگاه‌های متعدد خارجی، ارتباطات، خلاقیت هنرمند و پشتیبانی سازمان‌ها و نهادهای مربوطه و... را که در مطرح شدن هنرمند در سطح بین‌المللی دخیل هستند، می‌توان ذکر کرد اما اگر فروش بالای آثار احصایی و تداوم حضور در رقابت‌های خارجی او را مورد توجه قرار دهیم، به این نکته می‌رسیم که علاوه بر این نکات آثار او استانداردهای لازم برای رقابت در سطح جهانی را دارد و استقبال از آثار او در کشورهای خارجی مهر تاییدی بر توانایی‌های هنری وی است.

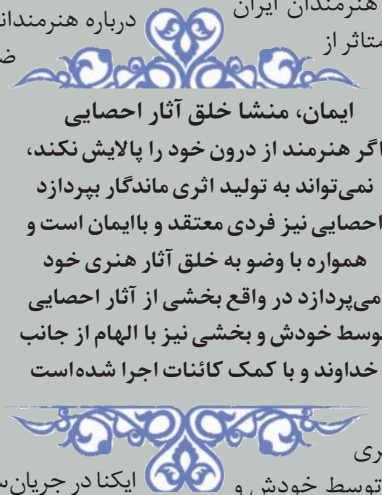
دیلمقانی در مورد حمایت از بزرگان هنر ذکر کرد: حمایت از هنرمندان به شکل‌های مختلف مادی و معنوی ضرورت دارد، به ویژه درباره هنرمندانی که وارد سنین کهنسالی شده‌اند این توجه ضرورت بیشتری پیدا می‌کند البته احصایی هنوز در دوران شکوفایی خود به سر می‌برد اما به طور کلی بر دولت و جامعه هنری ضروری است که اساتید هنر را مورد تجلیل قرار داده و سبب شوند این بزرگان از قدم گذاشتن در این راه احساس رضایت داشته باشند.

وی در پایان از عملکرد خبرگزاری ایکنکا در تجلیل از احصایی ابراز رضایت کرد و گفت: هرگونه جمع‌آوری آرا و نظرات درباره یک فرد وقتی به اجماع نزدیک می‌شود، سنگ محکی برای سنجش او است همچنین این نوع نگاه

ایکنکا در جریان‌سازی تاریخ هنر ایران نیز موثر خواهد بود و سبب معرفی هر چه بیشتر افرادی است که در راهی صحیح سال‌ها به فعالیت و خدمت پرداخته‌اند.

من همواره ارادت خاصی به این هنرمند داشته‌ام. این هنرمند مطرح کشور در مورد تاثیر آثار احصایی بر هنرمندان جوان اظهار کرد: احصایی یکی از تاثیرگذارترین هنرمندان ایران است و هنرجویانی که زیر نظر او آموزش دیده‌اند، متاثر از شیوه و سبک این هنرمند هستند چرا که احصایی از اسلوب و روش خاصی استفاده کرده و با ترکیب‌بندی‌های ویژه نوع نوشتار و سبک مخصوص به خود را پدید آورده است و این را به دانشجویان خود نیز آموزش داده است.

وی درباره بهره‌گیری احصایی از مفاهیم قرآن خاطر نشان کرد: اگر هنرمند از درون خود را پالایش نکند، نمی‌تواند به تولید اثری ماندگار بپردازد احصایی نیز فردی معتقد و باایمان است و همواره با وضو به خلق آثار هنری خود می‌پردازد. در واقع بخشی از آثار احصایی توسط خودش و بخشی نیز با الهام از جانب خداوند و با کمک کائنات اجرا شده است و این مفهوم که انرژی سیال در هستی و نیروی شکر

ایمان، منشا خلق آثار احصایی
اگر هنرمند از درون خود را پالایش نکند، نمی‌تواند به تولید اثری ماندگار بپردازد احصایی نیز فردی معتقد و باایمان است و همواره با وضو به خلق آثار هنری خود می‌پردازد در واقع بخشی از آثار احصایی توسط خودش و بخشی نیز با الهام از جانب خداوند و با کمک کائنات اجرا شده است

هانیبال الخاص: «احصایی» در خوشنویسی خوانایی و زیبایی را با هم رعایت می‌کند

بینندگان می‌شود.

وی که ۱۷ سال در دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران و ۷ سال در دانشگاه هنر و معماری تدریس نقاشی کرده است، درباره وجه متعالی و معنوی آثار استاد احصایی گفت: اگر کسی خودش را هنرمند می‌داند و می‌خواهد معنای دریافتی خود را انتقال دهد باید بداند که برای تصویر پرده‌ای زیبا در برابر چشم بینندگان تلاش کند. این مسئله در مورد همه هنرها مصداق دارد. احصایی نیز برای انتقال عقاید خود از طرح‌های زیبا، سیاهی‌ها و سپیدی‌ها، خطوط و رنگ بهترین استفاده‌ها را برده است.

الخاص که آغازگر طراحی فیگوراتیو در نقاشی نوگرا است و تا کنون بیش از ۱۰۰ نمایشگاه اختصاصی و بیش از ۲۰۰ نمایشگاه گروهی در ایران، اروپا، کانادا آمریکا و استرالیا داشته است، درباره جایگاه بین‌المللی هنر احصایی به خبرنگار ایگنا گفت: برخی آثار هنری چنان گیرایی دارد که احتیاج به ترجمه ندارد. به نظر من با وجود اینکه بسیاری مخاطبان غیرفارسی، معنای نوشته‌های احصایی را در آثارش نمی‌دانند

اما استقبالشان از آثار او به دلیل همین ویژگی زیبایی در کل است. این نقاش و منتقد هنری تصریح کرد: بسیاری آثار خطاطی خاور دور وجود دارد که معنای آن مشخص نیست اما چشم‌نوازی و زیبایی درونی و بیرونی آن باعث می‌شود مخاطبی از آن سوی دنیا آن تابلو را ببیند و یا بخرد. الخاص درباره آثار احصایی توضیح داد: جایگاه آثار احصایی نیز میان مخاطبان غیرفارسی در توازن میان نسبت‌ها، قوس‌ها، نقطه‌گذاری، رنگ‌آمیزی و ... است که نیاز به ترجمه ندارد. ما باید این درک را در مخاطبان خود ایجاد کنیم.

وی درباره اهمیت تأثیر ذات هنرمند بر هنر و یا هنر بر هنرمند توضیح داد: مسلم است که تا هنرمند کار خود را بلد نباشد نمی‌تواند اثری تأثیرگذار بیافریند. پس این هنرمند است که می‌تواند بر اعتلای هنرش اثر بگذارد به شرطی که با تسلط آن کار را انجام دهد.

این نقاش پیشکسوت در پایان و در بیان خاطره‌ای از استاد احصایی گفت: زمانی قرار بود نقدی بر نمایشگاهی از او بنویسم. روز برگزاری نمایشگاه در گوشه‌ای نشسته بودم که او نزدیک من آمد و برای من آرزوی موفقیت کرد. این حس مثبت و امیدوارانه احصایی تأثیر خوبی بر کار من گذاشت. برای او آرزوی سلامتی و موفقیت بیشتر دارم.

گروه هنر: نقدی که همواره بر خوشنویسی خطاطان معاصر داشته‌ام، ناخوانایی آثار است. در هر اثر هنری علاوه بر حفظ زیبایی ظاهر، فهم محتوا نیز مهم است اما برخی از خوشنویسان به این مسئله توجه نمی‌کنند که این نقد بر تابلو خط‌های احصایی کمتر وارد است.

«هانیبال الخاص» نقاش، منتقد هنری، مترجم، نویسنده و مدرس دانشگاه‌های تهران و آزاد، در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایگنا) گفت: من و محمد احصایی از سال‌های دور در دانشگاه تهران همکار بودیم. من او را از نزدیک می‌شناسم و خوشنویسی او را در ایران بی‌همتا می‌دانم.

وی ادامه داد: بهترین هدیه‌ای که از او دارم، قطعه خطی زیبا با مضمون «قدم منه به خرابات جز به شرط ادب» است که زینت بخش سردر خانه‌ام است و من از موفقیت‌های او در این سال‌ها بسیار خوشحالم.

استاد دانشکده مانتیسلو درباره اعتلای هنر نقاشی خط در دوران معاصر توسط احصایی توضیح داد: نقدی که همواره بر خوشنویسی خطاطان معاصر داشته‌ام، ناخوانایی آثار است. در هر اثر هنری علاوه بر حفظ زیبایی ظاهر، فهم محتوا نیز مهم است اما برخی از خوشنویسان به این مسئله توجه نمی‌کنند.

الخاص ادامه داد: به جز برخی تابلوهای احصایی که در آن وجه فیگوراتیو و کمپوزسیون مورد توجه بوده، این خصیصه یعنی خوانایی وجود دارد. آثار احصایی معمولاً به سمت نقاشی دیزاین و هنرهای تزئینی می‌رود ولی خط زیبای آن است که موجب نوازش چشم

محمد مهدی نوشفر:

احصایی هنرمندی است که اخلاق و هنر را با هم دارد

هنرمند بودن، هنرمند بودن دو وجه دارد، هنرمندانی که اخلاق ندارند و هنرمندند و هنرمندانی که هم اخلاق دارند و هم هنرمند هستند. او احصایی را استادی از دسته دوم دانست که اخلاق و هنر را توأم دارد و هنرمندی است که مورد تایید بسیاری از اصحاب هنر است.

انوشفر که نمایشگاهی از سفالهای «استون ور» و «پورسوان» در لندن برگزار کرده، در پاسخ به پرسش خبرنگار ما مبنی بر این که چه پیشنهادی برای جوانانی که در ابتدای راه هنر هستند دارید تا در آینده هنرمندی چون احصایی شوند، گفت: امکان ندارد کسی مثل احصایی شود چون کار بسیار سختی است. مافقط اکنون را می بینیم، نمی دانیم این هنرمند چقدر زحمت کشیده و چقدر از دست هایش مراقبت کرده است. این سفالگر در توضیح بیشتر سخنان فوق افزود: او همواره مراقبه داشته و دارد و دستش را به هر کاری نمی دهد. دست بعد از مدتی خط نوشتن، یک نظامی پیدا می کند و باید همیشه در آن جهت حرکت کند.

انوشفر که در حدود چهارده نمایشگاه انفرادی داخلی و خارجی را در کارنامه فرهنگی خود دارد، ادامه داد: اگر به احصایی بگویند سنگی را بتراش و مجسمه بساز فکر نمی کنم این کار را بکنند. او در طی سالیان سال مراقبه کرده و از دستش مراقبت کرده است.

او که هفت نمایشگاه گروهی در داخل و خارج از کشور به تماشا گذاشته است، بیان کرد: احصایی هنرمندی است که هنرش را در هر راهی به کار نمی گیرد. آثار او مثل آن خطاطی است که به او گفتند فلانی فلان شهر را هم گرفت او هم در جواب گفت یک کاخی نوشتم که هیچ کس ننوشت.

این مجسمه ساز در پاسخ به پرسش خبرنگار هنرهای تجسمی ما با این مضمون که آیا می توان با توجه به تعریف هنر متعالی که معطوف به هنر شرق است، هنر احصایی را که هنری معنوی است، هنر متعالی نامید، گفت: من واژه خاصی را نمی شناسم که جایگزین هنر متعالی کنم ولی از صحبت هایی که کردم می توانید واژه ای بیابید.

عضو انجمن هنرمندان مجسمه ساز ایران افزود: هنر احصایی از سال های دور اتفاق افتاده و برای اکنون نیست. احصایی سال های سال زحمت کشیده و اگر می بینیم، در کشورهای دیگر قدر هنرمند را می دانند و به او بها می دهند، علتش همین امر است.

انوشفر در پایان گفت و گوی خود تاکید کرد: احصایی تازه به مرحله ثمر دادن و میوه دادن رسیده است. ما خوشنویسان بسیاری داریم ولی احصایی چیز دیگری است.

گروه هنر: استاد احصایی از آن دسته هنرمندانی است که دستش را به هر کاری نمی دهد؛ دست بعد از مدتی خط نوشتن، یک نظامی پیدا می کند و باید همیشه در آن جهت حرکت کند و استاد همیشه در جهت حق گام برداشته است.

«محمد مهدی انوشفر» مجسمه ساز و سفالگر در گفت و گو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) ضمن بیان مطلب فوق، درباره آشنایی خود با احصایی گفت: در دانشگاه تهران از سال ۱۳۴۳ تا ۴۷ با استاد همکلاس بودم. من دانشجوی مجسمه سازی بودم و استاد نقاشی می خواند. وی افزود: نقش برجسته استاد احصایی در آملی تئاتر دانشکده الهیات دانشگاه تهران شاهکار زیبایی است که با خط نستعلیق روی کاشی کار شده و قاب رنگی که برای کاشی ها به وجود آورده فوق العاده بی نظیر است.

استاد دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران ادامه داد: فرم این کار شاهکاری است که در هنر معاصر ایران نظیر ندارد، این کار از نظر تکنیکی و اجرایی بی نظیر است. البته در کارهای قدیمی دیده می شود اما نمی توان کارهای قدما را با هنر امروز مقایسه کرد.

این مجسمه ساز در توضیح بیشتر نقش برجسته استاد احصایی در آملی تئاتر دانشکده الهیات گفت: استاد احصایی کلمات آسمانی را به گونه ای به وسیله هنر نقش برجسته ترسیم کرده که این کلمات آسمانی مفهوم وحی قرآنی را در خود دارد و این کار را بدین صورت ترسیم کرده که کلمات را از سمت بالا به پایین ترسیم کرده است و در طی صحبتی که با استاد داشتم، خود استاد نیز بر این عقیده بود.

وی افزود: البته استاد احصایی نقش برجسته دیگری نیز در سفارت ایران در ابوظبی دارد که با سفال فیروزه ای کار کرده و این کار را در کارگاه من انجام داد. او حساسیت و دقت بسیاری در مورد این کار داشت و بسیار توجه و مراقبت می کرد.

انوشفر که برای تکمیل دروس و مطالعه درباره سفال، سرامیک و چینی، به پاکستان، هند، یونان و ایتالیا سفر کرده و دوره هایی را در آنجا فرا گرفته درباره آثار خط نقاشی احصایی اذعان کرد: راجع به خط نمی توانم اظهار نظر کنم، ولی می دانم خطی که با لعاب لاجورد و فیروزه ای در نمازخانه دانشکده الهیات دانشگاه تهران نوشته، بی نظیر است.

وی نقش احصایی و جایگاه او در هنر معاصر را چنین عنوان کرد: استاد نظیر ندارد هم از نظر اخلاقیات و رفتار و کردار و هم از نظر

محمد مهدی نوشفر:

اگر به احصایی بگویند سنگی را بتراش و مجسمه بساز فکر نمی کنم این کار را بکنند. او در طی سالیان سال مراقبه کرده و از دستش مراقبت کرده است.

فریده تظہیری مقدم: آثار حجم و سفال «احصایی» در راستای دیدگاه مذهبی اوست

هنرمند خطاط و سفالگر می‌تواند فرم بیان موفق‌تری داشته باشد. وی افزود: من از بازی‌ها و تکنیک سفال و آفرینش با خاک شناخت خوبی دارم ولی چون همه آثار استاد احصایی را ندیده‌ام، نمی‌توانم نظر کارشناسانه بدهم و تنها می‌توانم نظری کلی راجع به قابلیت‌ها و توانمندی استاد احصایی ارایه کنم.

این هنرمند سفالگر که به هنر تذهیب، گل و مرغ، نگارگری نیز می‌پردازد، با فروتنی و تواضعی که نسبت به استاد خود داشت، اضافه کرد: در قالب یک نظر کلی می‌توان گفت که استاد احصایی خط را بسیار خوب می‌شناسد و با قابلیت‌هایی که دارد، در عرصه‌های مختلف سعی کرده توانایی‌های هنرمندانه و هنرشناسانه خود را با این وسیله (خط) بیان کند.

تسلط احصایی بر قابلیت‌های مدیوم خاک

وی افزود: استاد احصایی در بیان آنچه که خواهان آن است و به کمک قابلیت‌هایی که دارد هنگامی که مدیوم را عوض می‌کند، سعی می‌کند قابلیت‌های این مدیوم جدید را بشناسد. مثلاً وقتی قلم را کنار می‌گذارد و با خاک کار می‌کند، شناخت لازم را نسبت به این وسیله جدید به دست می‌آورد، حال چه خود در این زمینه مجری باشد و چه کس دیگری مجری باشد و خود تنها طراح کار باشد.

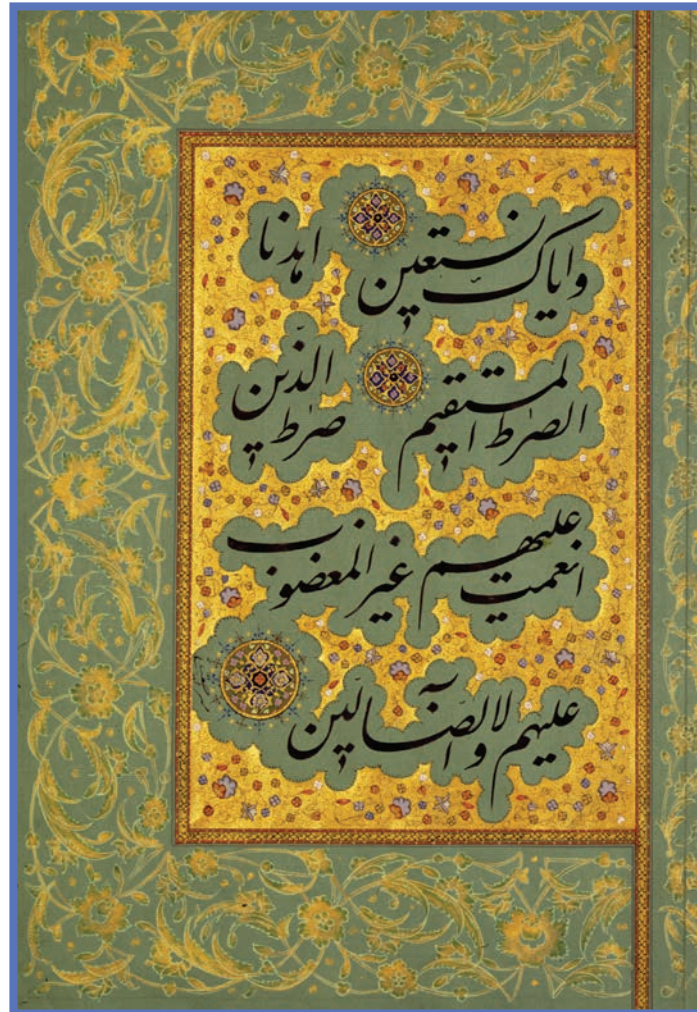
این هنرمند پیشکسوت درباره شخص استاد احصایی به‌عنوان هنرمند گفت: استاد احصایی مردی است که از توان خود برای بیان هنری استفاده می‌کند.

وی در توضیح هنر سفال استاد احصایی بیان کرد: من تنها یک اثر سفال استاد احصایی را که برای خارج از کشور انجام داده بود، دیده‌ام و دیگر آثار استاد را از نزدیک ندیده‌ام. در کل به وسیله هنر سفالگری می‌توان انواع و اقسام نقوش را با تکنیک‌های مختلف در اندازه‌های کوچک و بزرگ اجرا کرد. می‌توان به وسیله هنر سفال هر نقشی را با تکنیک‌های گوناگون اجرا کرد.

فارغ‌التحصیل دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران در مورد نقش رنگ در اثر سفال استاد اظهار کرد: نقش برجسته استاد که کاری در اندازه بزرگ بود و برای خارج از کشور انجام داده بود، رنگ نداشت.

ویژگی‌های خاک در هنر سفال

وی در توضیح هنر سفال گفت: خاک در هنر سفال ماده‌ای است که به علت رنگ‌پذیری، فرم‌پذیری و حجم‌پذیری قابلیت بالایی

گروه هنر: استاد احصایی در آثار حجم و سفال خود از هر مفهومی استفاده نمی‌کند بلکه برای طرح آثارش انتخاب خاصی دارد و دلیل این انتخاب اعتقادات و دیدگاه مذهبی وی است. دلیل این که استاد به بعضی موارد نپرداخته ناتوانی هنری وی نیست بلکه او آن موارد را انتخاب نکرده است.

«فریده تظہیری مقدم» سفالگر در گفت‌وگوی خود با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) با تایید مطلب فوق درباره نحوه آشنایی خود با استاد احصایی گفت: استاد احصایی در سال ۱۳۵۴ در دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران استاد کاربرد خط در گرافیک ما بود و من آن زمان رشته طراحی صنعتی را دنبال می‌کردم.

تمایل استاد احصایی به انجام کاری مشابه سفالینه‌های نیشابور این هنرمند پیشکسوت ادامه داد: یک بار در ملاقاتی که با او داشتم با نگاهی که به سفالینه‌های دوره نیشابور داشت و معتقد بود که خط در آن وجه بارزی دارد ابراز علاقه کرد که کاری مشابه سفالینه‌های نیشابور انجام دهد و بر این نظر بود که خط‌های روی سفالینه‌های دوره نیشابور بسیار روان نوشته شده و اگر امروزه این اتفاق روی سفالینه بیفتد،

دارد و ماده مقاومی است. خاک ویژگی‌هایی احساسی دارد مثلاً این که خاک با انسان چه رابطه‌ای دارد و این ویژگی‌ها عالم خاص خود را دارد. خاک وقتی سفالینه می‌شود که با آب ممزوج شده و در کوره با آتش پخته شود، آنگاه با خاکی که آب رانده و آتش را حس نکرده متفاوت می‌شود.

این نقاشی که از محضر اساتیدی چون علی مطیع و بیوک احمدی بهره برده، در ادامه بیان کرد: هنرمندی که با مدیوم سفالینه به بیان هنری می‌پردازد، باید هر سه این موارد را بشناسد. اگر موارد رنگینی را مثل رنگ روغن یا اکریلیک که تحمل پخت در کوره را دارند روی خاک نقاشی کنیم و تصویر موقتی به آن بدهیم، این اثر سفالینه نیست و تنها ممکن است پدیده منقوشی باشد. سفالینه باید تثبیتی پیدا کند که تنها در کوره میسر می‌شود.

طراح نظریه تاسیس اولین موزه زنده سفال کشور در تبریز افزود: خاک و مواد رنگینی که برای نقاشی روی آن استفاده می‌شود همه از موارد معدنی گرفته می‌شوند و برای مواد معدنی به نوعی شاید بتوان واژه خاک را استفاده کرد و این خاک می‌تواند حتی سنگی باشد که کروم یا کبالت داشته باشد. هنرمندی که اشراف کافی و کامل به تمام این مجموعه داشته باشد، می‌تواند به عنوان وسیله از آن استفاده کند و در این راستا می‌تواند به صورت تیمی کار کند و آفرینش مشترک انجام دهد و یا تمام مراحل کار را خودش انجام دهد.

تطهیری مقدم در توضیح بیشتر هنر سفال گفت: تمام تکنیک‌های نقاشی بر روی خاک انجام پذیر است ولی باید با زبان خاک این کار را انجام داد و البته می‌توان حس و حال‌های متفاوتی به آن داد. شاید زیباترین حالت‌هایی که سفال می‌تواند داشته باشد ویژگی‌های خاص خاک باشد. این ویژگی‌ها می‌تواند به صورت مبانی در نظر گرفته شود و بعد به وسیله فرم و رنگ و مفهوم اجرا شود.

تطهیری مقدم در توضیح بیشتر هنر سفال گفت: تمام تکنیک‌های نقاشی بر روی خاک انجام پذیر است ولی باید با زبان خاک این کار را انجام داد و البته می‌توان حس و حال‌های متفاوتی به آن داد. شاید زیباترین حالت‌هایی که سفال می‌تواند داشته باشد ویژگی‌های خاص خاک باشد. این ویژگی‌ها می‌تواند به صورت مبانی در نظر گرفته شود و بعد به وسیله فرم و رنگ و مفهوم اجرا شود.

اثر نقش برجسته احصایی، نمونه بارز هنر سفال

عضو هیات مدیره انجمن دوستداران سفال آذربایجان شرقی ادامه داد: آن یک مورد نقش برجسته را که من از کارهای استاد احصایی دیده‌ام در این باره توفیق بالایی حاصل کرده بود. بعضی کارها اجرای کاملی دارد و خیلی ظرایف در آن رعایت شده و آن کار استاد این مشخصات را داشت. البته استاد هم قابلیت‌های گوناگونی در کار دارد. یکی از زیبایی‌های کار هنرمند انتخاب‌های خاصش است یعنی شناخت و انتخاب قابلیت‌هایی که برمی‌گزیند و استاد احصایی به دلیل داشتن تجارب بسیار اشراف خوبی در این زمینه داشته و خیلی باهوش این کار را انجام می‌دهد.

تطهیری مقدم که در سمپوزیوم بین‌المللی آبی سمرقند به دعوت یونسکو سخنرانی کرده، درباره هنر نقاشی خط استاد احصایی اذعان کرد: استاد جزو اولین‌هایی است که ظرفیت‌های مختلف بیان هنری را با خط ممزوج و با قابلیت‌های متفاوتی که خود خط دارد تلفیق کرد و آثاری را به وجود آورد که خوشنویسی صرف نیست.

آثار نقاشی خط احصایی، تلفیقی از هنر گرافیک و خط

وی تصریح کرد: استاد در دوران دانشجویی ام در سال ۱۳۵۴ بازی‌هایی

اعتقادات معنوی، مرز مشخص‌کننده هنر احصایی

تطهیری مقدم در پایان سخنان خود بیان کرد: اکنون که دورادور نظاره‌گر استاد و آثارش هستیم، می‌توانم بگویم که ایشان محدوده‌ای را برای خود قائل هستند که از آن خارج نشده‌اند و این محدوده چیزی نیست جز معنویت که بازتاب وسیعی در هنر استاد داشته است. استاد با اندیشه این تصمیم را گرفته و انتخاب کرده است و این انتخاب به خاطر نداشتن توان هنری نبوده است. در یک کلام دلیل این که استاد به بعضی موارد نپرداخته این است که آن موارد را انتخاب نکرده است.

درباره فریده تطهیری مقدم

فریده تطهیری مقدم متولد سال ۱۳۳۴ است. در سال ۱۳۵۳ وارد دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران شده و در سال ۱۳۵۷ نیز از این دانشگاه فارغ‌التحصیل شده است. در زمینه هنر نقاشی ایرانی شاگرد بزرگ‌ترین اساتید دوران خود یعنی استاد علی مطیع و استاد بیوک احمدی بوده است. هنر نقاشی، نگارگری، تذهیب، گل و مرغ را کار کرده و کار سفال را نیز علاوه بر آموزش‌های دانشگاهی از سال ۱۳۶۷ بر روی خاک به صورت تجربی کار کرده است. وی در هنر سفال مشخصاً با مدیوم خاک به بیان هنری می‌پردازد حال چه به صورت نقش برجسته و چه به صورت‌های دیگر.

نمایشگاه‌های انفرادی

برپایی نمایشگاه در موزه رضا عباسی، موزه آبگینه، موزه مشروطه تبریز، کمیسیون ملی یونسکو، نمایشگاه نگارگری و سفال در رم، نمایشگاه سفال در مسکو و سنگال.

سابقه پژوهش

ارایه مقالاتی در همایش‌های مختلف سفال و نگارگری، ارایه مقاله و ایراد سخنرانی در سمپوزیوم بین‌المللی آبی سمرقند به دعوت یونسکو، پژوهش در زمینه نقش آفرینی بر بوم خاک.

سابقه آموزش

نقاشی روی سفال، نگارگری، آموزش هنرهای سنتی در سازمان میراث فرهنگی آذربایجان شرقی.

مروری بر خاطرات استاد جوادی پور از شاگردش محمد احصایی

جوادی پور ادامه داد: در آن زمان خطاطی بیشتر جنبه کتابت داشت و در این امر استفاده می شد اما احصایی بعد از ورود به دانشکده هنرهای زیبا و تحصیل در رشته نقاشی جنبه تزیینی و دکوراتیو به خطاطی خود داد که هر چند نمی توان او را ابداع کننده یک سبک جدید دانست اما شیوه خاصی را در این زمینه در پی گرفت که تاکنون ادامه داشته است. این استاد دانشگاه در پاسخ به این پرسش که آیا معنویت در آثار احصایی مشهود است، اظهار داشت: کار هر کسی که در عرصه هنر فعالیت می کند، جنبه معنوی دارد ولی ارتباط عمیق پیدا کردن با معنویت نهفته در هنر به شخصیت و خصایص درونی فرد وابسته است. به عنوان نمونه برخی افراد بعد از موفقیت در هنر دچار تکبر و خودبینی می شوند و معنویت هنر را فراموش می کنند اما احصایی هیچ گاه این گونه نبود و همیشه حد وسط را رعایت می کرد به شکلی که بعد از به دست آوردن موفقیت های متعدد من هرگز تغییری در رفتار او ندیدم. وی درباره ارتباط خود با احصایی یادآور شد: ارتباط مادر طول سال ها همواره رابطه استاد و شاگردی همراه با دوستی بوده و بعد از گذشت سال های متمادی نیز همچنان در جلسات متعدد و در مکان هایی

گروه هنر: «محمود جوادی پور» - یکی از استادان «محمد احصایی» - او را فردی فعال و دارای سلامت نفس می خواند که تاثیر ویژه ای بر خوشنویسی ایران داشته است.

«محمود جوادی پور» نقاش پیشکسوت در گفت و گویی با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) که در محل کار وی صورت گرفت، درباره سابقه آشنایی خود با محمد احصایی عنوان کرد: حدود سال ۱۳۳۵ بود که احصایی وارد دانشکده هنرهای زیبا شده و مشغول به تحصیل در رشته نقاشی شد که از آنجا که من از سال ۱۳۳۲ در دانشکده مشغول به تدریس بودم، با وی آشنا شدم.

وی درباره ویژگی شخصیت احصایی در مقام یک دانشجو تاکید کرد: وی همواره شخصیت سالمی داشت و از نظر استعداد نیز در ردیف سایر دانشجویان رشته نقاشی قرار می گرفت اما چیزی که وی را از سایرین جدا می کرد، تسلط او بر خط و خوشنویسی بود که باعث می شد بیش از نقاشی در خط موفقیت کسب کند که فکر می کنم استعداد او در خوشنویسی ارثی باشد.

در تفکر و خلق اثر بسیار مهم است ولی مسئله‌ای که گاه پیش می‌آید، استفاده نامطلوب برخی از آزادی است که در هنر غرب شاهد آن هستیم در واقع بهره‌گیری از شرایط آزاد به شخصیت فرد مربوط است که گاه شاهدیم برخی از به علت استفاده نادرست باعث سلب آزادی از دیگران می‌شوند. وی ادامه داد: البته هنرمند موظف است که در یک جامعه دینی در چارچوب عقاید و عرف اجتماع فعالیت کند و مخالف اعتقادات جامعه حرکت نکند اما در عین رعایت مسایل دینی و اخلاقی تلاش کند خود را محدود نکرده و در گستره‌ای وسیع به فعالیت بپردازد زیرا دامنه هنر بسیار گسترده است و محدودیت را بر نمی‌تابد.

مروری بر زندگی محمود جوادی پور

محمود جوادی پور متولد سال ۱۲۹۹ بوده و از کودکی به نقاشی ذهنی می‌پرداخت. به علت نبودن هنرستان تحصیلات متوسطه خود را در مدرسه صنعتی ایران و آلمان در رشته ماشین‌سازی ادامه داد سپس با تاسیس دانشکده هنرهای زیبا وارد این دانشکده شد و رشته نقاشی را زیر نظر اساتیدی چون «علی محمد حیدریان» از شاگردان کمال‌الملک و «امینی‌فر» دنبال کرد.

وی بعد از گرفتن بورس تحصیلی از دولت آلمان به عنوان اولین دانشجوی هنر ایران در آلمان وارد آکادمی هنرهای زیبای مونیخ شد و در دو رشته گرافیک و نقاشی تحصیل کرد و بعد از گذشت ۴ سال به ایران بازگشت. در سال ۳۲ به تدریس در دانشکده هنرهای زیبای تهران مشغول شد و این کار را تا سال ۱۵۸۱ ادامه داد.

بعد از بازنشستگی با اصرار اطرافیان کلاس خصوصی در خانه خود برپا کرد که حدود ۵۰۰ هنرجو در سنین مختلف در این کلاس شرکت کردند که بعد از چند سال بیماری جوادی پور باعث تعطیلی این کلاس شد. او در طول ۳۰ سال علاوه بر دانشکده هنرهای زیبا در هنرستان کمال‌الملک، هنرستان دختران و دانشکده هنرهای تزئینی نیز تدریس کرده و افراد متعددی از جمله محمد احصایی را آموزش داده است.

وی که در زمینه‌های گرافیک، چاپ سنگی، چاپ روی فلز، باتیک، نقاشی خط و نقاشی در سبک امپرسیونیسم فعالیت داشته است، خود را یک سازنده می‌داند و تمامی وسایل مورد نیازش را خود می‌سازد. از نظر او خلق کردن و تجسم کردن اشیا وجه تشابه هنر و صنعت است که هر دو در زندگی جوادی پور جایگاه ویژه‌ای دارد.

جوادی پور با داشتن ۸۸ سال سن از سلامت نسبی برخوردار است و همچنان به کار و فعالیت می‌پردازد وی سلامت کنونی خود را نتیجه سال‌ها زندگی سالم و اخلاقی مدار می‌داند و معتقد است که داشتن وجدانی آسوده و رعایت نکات اخلاقی او را از آسیب‌های متعددی حفظ کرده است.

مختلف با یکدیگر همکار و در ارتباط بوده و همان گونه که مطلع هستید هر دو عضو پیوسته فرهنگستان هنر هستیم.

جوادی پور در مقایسه شاگردان خود مانند احصایی، غلامحسین نامی، علی آذرگین، جعفری و... با دانشجویان و هنرمندان جوان ذکر کرد: در آن دوران دانش‌آموزان رشته‌های مختلف بعد از گذر از امتحان ورودی که شامل تاریخ هنر، اطلاعات عمومی و امتحان عملی طراحی و نقاشی بود، وارد دانشکده هنرهای زیبا می‌شدند و الفبای هنر را می‌آموختند و با استفاده از آن، مضامین مورد نظر خود را بیان می‌کردند اما دانشجویان امروز گاه بدون یاد گرفتن اصول اولیه به فعالیت می‌پردازند که این موضوع به ضعف آثارشان می‌انجامد.

این هنرمند ۸۸ ساله اذعان داشت: دانستن اصول هنر امری ضروری برای هر هنرمند است زیرا در غیر این صورت ممکن است فرد اثر زیبایی را خلق کند اما این اثر به علت نداشتن پشتوانه عمیق بعد از مدتی از یاد می‌رود و ماندگاری لازم را نخواهد داشت. همچنین یک هنرمند باید خود را شناخته و علایق خود را تعیین کند زیرا اگر راه خود را مشخص نکند، حتی با داشتن استعداد کافی دچار سرگردانی شده و به مقصود اصلی خود دست نمی‌یابد.

وی افزود: متأسفانه گاه شاهدیم که هنرمندان جوان ما به تقلید از هنرمندان غرب می‌پردازند در حالی که ما هنر غنی و فاخری داریم و حتی می‌توان گفت بسیاری از طراحی‌های روی سفالینه‌های قدیمی ایرانی با هنر مدرن برابری می‌کند و بدون داشتن فیگور و با استفاده از خطوط تزئینی هنرمند امروزی را مجذوب می‌کند.

این استاد دانشگاه اضافه کرد: جوانان ایرانی می‌بایست به هنر گذشته و داشته‌های ملی خود و مفاخری چون احصایی توجه کنند و با توجه به پیشینه خود به خلق اثر بپردازند. البته دانشجو نیازمند آموزش خوب است و این در صورتی است که همه اساتید دانشگاه‌ها در تدریس دقت نظر داشته باشند و سعی کنند خلاقیت را در دانشجویان خود پرورش دهند.

وی به نقش دانشگاه در هنر معاصر ایران و به ویژه دانشکده هنرهای زیبا که محل رشد افرادی چون احصایی بوده، اشاره کرد و گفت: بعد از بازگشت کمال‌الملک از اروپا و تاسیس مدرسه‌ای برای آموزش نقاشی در ایران هنر کلاسیک در ایران شکل گرفت که هنرجویان در آن مدرسه نقاشی طبیعت‌گرایانه و دقیق را فرا می‌گرفتند اما بیشتر آثار آنان به کپی کردن شباهت داشت و دارای خلاقیت اندکی بود اما بعد از تاسیس دانشکده هنرهای زیبا در سال ۱۳۱۹ هنر به شکلی مطلوب آموزش داده شد و همراه با پرورش خلاقیت دانشجویان باعث شکوفایی هنر ایران شد.

جوادی پور به تاثیر آزادی در هنر پرداخت و تصریح کرد: داشتن آزادی

قرآن‌های نگارش شده توسط احصایی، شکسته نستعلیق را وارد کتیبه نگاری کرد

گروه هنر: آثار حجمی احصایی در اماکنی مانند دانشکده الهیات دانشگاه تهران و قرآن‌هایی که در فرم‌های جدید گرافیک خط نگارش کرد به نوعی شکسته نستعلیق را وارد کتیبه نگاری کرد.

«عبدالرضا چارئی» گرافیست و عضو هیئت علمی دانشکده هنر دانشگاه شاهد در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) عنوان کرد: محمد احصایی یکی از مفاخر بزرگ خوشنویسی و از خلاقان خط‌گرافیک ایران است که در عین رعایت اصول خوشنویسی به ابداع در گرافیسیم خط نیز پرداخته است. همچنین احصایی را در بین بسیاری از هنرمندان دهه ۴۰ و ۵۰ و افرادی که در عرصه نقاشی خط فعالیت داشته‌اند، می‌توان سرآمد همگان دانست.

وی اذعان کرد: احصایی حتی در نستعلیقی که یادآور سبک میرعماد است به خطی ویژه خود دست یافت که آثار وی را منحصر به فرد کرده است. در نقاشی خط نیز با اینکه این هنر از دوره‌های پیشین وجود داشت احصایی با رعایت تناسبات خوشنویسی، سنت و استفاده از رنگ‌های سنتی و بهره‌گیری از گرافیک جهانی هنری بدیع را عرضه کرد که در عین جدید و به روز بودن از هویت و ملیت ایرانی برخوردار بود.

این استاد دانشگاه از آغاز ارتباط خود با احصایی یادکرد و گفت: قبل از ورود به دانشگاه آثار احصایی را در کتب درسی دیده‌بودم و از آنجایی که با رشته خوشنویسی آشنایی داشتم، تحت تاثیر این شیوه قرار گرفتم. بعد از سال ۶۲ نیز با وارد شدن به دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران و حضور در کلاس‌های طراحی حروف استاد احصایی به مدت ۴ ترم با وی از نزدیک آشنا شدم.

این هنرمند به دوران دانشجویی خود اشاره کرد و گفت: در آن دوران همراه با دوستانی چون «صداقت جباری» در کلاس‌های استاد احصایی حاضر می‌شدیم و می‌توان گفت روش وی ما را تحت تاثیر قرار داد و حتی من در روش تدریس خود نیز همزمان با اطلاع از هنر روز دنیا از احصایی تبعیت می‌کنم و هر چند اکنون به طور مستقیم شاگرد وی نیستم اما این تاثیرگیری در آثار من نمایان می‌شود.

وی آثار احصایی را به سه دوره تقسیم کرد و ادامه داد: در دوره اول احصایی پس از تلمذ در محضر اساتیدی چون «سیدحسین میرخانی» و تمرین خطوط ثلث و محقق و به خوشنویسی سنتی می‌پرداخت که گویی نشأت گرفته از هنر دوران صفویه به ویژه علیرضا عباسی بود. دوره دوم نیز همزمان است با سال‌های اولیه نقاشی خط و آثار حجمی احصایی در اماکنی مانند دانشکده الهیات تهران و قرآن‌هایی که در فرم‌های جدید گرافیک خط نگارش کرد و به نوعی شکسته نستعلیق را وارد کتیبه نگاری کرد. عضو رسمی انجمن صنفی طراحان گرافیک ایران افزود: در دوره سوم احصایی به خلق لوگوهای مجلات و نشانه‌های سازمان‌ها پرداخت که در آثاری مانند بنیاد نهج‌البلاغه ترکیب سنت و

گرافیک به خوبی مشاهده می‌شود در ادامه این سیر احصایی الفبای ازلی را با به کارگیری اسما الهی در طرح‌های امروزی خلق کرد که این روند همچنان ادامه دارد.

وی بیان کرد: زمانی که برای پایان نامه دوره کارشناسی به دفتر احصایی رفت و آمد می‌کردم، شاهد بودم که چگونه برای کتبات قرآن به خط محقق با وضو به کار می‌پرداخت که این موضوع مرا به شدت تحت تاثیر قرار می‌داد همچنین تاثیر رعایت این گونه مسایل را می‌توان در آثار وی مشاهده کرد.

این هنرمند خوشنویس و طراح گرافیک ابراز کرد: آثار الفبای ازلی یکی از مشخصه‌های جهانی آثار احصایی است که آزادی قلم را در آنها می‌توان ملاحظه کرد همچنین اسم الفبای ازلی که برای این مجموعه انتخاب شده نیز حالتی تنها، پایدار و بی‌نیاز را القا می‌کند که همه در اسم‌الله نیز قابل لمس است. به طور کلی همان گونه که برخی نشانه‌ها برای همیشه یادآور مرتضی ممیز خواهد بود، الفبای ازلی نیز از آثار جاودانی است که همواره احصایی را به یاد خواهد آورد.

وی تصریح کرد: در مجموعه الفبای ازلی به طوری روانی در کار و سادگی در طرح‌ها دیده می‌شود که شاید دیگران آن را آثاری ساده بشمارند اما این مجموعه حاصل تلاش و ریاضت هنرمند است که به این شکل خالص ارائه شده و اسما را با رنگ و بافت ویژه و با جلوه‌ای خاص معرفی می‌کند. چارئی درباره آثار جاوید احصایی اعلام کرد: در فیلم کمال‌الملک و موزه رضا عباسی خط احصایی برای همیشه مانا شده است هر چند در موزه رضا عباسی چون مرتضی ممیز در انتهای این عنوان طرحی اسلیمی اضافه کرده است، همه این اثر را به نام ممیز می‌شناسند اما در اصل خط این تابلو از آثار احصایی است.

وی در پایان یادآور شد: من به دلیل علاقه‌ای که به شخصیت و منش احصایی پیدا کردم، ناخودآگاه سبک وی را در آثارم در پیش گرفتم که این موضوع از نظر برخی شاید یک ایراد و کپی‌کاری محسوب شود اما از نظر من کپی تجسم عینی فرمی مشخص است و آثار من از این ایراد مبرا است.

شہلا حبیبی:

«الله» در آثار احصایی بیانگر فلسفہ الہی است

می‌کند که وقتی اللہ هست، آزادی و رهایی نیز هست. این جنبہ آثار استاد برای من جذاب است. ایشان ترکیب‌بندی‌های دیگری نیز دارد که بسیار زیبا و چشم‌نواز رنگ‌آمیزی و ترکیب‌بندی شده است اما تنیدگی و انسجامی که در آن طراحی شده آن نوع معنی رهایی را ندارد.

این نقاش تشریح کرد: غایت عرفان، رهایی و آزادی است. هر کسی نیز که به این سمت حرکت می‌کند، به دنبال این هدف است. در امور هنری کسی می‌تواند این مفهوم را منتقل کند که خود آن را تجربه و درک کرده باشد.

استاد دانشگاه الزہرا به توضیح ویژگی خطاطان قدیم پرداخت و گفت: در گذشتہ خوشنویسان در رعایت آداب دینی و تزکیہ نفس بسیار مقید بودند تا حدی که برخی حتی انجام کاری غیر خطاطی را با دست راست برای خود ممنوع می‌کردند و دست راست را در خدمت نوشتن قرار می‌دادند.

وی ادامه داد: انگیزہ، احترام و ایمانی که این افراد در کار خود داشتند، انگیزہ اصلی هنر بود. اگر امروزہ اندکی از آن احترام و

تزکیہ نفس به هنرمندان رسیدہ باشد برای تعالی ایشان کافی است. در دوران معاصر کمتر می‌توان افرادی را یافت که چنین مقید باشند.

حبیبی افزود: برخی نیز در به کار بردن کلام و نوع سخن گفتن تأمل می‌کردند و هر کلامی را به زبان نمی‌آوردند. این موارد ابعاد عرفانی و سیر و سلوک خطاطان در گذشتہ بوده است. به گمان من استاد احصایی چنین ویژگی‌هایی را در شخصیت و تفکر خود دارد.

این استاد دانشگاه مسئلہ بعدی را تکنیک در

خطاطی برشمرد و افزود: این بخش راحت‌تر به دست می‌آید و با تداوم و تمرین به نتیجہ می‌رسد. البتہ تا عشق و علاقه نباشد تمرین و پرکاری نیز بی‌نتیجہ خواهد ماند. در استادی و تبحر آقای احصایی نیز شکی نیست. من آثار ایشان را از نظر مفهوم و زیبایی‌شناسی می‌پسندم.

حبیبی در پایان درباره وجہ و موقعیت بین‌المللی استاد احصایی توضیح داد: ایشان بیشتر در دبی و کشورہای عربی حضور داشته و آثارش به فروش رفته است. به هر حال زبان دینی ما با این کشورہا مشترک است و به طبع مخاطبان بیشتری در این کشورہا یافت می‌شود. این کار نیز نوعی بازار است و امیدوارم این موفقیت‌ها در دیگر کشورہا نیز برای ایشان رقم بخورد.

آثار استاد سید محمد احصایی

گروه هنر: کلمہ «الله» در تابلوہای استاد احصایی در عین استحکام، رهایی را تداعی می‌کند و همراه بودن این دو معنی بیانگر فلسفہ الہی است.

«شہلا حبیبی» نقاش، کارشناس ارشد ارتباطات از دانشکدہ ہنرہای تزیینی پاریس و مدرس دانشگاہ‌های هنر در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) گفت: آقای احصایی استاد خطاطی و نقاشی خط است اما تا جایی که یادم است ایشان تا بہ حال نمایشگاہ انفرادی برگزار نکرده‌اند و در نمایشگاہ‌های گروهی و بینال‌ها شرکت داشته‌اند. این مسئلہ ہموارہ برای من سوال است.

وی درباره ترکیب دو هنر نقاشی و خط توسط احصایی در دوران معاصر و اعتلای این هنر توضیح داد: در دوران گذشتہ ایران و در دوران معاصر اروپا ترکیب فرم حروف با نقاشی و خلق یک اثر جدید، رواج داشته و دارد. اما آنچه در این دست آثار وی مشہود است حال و هوای معنوی و عرفانی تابلوہای او است.

حبیبی در توضیح بیشتر این وجہ عرفانی و معنوی آثار احصایی گفت: آنچه در تابلوہای وی تأثیرگذار است، استحکام و ظرافت نوشته‌ها است بہ ویژہ در تابلوہای اللہ کہ در عین داشتن قدرت و استحکام کلام، نوعی آزادی و رهایی را بیان می‌کند.

وی ادامه داد: این نوع ترکیب‌بندی در اساس فلسفہ الہی را تداعی

سیدمهدی حسینی: آثار الفبای ازلی «احصایی» ثمره اعتقادات قلبی و بینش عمیق اوست

این استاد دانشگاه اعلام کرد: احصایی به دلیل تحصیلاتی که در رشته نقاشی در دانشکده هنرهای زیبا داشته‌است، با فرم، فضا و استفاده از ریتم کالیگرافی در آفرینش هنری آشنایی کافی دارد و با تبحری که در زمینه کالیگرافی و خوشنویسی دارد، از مایه اصلی خوشنویسی که تحرک و ریتم است، بهره برده و آن را در قالب جدیدی تنظیم و ارائه می‌کند.

وی اشاره کرد: سابقه آشنایی ما به اوایل دهه ۵۰ مربوط می‌شود در آن زمان هر دو در سازمان کتاب‌های درسی ایران به تدوین کتب هنر می‌پرداختیم. بعد احصایی از سازمان خارج شد تا به نقاشی و کالیگرافی بیشتر بپردازد. از آن دوران تا کنون ما در نمایشگاه‌ها و جشنواره‌های متعددی به ویژه بعد از سال ۶۹ همراه با یکدیگر به عنوان هنرمند و داور حضور یافتیم و این رابطه تا امروز استمرار داشته‌است.

حسینی درباره ویژگی‌های شخصیتی

احصایی عنوان کرد: وی فردی خلاق، فروتن و بسیار پرکار است و این ویژگی را دارد که با آشنایی به رموز خوشنویسی و تسلط بر ترکیب‌بندی، فضاهای جدیدی با استفاده از خط بیافریند در واقع

گروه هنر: مجموعه آثار الفبای ازلی احصایی با مضمون اسما الهی و به ویژه الله از شاخص‌ترین آثار او است که این آثار را می‌توان ماحصل اعتقادات باطنی احصایی دانست.

«سیدمهدی حسینی» نقاش و استاد دانشگاه در

گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) محمد احصایی را یکی از خوشنویسان تراز اول ایران دانست و گفت: مجموعه آثار الفبای ازلی احصایی با مضمون اسما الهی ناشی از اعتقادات باطنی او است زیرا احصایی مسلمان معتقد است و در نتیجه اعتقادات قلبی خود بر روی اسما کار می‌کند.

وی ادامه داد: آثار احصایی ماحصل دانش و بینش عمیق وی است و هر روز که بر سن او افزوده می‌شود، با بیشتر شدن تجربه، آثار او نیز دارای قوت و شوکت بیشتری شده که این مسئله را می‌توان نتیجه رشد معنوی و نبوغ ذاتی او دانست که اگر این گونه نباشد، این آثار شکلی معمولی به خود گرفته و تاثیر لازم را بر مخاطب نخواهد داشت.

احصایی به دلیل تحصیلاتی که در رشته نقاشی در دانشکده هنرهای زیبا داشته‌است، با فرم، فضا و استفاده از ریتم کالیگرافی در آفرینش هنری آشنایی کافی دارد و با تبحری که در زمینه کالیگرافی و خوشنویسی دارد، از مایه اصلی خوشنویسی که تحرک و ریتم است، بهره برده و آن را در قالب جدیدی تنظیم و ارائه می‌کند

منصوره حسینی:

«احصایی» در نقاشی خط‌های خود قلم‌مو را به مثابه ابزار خطاطی استفاده می‌کند

گروه هنر: احصایی در آثار خود از رنگ و معانی رنگ‌ها بهره‌ و افری برده اما جنبه نقاشی این تابلوها کمرنگ‌تر از جنبه نوشتاری است؛ به بیان دیگر احصایی برای خلق آثار خود قلم خوشنویسی را کنار گذاشته و از قلم‌موی رنگ به مثابه ابزار خطاطی استفاده کرده‌است.

«منصوره حسینی» نقاش پیش‌کسوت در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) عنوان کرد: محمد احصایی خوشنویس توانمندی است به همین علت آثار نقاشی خط او به خوشنویسی نزدیک‌تر بوده و نقاشی کمرنگ‌تر از نوشتار در آنها دیده می‌شود.

وی در مقایسه آثار خود با نقاشی خط‌های احصایی اظهار کرد: نقاشی خط‌های من نزدیک به نقاشی انتزاعی و یادآور و الهام گرفته از خط است ولی نمی‌توان آن را خط نامید زیرا تنها برگرفته از روح خط است به عنوان نمونه یکی از تابلوهای بسم‌الله‌الرحمن‌الرحیم من تنها یادآور این عبارت است اما آثار احصایی مشخص و خوانا است و این یکی از ویژگی‌های بارز مجموعه آثار اوست.

این هنرمند مطرح کشورمان در پاسخ به این پرسش که آیا در تابلوهای احصایی از عنصر رنگ نیز استفاده شده، تصریح کرد: البته وی در آثار خود از رنگ و معانی رنگ‌ها بهره‌ و افری برده اما همان‌طور که اشاره شد جنبه نقاشی این تابلوها کمرنگ‌تر از جنبه نوشتاری است به عنوان نمونه در یک بوم قهوه‌ای یا قرمز تند با یک رنگ کلمه‌ای نوشته شده به بیان دیگر احصایی برای خلق آثار خود قلم خوشنویسی را کنار گذاشته و از قلم‌موی رنگ به مثابه ابزار خطاطی استفاده کرده‌است.

وی که از سال‌های دور با احصایی آشنا شده‌است، تأکید کرد: استفاده از کلمات مقدس و اسما الله از ویژگی‌های نقاشی خط‌های احصایی است. حسینی درباره مجموعه آثار الفبای ازلی احصایی متذکر شد: این نکته از مشخصه‌های زیبای آثار احصایی است و اعتقاد قلبی و خلوص درونی وی را هویدا می‌سازد. البته یک تحلیل‌گر آثار هنری باید شخصیت هنرمند را نیز بشناسد که متأسفانه من چندان باروحیات احصایی آشنایی ندارم اما با این وجود از آثار مطبوع و چشم‌گیر وی معتقد بودنش را احساس می‌کنم.

بسیاری از خوشنویسان تلاش می‌کنند کالیگرافی را در تصویر و نقاشی به کار گیرند اما هیچ کدام در این امر موفقیت احصایی را تکرار نکرده‌اند به همین دلیل او را از موفق‌ترین هنرمندان کالیگراف باید برشمرد.

وی در پاسخ به این پرسش که کدام آثار احصایی را قوی‌تر می‌دانید، اذعان کرد: البته در آثار احصایی دوره‌های مختلفی را می‌توان مشاهده کرد. اما از نظر من مجموعه آثار وی با موضوع الله در کارنامه کاری او شاخص‌تر است. در این مجموعه کمتر از رنگ استفاده شده و در زمینه‌ای کرم و سفید با خطوطی سیاه و خاکستری کلمه الله به اشکال مختلف ترسیم شده‌است.

این نقاش افزود: احصایی یک مجموعه دیگر نیز دارد که در پنجمین دوسالانه نقاشی در موزه هنرهای معاصر به نمایش در آمد و در آنها از رنگ سفید مات بهره‌ برده‌است. در این مجموعه هنگام خشک شدن تابلو که رنگ در حال شکل‌گیری است، احصایی با مهارت و توان خاص خود واژه‌ها را با رنگ خمیری شکل نگاهشته که این مجموعه از کیفیت و درخشش بالایی برخوردار است.

وی اضافه کرد: در آثاری که تنها با دو رنگ کار شده، هر چند تعداد رنگ‌ها محدود است اما از نظر کیفی جلای خاصی دارد، زیرا واژه‌ها به ویژه الله با حرکت‌های دست ریتم خاصی به خود گرفته‌است. البته در آثار دیگر که رنگ به طور مستقیم استفاده شده احصایی با بهره‌گیری از برخی رنگ‌های سرد و گرم نیز آثار نفیسی خلق کرده‌است.

حسینی درباره ویژگی خاص آثار احصایی تصریح کرد: دانش و اطلاعی که احصایی از فرم و تنظیم آن در فضا و حرکتی که سعی می‌کند به وجود آورد، از ویژگی‌های منحصر به فرد وی است که در آثار او نمایان شده زیرا سایر هنرمندان و به ویژه خوشنویسان بسیار تلاش کردند که در تنظیم فضای تصویری و خلق فضای دلخواه از حرکت و ریتم استفاده کنند و پویایی کالیگرافی را نشان دهند اما در این عرصه ناموفق بوده‌اند. چرا که صرفاً خوشنویس هستند و بر ایجاد فضا و کالیگرافی تسلط لازم را ندارند در نتیجه اثرشان به اوج خود نرسیده‌است.

وی در پایان تأکید کرد: احصایی از نقاشان معتبر ایران است که در قالب کالیگرافی کار می‌کند و این شیوه بیان را برای خود برگزیده‌است. البته قالب‌های دیگری نیز وجود دارد که به رشد و تعالی رسیده‌است. به همین دلیل نقاشان دیگری که از سایر قالب‌ها استفاده می‌کنند و با بهره‌گیری از فیگور و تاثیراتی که از محیط اجتماعی می‌گیرند، آثار درخشان و متفاوتی ارائه کرده‌اند را نباید نادیده انگاشت.

این هنرمند ابراز کرد: تابلوهای احصایی به علت روان و ساده بودن با مخاطبان عام نیز ارتباط خوبی برقرار می‌کند. همچنین فروش بالای این آثار در حراج کریستی نیز سبب شهرت و محبوبیت احصایی شده است.

درباره منصوره حسینی

منصوره حسینی زاده سال ۱۳۰۵ در تهران است. او در سال ۱۳۲۸ لیسانس نقاشی خود را از دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران دریافت کرد. سپس در سال ۱۳۳۸ از آکادمی هنرهای زیبا - رم پایان نامه گرفت. کارهایش را در نمایشگاه‌های تک-تنه و گروهی بسیار در ایران، ایتالیا، چکسلواکی، یوگسلاوی و از جمله دوسالانه‌های تهران (۱۳۳۷ تا ۱۳۴۵) دوسالانه (بی‌ینال) ونیز (۱۳۳۵)، چهارسالانه رم (۱۳۳۷) نشان داد و چند جایزه از جمله: نمایشگاه «نقاشان آسیایی در رم» (۱۳۳۷)، مسابقه ثبت زیبایی‌های رم (۱۳۳۸)، مسابقه نقاشی از مناظر شهرستان جوانی کامپانو (۱۳۳۸)، نمایشگاه ملی هنر معاصر «الهام از حیات نبات» (۱۳۳۸) را برنده شد.

کارهای او در نمایشگاه مروری بر آثار در فرهنگسرای نیاوران ۱۳۷۷ و پنجمین نمایشگاه «پیشگامان نوگرایی در ایران» در موزه هنرهای معاصر ایران (۱۳۸۳) نشان داده شده است.

هنگامی که منصوره حسینی در دانشکده هنرهای زیبا آموزش خود را آغاز کرد، این دانشکده چهار پنج سال بیشتر نداشت. استادان منصوره، حیدریان، وزیر، صدیقی، مقدم، رولان دوپرول و مارت سلسستین آیو (خانم امین فر) بودند.

بعد از فارغ التحصیلی از دانشگاه (۱۳۲۸) به‌عنوان نقاشی نوگرا فعالیت خود را ادامه می‌دهد و در چند نمایشگاه گروهی نیز شرکت می‌کند و سرانجام در اسفند سال ۱۳۳۳ برای ادامه تحصیل به ایتالیا می‌رود. «در آکادمی هنرهای زیبای رم پذیرفته می‌شود و اجازه می‌یابد تا در سال دوم نام‌نویسی کند. استاد راهنمای او امریکو بارتولی است که در نقاشی فیگوراتیو شیوه‌ای آزاد دارد.»

از آثار استاد سیدمحمد احصایی

اکرم السادات حسینی:

عنوان خادم قرآن تعهد و مسئولیت استاد «احصایی» را بیشتر کرده است

فعالیت داشتیم که با احصایی که برای انجام یکی از طرح‌های خود به وزارت فرهنگ و هنر مراجعه کرده بود، آشنا شدم و وی را فردی صریح، باایمان، معتقد و سالم یافتیم.

این هنرمند درباره ارتباط آثار احصایی با اقشار مختلف مخاطبان تصریح کرد: هیچ‌کس نمی‌تواند ادعا کند که یک کار هنری با همه مخاطبان ارتباط برقرار می‌کند زیرا دیدگاه هنرمندان با یکدیگر متفاوت است و شاید اثری که از نظری عده‌ای فوق‌العاده باشد، از دید برخی دیگر اثری معمولی و شاید بی‌اهمیت باشد. به همین علت باید نظر هنرشناسان را جویا شد زیرا هنرشناس بودن بر هنرمند بودن ارجح است؛ چرا که هنرمند تنها در یک رشته مهارت دارد و با توجه به گرایش خود درباره یک اثر نظر می‌دهد.

حسینی در ادامه درباره ویژگی بارز آثار احصایی تاکید کرد: آثار

گروه هنر: از آنجا که هنرمند تأثیری ماندگار بر جامعه دارد، داشتن عنوان خادم قرآن تعهد او را بیشتر می‌کند به همین علت هنرمند باید این احساس را داشته باشد که از استعداد الهی خود به شکلی بهینه استفاده و آن را در اختیار دیگران قرار دهد.

«اکرم السادات حسینی» نگارگر، سفالگر و نقاش در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) درباره محمد احصایی گفت: احصایی در خوشنویسی استادی تمام عیار است و در ترکیب خط با رنگ و عناصر نقاشی آثاری پدید آورده که عمق، پختگی و شیرینی ویژه‌ای دارد.

وی از سابقه آشنایی با احصایی یاد کرد و گفت: در سال‌های اول انقلاب اسلامی در اداره هنرهای سنتی در کارگاه نقاشی روی سفال

احصایی از طریق رنگ و فرم نیز معنویت را به مخاطب انتقال می‌دهد، تصریح کرد: انتخاب رنگ را بیشتر می‌توان وابسته به روحیه هنرمند دانست زیرا او در لحظه پیدایش اثر با توجه به وضعیت روحی خود رنگ مناسب برای بیان درونیات خود را انتخاب می‌کند.

حسینی درباره تاکید احصایی بر استفاده از کلمه «الله» و اسماء الهی در آثار خود یادآور شد: این تکرار همانند تکرار نماز است به همان گونه که مسلمانان از خواندن نماز و تکرار اذکار احساس خستگی نکرده و با مداومت بر این امر نسبت به خدا مشتاق تر می‌شوند.

در واقع این تکرار نشانگر شوق و علاقه احصایی نسبت به پروردگار و استعداد منحصر به فرد او در نوآوری در نگارش عبارات و اسماء است.

این هنرمند در مورد این پرسش که عنوان خادم قرآن تا چه اندازه بر مسئولیت فرد می‌افزاید؟ اشاره کرد: از آنجا که هنرمند تأثیری ماندگار بر جامعه دارد، داشتن عنوان خادم قرآن تعهد او را بیشتر می‌کند به همین علت هنرمند باید این احساس را داشته باشد که از استعداد الهی خود به شکلی بهینه استفاده و آن را در اختیار دیگران قرار دهد.

حسینی در پایان با تشکر از خبرگزاری ایکنا برای تلاش در راستای معرفی هنرمندان پیشکسوت گفت: برای همه هنرمندان به ویژه اساتیدی همچون احصایی که در عرصه هنر اسلامی فعالیت دارند و مبلغ اسلام و قرآن هستند، آرزوی طول عمر و سلامتی دارم.

احصایی محصول اعتقاد و ارتباط او با پروردگار و ائمه اطهار (ع) است و این ارتباط به تابلوهای او شیرینی و جلای خاصی داده است. باید توجه داشت در آثار اولیه یک هنرمند نمی‌توان این ارتباط را به شکلی جدی بررسی کرد بلکه اگر معنویت به شکلی قوی طی چندین سال در آثار هنرمند حفظ شود، آن را می‌توان ماحصل اتصال او با عالم بالا دانست.

این هنرمند گرافیست، هنر دینی را تا حد زیادی الهام شدنی دانست و عنوان کرد: همیشه نمی‌توان کار هنری معنوی انجام داد زیرا خلق آثار معنوی نیازمند خلوت و احساس خاصی است و هنرمند تنها در زمان‌هایی محدود این توان را دارد به همین دلیل می‌توان هنر معنوی و دینی را الهام‌شدنی قلمداد کرد.

وی در پاسخ به این پرسش که هنرمند برای حفظ ارتباط با معنویات باید چه تدابیری بیندیشد؟ متذکر شد: انسان بایستی به خالص‌سازی نیت خود پردازد و تلاش کند تا از ظواهر گذشته و به باطن و عمق مفاهیم دست یابد البته منظور از این مطلب ترک دنیا نیست بلکه مهم، نداشتن نگاه منفی و طمع‌کارانه به مظاهر دنیا است تا بتوان مادیات را پشت سر گذاشت.

حسینی در مورد روند رو به رشد احصایی در طی سالیان فعالیت هنری خود ذکر کرد: البته آثار اخیر وی را بیشتر در دبی و در کتاب‌نمایشگاه‌هایی که شرکت داشته‌است، دیده‌ام و درباره سیر تحول و رشد احصایی نمی‌توانم اظهار نظری داشته باشم اما نکته مشترک اکثر آثار او را می‌توان استفاده از خط به شکلی جدید در نقاشی عنوان کرد.

این هنرمند در پاسخ به این پرسش که آیا

مسئولیت هنرمندان خادم قرآن
از آنجا که هنرمند تأثیری ماندگار بر جامعه دارد، داشتن عنوان خادم قرآن تعهد او را بیشتر می‌کند به همین علت هنرمند باید این احساس را داشته باشد که از استعداد الهی خود به شکلی بهینه استفاده و آن را در اختیار دیگران قرار دهد

تاکید احصایی بر کلمه الله
تاکید احصایی بر کلمه الله نشانگر شوق و علاقه او نسبت به پروردگار و استعداد منحصر به فرد این هنرمند در نوآوری در نگارش عبارات و اسما است

آثار استاد «احصایی» را باید گنجینه هنر ملی دانست

«ابراهیم حقیقی» گرافیست برجسته کشور و استاد دانشگاه در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایران) عنوان کرد: مجموعه آثار استاد احصایی که به نگارش کلمه الله اختصاص دارد، از آثار برجسته و موفق این هنرمند است که با یک شیفتگی معنوی تولید شده است. آقای احصایی این آثار را با سرعت بالایی خلق کرده و با استفاده از مقداری

گروه هنر: استاد احصایی جزو هنرمندانی است که در زمان حیات مورد توجه قرار گرفت و جامعه هنری به ارزش آثار او پی برد. بسیاری از تابلوهای او در موزه‌های معتبر دنیا نگهداری می‌شود که آنها را باید جزو گنجینه هنر ملی دانست.

رنگ روی زمینه مشکی با استفاده از کاردک واژه الله را نگاشته است.

عضو انجمن صنفی طراحان گرافیک ایران در پاسخ به این پرسش که آیا اعتقادات معنوی در آثار احصایی مشاهده می‌شود، تصریح کرد: در حقیقت هنرمند راستین باید آثاری برگرفته از معنویت و خلوت‌های متفکرانه ارائه دهد تا تفاوت او با یک فن‌آور و تکنسین مشخص شود. آقای احصایی نیز در این امر توفیق داشته و از فردی که تنها فن و تکنیک می‌داند فراتر رفته است.

طراح نماد جشنواره فیلم فجر درباره روندی که هنرمند باید طی کند تا به پختگی لازم دست یابد، تاکید کرد: هر هنرمندی نیاز به کار بسیار، خلوت با خود و تفکر دارد اما افراد بسیاری به ویژه هنرمندان جوان تمایلی به این روند ندارند و در مقابل مشتاق هستند که به سرعت مشهور شده و در عرصه اقتصاد هنر نیز مطرح شوند.

وی به نخستین آشنایی خود با احصایی اشاره کرد و گفت: حدود سال ۴۵ زمانی که آقای احصایی در سازمان کتاب‌های درسی ایران فعالیت داشت، با نام و آثار وی آشنا شدم و در سال ۴۷ با ورود به دانشکده هنرهای زیبا از نزدیک با او ارتباط برقرار کردم. در سال‌های بعد در نمایشگاه‌های متعدد نقاشی و گرافیک حضور یافتیم به ویژه در ۱۰ سال اخیر در نمایشگاه‌هایی که به همت انجمن طراحان گرافیک در کشورهای مختلف برگزار می‌شود، هر دو شرکت کردیم.

حقیقی تایید کرد: آقای احصایی در رشته‌های متعدد و همین‌طور در تمام شاخه‌های خوشنویسی تبحر دارد. همچنین او را از اولین و شاخص‌ترین هنرمندان خط‌نقاشی می‌توان عنوان کرد. آثار گرافیک او نیز در دو شاخه نشانه‌سازی و پوستر آثاری ماندگار و و شناخته شده هستند در عین حال آثار نقش برجسته دیواری احصایی در داخل و خارج کشور را نیز باید از آثار مطرح هنر ایران دانست. عضو انجمن بین‌المللی طراحان گرافیک (AGI) درباره ویژگی منحصر به فرد آثار احصایی عنوان کرد: ویژگی خاص آقای احصایی استفاده درست و مدرن از خوشنویسی ایرانی است که باید بر جنبه مدرن آن تاکید داشت زیرا کمتر کسی توانسته است این قدر متبحرانه از خوشنویسی به شکلی نوین بهره‌برد.

وی در مورد خوشنویس نامیدن احصایی اذعان کرد: آقای احصایی را باید یک هنرمند بسیار موفق در تاریخ فرهنگ و هنر ایران نامید زیرا تنها خوشنویس دانستن او از اعتبار و شأن ایشان می‌کاهد. چرا که خیلی از افراد تکنیک خوبی در خوشنویسی دارند

اما مهارت و تبحر آقای احصایی را ندارند. وی در پاسخ به این پرسش که آیا می‌توان احصایی را ابداع‌کننده یک سبک خاص دانست، بیان کرد: هر هنرمندی سعی می‌کند شیوه شخصی خود را بیابد استاد احصایی نیز در این مورد بسیار موفق بوده و توانسته به یک روش شخصی دست یابد و شیوه خود را در تمام آثار به ویژه در نقاشی خط و نشانه‌سازی ارائه کند که این شیوه برای بسیاری از هنرمندان جذاب بود بالطبع زمانی که تعدادی از هنرمندان از شیوه شخصی پیروی می‌کنند، وی را می‌توان ابداع‌کننده نامید.

حقیقی درباره آثار مورد علاقه خود از کارنامه کاری احصایی ذکر کرد: بسیاری از پوستره‌های آقای احصایی دارای وجه بصری شاخص ایرانی است که می‌توان آنها را از پوستره‌های برتر هنر گرافیک ایران برشمرد برخی نشانه‌های (لوگو) ایشان نیز مانند نشانه سازمان میراث فرهنگی و بنیاد نهج‌البلاغه هنوز زنده‌اند و از خاطره فرهنگی ایرانیان زنده نمی‌شود.

وی در تحلیل فروش بالای آثار احصایی در سال‌های اخیر اظهار کرد: هر هنرمندی که خوب کار کند، بالاخره مورد توجه قرار خواهد گرفت. خوشبختانه آقای احصایی جزو هنرمندانی است که در زمان حیات مورد توجه قرار گرفت و جامعه هنری به ارزش آثار او پی بردند. بسیاری از تابلوهای او در موزه‌های معتبر دنیا نگهداری می‌شود که آنها را باید جزو گنجینه هنر ملی دانست.

این هنرمند در پاسخ به این پرسش که آیا خریداران آثار احصایی را افراد عادی تشکیل می‌دهند، اعلام کرد: همه مردم توان خرید آثار ارزنده را ندارند و چون نقاشی و برخی دیگر آثار تجسمی تکثیرپذیر نیستند بالطبع نمی‌توان انتظار داشت که همه مردم توان داشتن اصل آثار هنرمندان بزرگ تجسمی داشته باشند به همین علت مردمی شدن را در نگاهی کلی نمی‌توان مزیت دانست همچنین بسیاری افراد با آثار سطحیشان با اقبال عمومی مواجه می‌شوند در حالی که آنها تنها تکنسین‌های نقاشی هستند و نمی‌توان آنها را هنرمند خواند.

حقیقی در پایان درباره جایگاه احصایی در هنر معاصر ایران ابراز کرد: ایشان معلم با پشتکاری است و شاگردهای او در عرصه خوشنویسی و گرافیک هنرمندان موفقی هستند و ایشان را با ۴۰ سال تدریس باید در آموزش هنر ایران فردی موثر قلمداد کرد.

مجموعه آثار استاد احصایی که به نگارش کلمه الله اختصاص دارد، از آثار برجسته و موفق این هنرمند است که با یک شیفتگی معنوی تولید شده است

آقای احصایی را باید یک هنرمند بسیار موفق در تاریخ فرهنگ و هنر ایران نامید زیرا تنها خوشنویس دانستن او از اعتبار و شأن ایشان می‌کاهد

سید محسن حسینی:

جایگاه «احصایی» در هنر خلاقه ایران برابر با پیکاسو و موندریان در هنر مدرن غرب است

گروه هنر: استاد احصایی پس از دوره‌ای از آغاز فعالیتش خطوط سنتی خوشنویسی مانند ثلث، ریحان، نسخ و ... را با نقاشی ترکیب کرد و چیزی جدید به وجود آورد. ارزش کاری او برابر با نوآوری‌های پابلو پیکاسو و پیت موندریان در نقاشی است.

وی ادامه داد: هنرهای سنتی خاصیتی دارد که هرچقدر به آنها بپردازیم، ارزش کارکردن و تجزیه و تحلیل را دارد. احصایی پس از دوره‌ای خطوط سنتی خوشنویسی مانند ثلث، ریحان، نسخ و ... را با نقاشی ترکیب کرد و چیزی جدید به وجود آورد. ارزش کاری او برابر با نوآوری‌های پابلو پیکاسو و پیت موندریان در نقاشی است.

«محسن حسینی» کارشناس ارشد

حسینی تأثیر هنر احصایی را در خلوص اندیشه و شخصیت او دانست و گفت: استاد احصایی شخصی معتقد و با احساس است که به نظر من این دو ویژگی، لازمه خلق یک اثر هنری است. شخص باید به نوعی دارای «آن» هنری و لحظه‌های خاص باشد و گرنه اثرش مصنوعی و جسمی می‌شود.

حسینی:

زمانی اثر هنری دارای روح می‌شود که

کننده کار خود به معنا رسیده باشد و ابزار

تنها در دست او وسیله است. در مورد آقای

احصایی سلوک و ظرایف شخصی او باعث

ماندگاری آثارش شده است

استاد احصایی هم همواره پیش از شروع به کار حس و حالی ماورایی دارد که بر اساس آن کار می‌کند. این طراح گرافیک تصریح کرد: زمانی اثر هنری دارای روح می‌شود که کننده کار خود به معنا رسیده باشد و ابزار تنها در دست او وسیله است. در مورد آقای احصایی سلوک و ظرایف شخصی او باعث ماندگاری آثارش شده است.

گرافیک و از دانشجویان استاد محمد احصایی در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) گفت: طی چهار ترمی که با استاد احصایی در دانشکده هنرهای زیبا گذراندم، تأکید فراوان او را بر داشتن تکنیک و نوآوری در کار درک کردم.

وی ادامه داد: او استادی است که بر داشتن خلاقیت جوششی و همراه با انرژی درونی تأکید داشت و ما را از اجبار و زور برای انجام کارهای خلاقه منع می‌کرد. یادم است این استاد یک ترم با هزینه شخصی خود برای دانشجویان پارچه و رنگ و ابزار تهیه کرد و ما با دست و قلم مو تمام راهروهای ساختمان دانشکده را با آیات قرآن و احادیث ائمه تزئین کردیم.

حسینی که پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود را با موضوع «تایپوگرافی ایرانی با نگاهی به آثار استاد احصایی» تألیف کرده در تشریح شیوه کار او گفت: احصایی نقاشی خط، تایپوگرافی، کالیگرافی و ... را با گروهی از هم‌دوره‌هایش از جمله اساتید زنده‌رودی و عربشاهی شروع کرد که در آغاز کار، روش آنها مانند دیگر هنرمندان نوعی واقع‌گرایی یا رئالیسم داشت.

حسینی تأکید کرد: هر هنرمندی برای خود دوره‌ای دارد که در آن به خودشناسی، جهان‌شناسی و تعمق در هستی می‌پردازد تا به فضای ذهنی مخصوص به خود برسد. رسیدن به این مرحله زمان زیادی می‌خواهد و هر کسی نمی‌تواند ادعای دریافت این خصایص را داشته باشد.

درخشانی داشته و عناوین پوسترها و آرم‌های او را خوشنویسی کرده است.

وی افزود: بیشتر گرافیست‌های ایران کارهای خطاطی طراحی‌های خود را انجام می‌دهند که معمولاً به دلیل نداشتن تبحر در این مورد، آثار نیکه‌ای از کار درمی‌آید اما چنین روشی در کشورهای دیگر معمول نیست و برای کارهای هنری ساده نیز که به نظر نمی‌آید نیاز به همکاری چند نفر داشته باشد، امضای پای اثر برای چند نفر است. همکاری استاد احصایی با مرحوم ممیز و دیگران نمونه موفق این کارهای گروهی است.

حسینی ادامه داد: انعطاف‌پذیری و قابلیت این هنرمند در انجام پروژه‌های خاص دینی در کشورهای اسلامی شناخته شده است. حتی کشورهای غیر اسلامی که مسلمان‌نشین هستند نیز برای تزئین مساجد تازه تأسیس مسلمانان از این استاد دعوت می‌کنند.

وی افزود: چند مسجد بزرگ دنیا با خط استاد احصایی کتیبه‌نویسی شده و یک نمونه کار او در ایران دیوان‌نویسی و نقش برجسته دانشکده الهیات است. اکثر کارهای ایشان مدرن است که در هنرهای سنتی ریشه دارد.

وی خاطرنشان کرد: تعداد کسانی که به کار هنری می‌پردازند، فراوان است اما در میان آنها چند نفرند که حرف جدیدی برای گفتن داشته باشند و به درجات معنوی خاصی رسیده باشند. این افراد ویژگی‌هایی دارند که شاگردان و اطرافیان خود را تحت تأثیر قرار می‌دهند و در واقع منتقل‌کننده دریافت و ادراکات خود به دیگر انسان‌ها هستند.

حسینی ادامه داد: ویژگی دیگر آثار استاد احصایی در بخش طراحی‌های گرافیکی این است که او مانند دیگر طراحان گرافیک با مشتری سروکار دارد و هر طراحی باید برای رضایت مشتری تلاش کند. در حالی که انتظاری از وجود معنا و روح معنوی در یک کار سفارشی نمی‌رود، با این حال گرافیک‌دیزاین‌های استاد احصایی نیز نوعی معنا و روح متعالی دارد.

این کارشناس ارشد گرافیک درباره دیگر ویژگی‌های آثار استاد احصایی به خبرنگار ایکن گفت: احصایی در زمینه انجام کارهای گروهی نیز موفق است. بسیاری از هنرمندان خوشنویسی و نقاشی به کارهای انفرادی و حضور در خلوت خود علاقه دارند اما با این حال احصایی به ویژه با مرحوم ممیز همکاری‌های

حسین خسروجردی:

درک درست از هنر اسلامی و ایرانی از ویژگی‌های «احصایی» است

به یادماندنی خلق می‌کند.

خسروجردی از دوران دانشجویی خود یاد کرد و گفت: من در دانشکده هنرهای زیبا دانشگاه تهران با استاد احصایی آشنا شده و به طور غیرمستقیم شاگرد وی بودم اما اولین ارتباط حرفه‌ای ما به اسفند سال ۵۷ مربوط می‌شود که برای نمایشگاه حسینیه ارشاد از احصایی خواستیم که یکی از آثار خود با متن لاله‌الاله را به عنوان پوستر نمایشگاه در اختیار ما بگذارد که این اثر تکثیر شد و در نمایشگاه که در طول ۶ ماه به صورت دوره‌ای در بسیاری از شهرهای ایران به نمایش درآمد، با استقبال مردم روبه‌رو شد و تعداد زیادی فروش رفت.

عضو مؤسس انجمن هنرمندان نقاش ایران به حضور احصایی در جلسه دفاع از پایان‌نامه خود در سال ۶۴ به عنوان استاد مدعو اشاره کرد و ادامه داد: از دوران دانشجویی من تا کنون ارتباط ما به صورت مستمر ادامه یافت به عنوان نمونه در آخرین نمایشگاه گروهی که در گالری نار شرکت کردم از حضور احصایی و هنرمندانی چون آیدین آغداشلو، زهرا فرنود، امین نظر و... بهره بردم.

عضو مرکز هنرهای تجسمی حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی تصریح کرد: در آثار احصایی نوعی معماری در خط، ترکیب‌بندی‌های

گروه هنر: شناخت دقیق از هنر ایرانی قبل و بعد از اسلام از نکاتی است که سبب قوام یافتن آثار احصایی شده است و به همین علت روح شرقی و ایرانی را می‌توان در این آثار مشاهده کرد.

«حسین خسروجردی» نقاش، گرافیست و مجسمه‌ساز در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) اظهار کرد: احصایی را نمی‌توان تنها یک هنرمند عرصه نقاشی خط دانست. در واقع ما برای ساده کردن امر بررسی آثار هنری عنوانی به جریان جستجوهای یک هنرمند اطلاق می‌کنیم و احصایی را یکی از برجستگان عرصه خط‌نقاشی و یا خط‌نگاره معرفی می‌کنیم اما فارغ از این نگاه می‌توان او را نقاشی دانست که از خط فارسی به مثابه یک عنصر زیبا و نشانه هویتی بهره می‌برد.

وی افزود: احصایی همچنین خوشنویسی متبحر است که با آگاهی از غنای زیباشناسانه‌ای که در ذات خوشنویسی ایران وجود دارد استفاده‌ای تصویری از خط کرده است، البته افراد بسیاری از خط به صورت آزاد در نقاشی‌های خود استفاده می‌کنند اما کمتر کسی توانسته به قدرت احصایی از خط به عنوان یک عنصر بصری بهره گیرد و با تکیه بر پشتوانه تاریخ خوشنویسی ایران و رعایت نکات فنی خطاطی تابلوهایی

ارزش آثار هنری دست پیدا نخواهد کرد اما با این حال آثار احصایی از لحاظ زیبایی شناسانه به گونه‌ای است که مخاطب عام را نیز متاثر می‌کند. خسرو جردی در پاسخ به این پرسش که آیا احصایی را می‌توان مبدا سبک جدیدی دانست؟ اعلام کرد: هیچ‌گاه در هنر چیزی خلق الساعه به وجود نمی‌آید که بتوان فردی را مبدا آن دانست. در نگاهی عمیق هر هنرمندی مدیون تلاش‌های گذشتگان است و بر پایه کوشش‌های آنان به موفقیت دست می‌یابد. البته برخی افراد به دلیل نگرش و مسیری که در روند زندگی هنری خود در پیش می‌گیرند، شاخص می‌شوند که این مسئله فهم، خلاقیت و نخبگی یک هنرمند را نشان می‌دهد. وی که لوح زرین و دست خط امام خمینی (ره) را از مجتمع هنر و ادبیات هفته دفاع مقدس دریافت کرده‌است، تشریح کرد: واقعیت این است که نقاشی خط در تاریخ هنر وجود داشته اما در یک مقطع زمانی در ایران به دلیل توجه به پیشینه هنری، هنر سنتی ایران مورد توجه جمعی از هنرمندان قرار گرفت و افرادی مانند پیل آرام، مافی و احصایی در این عرصه فعالیت کردند که آثار هیچ‌یک را نمی‌توان نادیده انگاشت.

خسرو جردی ذکر کرد: پی بردن به هویت مبدا نقاشی خط نیاز به یک کار تحقیقاتی گسترده دارد اما باید دید این مسئله تا چه اندازه اهمیت دارد؟ به نظر می‌رسد مسئله مهم و چیزی که فرهنگ معاصر را غنا می‌بخشد، آثار ماندگاری است که از هنرمندان مختلفی در این عرصه به جا مانده که سرمایه‌های هنر ایران را تشکیل می‌دهد ولی تعیین اولین فرد ابداع‌کننده نکته مهمی به تاریخ هنر ایران نخواهد افزود.

وی یادآور شد: در بررسی سبک‌های هنری تمام آثار موجود تحلیل می‌شود و همگی هنرمندان با تمام آثارشان هنر ایران را شکل می‌دهند. البته هنرمندانی مانند احصایی از جمله افرادی هستند که در تاریخ هنر یگانه‌اند و کسی جایگزین آن‌ها نخواهد شد. در واقع احصایی زمینه را برای هنرمندان بعد از خود فراهم کرد تا به فعالیت در این عرصه بپردازند. این هنرمند اذعان کرد: همه آثار احصایی در سطح حرفه‌ای انجام شده و تمام آن‌ها مورد علاقه من است. به طور کلی آثار وی از ویژگی‌های هنری سرشار هستند و بایستی آن‌ها را از شاخص‌ترین آثار هنری ایرانی دانست همچنین من افتخار دارم که یکی از آثار احصایی را به عنوان هدیه در اختیار داشته باشم.

خسرو جردی در پایان احصایی را هنرمندی پایبند به اصول و اخلاق شرافتمندانه در هنر خواند و گفت: احصایی بیشتر وقت خود را در آتلیه به خلاقیت، کشف و مطالعه می‌گذراند. وی فردی دقیق، اهل کار و تلاش، وفادار به ارزش‌های سنتی و اعتقادی و در روابط دوستانه بی‌پیرایه، زلال و بی‌ریا است ولی در انتخاب دوست بسیار محافظه‌کار بوده و به سادگی باب دوستی با هر کسی را باز نمی‌کند.

استوار و محکم، فهم گرافیکی قوام یافته، درک درست از سطح و ترکیب‌بندی، توجه به جریان زیبایی شناسانه هنر ایرانی و تاثیر از این جریان، استفاده صحیح از رنگ و روح هنر ایرانی و شرقی دیده می‌شود و به بیانی دیگر این موارد را از ویژگی‌های شاخص آثار وی می‌توان عنوان کرد. این هنرمند نقاش تشریح کرد: هنر ایرانی را می‌توان به دو بخش هنر قبل و بعد از اسلام تقسیم کرد که هر کدام از این دو دوره تعریف مشخص و مستقلی دارد البته در دوره بعد از ظهور اسلام، ایرانیان به دلیل بینش و فهم درستی که از هنر داشتند، باعث شدند هنر اسلامی ایرانی با هنر سایر کشورهای اسلامی تفاوت بارزی داشته باشد. به این مفهوم که اگر فردی در حوزه هنر اسلامی فعالیت کند، در صورت آشنایی با پیشینه هنر ایرانی کاری قوام‌یافته‌تر و غنی‌تر ارائه می‌کنند که این آگاهی و استفاده از هنر ایرانی - اسلامی یکی از ویژگی‌های احصایی است.

خسرو جردی اضافه کرد: باید توجه داشت که آثار هنری ایرانی - اسلامی غیر از آثار اسلامی عربی است و آن را می‌بایست مجزا از روح آثار غیر ایرانی بررسی کرد. به همین علت آثار احصایی را به طور کامل ایرانی معرفی می‌کنیم زیرا روحی که در این آثار وجود

دارد ایرانی بودن آن را هویدا می‌کند همچنین یکی از ویژگی‌های آثار ایرانی و پارسی عقلانیت موجود در این هنر است که این جنبه نیز در آثار احصایی مشاهده می‌شود زیرا او بسیار خردمندانه به مقوله زیبایی شناسی می‌پردازد و حتی گرایش به عرفان را نیز در ترکیب با عقلانیت ترسیم می‌کند.

وی در پاسخ به این پرسش که آیا فروش بالای آثار احصایی در سال‌های اخیر نشانه اقبال مخاطب عام به آثار اوست، عنوان کرد: بالا رفتن

قیمت در حراج به ویژه حراج‌های امارات مانند کریستیز را نمی‌توان ملاک ارزش‌گذاری روی اثر کسی دانست زیرا در این حراج‌ها کمتر به ارزش‌های علمی هنرمندان توجه می‌کنند.

این نقاش ابراز کرد: البته اگر حداقل‌هایی از لحاظ فهم علمی در حراج آثار هنری وجود داشته باشد، این مسئله درک مخاطبان را مشخص می‌کند که به استثنایی بودن آثار احصایی پی برده و شان و جایگاه احصایی به عنوان یک هنرمند فرامنطقه‌ای را درک کرده‌اند. البته احصایی به دلیل داشتن ویژگی‌های منحصر به فرد هر روز در عرصه هنر بیشتر شناخته می‌شود و آثار او با قیمت‌های بالاتری به فروش خواهد رسید.

وی توضیح داد: وقتی هنرمندی نگاهی فراتر از نگاه عامه مردم داشته باشد، به جستجوی ارزش‌های تکنیکی، علمی و مفهومی می‌پردازد و آثار او از ویژگی‌هایی برخوردار خواهد شد که درک آن خارج از توان مخاطب عام است به همین علت من بر این عقیده‌ام که سلیقه مخاطب عام را نباید ملاک ارزش‌گذاری دانست چرا که مخاطبی که به جستجو و کندوکاو در حوزه زیبایی شناسی نمی‌پردازد بالطبع به عمق

ویژگی‌های شاخص آثار احصایی
در آثار احصایی نوعی معماری در خط، ترکیب‌بندی‌های استوار و محکم، فهم گرافیکی قوام یافته، درک درست از سطح و ترکیب‌بندی، توجه به جریان زیبایی شناسانه هنر ایرانی و تاثیر از این جریان، استفاده صحیح از رنگ و روح هنر ایرانی و شرقی دیده می‌شود و به بیانی دیگر این موارد را از ویژگی‌های شاخص آثار وی می‌توان عنوان کرد

دامون خان جان زاده: آثار نقش برجسته «احصایی» قابل مقایسه با آثار هربرت لوبالین است

خطوط محقق و ثلث آثاری خلق کرده که به لحاظ ترکیب بندی بسیار محکم است و به لحاظ دشوار بودن حتی قابل تقلید هم نیستند.

کارشناس ارشد گرافیک درباره هنر نشانه (لوگو) استاد احصایی چنین ابراز عقیده کرد: احصایی در بخش نشانه شاید تنها کسی است که توجه بسیاری روی طراحی نام و کلمه و لوگوتایپ دارد و بر این کار مسلط است. تنها کسی که به عنوان طراح گرافیک لوگوتایپ می سازد به ویژه لوگوتایپ هایی که عناصر خط دارند مثل نشانه روزنامه بخارا، فرهنگستان هنر، نشریه کلمه، کتاب اول، بنیاد نهج البلاغه، احصایی است. این نشانه ها طراحی دشواری دارند که از آدمی با تجربه و مهارت احصایی برمی آید؛ هنرمندی که در سه وادی خط، نقاشی و گرافیک تسلط دارد. این نشانه ها رفتاری خطاطانه و گرافیک محض هستند.

الفبای ازلی، مجموعه ای در جهت تولید معنا

مدرس دانشگاه سوره درباره مجموعه الفبای ازلی احصایی گفت: مجموعه الفبای ازلی در مقابل کارهایی که استاد با خط محقق و ثلث به عنوان معمار حروف انجام داده، فاقد تکلف فرمی است یعنی کارهایی آزاد است که اجرای فرم و حروف طوری است که حروف ارزش خوانایی ندارد و در جهت تولید معناست. ایشان یکی از کارهای الفبای ازلی خود را زمانی که رئیس دوسالانه نهم گرافیک بود، به عنوان جایزه دوسالانه نهم در بخش پوستر به من هدیه داد.

خان جان زاده در تقسیم بندی آثار احصایی و در توضیح آن بیان کرد: در کل آثار نقاشی استاد احصایی به ۲ بخش تقسیم می شود: دسته اول که کارهای نقاشی اوست که اجرایی سخت و دقیق فرمی و پرتکلف دارد و دسته دیگر آثار او الفبای ازلی است که نگاه آزاد و سیال دارد. به طوری که رنگ را رها می کند و با کاردک و قلم روی سطح می لغزاند. این مجموعه از نظر نقاشی برای انسان امروزی جذاب تر است.

مؤلف «خط در گرافیک ۲» درباره بین المللی بودن آثار احصایی گفت: استاد احصایی نه تنها در ایران بلکه در تمام کشورهای که هنر

گروه هنر: زیباترین اثر حجمی ایران که با حروف انجام شده، کار استاد احصایی بر دیواره آمفی تئاتر دانشکده الهیات دانشگاه تهران است.

«دامون خان جان زاده» گرافیست و از شاگردان محمد

استاد احصایی نه تنها در ایران بلکه در تمام کشورهای که هنر خوشنویسی و خطاطی اسلامی در آن ها مطرح است، استادی بی نظیر است. او هم خادم قرآن و هم خطاط و بزرگ ترین نستعلیق نویس ایران معاصر است

احصایی در دانشگاه در گفت و گو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) با تایید مطلب فوق درباره نحوه آشنایی خود با استاد احصایی گفت: پیش از آن که وارد دانشگاه شوم از طریق کتاب های درسی راهنمایی و دبیرستان که اشعارش را استاد خوشنویسی کرده بود، دورادور با او آشنا شدم. بعد از این که وارد دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران شدم واحدی به نام طراحی حروف یا کاربرد خط در گرافیک داشتیم که در آن کلاس بود که از نزدیک با استاد آشنا شدم و افتخار شاگردی او را پیدا کردم.

وی افزود: بعد از آشنایی با استاد، نشانه های نوشتاری با حروف دیگر را که طراحی می کردم زیر نظر استاد انجام می دادم.

خان جان زاده درباره تاریخچه هنر نقاشی خط و در توضیح این واژه بیان کرد: واژه نقاشی خط، اصطلاح غلطی است. اصلاً هنری با این عنوان در هیچ جای دنیا نداریم چون آثار یا وارد حیطة هنر نقاشی می شوند یا وارد حیطة هنر خوشنویسی. زمانی که نقاش با تسلط در فرم حروف ایرانی نقاشی می کند و آن ها را به عنوان فیگور در خدمت خویش می گیرد، حاصل آن نقاشی است که با عناصر خط نوشته شده است، مثل کار استاد احصایی ولی هنر نقاشی خط جریان انحرافی است.

غیر قابل تقلید بودن نقاشی های احصایی که با خطوط محقق و

ثلث انجام شده

وی که جایزه تقدیر در دوسالانه تایپوگرافی شارجه را در کارنامه هنری خود دارد، ادامه داد: کارهای احصایی با عناصر خط نقاشی شده است که با تسلطی که وی بر خوشنویسی و گرافیک دارد و با استفاده از

از آثار استاد سید محمد احصایی

هنرمندانی است که در تمام عمرش کار مفید کرده و هیچ وقت به حاشیه رانده نشده و همیشه در سطح بالای اساتید گرافیک بوده است. او مهره‌ای منحصر به فرد در نقاشی و خطاطی است. استاد احصایی به لحاظ تعداد آثار، موفقیت و به لحاظ این که در حیات خودش بسیار به او توجه شده با استاد سلطان علی مشهدی قابل مقایسه است.

مدرس طراحی حروف آموزشگاه ویژه درباره شخصیت اخلاقی و مذهبی احصایی گفت: کسی که سال‌های سال

در هنر خوشنویسی که شریف‌ترین هنر ایرانی و اسلامی است کار می‌کند بدون تردید باید انسان سالم و پاکی باشد که توانسته تا این حد شهرت کسب کند و سال‌های سال در سطح بالای این هنر باقی بماند.

وی که در تعدادی نمایشگاه داخلی و خارجی گرافیک شرکت داشته، افزود: خوشنویسی نستعلیق ایران بعد از قاجار به لحاظ فرمی، هندسه، زیبایی، اصول و قواعد خوشنویسی دوره انحطاط خودش را می‌گذراند و تنها کسی که خط ایرانی را با تمام

خاطرات بصری خودش مرتبط و حس کرد، احصایی است. او به لحاظ معنوی مثل دو بال کار فرمیک را به جلو برد. استاد در خوشنویسی سنتی طراز اول است و اگر ذره‌ای لغزش در کارش بود، مطمئناً به این‌جا نمی‌رسید.

خوشنویسی و خطاطی اسلامی در آن‌ها مطرح است، استادی بی‌نظیر است. او هم خادم قرآن و هم خطاط و بزرگ‌ترین نستعلیق‌نویس ایران معاصر است.

او که جایزه بخش لوگوی دوسالانه هفتم گرافیک و جایزه پوستر دوسالانه نهم گرافیک را از آن خود کرده اذعان کرد: یکی از زیباترین آثار حجمی ایران هم که با حروف انجام شده کار استاد احصایی بر دیواره آمفی تئاتر دانشکده الهیات دانشگاه

تهران است. این کار در فرم سیم‌رغ عطار است که از لحاظ زیبایی فرمی قابل مقایسه با کار لوبالین است که مقایسه این دو در مجموع کار دو تایپوگرافر در دو فرهنگ متفاوت را نشان می‌دهد.

مدرس هنرستان هنرهای زیبا درباره اثر دیگر نقش برجسته احصایی گفت: کار دیگرایشان نقش برجسته دیوار سفارت ایران در ابوظبی است که با خط محقق که منسوب به احصایی است انجام شده است. احصایی نوعی از محقق را می‌نویسد که مختص خودش است. حتی قرآنی را با این خط کتابت کرده است.

احصایی به لحاظ تعداد آثار و موفقیت با استاد سلطان علی مشهدی قابل مقایسه است
طراح حروف ۵ فونت ایرانی در ادامه افزود: استاد از جمله

ترانه خسروشاهی:

«احصایی» هنرمندی پابند به سنت هاست

است، اثر بسیار بزرگی است که شعرهای عطار را در قالب حروف و ترکیب کلمات بازنمایی می‌کند. در این اثر فراز و فرود سیمرغ به خوبی نشان داده شده است.

این محقق و مولف در زمینه نرم افزارهایی درباره تاریخ هنر با اشاره به نقش برجسته دیگری از استاد احصایی ادامه داد: نقش برجسته دیگری که از ایشان می‌توان نام برد، اثری است که در سفارت ایران در ابوظبی است. این کار به صورت تک‌رنگ در زمینه‌ای که به صورت هندسی و انتزاعی است، انجام شده است.

وی در جواب این سوال که هرگاه درباره کارهای استاد احصایی صحبت به میان می‌آید، بحث پیوند هنر جدید و قدیم و به نوعی دیگر سنت و مدرنیته هم مطرح می‌شود، در این باره چه توضیحی دارید، اضافه کرد: کارهای ایشان به این دلیل که قالب سنتی خوشنویسی را حفظ و آن را با بیانی جدید در قالبی جدید به صورت خط‌نقاشی ارائه کرده‌اند، بسیار مورد توجه قرار گرفته است. در این نوع آثار ایشان که مفاهیم به صورت انتزاعی ارائه می‌شود، از خطوطی مانند ثلث و محقق استفاده شده است که به دلیل اشتراک این خطوط با خطوط اعراب در کشورهای عربی نیز طرفداران زیادی پیدا کرده است.

این کارشناس ارشد نقاشی در توضیح بیشتر گفته‌هایش که استاد احصایی چهره بین‌المللی نیز دارد، گفت: یکی از مهم‌ترین آثار ایشان سال ۸۵ در حراج کریستی دبی عرضه شد که از سری کارهای اسماء‌الله ایشان بود. این اثر از گران‌ترین آثار خط‌نقاشی بود که در این حراج به فروش رفت. بعد از آن دو اثر دیگر در نمایشگاه گروه هفت نگاه داشتند.

این نقاش که تا به حال نمایشگاه‌های انفرادی زیادی برپا کرده است، در ادامه گفته‌هایش اظهار کرد: یکی دیگر از مهم‌ترین کارهایشان در مزایده موزه هنرهای معاصر لندن ساتبی، بود که این کار نیز به قیمت ۸۸۸ هزار پوند به فروش رسید و در رسانه‌های بین‌المللی نیز بازتاب زیادی داشت، چون بالاترین نرخ حراجی داشت و نیز اولین باری بود که تابلوی خطی یک هنرمند معاصر ایرانی با چنین قیمتی به فروش می‌رسید.

وی که سیزده سال است به طور حرفه‌ای به نقاشی می‌پردازد، در پاسخ به این پرسش که نظر شما درباره شخصیت هنری احصایی چیست، اذعان کرد: من فکر می‌کنم همه آنچه گفتم، کافی باشد تا شخصیت برجسته هنری و نیز جایگاه ایشان را در مقام هنرمندی بزرگ نشان بدهد.

وی در ترکیه در پایان با تایید این مطلب که احصایی را در زمینه کارهای خط‌نقاشی اش می‌توان پیشرو خواند، گفت: مسلم است. ایشان بنیانگذار خط نقاشی در ایران است.

از آثار استاد سیدمحمد احصایی

گروه هنر: استاد احصایی خودشان را به نوعی جزو نقاشان سقاخانه‌ای می‌دانند، چراکه به سنت بسیار وفادار هستند. وفاداری به سنت را در هنر خوشنویسی ایشان نیز می‌توان دید، زیرا وقتی از خط در کارهایشان استفاده می‌کنند نیز سعی می‌کنند شکل واقعی حروف را حفظ کنند.

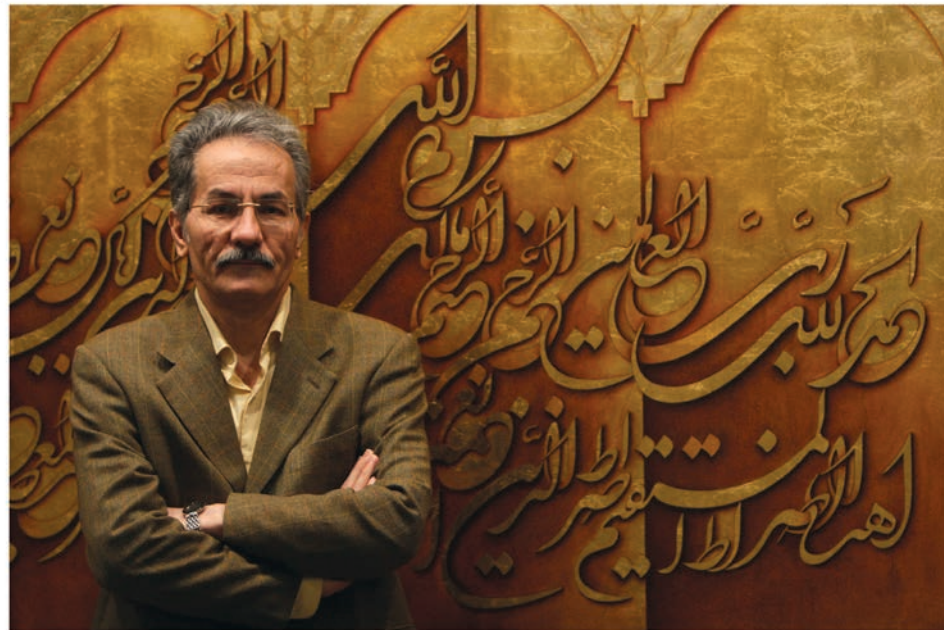
«ترانه خسروشاهی» نقاش در گفت‌وگو با خبرنگار هنری خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) درباره جایگاه آثار خط‌نقاشی استاد محمد احصایی در مقایسه با کارهای دیگر هنرمندانی که در این زمینه کار می‌کنند، گفت: ایشان اولین کسی بود که حروف را وسیله‌ای برای بیان نقاشی گونه قرار داد، البته ایشان خودشان را به نوعی جزو نقاشان سقاخانه‌ای می‌دانند، چراکه به سنت بسیار وفادار هستند.

خسروشاهی در ادامه گفته‌هایش اذعان کرد: وفاداری به سنت را در هنر خوشنویسی ایشان نیز می‌توان دید، زیرا وقتی از خط که یکی از هنرهای قدیمی است در کارهایشان در جایگاه مهم‌ترین عامل استفاده می‌کنند نیز سعی می‌کنند که شکل واقعی حروف را حفظ کنند. از سوی دیگر خود ایشان بودند که حرکت خوشنویسی را به سوی نقاشی سوق دادند.

عضو پیوسته انجمن هنرمندان نقاش ایران در پاسخ به این پرسش که محمد احصایی در این حرکت خوشنویسی به سوی نقاشی به کجا رسیده است، اظهار کرد: ایشان علاوه بر کشور خودمان در عرصه‌های بین‌المللی هم بسیار خوب درخشیده‌اند.

این کارشناس هنری شبکه جهانی سحر در جواب این سوال که احصایی به جز نقاشی خط و خوشنویسی در زمینه نقش‌برجسته نیز کارهایی انجام داده‌اند، شما این آثار را چگونه ارزیابی می‌کنید، افزود: ایشان با بازی خلاقانه‌ای که با حروف داشتند، کارهایی هم در زمینه نقش‌برجسته ارائه کرده‌اند. یکی از معروف‌ترین کارهایشان در این زمینه نقش‌برجسته‌ای در تالار اجتماعات دانشکده الهیات دانشگاه تهران است.

این مترجم و کارشناس هنری در توضیح بیشتری درباره این نقش‌برجسته اضافه کرد: این نقش‌برجسته که در سال ۱۳۵۶ اجرا شده

جلیل رسولی:

توفیق «احصایی» در نقاشی خط به دلیل تسلطش بر خوشنویسی کلاسیک است

کلاسیک او را ارضا نمی‌کند. چون کار کلاسیک کمتر اجازه نوآوری به هنرمند می‌دهد و این در حالی است که هنر نقاشی خط عرصه را برای نوآوری فراهم می‌کند چون هنری است که جنبه شخصی دارد بدین معنی که هنرمند حس و حال درونی خود را در آن دخالت می‌دهد.

نظر استاد رسولی را درباره سبک هنری احصایی جویا شدیم که در مقام پاسخ گفت: سبک هنری احصایی فوق العاده ارزشمند است و دلیل بر این سخن، این است که وی کار خوشنویسی کلاسیک را به طور کامل و به خوبی می‌داند و این مساله بسیار مهمی است. ما در عرصه هنر نقاشی خط کسانی را داریم که کار نقاشی خط می‌کنند ولی چون در کار کلاسیک ضعیف هستند این ضعف به اصل اثر آن‌ها لطمه می‌زند، در حالی که اگر در کار کلاسیک متبحر باشند، در هنر نقاشی خط نیز آثار ارزشمندی ارائه خواهند کرد.

وی که موفق به اخذ درجه استادی از استاد سیدحسن میرخانی به سال ۱۳۶۸ بوده، در ادامه افزود: بعضی از افراد نمی‌خواهند کار خطاطی کنند ولی به ناگزیر در نقاشی خط از ترکیب و اپوزوسیون خط استفاده می‌کنند و این هم بحثی است ولی استاد احصایی به لحاظ تسلط بر خوشنویسی کلاسیک و نقاشی خط به صورت توأمان آثار درجه یک خلق می‌کنند.

در پایان از استاد جلیلی خواستیم که خاطره‌ای از دوستی خود با محمد احصایی بازگو کند که گفت: من و احصایی سال‌های بسیاری است که دوستی صمیمانه‌ای داریم و دارای خاطرات مشترک بسیاری هستیم ولی آنچه مهم است این است که هم‌اکنون نیز دوستی ما ادامه دارد البته ممکن است که به علت گرفتاری‌ها کمتر یکدیگر را ببینیم ولی من به استاد ارادت دارم و او را هنرمند واقعی می‌دانم.

گروه هنر: در عرصه هنر نقاشی خط کسانی را داریم که کار نقاشی خط می‌کنند ولی چون در کار کلاسیک ضعیف هستند این ضعف به اصل اثر آن‌ها لطمه می‌زند، ولی استاد احصایی به لحاظ تسلط بر خوشنویسی کلاسیک و نقاشی خط به صورت توأمان آثار درجه یک خلق می‌کنند.

«جلیل رسولی» خوشنویس و دارنده آثار نقاشی خط در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) درباره هنر قرآنی و گرایش استاد احصایی به این هنر گفت: هر هنرمندی ذات خود را در هنرش متجلی می‌کند و به عبارتی هنرش تجلی‌گاه درونیاتش است و به قول شاعر «از کوزه همان برون تراود که در اوست».

وی در ادامه افزود: درون همه هنرمندانی که در عرصه هنر قرآنی کار می‌کنند، حس تجلی درونیات نهفته است و علاوه بر آن هر هنرمند مسلمانی وظیفه دارد که در عرصه هنر قرآنی تتبع کند و وجه ممیزه استاد احصایی نیز گرایش به این عرصه از هنر است.

این پیشکشوت و دوست قدیمی استاد احصایی درباره تابلوهای موسوم به «الله» احصایی اذعان کرد: استاد احصایی استادی صاحب سبک هستند و در حالی که خود من نزدیک به ۴۵ سال است که در هنر خوشنویسی تتبع می‌کنم، خود استاد پیش‌تر از من به این کار مشغول بودند و به دلیل تجربه‌ای که در این کار دارند و نیز به دلیل علاقه‌ای که به هنر قرآنی دارند، تابلوهای «الله» را در کمال هنرمندی خلق کرده‌اند.

مؤلف کتاب «جان جانان» درباره هنر نقاشی خط استاد احصایی چنین اظهار نظر کرد: احصایی کار کلاسیک را به خوبی و استادی تمام می‌نویسد ولی زمانی می‌رسد که هنرمند احساس می‌کند که کار

محمد سلحشور:

استاد «احصایی» با شیوه ابداعی خود به لطافت خوشنویسی افزوده است

گروه هنر: استاد احصایی شیوه قدما را به صورت مطلق گرفته و با لطافت‌های ذهنی خودش توانسته دخل و تصرفی عاقلانه در خط داشته باشد، استاد احصایی به دلیل تفکر خوبی که داشته در شیوه ابداعی خود توانسته آگاهانه کارهایی کند که به لطافت خوشنویسی بیفزاید.

استاد «محمد سلحشور» خوشنویس پیشکسوت در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) درباره گرایش استاد احصایی به هنر نقاشی خط گفت: گرایش نقاشی خط از قدیم‌الایام و پیش‌تر از استاد احصایی توسط استاد زنده‌رودی به منصفه ظهور رسیده و شاید زنده‌رودی در حدود پنج درصد بیشتر خوشنویسی نمی‌دانست ولی با رنگ آشنایی داشت، بعد از استاد زنده‌رودی، استاد پیل‌آرام نیز که در حدود سی‌چهل درصد خوشنویسی می‌دانسته و به طور کامل در هنر خوشنویسی تبحر نداشته، نتوانست هنر نقاشی خط را به کمال برساند اما از آن جایی که با رنگ آشنایی داشت کارهای زیبایی ارایه کرد.

وی در ادامه افزود: بعد از استاد پیل‌آرام اساتیدی چون نظام معافی، احصایی و جلیل‌رسولی که تقریباً هم‌ردیف هم هستند، به یاری هم هنر نقاشی خط را به کمال رساندند و چون نزدیک صد درصد خوشنویسی‌رامی دانستند در این کار موفق شدند.

سلحشور که در ۱۳۶۴ دکترای درجه یک هنری از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی گرفته، آشنایی کامل با هنر خوشنویسی را لازمه هنر نقاشی خط دانست و تأکید کرد: اگر کسی می‌خواهد نقاشی خط کار کند باید خوشنویسی را خوب بداند. این امر مثل تتبع در عرصه شعر نو است. کسی که می‌خواهد شعر نو بسراید ابتدا باید غزل، قصیده، رباعی و دیگر قالب‌ها و اوزان شعر کلاسیک را بداند بعد شعر نو کار کند که نتیجه کارش در حد تکامل آن، کار زیبایی شود.

وی تصریح کرد: استاد احصایی هم با استادی‌ای که در خط نستعلیق داشت به نقاشی خط گرایش پیدا

کرد و لطافت و زیبایی های کارش در تکامل هنرش زیباتر از گذشته شد. زمینه خلاقیت در وجود احصایی گرایش به خط بوده و در تکامل آن کار توانسته با رنگ و کمپوزسیون جدید، چیزی را خلق کند که زینده و مورد پسند اجتماع روز باشد که معمولاً در این عرصه هنر نقاشی خط مورد پسند بیشتر کسانی که گرافیک کار می کنند، قرار گرفت.

سه تن از به کمال رسانندگان نقاشی خط اساتیدی چون نظام معافی، احصائی و جلیل رسولی که تقریباً هم‌ردیف هم هستند، به یاری هم هنر نقاشی خط را به کمال رساندند و چون نزدیک صد درصد خوشنویسی را می دانستند در این کار موفق شدند

هدفشان ورزشکار شدن نیست و از بین این افراد حدود پنجاه هزار نفر دنبال قهرمانی می روند و وقتی قهرمان نشدند کسی به آن‌ها قهرمان نمی گوید. کسی ادعای پهلوانی و قهرمانی می کند که همه مسائل را پشت سر گذاشته، زمین خورده باشد و دوباره از جایش بلند شده باشد و به یک مبدأ و مأخذی رسیده باشند که آن مبدأ و مأخذ مورد لطف اجتماع باشد.

سلحشور که از سال ۱۳۲۹ خوشنویسی را از محضر اساتید برجسته حسین میرخانی، حسن زرین خط و علی اکبر کاوه فراگرفته، علت گرایش احصایی به هنر قرآنی را گرایش وی به جنبه های لطافت دینی که در ضمیر ناخود آگاه هنرمند است، دانسته و اظهار کرد: هنرمندان حرکت به سمت هنر قرآنی را برای خود سعادت و شگوفایی می دانند که این مساله امری عادی است و بیشتر هنرمندان به این سمت و سو گرایش دارند.

این استاد پیشکسوت شیوه و سبک هنر احصایی را چنین توصیف کرد: استاد احصایی شیوه قدما را به صورت مطلق گرفته و با لطافت های ذهنی خودش توانسته دخل و تصرفی عاقلانه در خط داشته باشد. این امر، خودش مساله است چون بعضی مثلاً شیوه میرعماد را می گیرند و می خواهند دخل و تصرف کنند ولی دخل و تصرفشان ناآگاهانه است یعنی از لطافت خط کم می کنند ولی شیوه ابداعی استاد احصایی این گونه نبوده و با تفکر خوبی که داشته توانسته آگاهانه کارهایی کند که به لطافت خوشنویسی بیفزاید.

این استاد خوشنویس که در ۷۵ سالگی کتابت قرآن کریم را آغاز کرده، نقش استاد احصایی را در هنر معاصر ایران چنین ارزیابی کرد: نقدهایی را که استاد احصایی کرده، قبول دارم اما گاهی اوقات خود خوشنویسی را هنر نمی داند. من انتقادی لطیف و ملایم به استاد کردم - که البته ایشان با بزرگواری برخورد کردند - و هنگامی که وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از وی تجلیل کرد، استاد گفت که من خود خوشنویسی را زیاد خوشنویسی نمی دانم.

وی افزود: در آن جلسه من به استاد گفتم که شما به مناسبت خوشنویسی مشهور شدید و الان هم که نمایشگاهی از شما برپا شده از ۴ تابلو ۳ تایی آن‌ها خوشنویسی است و یکی از آن‌ها گرافیک است. پس این امر می رساند که در ضمیر شما آگاهی خوشنویسی بسیار وجود دارد و ناخود آگاه وصل به خوشنویسی هستی و این را به عرض استاد رساندم. چون من معتقدم خوشنویسی هنر حدبالایی است و به ویژه کسانی که به حد اعلا ی هنر رسیده اند، آثارشان صد درصد هنر است.

استاد سلحشور که ۹۰ اثر نفیس خوشنویسی را در قالب های کتیبه، سیاه مشق، چلیپا، شمسه، چندسطری با خطوط نستعلیق و زینتی ارائه داده، در ادامه خاطر نشان کرد: ممکن است کسانی که در سطح پایین تر به لحاظ هنری هستند آثارشان هنری نباشد این مساله مثل این می ماند که یک میلیون آدم ورزش می کنند، این‌ها برای سلامتی ورزش می کنند و

وی تصریح کرد: در هر کاری به طور نسبی هنر وجود دارد ولی مسائل هنر وقتی به مراحل بالا می رسد، به معنای واقعی کلمه هنر محسوب می شود نه در سطح پایین آن. مثل ورزشکاری که در میدان ورزش می کند و در این حالت به او ورزشکار نمی گویند بلکه نرمش کار می گویند و ورزشکاری که ما قبول داریم باید در سطح بین المللی شناخته شده باشد که استاد احصایی به این مرحله در عرصه هنر رسیده است.

نظر این استاد پیشکسوت را درباره تابلوهای الله استاد احصایی جویا شدیم که بیان کرد: من یکی دوبار آن تابلوها را دیده ام و آن قدری ندیده ام که بتوانم اظهار نظر مطلق داشته باشم. تنها می توانم بگویم که این تابلوها در کل کار ابتکاری زیبایی است.

استاد سلحشور در پایان سخنان خود با خبرنگار ایکننا تمام دیدارهای خود با استاد احصایی را خاطره دانست و گفت: بهترین خاطره ما هنرمندان دیدار یکدیگر است. من شاید استاد احصایی را در حدود یک سالی باشد که ندیده ام اما همیشه یاد استاد در ذهنم هست. وقتی با استاد برخورد می کنم ناخود آگاه لبخندی که بر لبم می آید لبخندی است که صد درصد طبیعی است که آن خودش خاطره است.

درباره استاد محمد سلحشور؛ پیشکسوت خوشنویسی

محمد سلحشور که در سال ۱۳۶۴ دکترای درجه یک هنری از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی دریافت کرده تا امروز آثارش را در نمایشگاه های متعددی در فرانسه، انگلستان، پاکستان، هندوستان، کویت، الجزایر، امارات و... به نمایش گذاشته و بارها مورد تقدیر و ستایش مراکز معتبر هنری قرار گرفته است.

وی که از سال ۱۳۲۹ خوشنویسی را در محضر استادان برجسته ای چون حسین میرخانی، حسن زرین خط و علی اکبر کاوه فراگرفته در سال ۱۳۳۳ خوشنویسی کتاب های درسی دوم و سوم دبستان را انجام داد که این مهم را تا سال ۱۳۶۲ و خوشنویسی کتاب های سوم و چهارم دبیرستان ادامه داد و در این مسیر حتی ۳۰ کتاب درسی کشور افغانستان را نیز نوشت.

نگارش قسمت هایی از دروس قرآن برای مدارس به سفارش شهید دکتر باهنر در سال ۱۳۴۷ نگارش گلچینی از نهج البلاغه، ۴ بار خوشنویسی غزلیات حافظ، ۲ مرتبه خوشنویسی دوبیتی های باباطاهر، ۴ مرتبه خوشنویسی رباعیات عمر خیام نیشابوری، نگارش اشعار سعدی، هاتف اصفهانی، صائب تبریزی و... بخشی از آثار مانای این استاد خوشنویس است.

فریال سلحشور: وجود شاعرانگی در آثار «احصایی» اعتبار جهانی او را بر حق کرده است

نکرده و با این کار ارزش تابلوهایش را دوچندان کرده است. این استاد به راحتی می‌تواند با ورود به این جریان کسب در آمد بالایی داشته باشد اما همواره از آن دوری جسته است.

مدیر گالری دی عنوان کرد: احصایی در حراجی‌های معتبر

بین‌المللی شرکت داشته و در میان آثار نقاشی خط حوزه خاورمیانه تنها در آثار او می‌توان نوعی شاعرانگی را دید. دیگر آثار ممکن است از نظر خطاطی در حد عالی باشد اما ظرافت و شاعرانگی آثار احصایی در آن‌ها وجود ندارد.

وی افزود: در این شاعرانگی، عنصر نقاشی بر خوشنویسی می‌چربد و شهرت و اعتبارات جهانی که از آن استاد احصایی شده برحق است. گرچه تابلوهای او با قیمت‌های بالایی به فروش می‌رسد اما با اعتقادات عمیقاً مذهبی ایشان خلق شده

گروه هنر: در آثار احصایی نوعی شاعرانگی ساری است و همین شاعرانگی است که شهرت و اعتبار جهانی که از آن استاد احصایی شده را بیش از پیش برحق می‌کند.

«فریال سلحشور» نقاش و مجموعه‌دار آثار هنرهای تجسمی در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) گفت: من

استاد احصایی را از طریق آثارش می‌شناسم و به همراه همسرم که ۳۵ سال است مجموعه‌دار آثار نقاشی هستیم، با ایشان آشنایی نزدیک داشته و تعدادی از تابلوهایش را نیز در مجموعه خود داریم.

وی درباره خصوصیات اخلاقی احصایی گفت: ایشان انسانی با خلوص نیت و بی‌ریا است که این ویژگی باعث ماندگاری آثارش نیز شده است. من از میان انواع کارهای لوگو، نقاشی خط و خوشنویسی او نقاشی خط‌های او را بیشتر دوست دارم چون بار هنری بیشتری دارد و به نقاشی که رشته خودم نیز هست، نزدیک است.

این نقاش درباره وجه متعالی تابلوهای احصایی توضیح داد: آقای احصایی عمیقاً انسانی مذهبی و متدین است که با خلوص نیت کار هنری انجام می‌دهد و در این کار به هیچ وجه تظاهر ندارد. او تدین و اعتقادات درونی خاصی دارد که در کارش متجلی می‌شود. در واقع تا هنرمندی واقعا چنین ایمانی نداشته باشد، در کار هنری موفق نمی‌شود.

سلحشور تصریح کرد: در عین اعتقاد دینی محکم در وجود آقای احصایی و پوشیده بودن آن، ایشان آثارش را وارد جریان بازاری این هنر

سلحشور درباره کاربرد هنر احصایی در کشورهای دیگر به خبرنگار ایکنا توضیح داد: در گذشته از خوشنویسی و کتیبه‌نویسی ایشان در طراحی مساجد مختلف استفاده می‌شد اما در شرایط حاضر با دردی که ایشان در ناحیه مچ دست دارد، گمان نمی‌کنم قادر به انجام این مسافرت‌ها باشد. کتیبه‌نویسی هنری است که زحمت و ممارست فراوان می‌خواهد و در حال حاضر برای این استاد دشوار است. امیدوارم سلامتی او هرچه زودتر به دست آید.

این نقاش در بیان خاطره‌ای از استاد احصایی گفت: آخرین خاطره من از ایشان مربوط به برپایی نمایشگاه محک در تیرماه امسال است که توسط من انجام شد. با اولین هنرمندی که برای ارسال آثار تجسمی

کاملاً صادق است

از آثار استاد سید محمد احصایی

تماس گرفتیم آقای احصایی بود و ایشان هم در کمال لطف فردای همان روز دو تابلوی نفیس را برای حمایت از کودکان سرطانی به نمایشگاه فرستاد.

این هنرمند نقاش درباره تأثیر حال و هوای معنوی هنرهای سنتی بر معنویت آثار استاد احصایی توضیح داد: در اصل اعتقادات قلبی یک هنرمند است که در آثارش متجلی می‌شود نه ویژگی‌های هنر. هرچه این اعتقادات عمیق‌تر و خالص‌تر باشد، بعد متعالی اثر نیز بیشتر می‌شود. در مورد آقای احصایی این قضیه کاملاً صادق است.

سلحشور در ادامه توضیحات خود گفت: ایشان هنگام کار و خلق آثار هنری یک نوع سیر و سلوک معنوی دارد و تمرکز و آرامش مثال زدنی دارد.

وی درباره تأثیر نوآوری‌های استاد احصایی در اعتلای هنر نقاشی خط گفت: پایه‌های هنر نقاشی خط که از دهه ۴۰ خورشیدی با فعالیت نقاشان قهوه‌خانه‌ای از جمله پیل آرام، زنده‌رودی، عربشاهی و ... به راه افتاد ریشه در نقاشی پشت‌شیشه قاجار دارد که نمونه‌هایی از آن در مجموعه ما موجود است.

سلحشور تأکید کرد: این هنرمندان از ترکیبات خوشنویسی و نقاشی آن آثار پیروی کرده و با رویکردی مدرن به ترویج این هنر پرداختند اما به جز احصایی، این افراد هنرمندان نقاشی بودند که به خطاطی نیز توجه کرده و از ویژگی‌های خط، حرکت و تأثیرات بصری آن در آثارشان بهره بردند.

این مجموعه‌دار آثار هنری در ادامه سخنان خود اظهار کرد: در این میان استاد احصایی بود که خوشنویسی را به خوبی می‌دانست و این هنر را با خط آغاز کرد. او در کار خود راه منحصر به فرد خود را پیدا کرد و یگانه شد.

سلحشور یادآور شد: آگاهی و تسلط احصایی به خط در این یگانه شدن موثر است و با اینکه ایشان شاگردان زیادی را تربیت کرده که ادامه‌دهنده راه او هستند اما او است که مکتب نقاشی خط یا کالیگرافی را در ایران معاصر به وجود آورده است.

این نقاش در پایان گفت: احصایی خط را به خوبی می‌شناسد و به حرکت آن در سطح و تأثیراتش در فضای بصری کاملاً آگاه است. این ویژگی خاصه کارهای او است و امیدوارم با به دست آوردن سلامتی و تداوم کار، جایگاه واقعی ایشان در سطح جهان شناخته و قدردانی شود.

فرح سیدابوالقاسم: استاد «احصایی» در آثار الله خود بی‌کرانه‌ای خارج از مرزها و آیین‌ها را تصویر می‌کند

گروه هنر: من فکر می‌کنم آثاری که استاد احصایی با موضوع الله به وجود آورده‌اند، بیشتر یک ذکر است و معتقدم که تکرار این ذکر ارتعاش بسیار وسیع و دامنه‌داری را ایجاد می‌کند و بی‌کرانه‌ای را دربرمی‌گیرد که خارج از محدوده جغرافیایی و مرزها و آیین‌ها است.

«فرح سیدابوالقاسم» نقاش، منتقد و نویسنده هنری در گفت‌وگو با خبرنگار هنری خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) درباره شخصیت محمد احصایی گفت: به نظر من آقای احصایی انسان والایی است، یعنی گذشته از مقوله هنرمند بودن، ایشان آدم شریفی هستند و این خیلی مهم است.

او ادامه داد: انسان در هر سمتی که قرار می‌گیرد، مهم‌ترین بخش وجودش انسانیت است و همین انسانیت یکی از وجوه بارز شخصیت ایشان است و نیز شرافت، مهربانی، عشق و محبتی که به انسان‌ها دارند. من فکر می‌کنم ایشان اگر هنرمند نبودند هم این ویژگی‌ها را در وجودشان داشتند.

سیدابوالقاسم در پاسخ به این پرسش که نظر شما درباره کارهای ایشان که هم هنر سنتی و هم هنر مدرن را دربرمی‌گیرد چیست، اظهار کرد: کارهای ایشان علاوه بر کشور خودمان در سطح جهانی نیز بسیار خوب درخشیده است و این باعث افتخار ما است. هر چند من تخصصی در زمینه خوشنویسی ندارم اما می‌توانم زیبایی کارشان را درک کنم و بگویم که در زمینه خط نسخ و ثلث و نستعلیق کارهای بسیار زیبایی از ایشان دیده‌ام.

این عضو انجمن هنرمندان نقاش ایران درباره جایگاه آثار خط‌نقاشی محمداحصایی در میان آثار دیگر هنرمندان در این زمینه اذعان کرد: البته استاد احصایی پیشینه بسیار قدیمی‌تری نسبت به دیگران دارند، در نتیجه تبحر و استادی ایشان هم قاعدتاً بیشتر از بقیه است. چون حرفه اصلی ایشان قلم و نوشتن است و کارشان با کار کسانی که بر اساس تقاضای زمانه و یا بر اساس دل مشتری و یا بازار روز شکل می‌گیرد، فرق می‌کند. ایشان عمرشان را روی این کار گذاشته‌اند و گام به گام با تجربه‌هایی که کسب کرده‌اند، به اینجا رسیده‌اند و این لیاقت را دارند که در این جایگاه قرار بگیرند.

او که تاکنون در نمایشگاه‌های متعدد انفرادی و گروهی نقاشی

شرکت داشته در توضیح بیشتر گفته‌هایش اضافه کرد: من در مورد افراد دیگر نمی‌توانم نظر بدهم ولی می‌دانم که ایشان علم نوشتن و علم قواعد و اصول خوشنویسی ایرانی را دقیقاً می‌دانند و اگرچه در آن تغییری ایجاد می‌کنند و آن را به سمت نقاشی و کار مدرن می‌برند اما همچنان اصول زیبایی‌شناسی خوشنویسی را حفظ و رعایت می‌کنند، به همین دلیل است که کارشان به دل می‌نشیند و همیشه موفق هستند.

این نقاش در مورد تابلوهای که احصایی با محوریت کلمه الله کار کرده و شهرت زیادی با آن آثار به دست آورده است، اظهار کرد: من خودم یکی از این تابلوهای الله را دارم و آن را بسیار دوست دارم.

او در مورد این تابلو و اینکه چطور شد که این اثر احصایی به وی تعلق گرفت، ادامه داد: هشت سال پیش من هشتاد اثر از تابلوهای الله ایشان را برای برگزاری نمایشگاهی انفرادی که خودم ترتیب داده بودم، به دبی بردم که این آثار در آنجا بسیار مورد توجه قرار گرفت و از آنها استقبال زیادی شد، چون کار جدیدی بود و آنها با این شیوه برخورد نکرده بودند.

وی در پاسخ به این پرسش که این استقبال به این دلیل بود که نقاشی خط به این شکلی که در کشور ما مطرح شده است، برای آنها تازگی داشت و یا شکل ارائه آثار ایشان موجب این استقبال شد، اذعان کرد: نقاشی خط در آنجا هم وجود داشت اما موضوع کارها که همه با محوریت الله بود، برای آنها تازگی داشت و به همین دلیل بود که همه شگفت‌زده شده بودند، زیرا با وجود اینکه زمینه کارها سیاه بود و روی یک کلمه کار شده بود، آثار تنوع زیادی داشت.

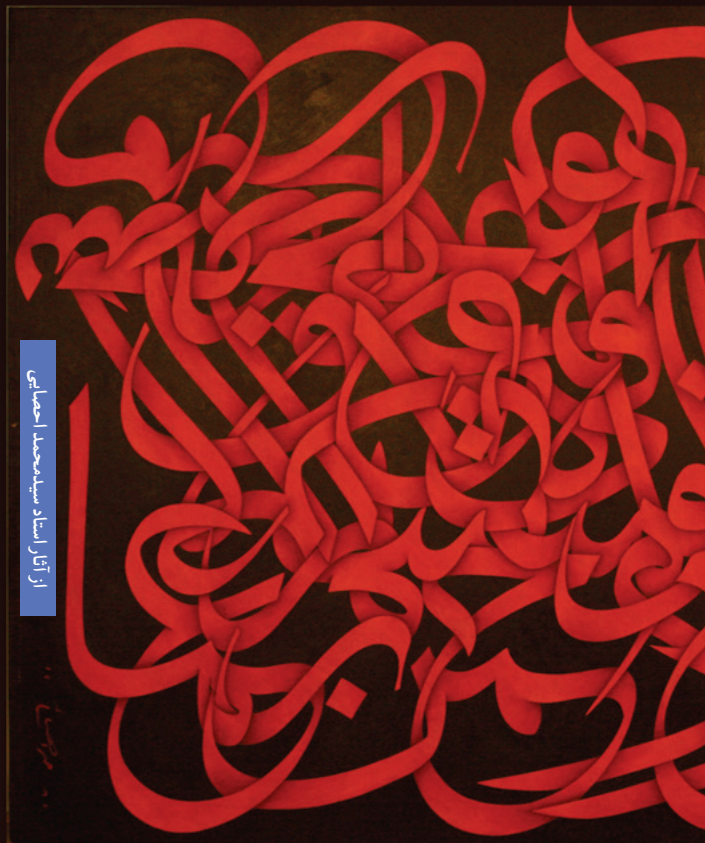
ایشان پرسیدید، ادامه داد: ما درباره هنر معنوی گفت‌وگو کردیم و نیز این مسئله که هنر در جایگاه پدیده‌ای معنوی اصلاً پذیرفته است و این جایگاه را دارد یا نه.

وی در جواب این سوال که پاسخ ایشان چه بود، گفت: ایشان معتقد هستند که هنر مقوله‌ای معنوی و اصلاً یک گوهر معنادار وجود انسان است. ابوالقاسم درباره جایگاه آثار خط‌نقاشی محمد احصایی نسبت به دیگر هنرمندانی که در این زمینه کار می‌کنند، ادامه داد: به نظر من ایشان همان‌طور که به نوآوری در شیوه کهن می‌پردازند، کار خوشنویسی قدیمی را هم ادامه می‌دهند و اگر در کارهایشان مشغول ایجاد نوآوری‌هایی در زمینه کاری خودشان هستند، هر روز ساعت‌ها قواعد مدرسه‌ای خوشنویسی را نیز تمرین می‌کنند، زیرا بدون این تمرین‌ها نمی‌توان به نوآوری رسید. آن کارهای تازه‌ای که ما از ایشان می‌بینیم نیز حاصل ممارست و تمرین در زمینه استخوان‌بندی و ساختمان اصولی خوشنویسی است، زیرا ایشان قواعد را زیر پا نمی‌گذارند و به همین دلیل است که در این کارها زیبایی وجود دارد.

او در پاسخ به این پرسش که محمد احصایی چه نقشی در پیشبرد جریان خط‌نقاشی ایران دارد، اذعان کرد: استاد احصایی سنگی در دریاچه‌ای پرتاب و موج‌هایی ایجاد کرده‌اند و با نوآوری در خوشنویسی دوباره نگاه‌ها را به هنر خط و نوشتار معطوف کرده‌اند. بسیاری از افراد با کارهای ایشان به سمت این هنر گرایش پیدا کرده‌اند و کارهای ایشان هم روی مخاطبان تاثیر گذاشته است و هم روی هنرمندان.

وی در جواب این سوال که آیا خاطره‌ای از استاد احصایی دارید که ذکرش خالی از لطف نباشد، گفت: یک روز من برای انتخاب آثار نمایشگاه دبی در آتلیه ایشان بودم که چند کیسه بزرگ از کارهای پاره شده ایشان را در گوشه‌ای از کارگاهشان دیدم. گفتم استاد چرا اینها را پاره کرده‌اید؟ گفتند از نظر من خوب نبود. گفتم من می‌توانم این کاغذها را با خودم ببرم و با آنها کار کنم. آقای احصایی گفتند حالا نه. شش هفت سال از این ماجرا گذشت تا اینکه یک روز ایشان به من زنگ زدند و گفتند من دو کیسه بزرگ از کارهای پاره شده را جمع کرده‌ام، اگر آن‌ها را می‌خواهی، بیا سریع ببر تا دور نریخته‌ام. من با خوشحالی تمام رفتم و دو کیسه از آن کارها را به اضافه مقداری دیگری از ایشان هدیه گرفتم. همچنان آن‌ها را نگه داشته‌ام و تصمیم دارم با اجازه خودشان آن‌ها را با کارهای خودم به صورت کلاژ ترکیب کنم و در نمایشگاهی ارائه بدهم ولی منتظر هستم تا زمان این کار فرا برسد.

این مدرس سابق دانشکده‌های هنر تهران در پایان افزود: هر وقت من برای گفت‌وگو با ایشان چه درباره نمایشگاه دبی و چه مصاحبه‌ای که با ایشان داشتم، به دیدنشان می‌رفتم، می‌دیدم که روی میز کارشان صفحه‌های بزرگ قرآن وجود دارد و ایشان مشغول کار هستند، یعنی ایشان هر روز با این کلام مقدس سر و کار دارند و کنار هر کارشان بخشی مربوط به قرآن نیز جای دارد و چه خوب است که خبرگزاری قرآنی درباره ایشان کار می‌کند.

از آثار استاد سیدابوالقاسم احصایی

این نقاش در جواب این سوال که نگفتید این تابلو چطور به شما تعلق گرفت، افزود: بعد از نمایشگاه دبی ایشان به رسم هدیه یکی از اسماء الهی را به من هدیه دادند.

او در پاسخ به این پرسش که به نظر شما چرا این تابلوها تا این اندازه مورد توجه قرار گرفته است، اظهار کرد: من فکر می‌کنم آثاری که ایشان با موضوع الله به وجود آورده‌اند، بیشتر یک ذکر است و معتقدم که تکرار این ذکر ارتعاش خیلی وسیع و دامنه‌داری را ایجاد می‌کند و بی‌کرانه‌ای را دربرمی‌گیرد که خارج از محدوده جغرافیایی و مرزها و آیین‌ها است. این تابلوها در من این احساس را به وجود می‌آورد.

این نقاش ادامه داد: این تکرار ذکرگونه الله روی ناخودآگاه جمعی ما اثر می‌گذارد و خواه ناخواه جایگاه خودش را در قلب مردم پیدا می‌کند. همه جذب این کلمه می‌شوند، بدون اینکه حتی معنایش را بدانند، پس یکی از دلایل تاثیرگذاری این تابلوها تقدس این کلمه است و تکرار این کلمه مقدس بازتاب آن را بیشتر می‌کند.

سیدابوالقاسم که پیش از این نیز با محمد احصایی مصاحبه‌ای داشته است، درباره اینکه چطور شد که مصاحبه با وی برایش پیش آمد، گفت: من در گذشته درحاشیه کار خودم به حرفه خبرنگاری هم می‌پرداختم. حدود چهار یا پنج سال پیش فرهنگسرای نیاوران نمایشگاهی با موضوع هنر معنوی برگزار کرد، در آن نمایشگاه من با تعدادی از اساتید مصاحبه داشتم که آقای احصایی هم یکی از کسانی بودند که من افتخار مصاحبه با ایشان را داشتم.

او در پاسخ به این پرسش که شما در جایگاه خبرنگار چه سوالی از

سعید شمس انصاری: «احصایی» با خطوط نستعلیق، نسخ و محقق آثاری ارزشمند خلق کرده است

از آثار استاد سعید محمد احصایی

کمیابی است دارند. یکی از کارهای استاد کاشی‌کاری‌های دورتادور سقف مسجد دانشگاه تهران است که در حدود بیست، سی سال پیش خطاطی کرده است.

وی که در زمینه شعر نیز آثار بسیاری را در کارنامه هنری

خود دارد، آثار نقاشی خط استاد احصایی را بسیار

عالی ارزیابی کرد و گفت: چند تابلوی

نقاشی خط استاد احصایی در

موزه بین‌الملل سعدآباد به همراه

کار چند استاد دیگر وجود دارد و

این در حالی است که بودن آثار

یک هنرمند در موزه مهمی مثل

سعدآباد نشان از عالی بودن کار

یک هنرمند است.

این استاد پیشکسوت خوشنویسی نقش احصایی را

در هنر معاصر حائز اهمیت دانست و گفت: احصایی واقعاً

استاد است.

شمس انصاری در پایان گفت‌وگوی خود با ایکننا گفت:

تابلوهای معروف به «الله» احصایی بسیار ارزشمند است و

کسانی چون استاد نصراله افجه‌ای و استاد جلیل رسولی

نیز تابلوهایی با این عنوان خلق کرده‌اند.

گروه هنر: خطوط نستعلیق، نسخ و محقق که از خطوط

نسخ و ثلث مایه گرفته، با سبک هنری خوب استاد

احصایی در قالب آثاری ارزشمند ارایه شده است.

«سعید شمس انصاری» خوشنویس پیشکسوت در

گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکننا) نظر

کلی خود را درباره هنر خوشنویسی

احصایی چنین اظهار کرد: استاد

احصایی خط نسخ و ثلث را خیلی

خوب می‌نویسند. با خط محقق آثار

بسیاری خلق کرده‌اند. خط محقق و

ریحان خط نسخی است که تحریف

شده که هم از خط نسخ و هم از خط ثلث

مایه‌هایی دارد.

کاشی‌کاری‌های دورتادور سقف مسجد دانشگاه

تهران اثری فاخر از احصایی

این استاد خوشنویسی که در هنر نقاشی نیز تتبع کرده،

درباره سبک هنری احصایی گفت: استاد سبک هنری

خوبی هم در نستعلیق و هم در نسخ و خط محقق که خط

اسرافیل شیرچی: آثار «احصایی» محصول خلوت‌های عارفانه و معنوی او است

گروه هنر: آثار محمد احصایی در چند سال اخیر نمایان‌گر شیدایی و پختگی و احساسات قوی شاعرانه او است که می‌توان آن را محصول خلوت‌های معنوی و لحظات اتصال او به آسمان دانست.

نستعلیق روی آورده بود و بیشتر سعی داشت به شیوه مکتب میرزا اسدالله شیرازی خطاطی کند و در پایان جلسات کارگاه کارهای انجام شده را به برخی از اطرافیان نشان می‌داد.

شیرچی درباره سبک احصایی اعلام کرد: احصایی در نستعلیق به شیوه نیاکان خود از مکتب قزوین و اصفهان و از شیوه‌های میرعماد تا مکتب قاجار بهره برده است ولی همواره به سنت نستعلیق و اصول آن وفادار بود البته شیوه کار وی به ویژه در آثار نقاشی خط بی‌تأثیر از نقاشان قرن بیستم و نوگرایی غرب نبوده ولی زبان تابلوهای احصایی خطاطی ایرانی است و فرهنگ و ملیت ایرانی در آنها مشهود است.

وی تصریح کرد: احصایی در نقاشی خط، گرافیک و استفاده‌ای که از خط در گرافیک می‌کند، پرچم‌دار یک جنبش عظیم هنری است زیرا بسیاری از هم‌دوره‌ای‌های وی نظیر پیل‌آرام و زنده‌رودی از خط به عنوان یک المان تجسمی استفاده کرده و از این طریق به بیان احساسات خود می‌پرداختند که این مسئله در آثار احصایی نیز در اوج خود دیده می‌شود.

این هنرمند ابراز کرد: وی در گرافیک بسیار متبحر است و در آثار خود با استفاده از اصول هنرهای تجسمی به طراحی حروف پرداخته و با یک نظام و معماری ویژه‌ای حروف را به رقص درمی‌آورد و این حروف رقصان و پیچان در تابلوهای او بدون نیاز به محتوای کلمات نیز دارای

«اسرافیل شیرچی» خوشنویس در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) درباره تأثیر کلام قرآن در زیبایی اثر خوشنویسی هنرمندانی چون احصایی بیان داشت: گاهی اوقات محتوای کلام و آیات چنان می‌تواند در حروف تجلی یابد که حروف برجسته و زلال شود و این کلام پر از تغزل هنرمند را تحت تأثیر قرار داده و او با درک عظمت و زیبایی و دلنشینی موسیقایی کلام، آن را در اثر خود نمایان کند که این جنبه در برخی از آثار احصایی که به آیات قرآن پرداخته، قابل بررسی است.

این هنرمند خوشنویسی با مرور خاطرات گذشته عنوان کرد: من سال ۱۳۶۲ برای تحصیل در رشته نقاشی وارد دانشکده هنرهای زیبا شدم و در آن زمان احصایی به دانشجویان گرافیک مبانی خط، طراحی حروف و کالیگرافی آموزش می‌داد به این ترتیب ما در دانشکده با یکدیگر آشنا شدیم و این ارتباط در کارگاه‌های خوشنویسی دانشکده ادامه پیدا کرد.

وی درباره سال‌های ۶۲ و ۶۳ اظهار کرد: در آن دوران من علاوه بر تحصیل در رشته نقاشی استاد خط انجمن خوشنویسان نیز بودم و در کارگاه‌های خط دانشکده حضور داشتم. در آن زمان احصایی بعد از ۲ سال دست کشیدن از خط و تمرینات خوشنویسی دوباره به تمرین

نداشته‌ام اما در برخی برخوردها و سفرها مانند سفری که بعد از زلزله بم با گروهی از هنرمندان به این شهر داشتیم او را بسیار روحانی و فارغ از همه قیل و قال‌ها یافتیم از این دیدگاه سفر به بم با وجود تلخی حادثه فرصت مغتنم همسفری با احصایی را فراهم آورد که برآیم به یادماندن است.

وی اضافه کرد: درباره اخلاق احصایی می‌توان به این نکته اشاره کرد که او هیچ‌گاه سعی نکرد برای هنرمندان دیگر ایجاد مشکل کرده و آنان را تخطئه کند و با ایجاد فضای رقابتی ناسالم چهره هنری سایرین را تنها به علت مسایل شخصی مخدوش کند و به عبارتی دیگر دچار خلیات ناخوشایند نیست. از این منظر او انسانی با روحی سالم و والا است که بیش از هر چیز به خلق آثار هنری خود در فضایی معنوی توجه دارد.

شیرچی در مورد خاستگاه هنر معنوی تشریح کرد: وقتی جرقه‌هایی از آسمان به سمت هنرمندی فرود می‌آید که نهادی وحدت‌گرا و الهی دارد، این اتصال به آسمان و ملکوت روحی متعالی را در وجود آن فرد می‌دمد که سبب می‌شود او در مسیر معنویت گام بردارد و به فضایی ملکوتی دست یابد که این معنویت و خلق آسمانی در برخی از تابلوهای احصایی به چشم می‌خورد که نشان از ریشه‌دار بودن عقاید او دارد.

وی افزود: اعتقاد قوی احصایی که سبب الهام این نقوش به او شده در آثار معنوی او دیده می‌شود اما با این وجود به نظر می‌رسد او با افت و خیزهای فراوان مواجه بوده و در بررسی آثار او کارهای برگرفته از تدین و احساسات قوی‌تر مقبولیت بیشتری دارد. به این مفهوم که در لحظات وصل و خلوت روح هنرمند چنان آمیخته با عالم بالا می‌شود که این نکته سبب پیدایش آثار شاخص‌تری نیز می‌شود.

شیرچی در پایان احصایی را از هنرمندان برجسته ایران دانست و گفت: احصایی ثمره هوش، دانش و فرهنگ هنری و اعتقادی ایرانیان را منتقل کرده و در آثارش اعتقاد و دریافت درست از هنر مشرق زمین را نمایان می‌کند و مهم‌تر از همه تابلوهای او را می‌توان محصول لحظات ناب و خلسه معنوی او دانست.

یک بیان و زبان تجسمی هستند و می‌توان این آثار را یک کار نقاشی مدرن دانست به گونه‌ای که برای افراد ناآشنا با ادبیات و نوشتار فارسی و عربی نیز دارای یک زیبایی تجسمی همچون یک اثر آبستره است.

وی یادآور شد: احصایی همواره به دور از مسایل روزمره به کار خط و خلق تابلوهای متعدد اهتمام می‌ورزید و در هر دوره‌ای چند کار شاخص از وی بر جای مانده اما در کارهای احصایی در چند سال اخیر شیدایی و پختگی و احساسات قوی شاعرانه مشاهده می‌شود که می‌توان آن را محصول خلوت‌های معنوی او دانست.

شیرچی درباره تاثیر احصایی بر آثار خود اذعان داشت: تمامی هنرمندان از هم‌عصران خود تاثیر می‌پذیرند ولی در عین حال اثر هر هنرمندی خاص اوست و ویژگی‌های شخصی او را انعکاس می‌دهد آثار احصایی نیز نه به صورت تجسمی اما شاید به شکل تغزلی بر من تاثیر داشته است.

وی به ارتباطات احصایی اشاره کرد و گفت: ارتباط احصایی با هنرمندان و دوستانی که هم‌دوره با او بودند مانند آیدین آغداشلو و مرتضی ممیز از آنجا که این دوستان نقادان او نیز بودند، سبب شد وی در عین تاثیرگیری از آنان در کار خود نیز پیشرفت و رشد قابل ملاحظه‌ای داشته باشد در نگاهی دیگر احصایی به دلیل خوش‌مشرب بودن دوستان و مشوقان بسیاری داشت و با عده کثیری از هنرمندان رابطه دوستانه برقرار کرد.

شیرچی درباره آثار احصایی اظهار کرد: من همیشه نسبت به آثار او خوشبین بوده‌ام و معتقدم که او از سرآمدان هنر معاصر ایران است البته همواره نظرهای مخالفی نیز ارائه می‌شود که این تا اندازه‌ای سلیقه‌ای است ولی در عین حال اختلاف نظر سبب رشد هنرمندانی مانند احصایی می‌شود و نباید آن را نفی کرد همان‌طور که احصایی خود طی سال‌های اخیر همواره با مهربانی به علاقمندان و هنرمندان این رشته کم‌کاری‌ها و کم‌توجهی‌هایی که به خوشنویسی از نظر کیفی می‌شود را گوشزد می‌کند.

این هنرمند در مورد ویژگی‌های شخصی احصایی توضیح داد: البته من با احصایی رابطه نزدیک مداوم

کامران شیردل:

نقاشی خط‌های احصایی با موضوع «الله» فوق‌العاده و بی‌نظیر است

پیش می‌رود. همچنین این فیلم به صورت ویدئو دیجیتال در چند زبان مختلف در حدود ۴۰ دقیقه ساخته خواهد شد.

شیردل که کار تهیه و تولید این فیلم را همانند سایر مستندهای خود به تنهایی بر عهده دارد، درباره شخصیت احصایی ابرازداشت: احصایی باصلاطت، اعتقاد، پشتکار و با تکیه بر هنر فوق‌العاده زیبایش گام‌های درستی را در زندگی برداشته و هیچ‌گاه با مشغول شدن به امور جنبی از مسیر صحیح فاصله نگرفته است.

وی در پاسخ به این پرسش که احصایی در کدام رشته هنری موفق‌تر است، اذعان داشت: احصایی با پرداختن به رشته‌های مختلف مانند خوشنویسی، نقاشی خط، نقش برجسته و گرافیک، گویی باغی پر از گل را پدید آورده است که هر کدام از این گل‌ها عطر و بوی خاص خود را دارد و هیچ‌گاه نمی‌توان یکی را بر دیگری برتری داد.

شیردل که خود علاقه بسیاری به آثار احصایی دارد، تأیید کرد: من از جوانی به خوشنویسی علاقه ویژه‌ای داشتم ولی احصایی را نمی‌توان تنها یک خطاط دانست و اگر می‌بینیم که برخی از آثار او فروش بیشتری دارند دلیل نقص سایر آثار او نیست و همچنین من که

خود در عرصه هنر فعالیت دارم نمی‌توانم همچون یک تاجر به تحلیل آثار هنری بپردازم و از این منظر تمامی آثار او را چه در گذشته و چه در زمان حال می‌پسندم به ویژه آثار نقاشی خط او با موضوع «الله» که آثاری فوق‌العاده و بی‌نظیر هستند.

وی در پاسخ به این پرسش که آیا می‌توان تکاملی را در آثار احصایی ملاحظه کرد، بیان داشت: بدون شک همین‌طور است زیرا او در طول سال‌ها با تمام نیرو و توان همراه با عشقی وافر به فعالیت پرداخته و اکنون به اوج کمال خود دست یافته است.

این هنرمند به جنبه‌های معنوی شخصیت احصایی اشاره کرد و گفت: تا آنجا که در فیلم مقدور است، تلاش می‌کنم که به معنویت وجود او نیز بپردازم البته همواره سعی من بر این بوده که از گفتار و زیاده‌گویی فاصله گرفته و از طریق تصویر مفاهیم را ارائه کنم تا در نهایت

بینش، شخصیت و بخشی از درونیات احصایی به مخاطب منتقل شود. وی در پایان با آرزوی سلامتی و طول عمر برای محمد احصایی تصریح کرد: بیماری که اکنون احصایی به آن دچار شده و مایه رنج اوست، نتیجه یک عمر کار سخت است و من آرزو می‌کنم هر چه سریع‌تر از این بیماری رها شده و همچون گذشته به فعالیت‌های هنری خود ادامه دهد.

گروه هنر: «کامران شیردل» از مستندسازان مطرح و پیشکسوت کشور که این‌روزها مشغول ساخت مستندی درباره زندگی و فعالیت هنری محمد احصایی است، نقاشی خط‌های احصایی با موضوع «الله» را آثاری فوق‌العاده و بی‌نظیر می‌داند.

«کامران شیردل» مستندساز در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) درباره فیلم مستندی که درباره زندگی محمد احصایی در حال ساخت دارد، عنوان کرد: ساخت این فیلم از زمانی آغاز شد که احصایی نقش برجسته‌های دیوارهای سالن اجتماعات دانشکده الهیات

دانشگاه تهران را با الهام از افسانه سیمرغ در سال ۵۶ طراحی و آماده می‌کرد و من به علت علاقه‌ای که به او و آثارش داشتم، تصمیم گرفتم یک فیلم مستند درباره او بسازم.

وی که تنها چند روزی از احصایی مسن‌تر است، ادامه داد: البته آشنایی من و احصایی به حدود ۳۴ سال پیش برمی‌گردد که پس از پایان تحصیلاتم در رشته‌های معماری و سینما در ایتالیا به ایران بازگشتم و بعد از آشنایی با احصایی احترام و علاقه ویژه‌ای به او پیدا کردم.

شیردل به متوقف شدن ساخت فیلم خود در سال‌های دور اشاره کرد و اظهار داشت: متأسفانه بعد از آتش‌سوزی دفتر کار ما در سال ۵۶ همه نگاتیوهایی که تهیه کرده بودم، از بین رفت و مسئله به دست فراموشی سپرده شد تا سال گذشته که به طور تصادفی پوزتیوهای مربوط به سال ۵۶ را در انبار یافتیم و بعد از گفت‌وگو با احصایی تصمیم گرفتم تهیه این فیلم مستند را ادامه دهم که از حدود ۳ ماه پیش کار تهیه آن دوباره آغاز شده است.

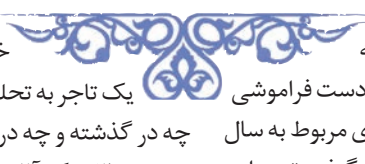
وی تصریح کرد: در این مستند از طریق نمایش آثار احصایی و اشاره به تکنیک و محتوای آنها و گفت‌وگو با اساتید هنر، منتقدان، نویسندگان، همکاران او مانند آیدین آغداشلو و علیرضا سمیع‌آذر و کلکسیونرهایی که آثار او را خریده‌اند، فعالیت و زندگی و خاطرات احصایی به نمایش گذاشته می‌شود.

این مستندساز با آزاد دانستن سبک کار خود اعلام کرد: اکثر فیلم‌های من فاقد سناریو است و این فیلم نیز به شکلی آزاد با به تصویر کشیدن فعالیت‌های روزانه مانند کلاس‌های احصایی در دانشگاه و روابط او با شاگردان و اطرافیانش تلاش می‌کند دنیا، جهان بینی و خط مشی او را نشان دهد.

وی تصریح کرد: فیلم از دو بخش تصاویر ۳۱ سال پیش و زندگی کنونی احصایی تشکیل شده و به علت بیماری احصایی ساخت آن با آرامش

تا آنجا که در فیلم مقدور است، تلاش می‌کنم که به معنویت وجود او نیز بپردازم. البته همواره سعی من بر این بوده که از گفتار و زیاده‌گویی فاصله گرفته و از طریق تصویر مفاهیم را ارائه کنم تا در نهایت بینش، شخصیت و بخشی از درونیات احصایی به مخاطب منتقل شود

عین الدین صادق زاده:

سلوک عرفانی «احصایی» هم در هنر و هم در روابط اجتماعی وی تجلی یافته است

مهارت وی را در خوشنویسی نداشته‌اند و به خط با دیده ابزار نگاه کرده‌اند. این هنرمندان بیشتر به جنبه تصویری خط اتکا داشتند و بعد هنری خوشنویسی کمتر برایشان مهم بود اما احصایی به طور مستقل در خوشنویسی استاد بوده و هست بنابراین با تسلط به خط و گرافیک به موفقیت رسیده است.

این خوشنویس که در انجمن خوشنویسان ایران مدتی با استاد احصایی همکار بوده، مسیر رشد هنری وی را به چاهی تشبیه کرد که هنرمندان همه تلاش در رسیدن به آب در ته آن چاه دارند اما استاد احصایی مدت‌ها است که به این آب رسیده و با شناخت کامل از تمام جنبه‌های خوشنویسی، شعور آن، زیبایی‌ها و لایه‌های معنوی این هنر، به راه خود ادامه می‌دهد.

گروه هنر: احصایی هنرمندی است که هم در خلوت و هم در اجتماع بعد عرفانی و سلوک معنوی خود را حفظ می‌کند و این سلوک در آثارش تجلی می‌یابد.

«عین الدین صادق زاده» گرافیست، فارغ‌التحصیل و مدرس انجمن خوشنویسان ایران، کارشناس ارشد تصویرسازی و مدرس دانشگاه‌های هنری در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) با بیان این مطلب گفت: استاد احصایی در زمینه خوشنویسی از معدود هنرمندانی است که به حد اعلای موفقیت رسیده است و در ترکیب آن با گرافیک نیز خلاقانه عمل کرده است. وی ادامه داد: کسانی که پیش از او در این عرصه کار کرده‌اند،

خود به هم نوعان منتقل می‌کند. اگر در این میان اتصال با عالم معنا روی ندهد، اثری سطحی و گذرا خلق خواهد شد.

این طراح گرافیک درباره تأثیر هنر و هنرمند بر هم و جایگاه آن در زندگی هنری استاد احصایی توضیح داد: اگر به تاریخ خوشنویسی کشور نگاه کنیم می‌بینیم پیش از احصایی و در حال حاضر کسان بسیاری هستند که بهتر از او خطاطی می‌کنند اما بسیاری از این افراد در سطح نگارش مانده و خلاقیت ندارند. یعنی اتفاق هنری در کارشان روی نداده است.

صادق زاده اظهار کرد: احصایی براساس خلق و خو، درونیات، کشف و شهود و سلوک معنوی خود تغییری در زمینه هنرهای تجسمی ایجاد کرده که مانند گشودن یک پنجره جدیدی از این هنر مقابل چشم بیننده است؛ کاری که تا پیش از این انجام نشده بود.

وی تأکید کرد: هنرمندان برای خود یک گنجینه ذهنی دارند که با دیدن، مطالعه، تفکر، نقد کردن، تجزیه و تحلیل و ... انباشته می‌شود. هنگامی که این دیدگاه از خودآگاه وی تراوش می‌کند، اثری بدیع به وجود می‌آورد که برای دیگران نیز جذابیت دارد و استاد احصایی بسیار در این زمینه اهل تفحص و مطالعه

صادق زاده:

احصایی براساس خلق و خو، درونیات، کشف و شهود و سلوک معنوی خود تغییری در زمینه هنرهای تجسمی ایجاد کرده که مانند گشودن یک پنجره جدیدی از این هنر مقابل چشم بیننده است. کاری که تا پیش از این انجام نشده بود

است.

این هنرمند گرافیک تصریح کرد: اگر فقط به حس شخصی در انجام کار هنری بسنده شود، کافی نیست زیرا هر کسی برای خود حسی شخصی دارد و همه می‌توانند کار هنری کنند اما کسی که هنرمند است با پشتوانه مطالعاتی وارد عرصه می‌شود و آن را ادامه می‌دهد.

وی ادامه داد: احصایی هنرمندی است که ذهنش انباشته از معلومات است و در لحظه خلق اثر هم آن را با احساسات شخصی خودش آمیخته کرده که هنوز پس از گذشت سال‌ها تابلوهایش تازگی دارد. این‌گونه است که آثار کپی‌برداری شده از یک اثر دیگر عاری از حس است و بیننده متوجه آن می‌شود.

صادق زاده در پایان درباره استاد احصایی گفت: با اینکه حس هنری و معنوی وی را می‌پسندم نقدی بر او دارم که از به تکرار افتادن کارهای ایشان ناشی می‌شود. به نظر من استاد سال‌ها پیش به انتهای چاهی که مثال زدم رسیده‌اند اما در همان جا مانده و در برخی موارد به تکرار افتاده‌اند. امیدوارم در آینده شاهد تابلوهای متنوع‌تری از ایشان باشیم.

احصایی در شناخت ویژگی‌های بصری خط موفق بوده است

وی ادامه داد: احصایی در شناخت ویژگی‌های بصری خط هم موفق بوده و اهمیت درک او به این دلیل است که وی زمانی به این شناخت رسید که میانی هنر و مفاهیم چالشی آن رشد نکرده بود و دریافت‌های ویژه‌ای برای جامعه خود محسوب می‌شد.

صادق زاده درباره بعد متعالی آثار احصایی به خبرنگار ایگنا توضیح داد: هر هنرمندی برای خود نوعی عرفان شخصی دارد که تا به آن نرسد در کارش یگانه نمی‌شود. هنرمند اگر در ذات خود به تعالی و خلوص نرسیده باشد و در خلوت خود با جهان هستی مرتبط نشده باشد، امکان ندارد که بتواند بر مخاطب اثر بگذارد و او را متحول کند.

دیدن تابلوهای «الله» احصایی

همیشه مرا متأثر می‌کند

وی تصریح کرد: استاد احصایی در این زمینه موفق بوده‌است و دیدن کارهایش به ویژه تابلوهای الله وی هنوز مرا متأثر می‌کند. دلیل این تأثیر همان اعتقاد است. این مسئله از رابطه بیرونی و «من اجتماعی» هنرمند جدا است.

عضو انجمن خوشنویسان ایران ادامه داد:

هرگاه من عرفانی و من اجتماعی هنرمند با هم تطبیق داشته باشد، وی را به معنویت و خلوصی بی‌همتا می‌رساند، اما نباید این دو مسئله را وابسته به هم دانست. زیرا کار هنری و وجهه اجتماعی برای یک هنرمند دو مقوله جدا است. در مسائل هنری این هنر هنرمند است که حرف می‌زند و من اجتماعی در درجه بعدی قرار دارد.

صادق زاده تأکید کرد: کار خطاطی خود هنری است که با معنویت همراه است و به نوعی ذکرگویی در آن انجام می‌شود بنابراین تا هنرمند خطاط، خود به عالم معنا متصل نباشد نمی‌تواند از طریق تابلو با بیننده مرتبط شود.

وی توضیح داد: احصایی هنرمندی است که در خلوت و اجتماع آن بعد عرفانی و سلوک معنوی خود را حفظ می‌کند و در آثارش تجلی می‌دهد. به نظر من خداوند زیبایی‌ها را خلق کرده اما کشف آن را به عهده بندگان خود قرار داده است. هنرمندان اقشاری از مردم هستند که با زیرکی این زیبایی‌ها را کشف و از منظر نگاه

حبیب الله صادقی: آشنایی با حکمت خوشنویسی ایران ویژگی بارز احصایی است

گروه هنر: شناخت و تسلط بر انواع سبک‌های خوشنویسی و حکمت آنها از ویژگی‌های شاخص سیدمحمد احصایی است که به صورت بارزی در مجموعه آثار او به چشم می‌خورد و او را از سایر هنرمندان متمایز می‌کند.

«حبیب الله صادقی» نقاش، گرافیست و مدیر سابق دفتر هنرهای تجسمی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) عنوان کرد: ویژگی بارز محمد احصایی اتکای جدی به هنر تاریخی نستعلیق و تسلط بر مباحث و حکمت خوشنویسی ایران است. آثار وی علاوه بر جدید و به روز بودن، ریشه در تاریخ هنر دارد زیرا او هنر قدیم و جدید را می‌شناسد و از مباحث هنر جهانی به خوبی آگاه است.

عضو پیوسته فرهنگستان هنر اشاره کرد: احصایی در هر دوره مفهوم

جدیدی به مخاطب ارائه می‌کند و مایه افتخار جامعه هنری ایران است.

او هنرمندی مسلمان، با سیرتی نیکو است که به قرآن ارادت

دارد و در پی تلمذی که در محضر حضرت حق

داشته، روزنه‌های قلبش به روی حقیقت گشوده

شده است.

وی درباره آثار شاخص احصایی تصریح کرد:

زمانی که کنفرانس کشورهای اسلامی در ایران

برگزار شد، من به عنوان عضو شورای عالی تمیر با

احصایی دیدار کردم و پس از مشورت با یکدیگر

مجموعه‌ای از آثار قرآنی وی را که با تذهیب کار شده بود، برای چاپ

انتخاب کردیم که این آثار چنان از نظر ترکیب، ریتم، کمپوزیسیون،

فرم‌های هادی و رنگ قدرتمند هستند که پس از چاپ در ابعاد یک تمیر

نیز آثاری ماندگار و تاثیرگذار هستند.

صادقی اضافه کرد: آثار کالیگرافی احصایی که از ترکیب شیوه‌های

سنتی با روش‌های نو به وجود آمده نیز آثاری با شاخصه‌های رفتاری

هوشمندانه‌ای هستند که من از نزدیک شاهد خلق چند اثر از این

مجموعه بودم. در این آثار رابطه فضاهای پر و خالی به خوبی رعایت

شده و در عین حفظ معنای کلام، بیان استاتیکی و زیبایی‌شناختی

وی که در سال ۵۵ در دانشگاه تهران در کلاس‌های احصایی

حضور داشته است، درباره احصایی ادامه داد: وی از

هنرمندان خلاق و نوگرا است که شیوه قدمار نیز

رعایت می‌کند و با همان ادبیات و هوشمندی کار

می‌کند ولی زمانی که می‌خواهد روایتی تازه از

هنر را ارائه کند، بسیار شاعرانه و با شجاعت

مفهوم مورد نظر خود را بیان می‌کند.

صادقی درباره فروش بالای آثار احصایی

اظهار کرد: استقبالی که از آثار او می‌شود بی دلیل نیست.

ممکن است این تصور به وجود آید که ما به علت علاقه به شخصیت

احصایی از او یک اسوه می‌سازیم اما رویکرد مثبت افراد آشنا با هنر

جهان به آثار او نشان‌دهنده جایگاه واقعی این هنرمند در هنر ایران

است.

این استاد دانشگاه اذعان کرد: کسانی که بر آثار هنرمندان بزرگ دنیا

قیمت‌گذاری می‌کنند، این کار را بر اساس سیر تحول و معرفت هنرمند

انجام می‌دهند. آثار احصایی نیز به این علت دارای قیمت بالایی است

که قیمت‌گذاران آثار هنری متوجه این نکته شده‌اند که احصایی واجد

همه شرایط یک هنرمند معاصر بزرگ است و همواره در پی یافتن

دانست که همگی سخن از وحدت و پیام‌های الهی دارد. هر کدام از اذکاری که در این مجموعه نگاشته شده را می‌توان تسبیح هنرمند دانست و یا ذکرهایی برآمده از عمق وجود هر یک از مخلوقات عالم که از منظری ویژه حضرت حق را تسبیح می‌گویند. این آثار تکرار یک فرم ثابت نیست بلکه در نگارش هر کدام نوعی از معرفت شکل می‌گیرد.

صادقی درباره انتقال مفاهیم متعالی به مخاطب عام در آثار احصایی ذکرکرد: زبان عرفانی رمزگونه و شهودی است و زبانی قابل درک برای مخاطب عام نیست تنها کسی که اهل فن و راز باشد آن را درک کرده و خود را در برابر تابش عواطف هنرمند قرار می‌دهد. در مراتب سیر و سلوک مراحل گوناگونی برای دریافت حقیقت وجود دارد که هیچ‌کس نمی‌تواند با اولین مشاهده به عمق آن پی ببرد آثار احصایی نیز به همین شکل برای مخاطب عام گویا نیست بلکه مخاطب با گذشت زمان و بررسی سیر تحول شخصیتی هنرمند می‌تواند به کنه آن

خلاق دارد.

وی ابرازکرد: در یک نگاه کامل به آثار احصایی باید آثار وی را از

سیاه‌مشق‌ها تا مجموعه الغبای ازلی بررسی کرد تا به سیر

معرفتی و منحنی شخصیتی او دست یافت. در پی چنین نگاهی من احصایی را هنرمندی روبه رشد و متعالی شناختم که به سنت به عنوان پدیده‌ای بنیادین نظر داشته و در معرفت‌شناسی شخصی خود آن را مبنا قرار داده‌است.

این هنرمند از فعالیت‌های احصایی در سال‌های پیروزی انقلاب اسلامی یاد کرد و

گفت: هنرمندان بسیاری عبارت لاله‌الاله را نگاشته‌اند اما

در مجموعه لاله‌الاله احصایی که نگارش آن در بحبوحه انقلاب اسلامی آغاز شد، تفاوت چشم‌گیری دیده می‌شود به طوری که حالتی انقلابی و حکیمانه را القا می‌کند.

وی افزود: آن مجموعه را باید به عنوان سرفصلی برای آثار بعدی او

مدیر سابق دفتر هنرهای تجسمی وزارت فرهنگ و ارشاد احصایی را انسانی مومن قلمداد کرد و متذکر شد: او مردی دوست‌داشتنی است که چهره آیینه‌فام او از قلب نورانی وی که تحت تاثیر قرآن قرار داشته، حکایت دارد. رفتار و عواطف احصایی نمونه و بی‌بدیل است و وجود او را باید از افتخارات هنرمندان مسلمان دانست.

وی در پایان با آرزوی سلامت برای احصایی اظهارکرد: آثار احصایی کارهایی فرمالیستی صرف نیستند و آنها را باید محصول تحولات درونی هنرمند دانست. او همواره حرف‌های جدیدی برای ارائه داشته و از هنرمندان خط‌شکن محسوب می‌شود.

پی ببرد.

هنرمندان بسیاری عبارت لاله‌الاله را نگاشته‌اند اما در مجموعه لاله‌الاله احصایی که نگارش آن در بحبوحه انقلاب اسلامی آغاز شد، تفاوت چشم‌گیری دیده می‌شود به طوری که حالتی انقلابی و حکیمانه را القا می‌کند

جواد صادقی تهرانی:

«احصایی» از بلندایی بالا رفته که یک نردبان بیشتر ندارد و آن تعالی است

دسته دیگری از خوشنویسان را داریم که توانسته‌اند از هنر امروز آثار جدیدی را با مفهوم جهانی ارائه دهند. یعنی با مفهوم و فضایی ارائه دهند که تمام دنیا به عنوان هنر بصری آن را بفهمد و مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد.

صادقی بیان کرد: پیش از این زنده‌رودی و نظام مافی که خیلی در زمینه هنر خوشنویسی مدرن (نقاشی خط) موفق بودند، نیز در این زمینه کار کردند. ولی در دوران معاصر کسی که توانسته از عناصر خوشنویسی در هنرهای تجسمی استفاده کند، استاد احصایی است و این در حالی است که نقصان بسیار در هنر مدرن خوشنویسی دیده می‌شود.

مدرس دانشسرای تربیت معلم در ادامه خاطرنشان کرد: امروز نیز به غیر از استاد احصایی کسان دیگری هم در عرصه هنر مدرن خوشنویسی تتبع می‌کنند که با خدمات بسیاری که در این زمینه کردند، جایگاه خاص خود را با آثار مستقل خود حفظ کرده‌اند.

عضو انجمن خوشنویسان ایران ویژگی بارز هنر احصایی را چنین عنوان کرد: یکی از ویژگی‌های منحصر به فرد هنر احصایی،

گروه هنر: استاد احصایی از بلندایی بالا رفته که یک نردبان بیشتر ندارد و آن تعالی است. البته در ذات تمام هنرها تعالی وجود دارد اما در هنرهایی غیر از خوشنویسی می‌شود راه‌های فراری پیدا کرد ولی در خوشنویسی نمی‌توان در مسیر تعالی نبود و ماندگار شد.

«جواد صادقی تهرانی» خوشنویس و گرافیست در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) درباره آشنایی خود با استاد احصایی گفت: من خط را از سال ۱۳۶۱ شروع کردم و از ابتدا به روش سنتی خوشنویسی را از کانال انجمن خوشنویسان ایران آموختم و بعد از اخذ رتبه ممتاز مدرس انجمن خوشنویسان ایران شدم. هر کسی که وارد هنری می‌شود با اساتید و بزرگان آن هنر آشنا می‌شود و آشنایی من با استاد احصایی نیز این‌گونه است. من با استاد دوست نبودم ولی او و هنرش را بسیار دوست دارم.

وی افزود: یکی از بزرگان عرصه خوشنویسی استاد احصایی است که از جمله خوشنویسان پیشرو در هنرهای تجسمی نیز هست. با این توضیح که ما یکسری خوشنویس داریم که به صورت سنتی کار می‌کنند

در ذات تمام هنرها تعالی وجود دارد ولی در باقی هنرهای غیر از خوشنویسی می شود راه های فراری پیدا کرد. مثلاً در کاری روح هنرمند دیده نمی شود و صرفاً آن تعاریف کلاسیک در کار وجود دارد ولی در خوشنویسی نمی توان به این شکل کار کرد و ماندگار شد.

این خوشنویس که تحصیلات گرافیک خود را در انگلستان به انجام رسانده، گفت: آشنایی محکم تر من با احصایی در ارتباط با آثارش است. شخصیت هر هنرمندی را می توانید در آثارش پیدا کنید. خیلی اوقات شخصیت شاعری را در شعرش یافتیم. از اثری که احصایی خلق کرده جز خوبی نمی بینید. این خوبی از کجا آمده است؟

صادقی پاسخ پرسش خود را چنین می دهد: این خوبی از دل هنرمند برآمده است. احصایی در یک لحظه خوب و جایگاه زیبایی ایستاده و در حالی که متأثر از اخلاق شایسته و بایسته بوده، توانسته این آثار را خلق کند.

وی که آشنایی با استاد جواهری پور را باعث دور شدن از هنر گرافیک و روی آوردن به خوشنویسی می داند درباره هنر نقش برجسته استاد احصایی اظهار کرد: یکی دیگر از ویژگی های مهم احصایی نسبت به کسانی که گرایشات نوین خوشنویسی دارند این است که نسبت به سایر هنرهای تجسمی هم اشراف و تبحر دارد. این خوشنویس ادامه داد: خیلی از خوشنویسان خط خوبی می نویسند اما کسی که حجمی را کار می کند باید در درجه اول جنس دل و در گام بعدی جنس دیوار، جنس کوره، جنس رنگ و خود هنر خوشنویسی را خوب بداند. یعنی یک آدم ذوفنون می خواهد که بتواند این کار را انجام دهد.

صادقی در پایان گفت وگویی خود گفت: خیلی ها شاید بر روی صفحه کاغذ بتوانند این کار را انجام دهند ولی استاد احصایی هم خوشنویسی سنتی و مدرن و هم سایر هنرهای مرتبط و غیرمرتبط با خوشنویسی را می داند.

یک خوشنویس ممکن است به هنرهایی چون: تذهیب، صفحه آرایی، ساخت مرکب و جلدسازی که مرتبط با هنر خوشنویسی است آشنایی داشته باشد اما کار سفال و نقاشی وابسته به خوشنویسی نیست و استاد احصایی ضمن این که هنرهای مرتبط با خوشنویسی را می داند در کار سفال و نقاشی نیز تبحر دارد.

جهانی بودن کار اوست؛ با این توضیح که در هنرهای تجسمی که هنری بصری و دیداری است هر بیننده ای که مقابل یک تابلوی هنری می ایستد، یکسری فضاهای تالیف شده جهانی را می بیند که باید خصوصیات زیبایی شناسی داشته باشد تا قابل فهم باشد و هنر احصایی دارای این خصوصیات هست.

وی افزود: آثار هنرمندان دیگر هم ویژگی جهانی بودن و قابل فهم بودن برای همگان را دارند ولی این ویژگی در آثار احصایی خیلی بارزتر است. ویژگی دیگر هنر استاد این است که در کارهای اورنگ و فضاهای ایرانی به کار رفته که باعث شده هنر او، هنری ایرانی باشد.

جواد صادقی تهرانی:

یکی دیگر از ویژگی های مهم احصایی نسبت به کسانی که گرایشات نوین خوشنویسی دارند این است که نسبت به سایر هنرهای تجسمی هم اشراف و تبحر دارد

صادقی گفت: چرا در حراجی های بزرگ دنیا مثل کریستیز دبی و در مرکز مزایده هنرهای معاصر ساتبی (ebys-soth) در لندن تمام مجموعه داران بزرگ دنیا یک کار استاد احصایی را با قیمت کلان

خریداری می کنند در حالی که خریداران آن آثار اصلاً فارسی نمی دانند؟ ویژگی مشترک جهانی که در آثار احصایی وجود دارد چنین رونقی به کارش داده است.

وی هنر استاد احصایی را هنر متعالی دانست و بیان کرد: برای توضیح این قضیه دو بحث مطرح است. اول نگرش هنرمند در آثارش است که این نگرش می تواند تفکری عالی و الهی یا ضد آن باشد و این نگرش را می توانید در آثار همه هنرمندان اعم از نقاش، کارگردان، تئاتر و... ببینید ولی هنر احصایی به طور مشخص تفکر عالی را در هنر به اجرا می گذارد.

مدرس انجمن خوشنویسان ایران در ادامه ویژگی دوم آثار احصایی را که هنرش را در راستای هنر متعالی قرار می دهد، چنین برشمرد: احصایی متوسل به هنری شده که در ذات خودش تعالی دارد. هنر خوشنویسی هنری متعالی است. به قول استاد حسن ایلخانی خوشنویسی هنر نیست، چیزی است که خیلی قابل تعریف نیست. بدین معنی که با صرف یادگیری فنون و تکنیک های خوشنویسی نمی توان هنرمندی خوشنویس شد بلکه یک «آن»ی در خوشنویسی وجود دارد که دریافتن آن لحظه برای خوشنویس غنیمتی است که هنرش را بالا می برد.

صادقی که در محضر استاد جواهری پور خوشنویسی را آموخته در ادامه عنوان کرد: استاد احصایی از بلندایی بالا رفته که یک نردبان بیشتر نداشته و آن تعالی است. البته

غلامعلی طاهری: ارتباط نزدیک با قرآن سبب غناي آثار «احصایی» شده است

نوعی اصالت در هنر نقاشی و نقاشی خط را که مبین نقاشی انتزاعی است، بیان می‌کند لیکن در عین حال هویت هنر ایرانی و اسلامی را در خود دارد. این توانایی در شناخت عمیق حرکات و پیچش‌ها و روابط میان نسبت‌های حروف است و احصایی با پشتوانه خط اصیل و خوشنویسی کلاسیک سالیان متمادی در این رشته کار کرده و به استادی رسیده است.

از سوی دیگر دانش هنری و تسلط و آگاهی بر سنت‌های هنری ایرانی و اسلامی، ایشان را به اوج پختگی رسانده است همچنین توانایی در اصول نقاشی و شناخت مبانی فرم و رنگ موجب هماهنگی هرچه بیش‌تر در خط و نقش گردیده و خلق آثار بدیع و فاخری را موجب شده است.

آنچه که حس معنوی کار ایشان را غنا بخشیده، ارتباط نزدیک با کلام وحی است که در قالب زیبانویسی ایشان به کار گرفته شده است. تا آنجا که من اطلاع دارم ایشان مدت‌ها نزد مرحوم نجم‌آبادی و از روی دست‌نوشته‌های میرزا رضا کلهر و همچنین از مشق‌های مرحوم عمادالکتاب مشق کردند و در دوره‌های بعدی در محضر استاد مرحوم سیدحسن میرخانی بهره بردند و در سال‌های بعد در زمینه گرافیک و نیز تدوین کتب درسی مشغول شدند.

تعدادی از پوستره‌های اوایل انقلاب اسلامی به ویژه کار معروف لاله‌الاله که بسیار تاثیرگذار بود، اثر ایشان است. به نظر من یکی از آثار ماندگار ایشان نقش برجسته‌ای است که در تالار دانشکده الهیات دانشگاه تهران با سفال کار شده ولی آثار اخیر وی -نقاشی خط‌ها- شاهکارهای هنر معاصر به حساب می‌آیند. اگر چه ایشان در زمینه طراحی آرم و نشانه و خط کلاسیک هم آثار بدیع و زیبایی آفریده‌اند. برای استمرار هنر ناب و اصیل ایرانی و حفظ شکوه و عظمت هنر ایران و اسلام، ایران عزیز باید به هنرمندانی چون سیدمحمد احصایی ببالد و آنها را احترام کند تا همچنان مفاخر هنر ایران زمین در عرصه فرهنگ و تمدن جهانی مطرح باشند.

سلامتی و موفقیت روز افزون ایشان را خواهیم.

گروه هنر: حس معنوی که آثار احصایی را غنا بخشیده، به علت ارتباط نزدیک این آثار با قرآن است که در قالب زیبانویسی‌های وی نمود پیدا کرده است.

«غلامعلی طاهری» نقاش و استاد دانشگاه در یادداشتی که اختصاصاً در اختیار خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) قرار داده است، سیدمحمد احصایی هنرمند خادم‌القرآن را از اساتید پیشکسوت و تراز اول ایران دانست. متن این یادداشت به شرح زیر است:

«من از سال‌های ۵۵ و ۵۶ با آثار استاد احصایی بزرگوار آشنا بودم اما به عنوان یک نقاش کمتر با ایشان ارتباط داشتم تا سال ۱۳۶۴ که مسئولیت موزه هنرهای معاصر تهران را بر عهده گرفته و طی برگزاری نمایشگاه‌هایی از آثار هنرمندان برجسته ایران در زمینه خط و نقاشی خط و نقاشان مکتب سقاخانه و مجموعه‌ای از آثار هنرمندان محمد احصایی را به عنوان یکی از اساتید پیشکسوت و تراز اول خوشنویسی ایران شناختم. چنانچه با استاد جلیل‌رسولی، استاد امیرخانی و استاد خروش و دیگر استادان خوشنویسی ایران نیز آشنا شدم.

همچنین در سفری که در سال ۱۳۷۱ به دوسلدورف آلمان برای حضور در جشنواره هنر ایران داشتیم و همین‌طور در جشنواره هنرهای تجسمی جوانان در سال ۱۳۷۷ که با یکدیگر همسفر بودیم، ویژگی‌های اخلاقی و خصایل نیکوی یک هنرمند اصیل را در ایشان یافتیم. ویژگی برجسته استاد احصایی در کاربرد خط در گرافیک به ویژه استفاده از جوهر فرم‌های مجرد حروف خوشنویسی در نقاشی است که

محمد طریقتی:

عبور خط میرعماد از یک فضا به فضای دیگر نوآوری «احصایی» است

گروه هنر: میرعماد در خطش دوایر را خیلی بلند می‌گرفت اما احصایی سعی کرد دوایر را یک مقدار کوتاه و توپر کند. در کرسی بندی خط و در تمام مفردات کلمات، کشیده‌ها و مدها در واقع عاریت گرفته از میرعماد است اما تکامل یافته‌تر از آن و عبور خط میرعماد از یک فضا به فضای دیگر نوآوری «احصایی» است.

سخنان فوق دیدگاه «محمد طریقتی» نگارگر پیشکسوت است که در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) ابراز کرده است.

این نگارگر درباره نحوه آشنایی خود با استاد احصایی می‌گوید: آشنایی من با استاد احصایی برمی‌گردد به سال ۱۳۶۴ که شروع کارمان بود و من تذهیب و حواشی کارهای استاد را انجام می‌دادم. این روند ادامه داشت تا این که تذهیب آثار خطوط سنتی استاد را که با خطوط ریحان، محقق و نستعلیق نوشته شده بود، انجام دادم.

تبحر احصایی در خطوط ۷ گانه

وی می‌افزاید: استاد تبحر خوبی نسبت به خطوط ۷ گانه ایرانی (ریحان، محقق، نستعلیق، شکسته، ثلث، نسخ و حتی خط کوفی) دارد. او به عنوان خوشنویس و استادی که در زمینه خط نقاشی و خطوط تقریباً مدرن که بعد از انقلاب اسلامی خلافت آن بر عهده استاد احصایی بوده نقش مهمی در هنر خط نقاشی دارد. البته این بدان معنی نیست که در بین قدما خط نقاشی نداشتیم بلکه بدان معنی است که تکامل آن توسط احصایی انجام گرفت.

مدرس انجمن خوشنویسان ایران که از سرپنجه اساتیدی چون استاد احمدی، مهرگان، فرشچیان و در دوره قدما اساتیدی چون رضا عباسی، بهزاد و آقا میرک خوشه‌چینی کرده است، ادامه می‌دهد: در کنار احصایی دو تن از هنرمندان دیگر یعنی استاد جلیل رسولی و استاد نصراله افجه‌ای نیز در زمینه خط نقاشی کار می‌کنند اما استاد احصایی از جهت این که خطوط

خط نقاشی را با علم انجام می‌دهد، به جایی رسیده که شخصیت هنری بین‌المللی شده است.

طریقتی که در حدود دو دهه فعالیت هنری خود ۱۶۸ جلد کتاب هنری، ادبی، عرفانی را در کارنامه هنری خود دارد، تاکید می‌کند: زمینه کار استاد احصایی در همه آثار اسماء‌الله اوست. در مجموع او توانسته بافت خوبی به دست بیاورد در نتیجه خطوطش بین‌المللی شد که این از افتخارات ما است.

خطوط احصایی، هنری بین‌المللی

این نگارگر پیشکسوت در اهمیت هنر بین‌المللی احصایی خاطر نشان می‌کند: در اجلاس سران کشورهای اسلامی که در تهران برگزار شد، یکی از اقدامات خوب دولت جمهوری اسلامی این بود که به هر یک از روسای جمهور مدعو به خط استاد احصایی متنی داده شد که تذهیب آن کارها نیز با من بود.

وی که تذهیب و تشعیر بسیاری از قطعات خوشنویسی اساتید را اجرا کرده، معتقد است: استاد در بافت‌هایی که در زمینه یا روی بوم ایجاد می‌کند علاوه بر مضمون بیشتر سعی می‌کند بافت‌های مذهبی را در کارها بیاورد.

این هنرمند نگارگر که حدود ۲۵ سال است به هنر نگارگری مشغول است، در پاسخ به خبرنگار ما با این مضمون که آیا هنر احصایی در زمره هنر معنوی جای دارد، می‌گوید: تمام هنر خوشنویسی هنر معنوی است. نه تنها هنر استاد احصایی معنوی است بلکه هنر نگارگری ما هنری معنوی است. در طول تاریخ هر یک از کارهای هنر ایرانی که در موزه‌های ایران و خارج از کشور نگهداری می‌شود، از نظر ارزش اقتصادی بدون رقم است. چون ایرانیان این هنر را عبادت می‌دانستند و نسبت به خوشنویسی و نگارگری توجه داشتند.

وی تصریح می‌کند: هنرمندان خوشنویس و نگارگر با افرادی ارتباط داشتند که در ارتباط با قادر متعال بودند. یعنی تا این حد نسبت به این هنرها توجه می‌شد. بر این اساس است که تمام هنرها در مجموع از جمله هنر احصایی با این حال که خیلی از کارهای خط و نقاشی هایش شاید در نگاه اول گویا نباشد، اما وقتی وارد عرصه آن هنر می‌شوی می‌بینی آن فضای معنوی و روحی انسان را ارضای می‌کند.

احصایی، هنرمندی صاحب سبک

او که در پنجمین نمایشگاه قرآن کریم به عنوان خادم قرآن کریم (تذهیب قرآن کریم) در مقام اول به دریافت لوح افتخار و تقدیر از ریاست وقت جمهوری اسلامی ایران نایل شده است، درباره مقام استادی احصایی عقیده دارد: استاد صاحب سبک است. وجه ممیزه هنر او را باید حضوراً و با دیدن اسلاید کارهایش نشان داد ولی در مجموع استاد احصایی با خطوطی افرادی چون «مرحوم میرعماد» خوشنویس دوره صفوی و حسن استادحسین که استاد او بوده کار کرده اما هرچه استاد احصایی دارد از مرحوم میرعماد الحسنی است. از این جهت توانسته خط

او را از یک فضایی به فضای دیگر ببرد.

تذهیب‌گر قرآن‌های مرحوم استاد احمد نجفی زنجانی، مرحوم استاد سیف‌الله یزدانی، مرحوم استاد تبریزی و کاظم صادق نجفی در ادامه می‌افزاید: به طور مثال اگر استاد میرعماد دوایر را خیلی بلند می‌گرفت، احصایی سعی کرد دوایر را یک مقدار کوتاه و توپر کند که آن زیبایی را داشته باشد.

وی ادامه می‌دهد: در کرسی بندی خط و در تمام مفردات کلمات، کشیده‌ها و مدها در واقع عاریت گرفته از میرعماد است اما تکامل یافته‌تر از آن. یعنی توانسته خیلی از کلمات را از آن قالب بیرون بیاورد و یک مقدار پخته کند حتی ترکیب بندی خوشنویسی را.

طریقتی عنوان می‌کند: از طرف دیگر او توانسته تذهیب را طوری فضا سازی کند که بیننده و مخاطب اول، بتواند خط را ببیند یعنی با آن همه پرکاری کار استاد در نگاه اول خط را می‌بیند یعنی خط استاد واقعاً متمایز است اما لازمه درک این تمایز این است که بیننده تا حدی آشنایی با این هنر داشته باشد.

شکستن قالب میرعماد، ویژگی منحصر به فرد سبک احصایی

او که نمایشگاه گروهی انجمن فرهنگی ایران ایتالیا را در سال ۶۴ در کارنامه هنری خود دارد، درباره ویژگی منحصر به فرد هنر احصایی بر این عقیده است: احصایی قالب‌ها را شکست و از قالب یک مکتبی بیرون آورد. روی قالب‌ها کار کرد و به یک مکتب رساند. هر مکتبی صاحب شیوه هم هست یعنی صاحب سبک است مثل استاد امیرخانی که در هنر خوشنویسی صاحب سبک هستند و همه کسانی که کار می‌کنند در شیوه استاد امیرخانی کار می‌کنند.

طریقتی در پایان قسمت نخست گفت‌وگوی خود تعداد اساتید خوشنویسی را چنین برشمرد: هم‌اکنون در ایران در حوزه هنر خوشنویسی ۲۴ نفر صاحب سبک هستند که به مقام استادی رسیده‌اند که سری اول ۱۲ نفر بودند و با سری دوم که آنان نیز ۱۲ نفر هستند و در حدود دو سه سال اخیر به مقام استادی رسیده‌اند، روی هم رفته می‌شود ۲۴ نفر. جدیداً هم تعدادی در حدود ۴۰ نفر به مقام استادی رسیده‌اند.

«محمد طریقتی» -نگارگر- درباره پیشکسوتانی که احصایی در شاخه‌های مختلف هنری از آنها بهره برده، می‌گوید: این استاد تاریخ خوشنویسی را خوب مطالعه کرده و از بیشتر آثار مطرح جهانی در موزه‌های مختلف خارج از کشور کپی برداری و عکس برداری کرده و بعد از آن‌ها را سرمشق خود کرده و از روی آن‌ها تمرین کرده است.

احصایی خطوط عربی را بهتر از عرب‌ها اجرا می‌کند

وی معتقد است: احصایی در نمایشگاه‌هایش که در کشورهای عربی برپا کرده، توانسته خطوط کشورهای عربی از جمله ثلث، محقق و ریحان را بهتر از عرب‌ها اجرا کند. او آدمی است که مستعد این کار است.

اعتقاداتی که در وجود هر هنرمندی هست و هنر را متعالی می‌کند، شخصیت درونی او را شکل می‌دهد. استاد با ارتباط نزدیکی که با کتب مذهبی، عرفانی و ادبی ایران دارد، توانسته در جامعه هنری در زمینه همه خطوط ۷ گانه نقش خوبی را ایفا کند.

طریقتی در پاسخ به خبرنگار ما مبنی بر این که جلساتی توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با حضور هنرمندان تشکیل شود تا زمینه همفکری هنرمندان ایجاد شود، می‌گوید: لازمه‌اش این است که وزارت ارشاد که متولی این کار است درست عمل کند. متأسفانه در زمینه خوشنویسی، نگارگری و... در مجموع هنرهای تجسمی می‌بینیم توجه لازم و کافی وجود ندارد، ولی در حوزه ورزش به ویژه فوتبال بسیار بودجه‌گذاری می‌شود.

وی که در سوریه، لبنان، باکو، انجمن فرهنگی ایران ایتالیا، جده، لندن، منچستر، لیورپول، استامبول، آنکارا، گریت یارموس و کانادا نمایشگاه انفرادی داشته ادامه می‌دهد: هنر نگارگری ما دارای تاریخ بسیار کهنی است. چیزی در حدود ۷۵۰۰ سال تاریخ نگارگری در ایران داریم. غارهایی که در لرستان وجود دارد آثار نقاشی رانشان می‌دهد که از ذوق و استعداد ایرانی جوشیده است. کاخ تخت جمشید، ستون‌ها و نقش برجسته‌ها بیانگر این مطلب هستند.

پیشنهاد کانالی خاص هنرهای تجسمی در تلویزیون، گامی برای توجه به هنرمندان تجسمی

این تذهیب‌کار یکی از راهکارهای رفع مشکل فوق را چنین عنوان کرد: باید در صدا و سیما یک کانال مخصوص هنرهای تجسمی باشد. در روزنامه‌ها چند صفحه خاص ورزش است آیا شده صفحاتی ویژه هنرهای تجسمی در رسانه‌ها باشد. برای بهتر شدن وضع هنرهای تجسمی باید تمامی ارگان‌ها و رسانه‌های خبری چند سالی کار کنند. هنرمندان می‌توانند گردهم آیند اما در این قضیه ما خیلی کم کار کردیم.

او در پاسخ به خبرنگار ما با این مضمون که آیا تا به حال از سوی هنرمندان قدمی در جهت نیل به این هدف برداشته شده است، می‌گوید: با رئیس سازمان صدا و سیما بسیار صحبت کردیم که کانالی در تلویزیون ویژه هنرهای تجسمی داشته باشیم و در برنامه‌های آن کانال تاریخ هنرهای تجسمی گفته شود چون ایران یگانه سرزمینی است که در هنرهای تجسمی به ویژه نگارگری حرف اول را می‌زند.

طریقتی در پایان سخنان خود تأکید می‌کند: هنرهای تجسمی باید به شکل علمی و کاربردی در دانشگاه‌ها تدریس شود و در مدارس درباره آن صحبت شود. دانشگاه همه رشته‌های هنرهای تجسمی را ندارد و آن شاخه‌هایی هم که تدریس می‌شود بسیار فرمالیته است. درست است که اساتید اختلاف نظرهایی با هم دارند ولی در نهایت می‌توان روی آن کار کرد.

این نگارگر پیشکسوت تأکید می‌کند: استاد احصایی با شخص خاصی به صورت مستقیم کار نکرده است اما توانسته با علم و ذوقی که داشته این عکس‌ها و کتاب‌هایی که در دنیا چاپ شده را جمع‌آوری کرده و خودش مشق کند که حاصل این امر اسلایدی است که استاد خودش آن را جمع‌آوری کرده و هم‌اکنون در دست دارد.

او در تکمیل سخنان فوق ابراز می‌کند: با توضیحاتی که دادم به یک بیان می‌توان گفت گرچه استاد به طور مستقیم از شخص خاصی پیروی نکرده ولی در عین حال از تجارب تمام استادان مطرح دنیا استفاده کرده است. او کتابتی می‌نویسد که باورنکردنی است. کتاب دیوان حافظ را کتابت کرده که در حال چاپ است.

اساتید احصایی در خط نستعلیق

این تذهیب‌کار که نمایشگاه‌های فردی و گروهی بسیاری را در کارنامه هنری خود دارد، اساتید احصایی را در هنر خوشنویسی چنین خواند: استاد احصایی در ارتباط با خط ملی (نستعلیق) شاگرد میرعماد بوده و با مرحوم حسن استاد حسین کار کرده ولی در خطوط دیگر با استاد دیگری به صورت مستقیم کار نکرده است.

طریقتی درباره شخصیت هنری و معنوی احصایی چنین توضیح

می‌دهد: احصایی هنرمندی است که در تمام ارگان‌ها به عنوان شخصیت برجسته از او یاد می‌شود. ۶ ماه قبل در کریستی دبی تابلوی او به مبلغ بالایی فروخته شد. وجود چنین شخصیت‌های هنری به لحاظ بین‌المللی مورد توجه قرار می‌گیرد.

احصایی، هنرمندی که در هنر سنتی باقی نمانده است

وی می‌گوید: احصایی سالیان سال قلم زده است. بسیاری از دوستان خوشنویس ما در خوشنویسی سنتی باقی مانده‌اند ولی احصایی با علم و تحصیلات بالا در تمام زمینه‌های خطوط به عنوان شخصیت هنری معاصر و به ویژه در هنر نقاشی خط حرف اول را می‌زند. او در این زمینه بسیار مطالعه کرده است. چون با افراد بسیاری در ارتباط بوده حتی ارتباط او در زمینه ادبیات و گرافیک که می‌تواند متاثر از جریانات نقاشی خط باشد، از جهت فرم و فضایی که ایجاد می‌کند دیدنی است.

تذهیب‌کار دیوان‌های اشعار خواجه و حافظ با ذکر این نکته که بهترین کارهای نگارگری‌اش را در این سال‌ها بر روی آثار احصایی انجام داده، عنوان می‌کند: احصایی شخصیتی مذهبی است. آیه‌های کلام وحی را خوب قرائت می‌کند. در دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن و در چند سال اوایل دوره وزارت احمد مسجدجامعی همه پوسترها و خطوط نمایشگاه قرآن با خط احصایی بوده؛ البته نه فقط خط ملی بلکه حتی به خط ریحان نوشته است.

او در توضیح بیشتر نقش اعتقادات در شخصیت هنری اذعان می‌کند:

حمید عجمی:

استاد «احصایی» از سرآمدان خوشنویسی سنتی و نقاشی خط مدرن است

اما ما که ایشان را از نزدیک می‌شناسیم، وقتی به عقب برمی‌گردیم، می‌بینیم که از حدود چهل سال پیش در زمینه خوشنویسی کارها و تالیفات زیاد و ارزنده‌ای داشته است.

او همچنین اظهار کرد: ایشان یکی از سرآمدان مملکت ما در حوزه خوشنویسی سنتی و نقاشی خط به شمار می‌رود و تنها جمله‌ای که می‌توانم بگویم این است که ایشان را ببینیم و بشناسیم و قدر بدانیم. وی در پاسخ به اینکه آیا از ایشان خاطره خاصی دارید که لازم باشد به آن اشاره کنید، گفت: از ایشان خاطره‌های زیادی دارم اما حالا نمی‌توانم بگویم. من سال‌های زیادی است که از وجودش بهره برده‌ام، درست است که سن من کم نیست اما شاگرد ایشان بوده‌ام.

این استاد خوشنویس درباره جایگاه استاد احصایی اذعان کرد: من امروز می‌بینم که ایشان الحمدلله در حوزه غیرسنتی و مدرن هم موفق بوده است و امیدوارم که روز به روز موفق‌تر و چراغ وجودشان تابان‌تر باشد. وی در تاکید صحبت‌هایش در پایان افزود: ایشان یک کرسی برای خودشان دارند و همان جا هم نشسته‌اند.

گروه هنر: استاد احصایی یکی از سرآمدان مملکت ما در حوزه خوشنویسی سنتی و نقاشی خط به شمار می‌رود و تنها جمله‌ای که می‌توانم بگویم این است که ایشان را ببینیم و بشناسیم و قدر بدانیم.

«حمید عجمی» استاد خوشنویس کشورمان، درباره استاد محمد احصایی به خیرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) گفت: برای صحبت کردن درباره ایشان وقت بسیاری لازم است، زیرا بدون شک یکی از اساتیدی است که بسیار زحمت کشیده است.

وی ادامه داد: احصایی انسان پخته‌ای است که سال‌های سال عمرش را روی خوشنویسی سنتی گذاشت، هرچند در استفاده از سنت نیز سعی کرد که حرفش را منطبق با امروز بگوید. گذشته از اینها، او در جستاری که در زمینه خوشنویسی داشت، بسیار موفق بود.

عجمی در توصیف کارهای ارزنده استاد احصایی اضافه کرد: وقتی از استاد احصایی در مباحث مطبوعاتی یاد می‌شود، بسیاری فکر می‌کنند که ایشان فقط در زمینه نقاشی خط و در حوزه فرمالیستی کار کرده است

از آثار استاد سید محمد احصایی

سید مهدی علوی: استاد «احصایی» آبروی نقاشی خط ایران است

علوی که فعالیت هنری خود را از سنین کودکی با رویکرد به موسیقی و فراگیری نی آغاز کرده و پس از چندی به وادی خوشنویسی کشیده شده است، عنوان کرد: جمله‌ای در مورد ذات خداوند است که می‌گوید «یدرک و لایوصف» یعنی ذات خداوند درک می‌شود ولی به هیچ وجه نمی‌تواند وصف شود و من سعی می‌کنم بیشتر آن قسمت «یدرک و لایوصف» را که مادر کار همدیگر می‌بینیم، بگویم. البته کلام همیشه ۹۹ درصد حقیقت را می‌پوشاند چون آنچه که من در باطن می‌فهمم شاید با هیچ کلامی نتوانم بگویم.

او که در زمینه خوشنویسی از وجود استادانی چون علی طیبی زاده و کرملی شیرازی بهره برده، درباره نوع کار استاد احصایی اذعان کرد: آنچه که من در کار استاد احصایی دریافتم این است که او را فردی با چالش‌های بسیار در زمینه گفتن حرفی زیبا، استوار و ماندگار یافتیم. بعضی‌ها زیبا می‌گویند ولی ماندنی

نمی‌گویند، بعضی‌ها حرف خوب را می‌زنند ولی خوب حرف نمی‌زنند و بعضی‌ها در مجموع این دو حرکت هستند که استاد احصایی از این دسته افراد است.

وی که برپایی چندین نمایشگاه داخلی و خارجی را در کارنامه هنری خود دارد، بیان کرد: احصایی هنرمندی است که هم خوب حرف می‌زند و هم حرف خوب می‌زند یعنی از نظر انسجام

طراحی، کار ایشان هارمونی دارد، محکم است و کمپوزسیون‌ها خوب و نواست.

علوی در پایان سخنان خود اذعان کرد: من فکر می‌کنم بتوان گفت استاد احصایی از بزرگان تاریخ هنر معاصر ایران است و البته جا دارد از استاد رضا مافی هم نامی ببریم. استاد مافی هم در این گستره بسیار کار کرد و هم از بزرگان این سیر تحول بود ولی اجل مهلتش نداد.

گروه هنر: استاد محمد احصایی آبروی نقاشی خط ایران و کسی است که به خط ما در دوران معاصر اعتبار داده است.

«سید مهدی علوی» سفالگر و خوشنویس در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) گفت: احصایی هنرمند بزرگی است که ما نسبت به همه ابعاد هنری او اشراف نداریم و فقط یکی از افتخارات ما این است که در روزگاری زندگی می‌کنیم که سایه هنرمند بزرگی مانند او از نظر خلاقیت هنری بر سر ما است.

وی درباره نحوه آشنایی با استاد و آثارش عنوان کرد: من از نزدیک خدمت ایشان نرسیده‌ام ولی در کارهای استاد تتبع کرده‌ام و معتقدم لزومی ندارد که به حضور فیزیکی افراد بزرگ رسید، بلکه با دیدن آثار این بزرگان می‌توان پی به اندیشه آنان برد چرا که «رنگ رخساره خبر می‌دهد از سر ضمیر». بنابراین، اگر که گوش و زبان آشنایی باشد، آدمی دریافت می‌کند.

مدرس انجمن خوشنویسان ایران درباره آثار خوشنویسی و نقاشی خط استاد احصایی گفت: از نظر من استاد احصایی آبروی نقاشی خط ایران است و کسی است که به خط ما اعتبار داد.

این هنرمند که بر روی سفال خوشنویسی می‌کند ادامه داد: خط ما به صورت خوشنویسی در بین خوشنویسان کاربرد محدودی داشته و دارد یعنی اگر ما (خوشنویسان) خودمان نباشیم کسی کار ما را تعریف نمی‌کند و آنچه که مردم دریافت می‌کنند به هیچ وجه کاملاً فنی نیست.

در مورد دیگر هنرها مثل شعر شاید این‌گونه نباشد، مردم شعر را می‌خوانند و ارتباط شعری می‌گیرند ولی در مورد خوشنویسی چنین نیست و این درواقع یک نقطه ضعف است.

یعقوب عمامه پیچ:

شناخت آثار احصایی مستلزم بررسی فعالیت‌های چند دهه اوست

هنرمندانه باشد، پس رفت کرده است. در حال حاضر خیلی‌ها به این هنر اشتغال دارند اما آثارشان دارای غنایی که یک اثر هنری می‌تواند داشته باشد، نیست. معنا در نقاشی خط باید از خصلت خطاطی فراتر رفته و مثل یک کار تجریدی معنایی چندگانه داشته باشد اما این آثار اکثراً سطحی هستند. عمامه پیچ در پایان این گفت‌وگوی کوتاه خاطرنشان کرد: احصایی تأثیر خود را بر این هنر گذاشته و بررسی تأثیر او مستلزم پیگیری چند دهه فعالیت هنری او است و کسی که این کار را بر عهده دارد باید تغییر و تحول هنر او را بررسی کند.

درباره یعقوب عمامه پیچ

یعقوب عمامه پیچ متولد ۱۳۲۵ در تبریز است.

وی دیپلم نقاشی از هنرستان میرک تبریز و لیسانس نقاشی از دانشکده هنرهای زیبا دانشگاه تهران است و در کارنامه فعالیت‌های آموزشی خود، تدریس نقاشی و طراحی و مبانی هنرهای تجسمی به طور رسمی در دانشکده صدا و سیما از سال ۱۳۶۴ تا کنون، دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد، دانشکده هنرهای زیبا دانشگاه تهران، هنرستان هنرهای زیبا تبریز، هنرستان هنرهای زیبا تهران و دانشگاه آزاد تبریز را دارد.

این نقاش سابقه برپایی بیش از ۳۰ نمایشگاه گروهی و ۲۰ نمایشگاه انفرادی را در ایران و خارج از کشور دارد.

گروه هنر: برای شناخت احصایی نمی‌توان به آغاز فعالیت‌های او بسنده کرد چراکه وی در طول چند دهه فعالیت هنری تغییر و تحولاتی داشته که شناخت آن ضروری است.

«یعقوب عمامه پیچ» نقاش پیشکسوت در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) درباره ویژگی فعالیت هنری استاد محمد احصایی گفت: نقاشی خط در جریان هنر مدرن دوره‌ای داشته که توسط مدرنیست‌های اولیه به اوج رسید. یکی از این افراد تأثیرگذار محمد احصایی بود. او در زمان فعالیت خودش و در ادامه، تأثیرات شایسته‌ای بر این هنر گذاشته است.

درباره نقاشی خط

در حال حاضر خیلی‌ها به این هنر اشتغال دارند اما آثارشان دارای غنایی که یک اثر هنری می‌تواند داشته باشد، نیست. معنا در نقاشی خط باید از خصلت خطاطی فراتر رفته و مثل یک کار تجریدی معنایی چندگانه داشته باشد اما این آثار اکثراً سطحی هستند. وی در ادامه به انتقاد از افول این هنر پرداخت و گفت: نقاشی خط زمانی به عنوان یک شیوه کار هنری مطرح شد اما در ادامه جنبه تجاری و توریستی پیدا کرد و از مسیر تعالی منحرف شد. این استاد دانشگاه تهران افزود: این هنر به جای اینکه خلاق و

سیامک فیلی زاده:

«احصایی» در آثارش تکنیک و معنویت را با هم به کار می برد

و تأثیرش هم بر مخاطب بیشتر می شود. وی که سابقه انتخاب و داوری دوسالانه گرافیک را در دوره های مختلف داشته، ادامه داد: احصایی یکی از هنرمندانی است که با اعتقاداتش کار کرده و یکی دیگر از علل تأثیرگذاری و ماندگاری هنرش نیز همین است. هنرمندی که تکنیک را برای خلق اثر کافی بداند، فنی کار است و به راحتی می تواند به این مرحله برسد اما هنرمند واقعی چون احصایی سال ها کسب مهارت می کند و تکنیک و معنویت را توأم به کار می برد.

فیلی زاده افزود: با توجه به شناختی که از شخصیت استاد احصایی دارم، می دانم که او در برخورد با جهان و معنویات عمیق و متفکر است و منش مشخصی را پیگیری می کند. این مورد چنان با او عجین شده که در آثارش نمود پیدا می کند و اگر حتی یک آیه نیز می نویسد با اعتقاد می نویسد.

این هنرمند گرافیک درباره تأثیر هنرمند بر هنر و برعکس آن، به ویژه در ارتباط با آثار احصایی به خبرنگار ایکن گفت: هر دو این موارد مهم است اما آنچه در این چند ساله باعث جلب توجه جهانیان نسبت به خط ایرانی شده است، ناشناخته بودن و تازگی داشتن خط ایرانی از نظر بصری نسبت به خط لاتین است. انحنا و ترکیب خطاطی ایران نسبت به خطوط دیگر جهان چشمگیر است و در این چندساله باعث جلب نظر کشورهای دیگر شده است.

این طراح که طراحی جلد کتاب های مختلفی را در کارنامه خود دارد در ادامه به لزوم بار

هنری این آثار اشاره کرد و توضیح داد: با گذشت چندسال و از بین رفتن این جذابیت ظاهری، بار هنری اثر است که نمود پیدا می کند و اگر هنرمندان ایرانی در عرصه های بین المللی تنها به شکل و ظاهر آثار برای جلب نظر بسنده کنند، با شکست مواجه می شوند. استاد احصایی یکی از هنرمندانی است که در عرصه های بین المللی نیز خوش درخشیده و در چند سال آینده مشخص خواهد شد که اهمیت آثار او تنها برای ظاهر زیبا و رنگ های جذاب نیست.

فیلی زاده در پایان تأکید کرد: کسانی در این عرصه ماندگار می شوند که آن قدرت را از نظر تکنیکی داشته باشند و در معنویات نیز وارد باشند بنابراین هم ویژگی های هنرمند و هم ویژگی های هنر بر ماندگاری یک اثر هنری موثر است و بی شک احصایی و آثارش شامل این تعریف می شوند.

گروه هنر: احصایی یکی از هنرمندانی است که با اعتقاداتش کار کرده و یکی از علل تأثیرگذاری و ماندگاری هنرش نیز همین است. هنرمند واقعی چون احصایی سال ها کسب مهارت می کند و تکنیک و معنویت را توأم به کار می برد.

«سیامک فیلی زاده» طراح گرافیک و از همکاران استاد محمد احصایی در گفت و گو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) با بیان این مطلب گفت: آثار احصایی ویژگی هایی دارد که در طراحی گرافیک کشور سال ها وجود نداشته است و آن کار با خط ایرانی و به نوعی تایپوگرافی ایرانی است.

وی ادامه داد: استاد احصایی از خط و ترکیب آن با گرافیک در زمینه پوسترسازی و طراحی و بسته بندی نیز بهره برد که در نوع خود بی نظیر بود و تا آن زمان توسط شخص دیگری انجام نشده بود. آنچه باعث تمایز آثار وی نسبت به همدوره هایش می شود، استفاده از خط ایرانی در طرح های گرافیکی است که حالتی دوگانه و در عین حال یکدست دارد.

فیلی زاده در یک تقسیم بندی آثار احصایی را در ۳ دسته مجزا کرد و ادامه داد: خطاطی کلاسیک دوره ای از اوایل کار ایشان را در برمی گیرد، دوره دوم طراحی گرافیک است که در ترکیب آن با خط، لوگو تایپ ها، پوسترها و آثار گرافیکی خلاقانه ای را طراحی کرد و دوره سوم که شاخص ترین آثار وی را در برمی گیرد، آثار نقاشی خط وی است که شهرت جهانی دارد.

این پیشکشوت هنر گرافیک و از تأثیرگذاران این هنر تصریح کرد: احصایی در این زمینه جزو پیشکشوتان و از پیشروان نقاشی خط است. دلیل موفقیت او شناخت او نسبت به گرافیک است که دیدی گسترده تر نسبت به دیدگاه خطاطان را به او می بخشد. او هنرمندی است که کادر، ترکیب و ابزار گرافیک را به خوبی می شناسد و یکی از دلایلی که در نقاشی خط ماندگار شده است، همین مورد است.

این طراح گرافیک درباره اعتقادات متعالی احصایی و تأثیر آن در منحصربه فرد شدن تابلوهایش توضیح داد: معمولاً افرادی که تنها با تکنیک کار می کنند کارشان در لایه و سطح باقی می ماند حتی اگر از فرم های جذاب بهره برده باشند اما اگر تکنیک با اعتقادات هنرمند عجین شود، تعادلی در اثر ایجاد می شود که لایه های اثر را عمیق می کند

احصایی حتی یک آیه را هم با اعتقاد می نویسد
با توجه به شناختی که از شخصیت استاد احصایی دارم، می دانم که او در برخورد با جهان و معنویات عمیق و متفکر است و منش مشخصی را پیگیری می کند. این مورد چنان با او عجین است که در آثارش نمود پیدا می کند و اگر حتی یک آیه نیز می نویسد با اعتقاد می نویسد

کیومرث قورچیان: زیبایی بصری آثار «احصایی» متاثر از ایمانش است

گروه هنر: بخشی از زیبایی بصری منشعب از اعتقادات آسمانی و حال و هوای معنوی هنرمند است. هنرمند در این فضا به خلق می‌پردازد و اگر زمینه آن باورهای دینی، قرآنی و عرفانی باشد، مقبولیت آن متاثر از راستین بودن ایمانش است. زیبایی بصری خط احصایی نیز اینگونه است.

«کیومرث قورچیان» نقاش واز شاگردان استاد محمد احصایی در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) گفت: ترکیب خوشنویسی و گرافیک اتفاق جدیدی بود که با احصایی شکل گرفت. او خود سال‌ها به خوشنویسی اشتغال داشت و گرافیک را آموخته بود. هنرمندان دیگری نیز به این دو هنر اشتغال داشتند اما احصایی اولین کسی بود که این دو هنر را با هم ترکیب کرد و با این کار خلاقیت و نوآوری خود را در عرصه هنرهای تجسمی بروز داد.

وی افزود: این استاد هنرهای تجسمی زمانی به چنین خلاقیتی رسید که جامعه هنری و بصری ما به چنین تحولی نیاز داشت و او توانست با این کار نظر مخاطبان را به خود جلب کند و عده‌ای هم به عنوان هنرجو پیرو وی باشند.

این نقاش درباره جریانی که توسط احصایی در زمینه نقاشی خط به راه افتاد و

بخشی از این زیبایی منشعب از اعتقادات
آسمانی و حال و هوای معنوی هنرمند نیز است.
هنرمند در این فضا به خلق می‌پردازد و اگر
زمینه آن باورهای دینی، قرآنی و عرفانی باشد،
مقبولیت آن متأثر از راستین بودن ایمانش است.
زیبایی بصری خط احصایی نیز قطعاً اینگونه
است

تأثیرات آن توضیح داد: من اعتقادی به جریان‌سازی هنری ندارم چون معتقدم وقتی هنرمند به خلاقیتی دست می‌زند، در آن لحظه به چند و چون امر اشراف ندارد و به اصطلاح قطعاً نمی‌داند چه می‌کند اما جامعه است که نتیجه کار او را حمایت و یا تحریم می‌کند.

قورچیان تصریح کرد: شرایط اجتماعی اصلی‌ترین دلیل برای موفقیت یک هنرمند خلاق است. موجی که توسط هنرمند به راه افتاده توسط مردم و جامعه‌ای استقبال می‌شود که در آن قرار دارند و اگر این شرایط مساعد نباشد کمتر امکان موفقیت فرد وجود دارد. احصایی از هنرمندانی است که در زمان آغاز به کار خود با اقبال جامعه مواجه شد.

وی در ادامه توضیح داد: یک هنرمند نمی‌تواند به تنهایی متضمن موفقیت خود باشد چون زندگی انسان در جامعه است و نیازهای هنری افراد است که در صورت تطبیق داشتن با ایده‌های هنرمند، باعث اسقبال از او می‌شود.

این نقاش سبک آبستره درباره تأثیر هنر و هنرمند بر هم و جایگاه این حرکت دو جانبه در هنر احصایی توضیح داد: در اصل این هنر و ویژگی‌های ذاتی اش است که بر هنرمند تأثیر می‌گذارد اما به هنرمند هم بستگی دارد که چگونه هنرش را عرضه کرده و چگونه با روابط عمومی خود حمایت‌ها را جلب کند. احصایی در این زمینه اصولی داشته و دارد که هم در هنرش موفقیت کسب کرده و هم در وجهه اجتماعی مثبت ظاهر شده است.

وی درباره تأثیر اعتقادات احصایی بر ایجاد فضای معنوی در تابلوهایش به خبرنگار ایکننا گفت: اثر هنری به معنای اخص کلمه در ظاهر باید چشم‌نواز باشد. این زیبایی‌شناسی هنر است که در معنا هم تعمیم می‌یابد یعنی اثر هنری باید دارای زیبایی در معنا هم باشد.

قورچیان تأکید کرد: بخشی از این زیبایی منشعب از اعتقادات آسمانی و حال و هوای معنوی هنرمند نیز است. هنرمند در این فضا به خلق می‌پردازد و اگر زمینه آن باورهای دینی، قرآنی و عرفانی باشد، مقبولیت آن متأثر از راستین بودن ایمانش است. زیبایی بصری خط احصایی نیز قطعاً اینگونه است.

این دانش‌آموخته نقاشی در پایان یادآور شد: استاد احصایی همواره بر ایجاد اتفاقات نو و در عین حال زیبا تأکید داشت و به عنوان یک مدرس کارش را به درستی انجام می‌داد.

پرویز کلانتری:

«احصایی» را می‌توان از پیشگامان هنر معاصر ایران دانست

وی که خود را همکار قدیمی احصایی می‌داند، تصریح کرد: قضاوت کردن درباره دیگران امر صحیحی نیست و من نیز قصد ندارم نقش ژاندارم هنر را بر عهده بگیرم. به طور کلی در مورد احصایی می‌توان عنوان کرد که او همواره خط مشی مشخصی داشت و با استفاده از خوشنویسی و کالیگرافی به فعالیت خود در عرصه نقاشی ادامه داد.

کلانتری اضافه کرد: افراد دیگری نیز مانند زنده‌رودی در عرصه خوشنویسی و کالیگرافی در ایران فعالیت داشته‌اند اما آثار احصایی زنده‌رودی تفاوت محسوسی با یکدیگر دارند البته زنده‌رودی ادعای خوشنویس بودن ندارد و از حروف و کالیگرافی به عنوان ابزار هنر آستره استفاده می‌کند. در آثار وی حروف کلمه‌ای را تشکیل نمی‌دهند و به عمد طوری نوشته می‌شوند که قابل خواندن

گروه هنر: محمد احصایی با استفاده ویژه از خط به سوی هنر انتزاعی گام برداشت و اکنون می‌توان او را مایه افتخار هنر معاصر ایران و یکی از چهره‌های ماندگار دانست که در کنار سایر افرادی که به تجربه‌های تازه‌ای در این زمینه دست‌زدند، تاریخ هنر معاصر ایران را شکل داده‌اند.

احصایی یکی از برجسته‌ترین هنرمندان معاصر ایران است که با راهی که در این عرصه در پیش گرفت در کنار سایر هنرمندان ایران به

غنی‌تر شدن میراث ۷۰ ساله نقاشی معاصر ایران مدد رساند

«پرویز کلانتری» نقاش پیشکسوت در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) در مورد محمد احصایی نقاش و گرافیست مطرح کشور اعلام کرد: احصایی یکی از برجسته‌ترین هنرمندان معاصر ایران است که با راهی که در این عرصه در پیش گرفت در کنار سایر هنرمندان ایران به غنی‌تر شدن میراث ۷۰ ساله نقاشی معاصر ایران مدد رساند.

وی تاکید کرد: در آن زمان احصایی در پاریس اقامت داشت و پس از رسیدن ما به ژنو با اتومبیل شخصی خود به جمع ما محلق شد و سپس با همکاری یکدیگر و دوستانی چون آیدین آغداشلو نمایشگاه مورد نظر را برپا کردیم.

کلانتری اظهار داشت: بعد از سفر سوییس همراه با احصایی در نمایشگاه هنرهای اسلامی لندن و دیگر نمایشگاه‌های خارجی نیز شرکت کردیم و در این سفرها همواره درباره راه‌های شناساندن هنر ایران به کشورهای دیگر گفت‌وگو می‌کردیم.

وی در مورد ارتباط با احصایی در سال‌های بعد از انقلاب اسلامی توضیح داد: بعد از انقلاب اسلامی ما و جمعی از نقاشان جلساتی در فرهنگسرای نیاوران تشکیل دادیم و به بحث‌هایی پیرامون نقاشی می‌پرداختیم، اما برای مشخص شدن خط سیر نقاشی معاصر ضرورت تشکیل انجمن نقاشان احساس می‌شد که با تلاش‌های همگی نقاشان این اتفاق افتاد.

این هنرمند نقاش درباره تشکیل انجمن نقاشان ابراز کرد: با انتخاب هنرمندان، من و احصایی و تعدادی از نقاشان به عنوان هیئت موسس انجمن انتخاب شدیم. احصایی مصر بود که این

انجمن باید نهادی غیردولتی باشد و به هیچ وجه وابسته به سازمان‌های دولتی نباشد. به همین منظور تصمیم گرفتیم اساسنامه انجمن را نوشته و آن را به ثبت برسانیم.

وی افزود: ما در نوشتن اساسنامه با مشکلاتی روبه‌رو شده و در نهایت با همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی یک الگو از اساسنامه‌های آنها در اختیار ما قرار گرفت و به این شکل اساسنامه انجمن نقاشان تنظیم شد. در دوره‌های بعدی انجمن ما به دلیل مشغولیت‌های فراوان از این کار کناره گرفتیم و کار را به جوانان سپردیم که اکنون نیز این انجمن به فعالیت خود ادامه می‌دهد.

کلانتری در پایان تاکید کرد: احصایی با استفاده ویژه از خط به سوی هنر انتزاعی گام برداشت و اکنون می‌توان او را مایه افتخار هنر معاصر ایران و یکی از چهره‌های ماندگار دانست که در کنار سایر افرادی که به تجربه‌های تازه‌ای در این زمینه دست زدند، تاریخ هنر معاصر ایران را شکل داده‌اند.

نباشند اما در آثار احصایی موضوع یک آیه قرآن یا عبارتی است که به وضوح دیده می‌شود.

وی برای توضیح بیشتر اذعان داشت: در آثار زنده‌رودی که من بسیار به آنها علاقه دارم، حروف به طور مرتب تکرار می‌شوند و اگر کلمه‌ای نیز دیده شود، هیچ‌گاه به صورت معمول نوشته نشده که همین امر آن را غیرقابل خواندن می‌کند در واقع مانند این است که کسی دعایی را زیر لب زمزمه کند و شنونده از آن تنها نجوایی را بشنود بدون اینکه معنای آن را درک کند.

عضو هیئت موسس انجمن نقاشان ایران افزود: آثار احصایی دقیق و مشخص است و در تقابل با آثار نجواگونه زنده‌رودی قرار دارد البته من به هیچ وجه قصد داوری ندارم و هر دو این سبک‌ها را زیبا و لازم می‌دانم. تنها کسانی که ارزش خط و عمق این هنر را درک می‌کنند، می‌توانند درباره این آثار قضاوت کنند.

کلانتری درباره سابقه آشنایی خود با محمد احصایی عنوان کرد: در سال‌های دور من به عنوان نقاش کار می‌کردم و احصایی نیز در عرصه نقاشی و خوشنویسی فعالیت داشت اما

نخستین همکاری ما از زمانی آغاز شد که تصمیم گرفته شد که تعدادی از نقاشان معاصر ایران برای معرفی هنر ایران در خارج از کشور نمایشگاه برگزار کنند.

کلانتری عنوان کرد: در سال ۱۳۵۵ طی انتخاباتی از بین هنرمندان فعال آن روزها در عرصه نقاشی افرادی برای حضور در نمایشگاهی در بال سوییس انتخاب شدند که من، محمد احصایی، آیدین آغداشلو و فرامرز پیل‌آرام در بین این افراد بودیم و در واقع این اولین حضور هنرمندان ایرانی در خارج از کشور بود.

این هنرمند یادآور شد: برای سفر با مشکلاتی از جمله مشکل مالی روبه‌رو بودیم که برای رفع این مشکل به ما پیشنهاد شد از صاحبان صنایع کمک بگیریم و به این ترتیب در ازای تبلیغ موسسه و شرکت‌های مختلف در بروشور نمایشگاه مخارج سفر از این طریق تامین شد و بعد از بیمه کردن تابلوها راهی سوییس شدیم.

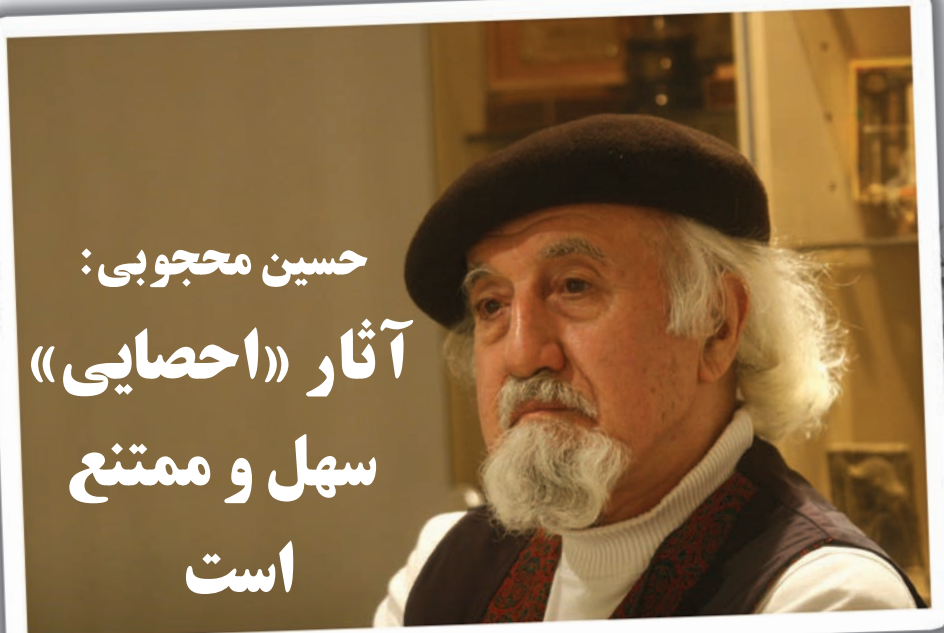

چگونگی تشکیل انجمن نقاشان

برای مشخص شدن خط سیر نقاشی معاصر ضرورت تشکیل انجمن نقاشان احساس می‌شد که با تلاش‌های همگی نقاشان این اتفاق افتاد و من و احصایی و تعدادی از نقاشان به عنوان هیئت موسس انجمن انتخاب شدیم

حسین محجوبی: آثار «احصایی» سهل و ممتنع است

حروف ساده شده‌اند اما پیچیدگی آثار همچنان باقی است.

محجوبی احصایی را خطاطی ماهر قلمداد کرد و افزود: وی از اساتید خط کلاسیک ایران است و تمامی قواعد خوشنویسی را رعایت می‌کند چرا که از آثار اساتیدی

مانند کله‌ر و سایر بزرگان به نحو شایسته‌ای بهره برده اما با نوآوری‌های خود آثاری متمایز آفریده است و به همین سبب می‌توان او را شاخص‌ترین هنرمند عرصه کالیگرافی دانست.

وی درباره تأثیر قرآن و مضامین دینی بر آثار احصایی توضیح داد: اغلب خوشنویسان ایران از جمله احصایی از قرآن بهره می‌گیرند. به عنوان مثال تابلوهای بسم‌الله وی را می‌توان بهترین آثار این هنرمند به شمار آورد که مورد توجه کلکسیونرهای خارجی نیز قرار گرفته و در حراج‌ها به قیمتی بالا به فروش می‌رود.

این هنرمند نقاش علت این امر را این گونه توضیح داد: تکنیک تابلوهای بسم‌الله و مجموعه الفبای ازلی به گونه‌ای است که جایگاه ویژه‌ای برای احصایی در هنر کالیگرافی به وجود آورده است. زیرا او به تمام جزئیات خوشنویسی آگاه است و هر گونه که بخواهد می‌تواند کمپوزیسیون‌های جدید خلق و حروف را خلاصه کند.

محجوبی درباره تأثیر احصایی بر هنرمندان پس از خود اعلام کرد: وقتی هنرمندی زبان خاصی را پدید می‌آورد، بالطبع نسل‌های بعدی نیز آن را مورد توجه قرار می‌دهند که این توجه به شکل تمرین یا کپی برداری ممکن است رخ دهد ولی در مورد جوانان نباید نگران کپی برداری بود زیرا اگر مداومت کنند، در صورت داشتن استعداد هنری سبک خود را خواهند یافت همان گونه که اساتید نیز با تمرین و مداومت خلاقیت خود را بروز می‌دهند. مانند یکی از مجموعه‌های جلیل‌رسولی که با محور قرار دادن یک بیت حافظ ۴۰ اثر خلق کرده‌است که این خلاقیت قابل تحسین است و می‌تواند در جوانان نیز نمود داشته باشد.

وی در پایان در مورد ویژگی‌های شخصیتی احصایی اظهار کرد: وی فردی بی‌ادعا و متواضع است و در روابط اجتماعی با همه رابطه خوبی دارد. در گذشته هر جا که لازم بود از ما دفاع می‌کرد و در شرایطی نیز آثار ما را به نقد می‌کشید، همچنین در چند سفری که با یکدیگر همراه بودیم نیز وی را فردی با خصال نیکو یافتیم.

گروه هنر: درباره نوآوری در آثار احصایی باید گفت وی در چند حرکت عبارات را می‌نویسد و این نوآوری است که وی بر جای گذاشته، به بیان دیگر آثار او سهل و ممتنع است؛ حروف ساده شده‌اند اما پیچیدگی آثار همچنان باقی است.

«حسین محجوبی» نقاش پیشکسوت در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) از اولین آشنایی با احصایی یاد کرد و گفت: حدود ۴۰ سال قبل در ساختمانی کنار موزه ایران باستان نمایشگاهی از آثار خطاطان و نقاشان برپا شده بود و من برای نخستین بار احصایی را در آنجا شناختم. وی در آن زمان بیشتر خطاطی می‌کرد و سپس با نوآوری‌هایی که در آثارش ایجاد کرد، به شهرت دست یافت.

وی احصایی را هنرمندی توانمند خطاب کرد و ادامه داد: در گذشته احصایی در کنار افرادی چون مرحوم پیل‌آرام و مافی و حسین زنده‌رودی نقاشی خط ایران را بنیان گذاشتند همچنین خوشنویسان آن دوران نیز چون افجه‌ای و جلیل‌رسولی به همراه احصایی به ابداعاتی در این رشته دست می‌زدند.

محجوبی در مقایسه آثار هنرمندان دهه‌های ۳۰ و ۴۰ ابراز کرد: هر کدام از هنرمندان ویژگی‌های خود را دارند به طور نمونه تبحر اصلی زنده‌رودی در خطاطی نیست بلکه از کالیگرافی برای ابداع کمپوزیسیون‌های جذاب و تازه استفاده می‌کند اما آثار نقاشی خط احصایی و پیل‌آرام با آگاهی از خطوط نستعلیق و نسخ خلق شده‌است.

این هنرمند مطرح کشور درباره کالیگرافی‌های احصایی عنوان کرد: احصایی به نوع خاصی از این رشته می‌پردازد و تأثیر کالیگرافی خاور دور به ویژه ژاپن را می‌توان در آثارش مشاهده کرد همچنین ویژگی دیگر آثار او سرعتی است که در خلق تابلوها دارد.

وی توضیح داد: درباره نوآوری در آثار احصایی باید گفت وی در چند حرکت عبارات را می‌نویسد و این نوآوری است که وی بر جای گذاشته و سایرین نیز از این سبک تبعیت کردند به بیان دیگر آثار او سهل و ممتنع است

ساعد مشکی:

«احصایی» در بیهودگی تکرار نمی چرخد

نشانه‌نوشته‌هایش استفاده می‌کند. نشانه‌های سازمان کتاب‌های درسی، سازمان میراث فرهنگی (تا پیش از تغییر نام و تغییر نشانه‌نوشته)، ابوذر و ... پوستره‌های نمایشگاه آثار ایران در آلمان، نمایشگاه ایران در بلونیا و ... گواه این ادعا است.

محمد احصایی بی‌هیچ شک و شبهه‌ای بزرگترین و برجسته‌ترین هنرمند ایرانی در زمینه خط‌نقاشی است. هر جا که از خط مدرن در ایران نام برده شده، با افتخار نمونه‌هایی از آثار او را نمایش داده‌ام و آبرو خریده‌ام. آثار نقاشی خط او بر چنان پایه استواری از دانش و تکنیک خوشنویسی بنا شده‌اند که اجازه قیاس آن‌ها با دیگر آثار را به خود راه نمی‌دهیم.

محمد احصایی مدرن است، امروزی است، در بیهودگی تکرار نمی‌چرخد. جستجوگر است و در نقطه بعد از آغاز (مانند بسیاری از خوشنویسان) متوقف نمانده است.

محمد احصایی با تقوا است. تقوا را به این معنا به کار می‌برم که برای کارهایش کم نمی‌گذارد. کارهای او نتیجه تلاش فراوان برای رسیدن به اثری درخشان است.

محمد احصایی سرشار از احساس است. دل رئوف و قلبی کودکانه دارد. به آسانی بغض گلویش را می‌گیرد و اشک در چشمانش حلقه می‌زند. او حسی سیال دارد.

محمد احصایی کارش را دوست دارد، شاید بهتر است بگوییم به کارش عشق می‌ورزد.

وقتی ما را برای بازدید به تالار دانشکده الهیات برده بود، پیش از صحبت و در میانه صحبت‌ها از تلاشی که در جوانی برای خلق آن اثر شکوهمند کرده بود، بغض گلویش را گرفت.

محمد احصایی، استاد من بوده و هست و خواهد بود و این مهم‌ترین دلیل ستایش بی‌حد من از اوست.

گروه هنر: محمد احصایی مدرن است، امروزی است، در بیهودگی تکرار نمی‌چرخد، جستجوگر است و در نقطه بعد از آغاز (مانند بسیاری از خوشنویسان) متوقف نمانده است.

«ساعد مشکی» مدیر هنری، طراح گرافیک و از شاگردان محمد احصایی در یادداشتی که درباره این استاد نوشته و در اختیار خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) قرار داده، اینگونه آورده است:

«استاد محمد احصایی را به چند دلیل ستایش می‌کنم. نخست آن که اگر نگوییم بهترین و کامل‌ترین خوشنویس معاصر (که از نظر من چنین است) یکی از سه تن خوشنویسان برجسته معاصر است. محمد احصایی تنها خوشنویسی است که در دوره ما با صلابت،

لطف و ظرافت‌های پنهان و آشکار خوشنویسان

بزرگ دوره قاجار می‌نویسد. او به راستی نقطه اتصال ما به دوره اوج نستعلیق در دوره قاجار و به ویژه در هنرمندانه‌ترین بخش آن یعنی سیاه مشق است.

محمد احصایی طراح گرافیک برجسته‌ای است. او از دانش بی‌حدش و توانایی بی‌نظیرش در خوشنویسی ایرانی، در پوسترها و

محمد احصایی با تقوا است. تقوا را به این معنا به کار می‌برم که برای کارهایش کم نمی‌گذارد. کارهای او نتیجه تلاش فراوان برای رسیدن به اثری درخشان است

عباس مشهدی زاده:

آثار «احصایی» نگارگری الفبایی یا نگاشته‌گری است

و یا نگاشته‌گری دانست.

مشهدی زاده ادامه داد: آثار احصایی دل‌انگیز و زیبا است به ویژه آثاری که ترکیبی از سبز و سفید است و با پختگی خاصی رنگ‌های سفید را در دل رنگ سبز استفاده می‌کند و من علاقه وافری به این آثار دارم همچنین فرم‌هایی که احصایی ارائه می‌کند ابهت و صلابت خاصی به آثار او می‌بخشد.

وی که دارای مدرک دکترای مجسمه‌سازی است، همچنین به مجموعه الفبای ازلی اشاره کرد و گفت: این مجموعه فوق‌العاده خوب و اعلا است و تأکیدی که هنرمند در این مجموعه روی اسما الهی دارد نشان‌دهنده نهایت بندگی حضرت حق توسط این هنرمند است.

این هنرمند تصریح کرد: آثار احصایی مخاطبان متعددی از اقشار گوناگون دارد و این به علت شکوه و جلالی است که مخاطب در این تابلوها می‌بیند. همچنین از آنجاکه موضوع اکثر آثار این هنرمند مضامین دینی و قرآنی است، انتظار می‌رود که تمام مسلمانان با اشتیاق تماشاگر آثار او باشند.

وی به جایگاه احصایی در هنر معاصر اشاره کرد و یادآور شد: صلابت موجود در آثار احصایی سبب می‌شود که در نقاشی، گرافیک نوین و تایپوگرافی ایران جایگاه پررنگ و رفیعی برای وی متصور شویم زیرا او با شخصیت دوست‌داشتنی و تاثیرگذار خود بر هنرمندان نسل بعد خود تاثیر ماندگاری داشته و در محیط‌های دانشگاهی نیز همچون ممیز نامی جاوید از خود به جای گذاشته است.

مشهدی زاده درباره کپی برداری هنرمندان جوان از آثار این استاد تأکید کرد: کپی کردن و پیمودن یک مسیر تکراری برای آموزش دیدن کار بی‌پوده‌ای نیست ولی تا جایی که برای کسب مهارت و پیدا کردن سبک شخصی باشد، مفید خواهد بود اما اگر از مسیر شناخت پیدا کردن و مرور و بررسی خارج شود، باید آن را بلاهت صرف دانست.

این استاد دانشگاه در پایان در مورد تغییرات و رشد در آثار احصایی متذکر شد: تحول در مسیر خلق آثار هنری ضرورت دارد که برخی آن را رخدادی مقدس می‌پندارند اما گروهی دیگر تغییر را نمی‌پسندند در مورد احصایی نیز می‌توان عنوان کرد که تغییرات در آثار او بسیار کند و با طمانینه است که چه بسا کمال او محسوب شود.

از آثار استاد سید محمد احصایی

گروه هنر: نگارگری ایرانی چهره‌پردازی خیال‌ها است و خیال را شکل می‌دهد اما احصایی با حروف این کار را انجام می‌دهد و آثار او را می‌توان نگارگری الفبایی و یا نگاشته‌گری دانست.

آثار احصایی مخاطبان متعددی از اقشار گوناگون دارد و این به علت شکوه و جلالی است که مخاطب در این تابلوها می‌بیند. همچنین از آنجاکه موضوع اکثر آثار این هنرمند مضامین دینی و قرآنی است، انتظار می‌رود که تمام مسلمانان با اشتیاق تماشاگر آثار او باشند

«عباس مشهدی زاده» مجسمه‌ساز و استاد دانشگاه در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) با تقدیم سلام و درود به احصایی و دوستان‌ان او درباره هنر این استاد پیشکسوت اعلام کرد: هنر احصایی شناور در خوشنویسی، نقاشی و گرافیک است و در یکی از این رشته‌ها ثابت نیست که این شناور بودن کارهای او را دلپذیر می‌کند و باعث می‌شود در وادی‌های گوناگون حضور داشته باشد.

وی درباره آشنایی با احصایی عنوان کرد: احصایی از دوستان مرحوم مرتضی ممیز است و من به واسطه دوستی با ممیز احصایی را دورادور می‌شناسم و حرمت بسیاری برای او قائل هستم اما متأسفانه تا به حال به آتلیه وی که تاریخ زنده و شفاهی هنر ایران است، مراجعه نکرده‌ام.

وی درباره ویژگی اصلی آثار احصایی ابراز کرد: شکوفایی نوینی در نگاشتن و نگاره ساختن در آثار احصایی دیده می‌شود. برای توضیح بیشتر ذکر این نکته ضروری است که نگارگری ایرانی چهره‌پردازی خیال‌ها است و خیال را شکل می‌دهد اما احصایی با حروف این کار را انجام می‌دهد و آثار او را می‌توان نگارگری الفبایی

میترا معنوی راد:

استاد «احصایی» پل ارتباطی هنر سنتی و مدرن است

وی افزود: نقش برجسته تالار دانشکده الهیات، از آنجایی که در دانشکده الهیات است و قطعاً مباحث و مفاهیمی که در آن تالار مطرح می‌شود ارتباط مستقیم با مفاهیم معنوی دارد خط و خوشنویسی بهترین عنصر است برای این که بتواند این فضای مناسب را برای حضور سخنرانی‌های مرتبط با مفاهیم معنوی ایجاد کند در عین این که عناصر بصری موجود خط خودش ایجاد فضای روحانی را در آن محوطه می‌کند.

مدرس انجمن خوش نویسان ایران در پاسخ به خبرنگار ما با این مضمون که چگونه می‌توان با در نظر داشتن اصول هر هنری دست به ابداع زد و استاد چگونه این کار را کرده، گفت: قطعاً زیرساخت‌های خوشنویسی سنتی که در استاد نهادینه شده، نقش مهمی در ایجاد خلاقیت و نوآوری داشته و در درجه اول استاد خوشنویس حرفه‌ای است با رعایت اصول و موازین سنتی و در واقع زمانی که به عنوان خوشنویس کار می‌کند کارش عیار بسیار بالایی دارد اما در یک زمانی هر هنرمند احساس می‌کند که باید حرف جدیدی بزند و اگر این کار برای اولین بار بر اساس اصول و موازین محکم صورت گیرد نتایج خوبی خواهد داشت.

وی که دیپلم لوح افتخار از جشنواره خوش نویسی جهان اسلام دریافت کرده، چنین ادامه داد: استاد با استفاده از تجربیات خود و اصول و موازین خوشنویسی سنتی و نیز آشنایی با هنر گرافیک، نقاشی، مجسمه‌سازی و غور و مطالعه در آثار هنرمندان دیگر در این زمینه، خلق نوعی خلاقیت و نوآوری را در آثار خود ایجاد کرده و باعث شده آن دستمایه‌های سنتی موجود در هنرش در جایگاه بالایی خود را نشان دهد و در واقع خصوصیات بارز استاد احصایی در اینجا شکل می‌گیرد یعنی جایی که وی حرف جدیدی می‌زند و از آن موازین سنتی استفاده می‌کند برای رسیدن به حرف جدید.

معنوی راد که در نمایشگاه دوسالانه طراحان گرافیک موزه هنرهای معاصر در سال ۸۰ شرکت کرده، درباره جایگاه هنر استاد احصایی به عنوان هنر متعالی چنین اظهار نظر کرد: چون دستمایه کارهای استاد در بسیاری از موارد مفاهیم معنوی است، قطعاً با استفاده از یک پس‌زمینه فکری متعالی به مفاهیم معنوی می‌پردازد. آنچه‌هایی که برای بیان مفاهیم معنوی از خط و خوشنویسی استفاده می‌کند، می‌توان گفت برای رسیدن به هنر متعالی در حال کوشش است.

مؤلف کتاب «سفال ایران» در ادامه افزود: هر هنرمندی، به‌ویژه کسانی که هنر سنتی کار می‌کنند، هدف نهایی‌شان رسیدن به آن روح متعالی است و هنرمند در مسیر زندگی و کار هنری که انجام می‌دهد، این

گروه هنر: استاد احصایی نوآوری‌ها و جریان‌های روزی که در محیط ایران در دوران معاصر وارد شد را با دستمایه‌های سنتی تلفیق کرد و در عصری این نوآوری را ارایه کرد که فاصله بین هنر مدرن و سنتی بسیار زیاد بود، به طوری که هنرمندان یا به هنر مدرن می‌پرداختند یا در عرصه هنر سنتی تتبع می‌کردند.

«میترا معنوی راد» گرافیست و خوشنویس در مصاحبه با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) گفت: نکته مهمی که در مورد کلیات آثار استاد احصایی بارز است و شاخصه کار او نسبت به سایر هنرمندان عرصه خوشنویسی است، تسلط او بر اصول و موازین خط سنتی و همراهی آن با دیدگاه‌های شخصی و نوآورانه با کار خط‌نقاشی است که در تمام کارهای او خود را نشان می‌دهد.

وی افزود: استاد احصایی حرکتی نوین در ارتباط با هنر نقاشی و خوشنویسی ایجاد کرد و باعث شد زمینه‌های مناسبی برای پیشرفت کار در این زمینه فراهم شود. استاد جزو پیشکسوت‌ها در این زمینه هستند و در مورد مجموعه «الله» همین نوع دیدگاهی که در تمام کارها پیاده می‌کنند در این مجموعه نیز وجود دارد، مضاف بر این که موضوع و محمل این مجموعه کارها به دلیل خصوصیات معنوی که در این کلمه (الله) مستتر است، دستمایه مناسبی در اختیار استاد قرار داده است.

استاد دانشگاه الزهرا که استاد احصایی نیز در این دانشگاه تدریس می‌کند در ادامه بیان کرد: مشخصه بارزتری که در آثار احصایی به ویژه مجموعه «الله» او مشاهده می‌شود، ارتباط بین معنا و صورت است که از طریق عناصر بصری به مفاهیم معنوی رسیده‌اند که یکی از خصوصیات بارز در هنر اسلامی است. با دیدن این آثار چه بیننده خوشنویس یا غیرخوشنویس که با نگاهی زیبایی‌شناسانه به آثار نگاه می‌کند، کاملاً مفهوم معنوی که در این کلمه مستتر است را در مجموع کارهای استاد احساس می‌کند.

معنوی راد در مورد آثار نقشه‌برجسته استاد احصایی گفت: یکی از نمونه آثار مشخص استاد، نقش برجسته تالار دانشکده الهیات دانشگاه تهران است که با سفال انجام شده و در واقع استفاده از تکنیک‌های مختلف در ارایه مفاهیم برای کاربردی کردن خط و خوشنویسی در آنجا به اجرا درآورده یعنی خوشنویسی از لابلای صفحات کاغذ بر روی سطوح دیوار و در ارتباط مستقیم با بیننده و مخاطبانی که در آن محل حضور پیدا می‌کنند قرار گرفته یعنی ابعاد مختلف خوشنویسی را توانسته از صفحه مکتوب خارج کند و به سطح سه‌بعدی بیاورد.

مشخصه بارز هنر استاد احصایی

مشخصه بارزتری که در آثار احصایی بخصوص مجموعه «الله» او مشاهده می‌شود، ارتباط بین معنا و صورت است که استاد از طریق عناصر بصری به مفاهیم معنوی رسیده که یکی از خصوصیات بارز در هنر اسلامی است

غلامرضا نامی:

احصایی علاوه بر کلمات با رنگ و کمپوزیسیون نیز معنویت را القا می‌کند

گروه هنر: محمد احصایی در آثار خود با مضمون اسماء الهی و آیات قرآن که برجسته‌ترین آثار وی هستند، علاوه بر کلمات با عناصر دیگری همچون رنگ و کمپوزیسیون نیز به القا معنویت می‌پردازد.

«غلامرضا نامی» نقاش در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) عنوان کرد: محمد احصایی یکی از خطاطان متفکر و از برترین خط‌نقاشان ایران است. وی از خط به عنوان یک المان سازنده در نقاشی استفاده می‌کند و در واقع به جای آبستره، طبیعت و فیگور المان خط را جایگزین کرده‌است ولی با این حال احصایی را باید یک نقاش موفق محسوب کرد.

وی که فارغ‌التحصیل آکادمی هنرهای زیبای رم است، ادامه داد: احصایی انسانی والا، خونگرم و دوستی بسیار خوب برای من است. بیشتر آثار وی به اسماء مبارکه و آیات قرآن اختصاص دارد که بهترین آثار احصایی نیز جز همین مجموعه بوده و او را به برجسته‌ترین هنرمند نقاشی خط ایران بدل کرده‌است.

نامی درباره آشنایی خود با احصایی اظهار داشت: احصایی و برادر من غلامحسین نامی دوستانی قدیمی هستند و سابقه دوستی آنان باعث آشنایی من و احصایی در محافل هنری شد البته بعد از سال ۱۳۶۱ که من به عنوان مسئول امور هنری موزه هنرهای معاصر تهران انتخاب شدم و احصایی نیز به عضویت شورای انتخاب آثار موزه درآمد، این ارتباط شکلی مستقیم و عمیق پیدا کرد. پس از آن نیز احصایی در نمایشگاه‌های مختلفی که از او دعوت می‌شد، حضور می‌یافت و به این ترتیب در طول سال‌ها ما با یکدیگر ارتباطی کاری و دوستانه داشتیم.

وی در پاسخ به این پرسش که آیا جنبه معنوی وجود احصایی در آثارش مشهود است، بیان کرد: احصایی همواره مضامین معنوی را برای آثارش انتخاب می‌کند که این مسئله توجه ویژه‌ای به معنویت را نشان می‌دهد. البته هر هنرمندی ابتدا از خود و سپس از محیط و جامعه تاثیر می‌پذیرد و درون خود را در آثارش منعکس می‌کند که این ثبت نادیدنی‌های درونی و انعکاس خود در صورت معنوی بودن فرد ارتباط بسیار دقیقی با خداوند دارد.

این هنرمند نقاش که در سال ۸۶ از موزه هنرهای معاصر تهران بازنشست شده‌است، اضافه کرد: احصایی علاوه بر اینکه در آثار

امکانات، خلاقیت و پشتکار هنرمند است که او را در بعضی از موارد به آن تعالی نزدیک می‌کند و در بعضی موارد اگر به صورت کاربردی کار انجام شود ممکن است هدف رسیدن به هنر متعالی نباشد ولی جاهایی که استاد با استفاده از مفاهیم معنوی به‌ویژه در مجموعه «الله» کار کردند اصلاً مساله کاربردی کار مطرح نبوده و می‌توان گفت با این هدف به جلو رفته یعنی نگاه متعالی در ذهنش بوده که باعث شده این آثار خلق شوند.

وی که چاپ ۹۰ اثر در زمینه گرافیک و خوشنویسی را در کارنامه هنری خود دارد، اظهار کرد: در مورد نقاشی خط وقتی به آثار هنر ایرانی دقت می‌کنیم می‌بینیم نمونه‌هایی از این هنر وجود داشته اما با نوع نگاه‌های کاملاً متفاوت. هر هنری که به وجود می‌آید در هر عصری تابع امکانات و موضوعات زمان خودش است. قطعاً در تاریخ هنر ایران نیز این امر وجود دارد. اما این که از استاد احصایی به عنوان یکی از سردمداران این هنر اسم برده می‌شود به این دلیل است که وی در عصری این نوآوری را ارایه کرد که فاصله بین هنر مدرن و سنتی بسیار زیاد بود به طوری که یا هنرمندان به هنر مدرن می‌پرداختند یا در عرصه هنر سنتی تتبع می‌کردند.

استاد دانشگاه هنر در ادامه خاطر نشان کرد: در این میان نقش استاد در حکم پل ارتباطی بین این دو هنر (سنتی و مدرن) در عصر معاصر است و این امر باعث شده که یک جریان جدیدی در هنر نوین ایران به وجود بیاید، بخصوص این که خود استاد تحصیلات نقاشی دارد و در بستر گرافیک کار می‌کند این نوآوری‌ها و جریان‌ات روزی که در محیط ایران در دوران معاصر وارد شد را با آن دستمایه‌های سنتی تلفیق کرده و به نوعی نگاه جدید رسید که شاید در نوع خودش قبلاً وجود نداشته البته این بدان معنی نیست که هنر نقاشی خط قبل از استاد نبوده بلکه نوع نگاه به آن کاملاً متفاوت از امروز بوده است.

مؤلف کتاب «خوشنویسان ایران» درباره ارتباط هنر استاد احصایی با اقتصاد هنر به خبرنگار ما گفت: جریان اقتصاد هنر یک مقوله جدیدی است که مطرح شده و پرداختن به آن اهمیت دارد. در اقتصاد هنر دو جنبه را می‌توان در نظر گرفت: الف - انتقال فرهنگ و هویت هنری و ملی خود در کشورهای دیگر ب - جنبه تجاری و بار مالی که اثر هنری می‌تواند برای کشور داشته باشد. او که تحقیقاتی در زمینه گرافیک خط و نقد و تحلیل خوشنویسی دارد، بیان کرد: آثار استاد احصایی این دو جنبه را می‌توانند به‌طور هم‌زمان داشته باشند. در وهله اول وقتی اثر یک هنرمند در کشورهای خارجی به فروش می‌رود و در عرصه بین‌المللی مطرح می‌شود نماینده هنر ایرانی در کشورهای دیگر است و باعث می‌شود که هنر و آداب و رسوم ایران به کشورهای دیگر معرفی شود و اهمیت این جنبه از اقتصاد هنر از بار اقتصادی و مالی مهم‌تر است.

وی افزود: در مقابل اهمیت جریان دوم را نیز نمی‌توانیم منکر شویم. وقتی هنرمندی خلاقیت به خرج می‌دهد و فرهنگ کشور خود را در کشور دیگر معرفی می‌کند اگر که پیشرفتی هم داشته باشد فکر نمی‌کنم مشکلی به وجود آید. مهم این است که از طریق آثار هنری هویت فرهنگی خود را صادر کنیم.

خود به آیات و اسماء خداوند می‌پردازد، غیر از کلمه با کمپوز. بیسون و رنگ نیز معنویت را نشان می‌دهد. برای توضیح بیشتر باید گفت رنگ‌ها و نحوه ترکیب آنها زبان خاصی دارد و بیان خاصی را القا می‌کند که این نکته حساسی است و با فرهنگ جامعه ایرانی عجین شده است در واقع افرادی که مبانی رنگ و رنگ‌های شناخته شده برای بیان معنویت را می‌شناسند، این نوع از بیان را نیز در آثار احصایی ملاحظه خواهند کرد.

وی در پاسخ به این پرسش که آیا هنر اصیل الهام شدنی است، تصریح کرد: هنرمند یک خالق کوچک بر روی زمین است و بدون کمک خداوند که خالق آسمان‌ها و زمین است، نمی‌تواند موفق باشد. از این لحاظ هنر می‌تواند الهام شدنی باشد. البته در هر حال این خلاقیت بایستی در درون هنرمند نهاده شده شود در غیر این صورت افرادی را خواهیم دید که با داشتن تکنیک بالا آثاری بدون خلاقیت ارائه می‌کنند که نمی‌توان عنوان هنرمند به آنها اطلاق کرد.

نامی در ادامه توضیح داد: هنرمند به کسی گفته می‌شود که چیزی را خلق کند و در کنار داشتن تکنیک جایگاهی در هنر نیز داشته باشد که این تفاوت هنر و تکنیک محض است. به بیانی دیگر تفاوت هنرمند با افراد عادی در این است که چیزی را که سایرین نمی‌بینند و یا توجه نمی‌کنند، با دید قوی و خلاقیت خود در قالب اثر هنری عرضه کند که از این نظر آثار احصایی دارای خلاقیتی ویژه است و شاید بتوان آن را الهام شدنی دانست.

وی در مورد تاثیر احصایی در هنر معاصر ایران بیان کرد: سالانه افراد زیادی از دانشکده‌های هنری ایران فارغ التحصیل می‌شوند که تعداد اندکی از آنان در جرگه هنرمندان مطرح وارد می‌شوند و مابقی تنها به امرار معاش از طریق هنر می‌پردازند. اما وقتی هنرمندی به عنوان فردی شاخص مطرح شد حتما تاثیرگذار خواهد بود و در واقع همه هنرمندان خلاق و واقعی مانند احصایی در رشد هنر موثر هستند اما درجه و رتبه آنان را تاریخ مشخص خواهد کرد.

نامی در پایان ابراز کرد: احصایی هنرمندی شاخص در عرصه کالیگرافی و خط‌نقاشی است که بدون شک با آثار خود در هنر معاصر ایران ماندگار خواهد بود و در زمینه کالیگرافی می‌توان او را همراه با افرادی چون فرامرز پیل آرام، حسین زنده‌رودی و رضا مافی هنرمندان برتر این شاخه در ایران دانست.

ایرج نعیمایی: ارتباط موسیقی و خط در آثار «احصایی» بیش از دیگر خوشنویسان مشهود است

همه از یک هنرمند صادر شده و متناسب با موضوع شکل گرفته اند. هر چند ممکن است برخی با اقبال عمومی بیشتری رو به رو شده باشند، اما در همه آثار سبک احصایی مشهود است.

این هنرمند تبیین کرد: آثار او دارای شناسنامه و نوعی علامت است و به بیان دیگر وی سبکی را دنبال می کند که هر چند نزدیک به شیوه میرزا غلامرضا است اما نشانه احصایی را همراه دارد و همین ویژگی در آثار سبب شده که جایگاه و شأن خاصی در هنر ایران پیدا کند. در نقاشی خط نیز باید گفت احصایی جزو اولین کسانی بود که به این رشته روی آورد و آثار ممتاز و قابل توجهی را خلق کرد. وی درباره تاثیر سلوک هنرمند بر آثار او تصریح کرد: در هنر هیچ تفاوتی بین هنر و هنرمند به معنای انفکاک وجود ندارد چون اگر هنر به معنای خلاقه مدنظر باشد هنرمند باید به حدی از شهود برسد که هر لحظه اراده کند، توان بر خلاقیت و آفرینش داشته باشد، اگر این حالت باشد، هنرمند باید به یک جوشش برسد و مثل چشمه ای مدام در حال جوشش باشد. در این مرحله خلق اثر هنری مثل صحبت کردن چیزی جدا از شخص گوینده نیست و مبین شخصیت، اندیشه و درونیات هنرمند است.

این هنرمند که خود در نگارش خطوط محقق و ریحان تبحر دارد، اظهار کرد: در واقع هنر از درون فرد خارج می شود و اگر هنرمند در

گروه هنر: ارتباط موسیقی ایرانی و خوشنویسی مبحثی تخصصی و دقیق است و طی آن حکمت و ریشه های مشترک این دو هنر بررسی می شود که به علت کمالی که در آثار احصایی وجود دارد، این ارتباط بیشتر قابل مشاهده است.

«ایرج نعیمایی» موسیقیدان و خوشنویس در گفت و گو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) از نخستین آشنایی خود با محمد احصایی یاد کرد و گفت: من از سنین کم با خط احصایی که در آن زمان متن کتب درسی را خطاطی می کرد، آشنا شدم. در سال های ۵۷ و ۵۸ که وارد عرصه هنر شدم و سپس در دهه ۶۰ این آشنایی گسترش یافت و به دوستی نزدیک مبدل شد. همچنین از آن جا که من نیز به خوشنویسی خطوط محقق و ریحان می پرداختم، این وجه اشتراک سبب شد بیشتر جذب احصایی شوم البته شخصیت، اخلاق، معرفت و کمالات وی نیز در کشش من نسبت به او موثر بود.

وی در مورد تاثیر قرآن بر آثار احصایی متذکر شد: آثار احصایی به دو گونه است: بخشی مضامین قرآنی دارد و به آیات قرآن اشاره مستقیم دارد و بخشی نیز برگرفته از اشعار و متون ادبی عرفانی است. اما از آن جا که ادبیات عرفانی ما نیز سرمنشا قرآنی و دینی دارد به نوعی تمامی آثار احصایی ریشه در قرآن دارد؛ اما من تفاوتی در آثار او قائل نیستم زیرا

نیاز دارد و درک آن از عهده همه خارج است اما به لحاظ حسی می‌توان تعامل موسیقی و خط را به شکل محدودی درک کرد. وی اضافه‌کرد: از جنبه دیگر ادبیات نیز نقطه ارتباط خط و موسیقی می‌تواند باشد زیرا محمل هر دو هنر خوشنویسی و موسیقی ادبیات است. در خوشنویسی همواره از ادبیات که بر معرفت استوار است استفاده شده در موسیقی متعالی نیز اشعار عرفانی در قالب آواز مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد. پس خط، موسیقی و شعر به نوعی با یکدیگر همپوشانی دارند و از هم حفاظت می‌کنند یعنی شعر و خط وقتی خوانده می‌شود، بیشتر درک می‌شود و موسیقی نیز با استفاده از عرفان موجود در شعر عمق می‌یابد.

نعیمایی تاکید کرد: همچنین ارتباط‌های دیگری نیز بین خط و موسیقی وجود دارد که نیازمند بحث‌های تخصصی است. به عنوان نمونه در نگارش یک دوبیتی در هر مصرع یک یا دو کشیده قرار می‌گیرد. در آواز نیز همین قانون به شکل تحریر زدن که قابلیت همان کشیده را دارد، رعایت می‌شود از این منظر نوعی هماهنگی زیبایی‌شناسانه در موسیقی ایرانی و خوشنویسی فارسی وجود دارد که به دو صورت حکمی و حسی قابل بررسی است.

وی ادامه داد: نکته ظریفی که وجود دارد این است که اکثر افرادی که در آواز مهارت دارند، از حسن خط نیز برخوردارند به حدی که حتی بدون دیدن آموزش خوشنویسی آثاری ارائه می‌کنند که قابلیت عرضه نمایشگاهی دارند که این نکته از استعداد مشترک این دو هنر خبر می‌دهد البته من این نکته را به طور تجربی دریافتم و تاکنون ریشه علمی آن را پیدا نکرده‌ام. نعیمایی درباره موسیقی در خط احصایی اظهار کرد: ارتباط بین موسیقی و خط بحثی عمومی است و آثار احصایی نیز خارج از این مبحث نمی‌گنجد اما از آنجا که احصایی به شیوه قدما خطاطی می‌کند حرکت‌های بیضوی به صورت بسیار کمال یافته در آثار او دیده می‌شود همچنین در بین انواع خطوط، نستعلیق انطباق بیشتری با حکمت ایرانی دارد و چون احصایی در این خط نیز با استادی می‌نگارد شاید بتوان گفت که حکمت و ارتباط پنهانی و معنایی با دیگر هنرها در آثار او مشهودتر است. وی در پایان درباره ویژگی‌های اخلاقی احصایی یادآور شد: وی شخصیتی وارسته، سلیم‌النفس، خلاق، دارای فضل و کمال و مبادی آداب است و به سبب داشتن فضایل اخلاقی شأن شخصیتی وی بر شأن او به عنوان یک هنرمند ارجحیت دارد به همین علت نیز دارای دوستان و طرفداران بسیاری است.

درون چیزی نداشته باشد، نمی‌تواند اثر پرمحتوایی عرضه کند بلکه به تقلید و کپی‌برداری خواهد پرداخت پس هنر جز وجود هنرمند است که در قالب یک اثر هنری متجلی می‌شود. وی در مورد تاثیر احصایی بر سایر هنرمندان ابراز کرد: هر هنرمندی که در عرصه هنر ظهور می‌کند و صاحب شأن و مکتب خاصی می‌شود، بالطبع بر دیگران تاثیراتی بر جای خواهد گذاشت و سایر هنرمندان از او تقلید خواهند کرد زیرا هر کس در هنر به اوج برسد، با نورافشانی همگان را تحت تاثیر قرار می‌دهد. احصایی نیز به سبب رسیدن به جایگاهی رفیع در هنر به وفور مورد ارجاع هنرمندان قرار می‌گیرد و افراد بسیاری از آثار او بهره گرفته و حتی کپی‌برداری می‌کنند.

نعیمایی تایید کرد: کارهای هنری احصایی دارای شأن خاصی است زیرا او هم در خوشنویسی مهارت ویژه‌ای دارد و هم در نقاشی و گرافیک دارای توان بالایی است. بسیاری افراد در حیطه نقاشی خط وارد شدند اما چون از نظر خوشنویسی مهارت لازم را ندارند، آثارشان نیز پختگی کافی را نداشته است در حالی که قدرت احصایی در زمینه نقاشی خط و برتری او بر دیگران در این عرصه به علت مهارت او در خوشنویسی است.

وی به ارتباط موسیقی و خوشنویسی اشاره کرد و گفت: در مباحث زیبایی‌شناسی تمامی رشته‌های هنری با یکدیگر ارتباط دارند زیرا هنر خود یک حقیقت است با تجلیات بیرونی متفاوت. گاهی به شکل خطوط در نقاشی، گرافیک، نگارگری و ... تجلی می‌کند گاهی به شکل صوت در موسیقی و گاه به شکل حرکت در سینما و تئاتر. اوقاتی نیز این حقیقت در قالب کلام تجلی می‌کند و ادبیات را به وجود می‌آورد پس تمامی هنرها در واقع از یک ریشه مشترک آغاز شده‌اند.

نعیمایی ادامه داد: درک ارتباطات بین هنرها گاهی حسی است مانند نقاشی‌های سهراب سپهری که یادآور شعر است و اشعار او که همچون نقاشی مناظر را به تصویر می‌کشد. اوقاتی نیز درک ارتباط بین هنرها بر اساس معادلات زیبایی‌شناسانه است و مفاهیمی چون زهد، تعالی، وحدت، کثرت و اصول حکمت هنر اسلامی در همه آنها دیده می‌شود.

این هنرمند موسیقیدان ابراز کرد: درباره وجود اشتراک موسیقی و خط می‌توان به پیدایش آنها دقیق شد. خوشنویسی و موسیقی هر دو از ادوار و بیضی تشکیل شده‌اند اما پیدا کردن این اشتراکات به آشنایی با مبانی رسم و زیبایی‌شناسی و اصول هنری

آثار احصایی به دو گونه است:

بخشی مضمین قرآنی دارد و به آیات قرآن اشاره مستقیم دارد و بخشی نیز برگرفته از اشعار و متون ادبی عرفانی است. اما از آنجا که ادبیات عرفانی ما نیز سرمنشا قرآنی و دینی دارد به نوعی تمامی آثار احصایی ریشه در قرآن دارد

جواد نوبهار:

«احصایی» در کتابت آیات قرآن با حالتی ذکرگویانه به فرم‌های جدید رسیده است

جذاب است اما آنچه درباره تفاوت آثار او نسبت به دیگر هنرمندان مانند زنده‌رودی و عربشاهی می‌شود، نزدیکی کارهای او به گرافیک است در حالی که آثار نقاشی خط دیگران به نقاشی نزدیک می‌شود.

وی ادامه داد: زیبایی‌شناسی در خطاطی احصایی نیز وجود دارد و از آنجایی که هنر مرزی ندارد، آثار احصایی در تلاقی خط و فرم حرکتی آزادتر و خلاقانه‌تر دارد. احصایی با تکرار و حالتی ذکرگویانه در کتابت احادیث، آیات و اسما الهی به فرم‌های جدید و جذاب می‌رسد.

هنرمند قدردانی شده در سومین دوسالانه نقاشی معاصر تهران در ۱۳۷۵افزود: عربشاهی با تعمق در تاریخ، مکشوفه‌ها، طراحی‌ها و... به ترجمانی از تاریخ رسیده که خلاقیت در نقاشی است.

این نقاش درباره چگونگی تأثیر نوشته‌های قرآنی تابلوهای استاد احصایی بر بیننده به خبرنگار ایکننا گفت: فرم و تکنیک همه چیز در آثار این استاد در خدمت محتوا است. او این‌ها را به گونه‌ای انتخاب می‌کند و در کنار هم می‌چیند که آثارش را غنی می‌کند و بر روح هر بیننده‌ای تأثیر می‌گذارد.

نوبهار درباره جایگاه بین‌المللی آثار احصایی گفت: حضوری مانند شرکت آثار احصایی و تأثیرگذاری آن‌ها در کشورهای خارجی به ویژه کشورهای مسلمان کمتر اتفاق افتاده است. این حضور از نظر فرم، رنگ و ریتم مد نظر است که معتقدم باید بیشتر معرفی شود.

وی تصریح کرد: هنر مرزی ندارد و ما می‌توانیم به مرور زمان جایگاه خود را در میان کشورهای همسایه به دست آوریم. به طوری که در تاریخ ماندگار شود. امیدوارم اساتیدی این چنین در حوزه فرهنگ و هنر بیشتر کار کنند و مسئولان هم حامی آنان باشند.

این هنرمند نقاش در پایان اظهار کرد: تا به حال میسر نشده که از نزدیک با آقای احصایی برخورد و آشنایی داشته باشم اما همواره از لبخند و حضور گرم و صمیمی ایشان بهره برده‌ام.

گروه هنر: از آنجایی که هنر مرزی ندارد، آثار احصایی در تلاقی خط و فرم حرکتی آزادتر و خلاقانه‌تر دارد. احصایی با تکرار و حالتی ذکرگویانه در کتابت احادیث، آیات و اسما الهی به فرم‌های جدید و جذاب می‌رسد.

«جواد نوبهار» نقاش و کارشناس ارشد نقاشی از دانشگاه هنر تهران در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکننا) با بیان این مطلب درباره استاد محمد احصایی گفت: هنرمندان بسیاری در زمینه نقاشی و خطاطی کار کرده و می‌کنند اما احصایی ترکیبی از برخورد کلمه و فرم را به وجود می‌آورد که به حیثه نقاشی وارد می‌شود.

وی ادامه داد: این ترکیب از نظر رنگ و بافت دارای غنا است اما از نظر محتوایی در مرز خطاطی و گرافیک حرکت می‌کند. در کل نام چنین ترکیبی صرفاً نقاشی نیست چون شیوه نگاهش به ریتم، فرم، بافت و رنگ متفاوت است.

نوبهار تصریح کرد: تجربه‌ای که احصایی پشتوانه خلق آثار خود کرده است، ذهنیت و انتزاعی به آن‌ها داده که با ترکیب پیچیده در فرم، آثار او را آستره کرده است. این آثار از نظر بصری بسیار ارزش دارد.

هنرمند برگزیده دومین دوسالانه نقاشی معاصر تهران در سال ۱۳۷۲ در پاسخ به این پرسش که شما دلایل شاخص شدن آثار احصایی نسبت به هم‌دوره‌هایش را چه می‌دانید؟ توضیح داد: شخصیت این هنرمند محترم و

خلیل نودهی:

«احصایی» جزو اساتید مرجع هنرمندان جوان محسوب می شود

وی که از حدود ۲۰ سال قبل طی نمایشگاهی در موزه هنرهای معاصر تهران با احصایی آشنا شده است، ادامه داد: این دسته بندی به صورت عمومی وجود دارد و هنرمند طی سال ها تمرین از دهه سوم به بعد به روزهای اوج خود می رسد و تمام آرمان ها و تکنیک های خود را با بیانی نافذ و خلاق ارائه می کند که در مورد احصایی باید گفت وی در تمامی این دهه ها پرتوان با آثاری بامحتوا ظاهر شده است.

نودهی درباره مجموعه الفبای ازلی و استفاده مکرر از کلمه الله در آثار احصایی اعلام کرد: این تاکید نشان از لطافت روحی احصایی و ایمان قلبی وی دارد. این هنرمند کلمه الله را بسیار لطیف و با حرکتی نرم می نگارد که تاثیر خاصی بر بیننده می گذارد و هر کس به اندازه درک هنری خود از آثار او برداشت هایی دارد.

این هنرمند در رابطه با تاثیر هنر متعالی و سیر و سلوک بر خلق آثار هنری تاکید کرد: فعالیت های تجسمی هر هنرمند شناسنامه روحی و روانی و نشانگر قوه خلاقه او است و از این طریق خود را به مخاطب عرضه می کند و مخاطب با مشاهده آثار هنرمند می تواند به نقاط ضعف و قوت او پی ببرد. در بررسی آثار احصایی نیز با اندکی تامل می توان به یافته های تکنیکی و سلوک و عرفان او دست یافت.

نودهی در پایان درباره تاثیر احصایی بر هنرمندان جوان اشاره کرد: وی به علت تسلطی که به رشته هنری خود دارد جز اساتید و مرجع هنرمندان جوان محسوب می شود و بالطبع بر افکار و اندیشه های افرادی که به آثار او دقیق هستند، تاثیر می گذارد.

گروه هنر: محمد احصایی به علت تسلطی که به رشته هنری خود دارد جزو اساتید و مرجع هنرمندان جوان محسوب می شود و بالطبع بر افکار و اندیشه های افرادی که به آثار او دقیق هستند، تاثیر می گذارد.

«خلیل نودهی» نقاش و مرمت کار قرآنی در گفت و گو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) عنوان کرد: محمد احصایی شخصیتی با اخلاق، باایمان و دوست داشتنی است که سواد تجسمی بالایی دارد و در رشته های خوشنویسی، کالیگرافی، نقاشی و گرافیک تبحر دارد و این رشته ها را با ترکیب بندی فوق العاده ای در تمامی آثارش به کار می برد.

وی ویژگی بارز آثار احصایی را اجراهای مدرن دانست و تصریح کرد: وی در هنر مدرن و کلاسیک مهارت دارد و اجراهای مدرن او نیز ریشه در سنت دارد. احصایی با تکنیک های مختلف و سبک های گوناگون در هنرهای تجسمی آشنایی کامل دارد و این تسلط بر اجرای شیوه های مدرن از آشنایی و سابقه زیاد در کارهای سنتی نشأت گرفته است.

این هنرمند درباره سیر رشد و تحولات در آثار احصایی ابراز کرد: عمر هنری هر هنرمندی که بیش از ۳۰ سال در عرصه هنرهای تجسمی فعالیت کند را می توان در ۳ دهه بررسی کرد. دهه نخست به تمرین و ممارست و کسب مهارت اختصاص دارد. دهه دوم آرمان گرایی و دهه سوم دهه ارائه تکنیک ها و مضامینی است که برای هنرمند مورد توجه است و همواره در آثارش آن را می بینیم.

علیرضا نوروزی طلب: فرم در آثار «احصایی» به بهترین وجه معنا را متجلی می‌کند

رقاع یکی است و بسیار به هم نزدیک است و تفاوت جزئی در آن‌ها دیده می‌شود.

تطابق صورت و محتوا، ملاک بررسی خطوط خوشنویسی

مؤلف «جایگاه هنر اسلامی در جامعه نوین»، نشر سوره مهر، ۳۱ خرداد ۱۳۸۵، با طرح پرسش ملاک بررسی این خطوط چیست، به این پرسش چنین پاسخ داد: تنها ملاک و میزان صحیح فنی برای تعیین خطوط اصلی و اساسی این است که میزان تطابق اثر هنری را با دو وجه هنر یعنی صورت و محتوا مورد بررسی قرار دهیم. اگر محتوا متعالی باشد، صورت باید از محتوا تبعیت کند. در یک بیان این دو ارتباط تنگاتنگی با هم دارند. منتها باید ببینیم معنی یعنی چه و چه خصوصیتی دارد. این خصوصیات اگر ذاتاً معنوی و ذاتی باشند، صورت هم باید از لحاظ فرم تجلی همان زیبایی معنایی باشد. یعنی زیبایی فرم در گرو زیبایی معناست و زیبایی معنا باید در فرم زیبا ظاهر شود. هر جا که چنین اتفاقی افتد، هنر به معنای حقیقی تحقق پیدا می‌کند. حالا اگر در ایران باشد می‌گوییم هنر ایرانی، اگر در مغرب باشد می‌گوییم هنر غربی و... اینها تقسیم‌بندی جغرافیایی است.

نوروزی طلب در پاسخ به نقد خبرنگار ما با این مضمون که ما ناچار از چنین تقسیم‌بندی در عرصه هنر هستیم، پس راه حل چیست؟ گفت: ما در تقسیم‌بندی خود باید توضیح دهیم که این تقسیم‌بندی ما بر

گروه هنر: در خوشنویسی اگر محتوا متعالی باشد، صورت باید از محتوا تبعیت کند. از طریق فرم است که معنا متجلی می‌شود، در نتیجه باید صورت تجلی فرم‌ها دارای زیبایی باشد وگرنه ایجاد اخلاص می‌کند، در آثار احصایی نیز، فرم به بهترین وجهی معنا را متجلی کرده است.

«علیرضا نوروزی طلب» استادیار گروه مطالعات عالی هنر دانشگاه تهران، نقاش و مدرس نقد و زیباشناسی آثار هنری که در قسمت نخست مصاحبه خود با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، توضیحاتی درباره هنر اسلامی و رابطه آثار استاد احصایی با هنر اسلامی ارائه کرد در قسمت دوم گفت‌وگوی خود به بررسی ۲ عنصر مهم هنر یعنی صورت و محتوا و سپس بررسی آثار استاد احصایی با توجه به این دو عنصر پرداخت.

وی بیان کرد: تاریخ زیبایی‌شناسی، تاریخ تبدیل، تجدد و تحول فرم است و این مطلب در هنر خوشنویسی به صورت کاملاً مشخص قابل بررسی و تحقیق است. خطوط اصلی و اساسی عصر حاضر به ترتیب زمانی بر اساس مبدا پیدایش عبارتند از: کوفی، محقق، ثلث، نسخ، دیوانی، رقعه، نستعلیق و شکسته. خط محقق و ریحان نیز از دیگر خطوط هستند که تفاوت و فاصله زیادی با هم ندارند، جز این که در ریحان ظرافت و باریکی بیشتر است. همچنین اساس خط ثلث، توفیق و

اساس چه معیاری است. یعنی آیا تقسیم‌بندی ما تاریخی است یا جغرافیایی یا ایمانی یا... باید تقسیم‌بندی روشن باشد و کلمه را رها نکنیم. مولوی می‌گوید: «شاخ گل هر جا که می‌روید گل است خم می‌هر جا که می‌جوشد مل است». یعنی این حقیقت فرازمانی و فرامکانی است اما بالاخره در یک خمی و باغی اتفاق می‌افتد پس مقید به زمان و مکان می‌شود.

نویسنده مقاله «سمبولیسم و هنر» در مجله فصلنامه هنرهای زیبا

در ادامه اظهار کرد: وحی امر فرازمانی و فرامکانی است اما

وقتی صورت محسوس می‌یابد، مقید به زمان، مکان، فرد و تاریخ می‌شود. ما نباید از آن نتیجه بگیریم که آن حقیقت زمانی و تاریخی و جغرافیایی است و بلافاصله وقتی زمان و مکان و جغرافیا عوض شد، آن حقیقت ناحقیقت می‌شود. از آن جایی که حقیقت مقید به خودش است و هیچ تعهدی نسبت به زمان و مکان و تاریخ ندارد، همیشه حقیقت است کما این که مذهبی در زمان و مکانی ظاهر شدند و مخاطبان با آن‌ها عناد کردند. عناد و مقابله و عدم پذیرش مخاطبان هیچ خدشه‌ای به ذات آن حقیقت وارد نمی‌کند. این نظریه در هنر هم اتفاق می‌افتد.

نقدناپذیر بودن آثار هنری حقیقی

وی در ادامه سخنان فوق افزود: اگر اثر هنری به معنای حقیقی کلمه باشد، اصلاً نقدناپذیر است. شما شنیدید کسی شعر حافظ را نقد کند و بگوید اگر حافظ این‌گونه می‌سرود، زیباتر بود یا مجسمه میکلا آنژ اگر این‌گونه بود آناتومی آن بهتر می‌بود؟ آثار هنری طراز اول از حوزه نقد خارج می‌شوند. تنها کاری که مخاطب می‌تواند بکند، این است که اجازه بدهد اثر هنری حقیقت خود را به او آشکار کند نه این که ذهن خود را به اثر هنری تحمیل کند. اگر من بتوانم یک مکالمه صریح، مستقیم و درستی با اثر هنری منهای پیش‌داوری‌ها و پیش‌زمینه‌ها و پیش‌تصورات ذهنی ناآزموده داشته باشم، آن وقت اثر هنری با من گفت‌وگو می‌کند.

دوست و همکار استاد احصایی خاطر نشان کرد: ما توقع داریم که خودمان با اثر هنری گفت‌وگو کنیم و اجازه نمی‌دهیم که اثر هنری با ما گفت‌وگو کند، در نتیجه گفت‌وگوی ما با اثر هنری، گفتگوی یک طرفه است نه دوطرفه و این مشکل هم از عارضه‌های غرب است که متأسفانه ما هم به آن مبتلا شدیم و به همین دلیل یک فهم دقیق و اصیل در هنر خود نداریم. مشکل ما این است که پروفیسور پوپ می‌آید درباره هنر ما اظهار نظر می‌کند خودمان ساکتیم.

خوشنویسی، بافتی زیباشناسانه از نوشتار

نوروزی طلب در توضیح هنر خوشنویسی عنوان کرد: خوشنویسی بافتی زیباشناسانه از نوشتار است، همچنان که اصوات زیبا در دلالت

مفاهیم، بافتی زیبایی‌شناسانه از گفتار است. این قابل تسری در تمام شاخه‌های هنر و از جمله خط است. بنابراین در هنر خوشنویسی اصالت با زیبایی است. سعدی شاعر بزرگ قرن هفتم نیز بر این نظر است. آنجا که حکایت می‌کند: ناخوش آوازی قرآن را به قرائت می‌خواند. صاحب‌دلی گفت برای چه می‌خوانی؟ خواننده گفت برای خدا می‌خوانم. صاحب‌دل گفت برای خدا نخوان و پولی هم به او داد تا نخواند

و گفت: «گر تو قرآن بدین نمط خوانی ببری رونق از مسلمانی». قرآن

کلام الهی است و باید با صوت زیبا خوانده شود. شیوه بیان

باید فرمی زیبا باشد. اگر فرم زیبا نباشد در معنی

زیبا اخلاص ایجاد می‌کند در نتیجه خوشنویسی

که به کمال خوشنویسی نرسیده به هیچ عنوان

حق ندارد آیات الهی را خوشنویسی کند.

سردبیر نشریه باغ نظر برای بهتر جاافتادن

بیان خود مثالی را ذکر کرد: یک غزل واحد را به دو

خوشنویس قابل و مبتدی بدهید. وقتی غزلی را

که خوشنویس مجرب نوشته، می‌خوانید زیبایی

محتوا با زیبایی صورت وحدت ایجاد می‌کند ولی در

غزلی که توسط خوشنویس مبتدی نوشته شده چون صورت خوب

ترسیم نشده، دیگر بین صورت و معنا وحدت ایجاد نشده و در اثر ایجاد

اخلاص کرده است. اگر در خوشنویسی صورت با معنی رابطه ذاتی و

وحدت متعالی پیدا نکند، اخلاص ایجاد می‌شود. این اخلاص در فرم است

نه در معنا چون معنا که حاضر است. شما از طریق فرم است که معنا را

متجلی می‌کنید در نتیجه باید صورت تجلی فرم‌ها دارای زیبایی باشد

وگرنه اخلاص ایجاد می‌شود. این می‌شود مبنای نقد هر اثر هنری از

جمله خوشنویسی.

در این قسمت از مصاحبه خبرنگار ایکننا به منطبق بودن مباحث

صورت و محتوا در آثار استاد احصایی پرداخت و این بحث را مطرح کرد

که آیا در آثار احصایی غلبه بر معناست یا فرم یا این دو با هم همراه

شده‌اند؟ این مطلب را با توجه به این که متن و محتوای خوشنویس از

پیش‌حاضر است و بیشتر بر فرم تأکید می‌کند، تحلیل کنید.

غلبه فرم بر معنا در برخی از آثار احصایی

نوروزی طلب چنین تحلیل کرد: در بعضی از آثار خوشنویسی استاد

احصایی، غلبه فرم را بر معنا ملاحظه می‌کنیم. در هنر خوشنویسی

محتوا و معنا توسط دلالت‌های لفظی قابل ارجاع است یا وجود دارد.

خوشنویس در فرم آن قراردادی که در خوشنویسی وجود دارد، دخل و

تصرف می‌کند. به طور مثال خط نستعلیق که در نیمه دوم قرن هشتم

خودنمایی کرد از خطوط نسخ و تعلیق اخذ شده است. نستعلیق فرم را از

دو خط مذکور اخذ کرده و در اینجا خط نستعلیق در بیان فرم اصالت دارد

نه در بیان محتوا. تمام خوشنویسان سعی می‌کنند که زیباترین فرم را

برای آن محتوایی که وجود دارد، بیافرینند و احصایی نیز چنین می‌کند.

خوشنویسان معنا نمی‌آفرینند فرم می‌آفرینند. خوشنویسی یکی از

تکنیک می‌تواند به کمال برسد مثل خط نستعلیق که کمال نسخ و تعلیق است. استادی در تعادل مسیر دستیابی به تکنیک بالا است. تکنیک پایه تمام هنرهاست. چون تکنیک صورت هنری می‌آفریند. محتوا که صورت هنری نمی‌آفریند. بلکه محتوا در قالب تکنیک، صورت هنری می‌آفریند.

این استاد دانشگاه برای توضیح بیشتر سخنان خود به بیان مثالی پرداخت و عنوان کرد: من توصیفی از هوای پاییزی می‌کنم و می‌گویم الان هوا سرد است و باید لباس گرم پوشید. برگ درختان زرد شده و از این قبیل ولی تعبیر شاعرانه آن بدین گونه است:

خیزید و خز آرید که هنگام خزان است
باد خنک از جانب خوارزم وزان است
آن برگ رزان بین که بر آن شاخ رزان است
گویی به مثل پیرهن رنگرزان است
دهقان به تعجب سر انگشت گزان است
اندر چمن و باغ نه گل ماند و نه گلزار.

وی در توضیح شعر مذکور گفت: این شعر نیز همان معنایی است که من توصیف کردم، معنا تفاوتی نکرده است. این معنا با تکنیک شاعرانه ظاهر شده و در این تکنیک شاعرانه بهتر متجلی شده تا در تکنیک محاوره‌ای من. این نقد عینی است. آزمایش زیبایی شناسانه است. در اینجا ۲ صامت «خ» و «ز» داریم. شاعر از این دو صامت موسیقی ساخته است. موسیقی در ذات کلام و نوشته نیست. مگر من که حرف می‌زنم موسیقی است؟ موسیقی را هنرمند با ماده کلام می‌آفریند و گرنه نوشتار که نقطه و خط است. این آفرینش با تکنیک است که منجر به فرم هنری می‌شود. بین فرم هنری و غیرهنری تفاوت است.

آثار احصایی، مبدا پرشی برای هنرمندان بعدی

نروزی طلب اذعان کرد: هدف تمام خوشنویسان طراز اول این بوده که زیباترین فرم را برای بلوغ معنا بیافرینند. احصایی هم در همین زمینه تلاش کرده و در این تلاش به نمونه‌ها و مصادیقی رسیده که می‌تواند مبدا پرشی برای هنرمندان بعدی باشد. آثار هنری طراز اول به راحتی تحقق پیدا نمی‌کنند. هنرمندان طراز اول در تمام عمرشان ۲۰-۳۰ تا کار بیشتر ندارند. ورمیر نقاش حدود ۲۴ اثر در قطع A4 دارد. هنر امر کیفی است کمی نیست. در نتیجه تعداد کار هنرمند دلیل بر هنرمند بودن او نیست. امر کیفی هم در فرم هنری است نه در فرم غیرهنری یا کاربردی.

استادیار گروه مطالعات عالی هنر دانشگاه تهران در توضیح فرم هنری گفت: در هنر خوشنویسی فرمی به اسم «مرغ بسم‌الله» داریم. فرم خط به گونه‌ای است که خطوط طوری کشش پیدا می‌کند و کمپوزیسیون آن به گونه‌ای است که هیات کلی مرغ را نشان می‌دهد که

شاخه‌های هنری است که اصالت و زیبایی فرم در آن حرف اول را می‌زند.

وی در پاسخ به خبرنگار ما با این مضمون که با این توصیفاتی که کردید از نظر شما خوشنویسی هنر است و نه تکنیک در مقابل کسانی که معتقدند خوشنویسی هنر نیست بلکه صرفاً تکنیک است،

اظهار کرد: کسانی که خوشنویسی را صرف تکنیک می‌دانند، فکر می‌کنند تکنیک یک چیز است و هنر چیز دیگر. آنان نمی‌دانند هنر چیست، قلم و مرکب چیست. اگر تکنیک را از هنرها جدا کنید چیزی به نام هنر تحقق نمی‌یابد. آیا تکنیک سخنوری من با شما یکی است؟ اگر من تکنیکم را بردارم چه چیزی جز یکسری کلمات مهملم می‌ماند؟ او که دبیر نمایشگاه آثار نقاشان رآلیست و هایپررآلیست معاصر ایران در نگارخانه فرهنگسرای نیوران در آذرماه ۱۳۸۴ بوده، ادامه داد: بنا بر نظریه‌های فرمالیست‌های روسی اصل فرم است و محتوا امر فرعی یا فرع لازم برای فرم است. اگر من فرم بیان خود را برهم بزنم شما هیچ دلالت معنایی را از فرم بیانی که درهم ریخته ندارید. همین مقصودی که من می‌گویم ممکن است دیگری هم بگوید.

فرم هنری قرآن نمایانگر غیربشری بودن آن است

وی در پاسخ به اظهار نظر خبرنگار ما با این مضمون که حقیقت و الفاظ قرآن که قدیم است (یعنی از سوی ذلت اقدس باری تعالی نازل شده است) ولی در یک برهه زمانی خداوند آن را در قالب زبان عربی نازل کرد در نتیجه حقیقت قدیم قرآن در فرم زبان عربی نازل شده است و اعراب به دلیل تسلط بر زبان عربی لایه‌های نخستین از حقایق قرآن را درک می‌کردند، تصریح کرد: پیامبر قرآن را می‌خواندند و اعراب آن را می‌فهمیدند چون به خوبی این فرم هنری را درک می‌کردند بنابراین می‌گفتند که قرآن کار بشری نیست.

استادیار گروه مطالعات عالی هنر پردیس هنرهای زیبا در ادامه سخنان فوق گفت: به عنوان مثال تمام واژگانی را که در دیوان حافظ وجود دارد، در لغت‌نامه دهخدا هم هست و ما همه آنها را می‌دانیم ولی چرا نمی‌توانیم با وجود این که واژه‌ها را می‌دانیم و دلالت‌های معنایی آن را می‌فهمیم، مانند حافظ غزل بسازیم؟ پاسخ این سوال برمی‌گردد به تکنیک.

تکنیک عین هنر و هنر عین تکنیک است

وی ادامه داد: تکنیکی وجود دارد که آن معنا در قالب آن تکنیک مبدل به اثر هنری می‌شود. تکنیک عین هنر و هنر عین تکنیک است.

هنرمند اول برمی گردند.

نستعلیق، فرمی زیبا برای بیان محتوا از نظر ذوق هنرمندان ایرانی

نوروزی طلب در صحت گفته‌های خود به ذکر شاهدهی عینی پرداخت و گفت: ایرانی‌ها پیچیدگی، بی‌نظمی و دوایر ناقص خط تعلیق را نپسندیدند. یعنی ذوق زیبایی‌شناسانه آنها یک افق زیبایی را در فرم خوشنویسی تشخیص می‌داد که آن افق برتر بود از افقی که در خط تعلیق بود و آن را با خط نسخ که خطی منظم، معتدل و زیبا بود سنجیدند یعنی تعلیق را با نسخ سنجیدند و دیدند که نسخ یک نکات زیبایی‌شناسی بسیار متعالی دارد که منظم‌تر، زیباتر و متعادل‌تر است. وی ادامه داد: از ترکیب این دو خط، خط ثالثی به نام نستعلیق پدید آمد که نه کندنویسی نسخ و نه بی‌نظمی تعلیق را داشت و دارای نظم و متانت و دوایر ظریف و پسندیده بود. پسندیده در ذوق فرد، در ذوق

معروف به مرغ بسم‌الله است. حال این سوال مطرح می‌شود که چرا فرم مرغ را موضوع کار خود قرار دادند؟ چون مرغ جنبه نمادی و معنایی دارد. مرغ در فرهنگ ما نماد روح القدس است، در نتیجه حتی در خط‌های تصویری مرغ‌ها دلالت معنایی دارند. علاوه بر دلالت معنای خود بسم‌الله که به اسم اعظم که جامع جمیع اسماء است دلالت دارد.

وی تاکید کرد: وقتی می‌نویسیم بسم‌الله چیزی می‌نویسیم که جامع جمیع اسماء الهی است. یعنی آن بسم‌اللهی که از لحاظ زیبایی فرم اجازه دهد آن معنا به نسبت آن ظرف متجلی شود. براین اساس است که فکر می‌کنم. اگر حضرت علی (ع) بسم‌الله بنویسد بهترین بسم‌الله خواهد بود چون او حقیقت بسم‌الله را در زیباترین فرم نشان می‌دهد و لازمه آن این است که آن زیبایی حقیقی را در فرم درک کند تا بتواند بسم‌الله را در آن متجلی کند و به منظر من هنرمند اول در خوشنویسی امام علی (ع) است و تمام هنرمندان در خوشنویسی به

عمومی هنرشناسان و مخاطبان فهیم و زیباشناس هنر. مثلاً دلالت معنایی را در این شعر حافظ به راحتی می‌توان درک کرد:

صبح است ساقیا قدحی پر شراب کن
دور فلک درنگ ندارد شتاب کن.
هنرمند از طریق اثر هنری آن چه را که در
درون خودش است انکشاف می‌کند.
نوروزی طلب با ارایه نظریه‌ای به قسمت
دوم گفت‌وگوی خود چنین پایان داد: میرعلی
تبریزی گرایش‌های ناقص نستعلیق را تحت
قاعده و هیات و منظر متمایز و مشخص
در آورده یعنی قواعد فرمالیستی این خط را
تدوین کرد و میرعماد الحسنی که شکسته را
ابداع کرده، وامدار خط نستعلیق است. اگر
نستعلیقی نبود او نمی‌توانست شکسته را ابداع کند. این
نظر اثبات‌کننده این نظریه است که هر اثر هنری طراز اول میراث‌دار
سنن هنری قبل از خودش است و نمی‌تواند ابتدا به ساکن و بریده از آن
سنن هنری دست به آفرینش هنری بزند.

«علیرضا نوروزی طلب» نقاش و استاد دانشکده هنرهای زیبای
دانشگاه تهران در قسمت نخست مصاحبه خود با خبرنگاری قرآنی

ایران (ایکنا) پیش از وارد شدن به فضای بحث با موضوع نقد و بررسی آثار محمد احصایی، توضیحاتی درباره نقد هنری به مشخص کردن چارچوب بحث و گفت‌وگوی خود پرداخت و اعلام کرد: نقد باید موجب داوری در مورد یک اثر هنری شود. ما یک مبانی اولیه نظری داریم که تا این مبانی نظری روشن نشود، نمی‌توانیم درباره آثار هنری قضاوت کنیم.

وی افزود: به طور مثال ما یک نقد فرمالیستی داریم، یعنی اثر هنری را صرفاً از نظر شکل بیان، نقد تحلیلی می‌کنیم. نوع دیگر نقد، نقد محتوایی است که در چارچوبی این نقد اثر هنری را به مثابه یک نشانه تحلیل می‌کنیم و دلالت‌های ارجاعی‌اش را پیدا می‌کنیم. همچنین نقد روان‌شناختی، جامعه‌شناختی، اسطوره‌شناختی، ایدئولوژیکی و نقد بر اساس اعتقاد الهی نیز داریم.

تعریف و ویژگی‌های هنر

مؤلف «جایگاه هنر اسلامی در جامعه نوین، پیش از وارد شدن به این بحث که آیا هنر احصایی در حوزه هنر اسلامی یا معنوی یا به تعبیری هنر متعالی جای می‌گیرد به تعریف هنر اسلامی پرداخت و گفت: عقیده و ایمان یک نوع باوری است که جهان را از دیدگاه اعتقادی نظاره می‌کند. این دیدگاه می‌تواند در هنر هم ظهور یابد. اینجا براساس یک نظریه اعتقادی اثر هنری را مورد تحلیل قرار می‌دهیم. مثلاً ما مقوله‌ای به نام هنر اسلامی داریم. سوال می‌شود آیا هنر اسلامی مقوله‌ای است که در یک تاریخ

مشخصی با ظهور اسلام به وجود آمده و یا این که اسلام به عنوان یک اعتقاد وقتی ظهور پیدا کرده، مبانی خود را در حوزه هنر هم ارایه کرده و سپس تعریفی از سنت هنری کرده که این سنت هنری در فرهنگ‌ها و تمدن‌های گذشته وجود داشته و در دوران اسلام هم به حضور خود استمرار بخشیده است.

نوروزی طلب ادامه داد: هنر اسلامی تالیف یافته‌های سنت و فرهنگ و تمدن ملت‌هاست که تعریف جدیدی از آن می‌شود. این تعریف جدید

باید بازتاب آن خصوصیتی که در اعتقاد دینی متبلور شده را در اثر هنری به صورت عینی نشان دهد. این یک بحث کلی است و ما تعریف دوم را قبول داریم چرا که بر طبق نظریه دوم که می‌گویید اسلام به عنوان یک اعتقاد وقتی ظهور پیدا کرده، مبانی خود را در حوزه هنر هم ارایه کرده، حق منطقه جغرافیایی ندارد، یک حقیقت بی‌زمان و بی‌مکان در ذات است که در زمان و مکان تحقق پیدا می‌کند. در این هنگام است که می‌شود هنر اسلامی یا هنر مسیحی. تمام آثار طراز اول هنر، آثار دینی است. این استناد در تاریخ هنر وجود دارد.

وی در صحت سخنان خود به ذکر شاهی پرداخت و عنوان کرد: نظر هربرت رید نظریه پرداز هنر در کتاب معنی هنر که نجف دریابندی آن را ترجمه کرده این است که هنر مجسمه‌سازی در طول تاریخ هنر نشان‌دهنده دیانت سنگی است. او

از آثار استاد سید محمد احصایی

می توانیم به خط بی نهایت قوس و زاویه اعطا کنیم. این قوس و زاویه نشان دهنده فرم خط است، یعنی خط ماده بیان هنرمند خوشنویس است. خوشنویس ماده خط را به درخشش وامی دارد و هر کسی نمی تواند این کار را انجام دهد و اینجاست که تمایز خوشنویس از غیر خوشنویس مشخص می شود.

تفاوت خطاطی و خوشنویسی

نوروزی طلب در ادامه سخنان خود بین خطاطی و خوشنویسی تفاوت قائل شد و افزود: هر کسی که سواد خواندن و نوشتن داشته باشد، خطاطی می کند ولی خوشنویسی یک جنبه نامجوفی (ناپیدایی) از زیبایی را کشف، خلق یا ابداع می کند. توضیح کوتاهی در این زمینه کارگشا خواهد بود. مثلاً چهره آدمی در یک ساختار کلی و از یک قانون جایگزینی اجزا در پیکره کلی تبعیت می کنند. مثلاً چشم‌ها در فلان قسمت صورت جای می گیرد. آناتومی یک خصوصیت خاص دارد که از آن با عنوان فرم کلی یاد می شود. اجزا در یک فرم کلی با تنوع و حفظ وحدت می توانند بی نهایت شکل‌های زیبا به وجود آورند. معنی کثرت (تنوع) در وحدت که موجب ظهور زیبایی در خوشنویسی می شود، این است.

دوست و همکار استاد احصابی تصریح کرد: تفاوت‌های شکلی خارج از فرم کلی نیست. این نکته در مباحث نظری و نقد هنر به ویژه هنر خوشنویسی هم وجود دارد. مثلاً یک فرم کلی داریم. این فرم کلی ما سنت خطوط بوده که به خط کوفی و نسخ ناقص منجر شده است. وقتی می‌گوییم نسخ ناقص یعنی این نسخ یک کمالی پیدا کرده که آن کمالش موجب شده که از این خط برای استنساخ آیات الهی استفاده کنند. اما این مساله که چرا از این خط در این مورد خاص استفاده می شود دلیلی دارد که باید آن دلیل را در صورت علمی آن پژوهش کرد.

زیبایی در خوشنویسی، زیبایی تجلی یافته در سنت است

نوروزی طلب عنوان کرد: حال این سوال مطرح می شود که آیا زیبایی در هنر خوشنویسی یک زیبایی دستوری یا شخصی و فردی است یا نه یک نوع زیبایی است که در سنت (دین) این زیبایی متجلی شده است؟ تمام اقسام خطوط اسلامی به یک یادواصل که خط کوفی و نسخ ناقصه است، منتهی می شوند. اگر شما تطورات این خطوط را مورد ملاحظه قرار دهید می بینید که تمام اقسام این خطوط با هم یک پیوند فرمالیستی و یک ساختار مشترک دارند.

استاد نقاشی دانشکده هنرهای زیبا افزود: تفاوت‌های شکلی خارج از فرم کلی نیست. دلیل استفاده از خط نسخ را باید پیدا کرد. یاقوت مستعصمی که از بنیانگذاران شیوه‌های خوشنویسی در ۶۹۸ هجری

دین خاصی را نام نمی برد و می‌گوید دیانت سنگی. حال دیانت سنگی یعنی چه؟ یعنی هنر مجسمه‌سازی و کلاً هنر با دین رابطه ذاتی دارد. این را یک آدم لائیک می‌گوید. یک آدمی که پیشداوری‌های ذهنی و اعتقادات خود را در پژوهش خود دخالت نمی‌دهد که اگر ما بتوانیم این کار را بکنیم، در آینده نه چندان دور می‌توانیم تبدیل به یک ملت فرهنگی و فرهیخته به معنای اصیل کلمه شویم. ما داریم از فرهیختگان گذشته خود مصرف می‌کنیم. خودمان چیزی تولید نمی‌کنیم مگر به صورت نادر و توسط افرادی خاص. ما در گذشته خوشنویس بسیار داشتیم ولی یکی از آنها میرعماد شد.

نوروزی طلب به اولین هنر اسلامی اشاره کرد و گفت: اسلام که ظهور می‌کند، هنر خودش را با خود می‌آورد و اولین هنر اسلامی، قرائت قرآن است یعنی کلام وحی با آوایی خوش قرائت می‌شود. بعد هنر خوشنویسی است یعنی آیات قرآن بر اساس زیبایی‌شناسی که در بطن اعتقاد اسلامی است و خداوند را جمیل، جلیل، عظیم، بدیع و خلاق می‌داند، در هنر اسلامی ظهور پیدا می‌کند. در نتیجه خوشنویسی از این صفات الهی تبعیت می‌کند.

صفات الهی، تجلی‌گاه زیبایی‌شناسی هنری

وی افزود: از جمله صفات الهی که در زیبایی‌شناسی هنری مستقیماً ظهور پیدا کرده، صفت جمیل است. جمیل یعنی زیبا. این زیبا، زیبایی حقیقی است. زیبا در احساس من و شما نیست و این تعریفی که هنر غرب و هنر جدید از زیبایی می‌کند که می‌گوید زیبایی چیزی است که در ادراکات مخاطب اتفاق می‌افتد و موجب لذت می‌شود، این تعریف، جنبه فردی دارد ولی هنر در تعریف اسلامی آن جنبه فردی ندارد. نویسنده مقاله «جستاری در اصول و مبانی نظری نقد و تفسیر هنرهای تجسمی در نخستین شماره فصلنامه خیال شرقی» در ادامه

توضیح داد: ملاک زیبایی در تفکر اسلامی و قرآنی لذت

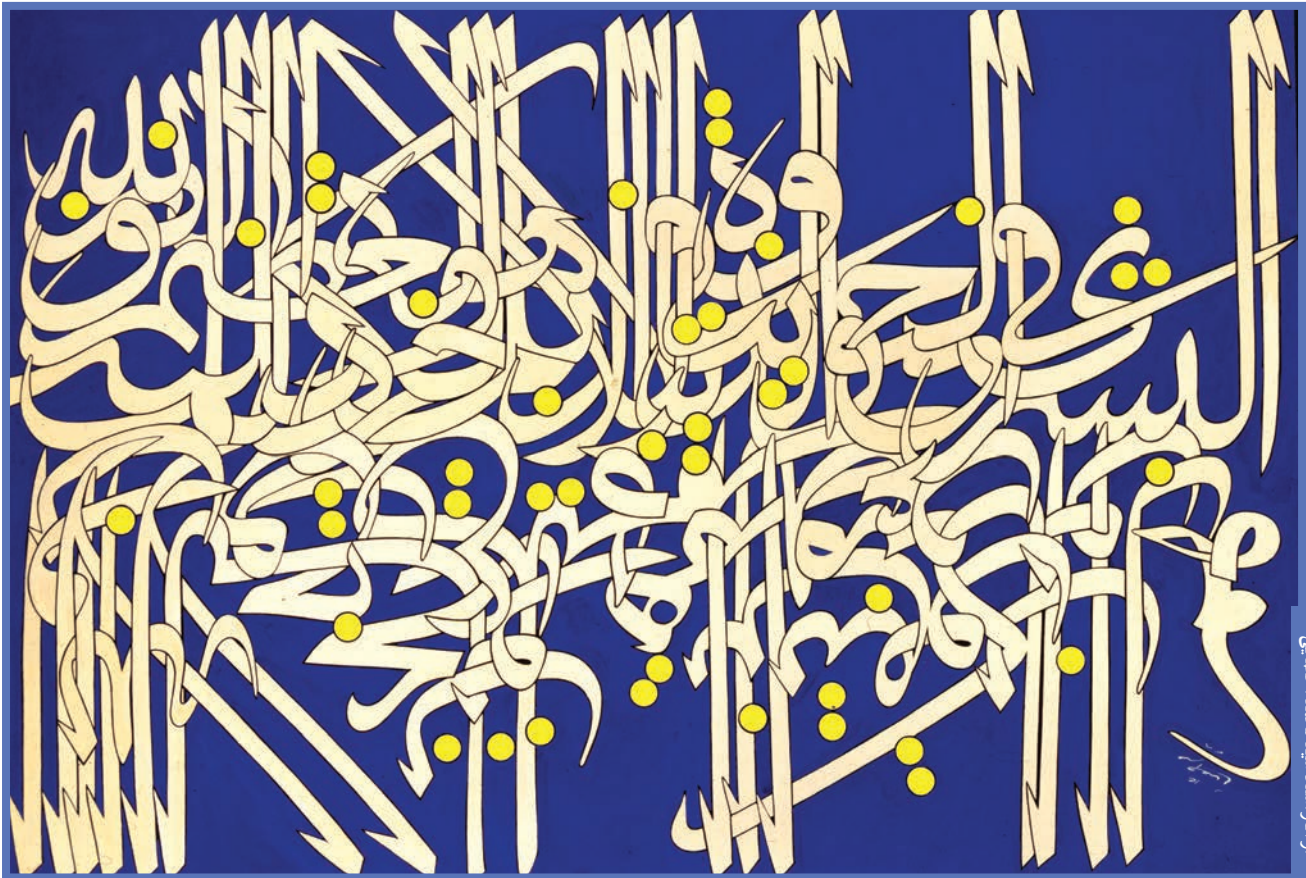
نیست. البته ما یک سری لذات معنوی داریم و تنها شباهت آن با لذت‌هایی که در هنر غرب از آن یاد می‌شود، تشابه اسمی آن است ولی در محتوا از لذتی که در هنر غرب از آن یاد می‌شود، متفاوت است. آن زیبایی که ایجاد لذت معنوی می‌کند، تجلی وجود در موجودات است.

وی در تایید سخنان فوق به ذکر مثالی پرداخت و گفت: صنعتگر و نقاشی که اشیا را

رنگ می‌کند، رنگ را مصرف می‌کند، اما نقاش هنرمند آرتیست رنگ را مصرف نمی‌کند بلکه رنگ را به درخشش درمی‌آورد. سنگ تراش سنگ را تراشیده و مصرف می‌کند اما پیکر تراش ماده سنگ را به درخشیدن وامی‌دارد. حال خوشنویس چه کار می‌کند؟

او در پاسخ پرسش خود اذعان کرد: خط از حرکت نقطه به وجود می‌آید، سپس وقتی که خط حرکت می‌کند، قوس و زاویه پیدا می‌کند و ما

ملاک زیبایی در تفکر اسلامی و قرآنی لذت نیست. البته ما یک سری لذات معنوی داریم و تنها شباهت آن با لذت‌هایی که در هنر غرب از آن یاد می‌شود، تشابه اسمی آن است ولی در محتوا از لذتی که در هنر غرب از آن یاد می‌شود، متفاوت است. آن زیبایی که ایجاد لذت معنوی می‌کند، تجلی وجود در موجودات است

از آثار استاد سید محمد احصایی

یونان قدیم و عصر پریکلس یونان الهام گرفته و از آن الهام خودش ژانرهای جدیدی را ابداع کرده اما در همین ژانرهای جدید ردپای هنرمندان یونان باستان را می‌بینیم کما این که ما ردپای هنر باستانی و سنتی ایران قدیم را در نگارگری‌های خودمان که موسوم به نگارگری دوران اسلامی است، مشاهده می‌کنیم. این نگارگری‌ها جنبه خلاقانه فرمی است که استمرار داشته است.

وی پس از روشن کردن مبانی نظری هنر اسلامی و بر اساس همین مبانی به پرسش خبرنگار ما درباره این که آیا هنر استاد احصایی داخل و یا نزدیک به هنر اسلامی است یا نه، گفت: هیچ هنرمندی در تاریخ هنر بی‌جهت به عنوان هنرمند طراز اول تثبیت نمی‌شود و اگر احصایی به عنوان هنرمند مطرح شده و باقی مانده، نشان از هنر اصیل او دارد. کسانی که با تبلیغات و مسائل حاشیه‌ای هنر خود را به جامعه هنری به عنوان هنرمند تحمیل می‌کنند، وقتی که این مبادی اولیه‌ای که به واسطه آن خود را هنرمند معرفی کردند، از بین برود، خود نیز از یادها می‌روند و اثری از آنها باقی نمی‌ماند که اصطلاحاً به آن‌ها هنرمندان مصرفی می‌گویند و آثارشان تاریخ مصرف دارد.

استادیار گروه مطالعات عالی هنر پردیس هنرهای زیبا در ادامه سخنان فوق گفت: مساله دوم این است که ما هنرمندان اصیلی داریم که این هنرمندان در هر زمان و مکان و در هر جامعه‌ای حضور دارند. حضور داشتن بدین معنی که ارزش اثر هنری آنها در خود اثر هنری است

قمری بوده، اقلامی را با عنوان «اقلام سته» (ثلث، نسخ، ریحان، محقق، توقیع و رفاع) ابداع می‌کند. اگر از همین زاویه به این خطوط نگاه کنیم، می‌بینیم نقطه حرکت کرده و خط به وجود آمده، خط فرم‌های متنوعی را از لحاظ پیچش، کشش و ظرافت و سایر خصوصیات که فرم می‌تواند به خودش بگیرد گرفته است که یا قوت مستعصمی این تنوعات را بر این اساس نشان داده است.

مبدا آفرینش هنری نمی‌تواند از هیچ باشد

وی تاکید کرد: این تنوعات خط، توسط هنرمند ابداع می‌شود که از آن با عنوان آفرینش هنری یاد می‌شود. مبدا این آفرینش هنری نمی‌تواند از هیچ باشد بلکه باید از استمرار آفرینش هنری گذشته نشأت گرفته باشد. فقط خداوند است که از بداعت شروع می‌کند پس مبدع این ابداع یعنی بدیع. «بدیع السماوات والارض». یعنی برای آفرینش اثر هنری، هیچ مدلی نداشته باشی. این ابداع یعنی کاری را انجام دهی که سابقه قبلی نداشته باشد و این کار تقریباً در عالم هنر ممکن است بسیار نادر اتفاق افتد. در نتیجه در اثر هنری فرمی را که سابقه قبلی داشته، خلق می‌کنیم. سابقه قبلی این است که شما از آفرینش و خلاقیت‌های هنری به عنوان سنت و میراث فرهنگی و هنری وام گرفته و یک ترکیب جدید خلق کنی.

سر دبیر نشریه باغ نظر اظهار کرد: مثلاً نقاشی کلاسیک از سنت

توانسته به این کمال رسایی و آسان خوانی برسد. اما آن اصلی که ذات خوشنویسی است، اصل سوم یعنی زیبایی شکل و ترکیب بندی است. دوست و همکار استاد احصایی تصریح کرد: در سیاه مشق کاری به رسایی و آسان خوانی نداریم چون خط وظیفه‌ای برای ابلاغ محتوا ندارد، در نتیجه آسان نویسی، رسایی و آسان خوانی در آن نیست. اصل در سیاه مشق زیبایی کمپوزسیون، ریتم و تنوعاتی است که فرم در یک بافت مثبت و منفی ایجاد می‌کند.

تفاوت دیگری بین خطاطی و خوشنویسی

وی تفاوتی اساسی بین خطاطی و خوشنویسی قابل شد و در تعریف هر یک عنوان کرد: هر نوشته‌ای که دلالت به معنایی دارد، خط نامیده می‌شود. حتی خط تصویری هم خط نامیده می‌شود چون نوشته‌هایی است که شباهت‌های تصویری با اشیا واقعی دارد بنابراین این هم خط نامیده می‌شود. اما خوشنویسی ابداع فرم‌های خلاقانه هنری و زیبایی شناختی بر اساس سنت نوشتاری هر جامعه متمدن است. خط نهاد، بنیان و هستی اصلی فرهنگ‌ها و تمدن بشری است. خط می‌تواند در صورت خوشنویسی با عناصر تزئینی و شکل‌هایی که در نظام نوشتاری وجود ندارد، ترکیب شود. مانند خطوط مشجر و مشبک.

نوروزی طلب در توضیح خطوط مشبک و مشجر گفت: مشبک در خط کوفی به صورتی است که الف‌ها و لام‌ها به هم گره خورده و تشکیل شبکه داده است. این گره خوردن و تشکیل شبکه دادن ربطی به آسان خوانی و آسان نویسی و رسایی ندارد. ربطش به زیبایی شیء و کمپوزسیون و ترکیب بندی است. صورت دیگر خط این است که از عناصر و فرم‌های گیاهی در شکل خط استفاده شده که از آن با نام خط مشجر یاد می‌شود و در اطلس خط تمام نمونه‌های آن آمده است.

استاد دانشکده هنرهای زیبا افزود: گاه خط بر اساس سطح و زاویه شکل گرفته و گاه گردش‌های مستطیل و دایره‌ای و گردش‌های منحنی اساس شکل خط قرار می‌گیرند و گاه نیز هر دو نظام مذکور با همدیگر ترکیب می‌شوند و گاه فرم‌های تزئینی به قالب خط در آمده و یا خطوط در قالب فرم‌های تزئینی مستقر می‌شوند. سواد و بیاض در خط مبتنی بر ترکیب بندی و کمپوزسیون هیات کلی و نهایی متن خوشنویسی شده در کوفی بنایی و معقلی ساده قابل مشاهده است.

لازمه نوآوری در ترکیب بندی توسط هنرمند خوشنویس

مولف «جایگاه هنر اسلامی در جامعه نوین»، در ادامه بیان کرد: مادر خوشنویسی کرسی داریم که خوشنویس‌ها براساس آن کرسی کمپوزسیون قطعه خود را می‌نویسند. آیا امکان دارد یک خوشنویسی یک کرسی ابداع کند غیر از کرسی موسوم و این کرسی منجر به یک نوع

نه در سلیقه جامعه، نه در مد و نه در احساسات و نه در معیارهایی که پس از مدتی به ضد خودش تبدیل می‌شود درست مثل مد که با توجه به معیارهایش پس از مدتی دمده می‌شود. این ویژگی نمی‌تواند در ذات هنر مستقر باشد بلکه بیرون از ذات هنر است. پس ارزش اثر اصیل هنری باید در درون ذات خودش باشد.

نوروزی طلب در پایان قسمت نخست سخنان خود تاکید کرد: تمام هنرمندان طراز اول ما از جمله استاد احصایی دنبال همین حقیقت هستند. این‌گونه هنرمندان می‌خواهند چیزی را بیافرینند که رمز جاودانگی را در آثار خود ماندگار کنند، از این باب هر هنرمندی که چنین هدفی داشته باشد در حوزه هنر اسلامی، معنوی، متعالی و قرآنی قرار می‌گیرد و احصایی چنین هدفی را دنبال می‌کند بنابراین هنر او هنری معنوی است.

«علیرضا نوروزی طلب» نقاش و استادیار دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران در ادامه گفت‌وگوی خود به بررسی ۲ عنصر مهم هنر یعنی صورت و محتوا و سپس بررسی آثار استاد احصایی را با توجه به این دو عنصر پرداخت. بررسی و نقد آثار استاد احصایی بر اساس سه محور (الف) رسایی و آسان خوانی (ب) آسان نویسی (ج) زیبایی شکل و ترکیب بندی پرداخته است.

سه محور برای نقد خط

وی در این باره بیان کرد: نقد خط (به معنای نوشتار) را بر اساس ۳ محور رسایی و آسان خوانی، آسان نویسی و زیبایی شکل و ترکیب بندی می‌توان تبیین کرد. اگر مبنای ما در این طبقه بندی اصل قراردادن خط برای ابلاغ محتوا به مخاطب باشد، ما می‌توانیم اصل رسایی و آسان خوانی و آسان نویسی را در نقد خط بیاوریم یعنی دو اصل اول را. اصل سوم یعنی زیبایی شکل و ترکیب بندی در حقیقت اصل اصیلی است که موجب تحقق هنر خوشنویسی می‌شود و آن دو اصل اول، فرع این اصل هستند.

نویسنده مقاله «جستاری در اصول و مبانی نظری نقد و تفسیر هنرهای تجسمی در نخستین شماره فصلنامه خیال شرقی» در ادامه توضیح داد: حالا باید ببینیم خوشنویس با چه ماده‌ای خوشنویسی می‌کند. ماده فرم و ساختار خوشنویسی عبارت است از: الف) اشکال قراردادی زبان نوشتاری که از امتداد گردش نقطه تشکیل می‌شود. نقطه اگر حرکت نکند نقطه است. خط با دو عامل نقطه و امتداد نقطه سروکار دارد. حتی خط‌های موسوم به خط دکتری هم همین‌گونه است یعنی آسان نوشته می‌شود ولی آسان خوانده نمی‌شود. هر خطی که آسان نوشته می‌شود لزوماً آسان خوانده نمی‌شود. هر خط رسا و آسان خوانی هم لزوماً آسان نوشته نمی‌شود. ممکن است بسیاری خطوط رسا و آسان خوان باشند اما خوشنویس عمری را گذاشته تا

اصلاً سلیقه معیار هنر نیست.

استادیار گروه مطالعات عالی هنر پردیس هنرهای زیبا درباره جایگاه عنصر رنگ در مجموعه الفبای ازلی و دیگر آثار احصایی اذعان کرد: عنصر رنگ داخل در ذات خوشنویسی نیست. در آن خط‌هایی که جنبه خط تصویری پیدا می‌کنند خط آمده ماهیت خوشنویسانه خود را به نفع ماهیت زیبایی فرم در اشکال ترک کرده است. یعنی آن فرم مقید به نمایش فرم، چیزی است که این چیز می‌تواند هر فرمی باشد. من نقش ۲ شتر را دیدم که با خوشنویسی نقاشی شده بود اما آن خطوط، خطوط نوشتاری بود.

وی با در نظر گرفتن سه اصل آسان‌نویسی، آسان‌خوانی و زیبایی فرم و ترکیب‌بندی خطوط نقش برجسته استاد احصایی را چنین نقادی کرد: آثار نقش برجسته استاد احصایی اشکال واقعی را با فرم‌های تجربیدی تلفیق کرده است. یعنی یک نوع تلاش برای ابداع یک زیبایی‌شناسی نوین است در عالم خوشنویسی. یعنی از زیبایی فرم‌های واقعی استفاده کرده و ترکیبی کرده با زیبایی فرم‌های تجربیدی خط. درست مانند نستعلیق که از ترکیب دو فرم نسخ و تعلیق به وجود آمده است.

جایگاه نماد در اثر نقش برجسته استاد احصایی

نوروزی طلب درباره شکل فرمیک نقش برجسته استاد احصایی در دانشکده الهیات دانشگاه تهران اظهار کرد: این نقش برجسته به شکل سیمرغ است. حال این سوال مطرح می‌شود که چرا استاد احصایی از فرم سیمرغ استفاده کرده است که پاسخ این سوال برمی‌گردد به دلالت معنایی فرم در نماد.

نویسنده مقاله «سمبولیسم و هنر» در مجله فصلنامه هنرهای زیبا ادامه داد: سیمرغ در حقیقت یک مرغ است که به صورت یک حقیقتی است که دچار کثرت (سی مرغ) شده و آن کثرت باید به آن وحدت (سیمرغ) برگردد. این معنا مبتنی بر آیه قرآن است که می‌فرماید: «انا لله وانا الیه راجعون».

وی در ادامه عنوان کرد: ذات خداوند کثیر نیست. فعل خداوند کثیر است. مشکل اینجاست که ما رابطه فعل کثیر را با ذات احدیت خوب تحلیل نکردیم. این سیمرغ نماد انسان کامل و حق مطلق است که رسیدن به آن حق مطلق سیر و سلوک می‌خواهد. هفت شهر عشق را عطار گشت ما هنوز اندر خم یک کوچه ایم. این مطلب را در قالب ادبیات می‌شود توضیح داد ولی در قالب هنرهای تجسمی که با فقدان توصیف و عدم توالی زمان و مکان یک نمود و فرم ثابت مواجه هستیم، تنها راه این است که این فرم باید سمبولیک باشد تا ما را ارجاع دهد به معنای خودش.

کمپوزسیون و ترکیب‌بندی شود که بی سابقه باشد و زیبایی فرم را در مرتبه بالاتری متجلی کند؟ این امکان وجود دارد ولی شرطش این است که درک هنرمند از زیبایی به مرتبه‌ای برسد فراتر از مرتبه زیبایی‌شناسی سنن گذشته هنری.

وی افزود: فلوطین درباره مفهوم «نیک» می‌گوید: آدمی نمی‌تواند بگوید نیک این نیست، اگر درباره نیک هیچ گونه تصویری نداشته باشد. بر اساس این استدلال درباره مقوله زیبایی در هنر می‌توان گفت که ما نمی‌توانیم بگوییم این زیبا نیست مگر این که درباره زیبایی درکی دقیق داشته باشیم. وقتی می‌گوییم زشت، زشتی یعنی فقدان زیبایی. امری که ذاتش فقدان است، حکم در آن ارزشی ندارد.

حکم جایی ارزش دارد که فقدان نباشد، وجود باشد، تحقق و هستی باشد. پس لفظ زیبایی به هستی اطلاق می‌شود منتها هستی که خصوصیت خاصی داشته باشد اما اصطلاحاً در بحث تخصصی هنر می‌گوییم هستی هنری. اثر هنری در عالم هنر اتفاق می‌افتد نه عالم خارج از هنر.

ضوابط عالم هنر که شیء را مبدل به اثر هنری

می‌کند

نوروزی طلب در ادامه اظهار کرد: عالم هنر ضابطه‌ای دارد که با سایر عوالم دیگر متفاوت است. آن ضابطه که در شیء ظاهر می‌شود آن شیء را مبدل به اثر هنری می‌کند. چوب اگر تراشیده شود مثلاً تبدیل به مجسمه یا میز می‌شود ولی بین مجسمه و میز از نظر هنری بسیار تفاوت وجود دارد. ما از نظر جسم‌داشتن، نامی بودن و صاحب اراده بودن به ترتیب با جماد، گیاه و حیوان اشتراک داریم ولی حقیقت ذاتی آدمی عقل و اندیشه است. پس اندیشه حقیقت ذاتی انسان است که انسان را به عنوان شیء از سایر اشیا متمایز می‌کند. مولوی می‌گوید: ای برادر تو همه اندیشه‌ای مابقی تو استخوان و ریشه‌ای.

نویسنده مقاله «آیا سلیقه معیار هنر است» در ادامه افزود: حقیقت ذاتی هنر چیست؟ آیا معناست؟ معنا که در غیر هنر هم وجود دارد. بنابراین، حقیقت ذاتی هنر، زیبایی در فرم است که حامل معنا هم هست و من آن را انکار نمی‌کنم. البته می‌تواند حامل معنا باشد و یا نباشد. سیاه‌مشق حامل چه معنایی است؟ مستقل از معناست. موسیقی حامل چه معنایی است؟ یکسری اصوات زیباست که در شما احساسی را ایجاد می‌کند. ممکن است در شما حس A و در دیگری حس B را ایجاد کند پس موسیقی ذاتی دارد مستقل از حس‌هایی که در مخاطب ایجاد می‌کند. شما موسیقی را با حس‌هایی که در وجودتان ایجاد می‌کند قضاوت می‌کنید. بنابراین به تعداد افراد قضاوت داریم بنابراین آن قضاوت‌ها نامعتبر است. وقتی سلیقه ملاک قضاوت قرار می‌گیرد چون این سلیقه تربیت نشده است، قضاوتش منحرف است.

نوروزی طلب در پایان سخنان خود گفت: یک شکل می‌تواند جنبه‌های مختلف نمادین در فرهنگ‌های مختلف پیدا کند و این قراردادی است ولی این قرارداد شخصی و دلخواهی نیست. این قرارداد از بافت اجتماعی تبعیت می‌کند در نتیجه هر اثر هنری که جنبه بیان نمادین داشته باشد، به طور مستقیم نمی‌گوید به چه معنایی دلالت می‌کند بلکه باید آن را در متن خودش قرار دهیم. در نتیجه علم هرمنوتیک به وجود می‌آید. هرمنوتیک علم است ولی در جامعه ما چون هر چیزی دلخواهی است تفسیر هم دلخواهی شده است. این مشکل به خاطر تنبلی فکری و بی‌مسئولیتی ما است که می‌خواهیم از زیر بار استدلال و پژوهش شانه خالی کنیم. مثل هنر مدرن که پناهگاه خوبی برای بی‌ذوق‌ها و بی‌هنرهاست.

نتیجه‌گیری:

آنچه که از سخنان «علیرضا نوروزی طلب» نقاش و استاد یار دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران در مجموع برمی‌آید به طور خلاصه چنین است: وی ۳ محور را در بررسی آثار استاد احصایی مطرح کرد: محور اول هنر اسلامی و تعریف آن بود که بر اساس این تعریف هنر استاد احصایی هنری است که داخل در هنر اسلامی است. محور دوم بررسی هنر در دو صورت محتوایی و صورت آن بود که بر اساس توضیحات نوروزی طلب آثار احصایی به گونه‌ای است که تطابق صورت و معنا در آن دیده می‌شود یعنی بین صورت و معنا وحدت وجود دارد. محور سوم نیز آثار هنری که در عرصه هنر خوشنویسی و دیگر شاخه‌های نوین آن هستند را از سه محور آسان‌نویسی، آسان‌خوانی و زیبایی فرم و ترکیب‌بندی مورد بررسی قرار داد و بر اساس توضیحات این گرافیکس آثار هنری هستند که واجد محور سوم یعنی زیبایی فرم و ترکیب‌بندی باشند و بر این اساس، آثار استاد احصایی از کمپوزسیون و زیبایی فرمی برخوردار است که می‌تواند مبدا پرش هنرمندان بعدی باشد.

زبان سمبولیک، زبان فرمی در هنرهای تجسمی

سردبیر نشریه باغ نظر در توضیح گفته‌های خود به طرح سوالی پرداخت و گفت: حال می‌توان پرسید که چرا زبان فرمی در هنرهای تجسمی، زبان سمبولیک است؟ پاسخ آن این است که چون معنا فراتر از فرم است، در نتیجه به صورت تام و تمام در ظرف نمی‌گنجد. بناچار باید بیان را سمبولیک کرد تا از طریق سمبول بتوان آن حقیقت را به صورت توصیف در ذهن آفرید.

مؤلف «جایگاه هنر اسلامی در جامعه نوین» در پاسخ به پرسش خبرنگار ما با این مضمون که آیا هر چیزی می‌تواند سمبل هر چیزی باشد، بیان کرد: نماد باید با معنای خودش پیوند داشته باشد. مثلاً ترازو نماد عدالت است، قد یار را به سرو تشبیه می‌کنند چرا به تیر چراغ برق تشبیه نمی‌کنند؟ باید وجه شبه یا مشابهتی بین مشبه و مشبه‌به باشد. در نتیجه کبوتر نمی‌تواند نماد رذالت و پستی باشد. فرم از معنا تبعیت می‌کند و معنا هم از فرم.

وی ادامه داد: نمادها دلخواهی نیستند. نمادها نشات‌گرفته از فرهنگ‌هایی هستند که این فرهنگ‌ها براساس محتوای خودشان صورت‌های نمادین متناسب با آن محتوا را می‌سازند. زبان دلخواهی و شخصی نیست بلکه یک امر اجتماعی است. نماد هم اجتماعی است چون یکی از صورت‌های زبانی است. حالا ممکن است این نماد، نماد زبانی، حرکتی یا تصویری باشد. سکوت ممکن است چیزی نباشد اما نماد معنایی بسیاری باشد. بر همین اساس می‌گویند مفسر خوب کسی است که سکوت را خوب تفسیر کند، در نتیجه علم هرمنوتیک مطرح می‌شود.

در فرهنگ دینی و عرفانی ما، نماد بین معنا و فرم پیوند ایجاد می‌کند

در این قسمت از مصاحبه خبرنگار هنرهای تجسمی ایکننا عنوان کرد با توجه به این که نماد به معنا برمی‌گردد، آیا این نماد و سمبل است که پیوند بین معنا و فرم را ایجاد می‌کند؟ مثلاً سیمرغ در اثر احصایی به معنا برمی‌گردد؟

او که دبیری نمایشگاه آثار نقاشان رالیست و هایپررالیست معاصر ایران در نگارخانه فرهنگسرای نیاوران در آذرماه ۱۳۸۴ را در کارنامه هنری خود دارد، پاسخ داد: در فرهنگ دینی و اشراقی و عرفانی ما این چنین است یعنی نماد بین معنا و فرم پیوند ایجاد می‌کند. اما در کل، نمادها در فرهنگ‌های مختلف معانی متفاوتی دارند. فرم نماد را باید در بستر فرهنگ خودش معنا کرد. نماد یعنی از شواهد، قرائن و پیش‌زمینه‌های فرهنگی استفاده کنی در کشف معنی نماد. مثلاً رنگ سفید در فرهنگ ما نماد شادی و در فرهنگ هند نماد غم است. یک نماد در یک فرهنگ یک معنا و در فرهنگ دیگر معنای دیگری دارد. به این‌ها می‌گویند نمادهای متعلق به سنن فرهنگی هر تمدن. این نمادها از حالت شخصی خارج شده و حالت اجتماعی، قومی، قبیله‌ای و کشوری پیدا می‌کنند.

پانته‌آ واعظ‌نیا:

استاد احصایی گرچه مبدع نقاشی خط نیست ولی آن را به تکامل رسانده است

احصایی نیز در آن تدریس می‌کند است، افزود: بسیاری از افراد با شیوه احصایی خوشنویسی می‌کنند کارشان تقلید و کپی دست هزارم کارهای احصایی است منتها با کمی خلاقیت. معمولاً در هنر اولین نفر راه را باز می‌کند که اصطلاحاً به او آرتیست گفته می‌شود و

بقیه پیرو او هستند. من در بسیاری از کارهایم، ترکیب‌بندی‌ها را از استاد احصایی یاد گرفتم. احصایی خیلی ایرانی کار می‌کند. خوشنویسی هنر ایرانی است و من در کارهای هنری خودم از او بسیار الهام گرفته‌ام.

برنده نمایش شب‌نم خون در یازدهمین جشنواره سراسری دفاع مقدس در ادامه بیان کرد: اساس هنر جدید که از خوشنویسی استفاده می‌کند، به احصایی می‌رسد. خوشنویسی سبکی دارد. یک هنرمند خوشنویس با نگاه به هر خطی نمی‌تواند بگوید خط کیست ولی کارهای احصایی به حدی

گروه هنر: هنر استاد احصایی هنری کامل و دارای هویت است به طوری که با دیدن آثار وی می‌توان دریافت که این آثار متعلق به اوست. گرچه استاد احصایی هنر نقاشی خط را ابداع نکرده ولی این هنر را به تکامل رسانده بنابراین یکی از مبدعان و سردمداران این هنر است.

هویت در هنر احصایی

اساس هنر جدید که از خوشنویسی استفاده می‌کند، به احصایی می‌رسد. خوشنویسی سبکی دارد. یک هنرمند خوشنویس با نگاه به هر خطی نمی‌تواند بگوید خط کیست ولی کارهای احصایی به حدی هنرمندانه است که دارای هویت و شناسنامه است و از روی خط او می‌توان گفت که این اثر متعلق به اوست

«پانته‌آ واعظ‌نیا» تصویرگر در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) با تایید مطلب فوق گفت: اگر بخواهیم تمام آثار استاد احصایی را بررسی کنیم، باید تمام کارها را دیده باشیم و من تنها در حدی که تعدادی از کارهای استاد را دیده‌ام می‌توانم نظر بدهم. به نظر من همان قدر که استاد فرشچیان در هنر مینیاتور تحول ایجاد کرد، احصایی هم در هنر خوشنویسی از طریق نقاشی خط هایش تحول ایجاد کرد.

وی که مدرس دانشگاه الزهرا، دانشگاهی که استاد

تأثر، گریم، چاپ و گرافیک تجربیاتی دارد، ویژگی خاص نقاشی خط احصایی را چنین توضیح داد: من احساس می‌کنم احصایی یکی از مبدعان هنر خط‌نقاشی است. یک نفر ممکن است کاری را انجام دهد و در مرحله‌ای آن را رها کند و دیگری آن را تکمیل کند. کسی که آن کار را تکمیل می‌کند نقش مهم‌تری دارد و احصایی در عرصه هنر خط‌نقاشی این کار را کرده است.

واعظ‌نیا که برگزاری چندین نمایشگاه انفرادی و جمعی را در کارنامه هنری خود دارد، در ادامه افزود: کسان دیگری در هنر خط‌نقاشی فعالیت کرده و می‌کنند ولی اینان دوره‌ای کار می‌کنند ولی کسی که در بین این همه هنرمند سربلند بیرون می‌آید، احصایی است. اساس کار برای اوست و هنوز هم من بر این اعتقاد هستم. کسان دیگری هم در نقاشی خط کار می‌کنند ولی کارشان در حدی نیست که هویت داشته باشد و قابل تشخیص باشد. به نظر من در بین تمام اینان، احصایی توانسته به جایگاهی دست پیدا کند.

مدرس دانشگاه الزهرا (س) در پاسخ به خبرنگار هنرهای تجسمی درباره این که آیا هنر استاد احصایی را می‌توان هنر متعالی خواند، گفت: کلاً هنر شرق هنر متعالی است. کارهای احصایی و خوشنویسی هایش با خطوط نرم است که نشان‌دهنده هنر شرق است. کار احصایی نسبت به کار بقیه از نظر رنگ‌آمیزی مناسب‌تر است. واعظ‌نیا که خود تحقیقاتی را در زمینه هنر در قالب مقالات گوناگون به انجام رسانده، ویژگی رنگ‌بندی کارهای احصایی را چنین توصیف کرد: رنگ‌بندی کارهای استاد شرقی‌تر از بقیه است البته این را قاطع نمی‌توانم بگویم. در هنر شرقی و در رنگ‌آمیزی هنر سنتی ما رنگ‌هایی مثل اکر، لاجوردی و فیروزه‌ای هستند که خاص فرهنگ ما است و ما این رنگ‌ها را از طبیعت پیرامون خود گرفته‌ایم که در فرش‌هایمان نیز دیده می‌شود. وی ادامه داد: ما در زمینه کاغذ خوشنویسی و یا برای نوشتن خود خطوط از این رنگ‌ها استفاده می‌کنیم چون این رنگ‌ها خاص شرق است. رنگ گنبد مساجد و بقاع متبرکه نیز فیروزه‌ای است، رنگی که هویت کاملاً شرقی دارد. کارهای احصایی کاملاً شرقی است. واعظ‌نیا در پایان سخنان خود اذعان کرد: احصایی رنگ‌ها را می‌شناسد و با اصول رنگ‌شناسی کاملاً آشناست. رنگ‌ها را بجا استفاده می‌کند حتی وقتی از رنگ‌های غربی استفاده می‌کند این رنگ‌ها را خیلی خوب در کنار رنگ‌های خودمان قرار می‌دهد به طوری که با فرهنگ ما درمی‌آمیزد. او هنرمندی است که متعهدانه به خوشنویسی نگاه می‌کند.

هنرمندانه است که دارای هویت و شناسنامه است و از روی خط او می‌توان گفت که این اثر متعلق به اوست.

وی تصریح کرد: اگر کسی هم در عرصه خوشنویسی از استاد احصایی تقلید می‌کند می‌گوییم این کار شبیه کار احصایی است. یک خوشنویس باید خیلی آرتیست باشد که به این مرحله برسد. همه ما بسیار تلاش می‌کنیم که هنرمان هویت داشته باشد و البته این هویت در خوشنویسی مقوله‌ای دشوار است که استاد به آن رسیده است.

واعظ‌نیا علت برجسته‌شدن هنر استاد احصایی را چنین عنوان کرد: به نظر من ۳ عامل باعث شد احصایی استاد احصایی شود. عامل اول این که استاد خوشنویس ماهر است. چون خوشنویسان ما فقط خطاطی می‌کنند اما اگر کسی استعداد داشته باشد باعث می‌شود خطش خاص شود و گرنه همه خوشنویسان خطاطی می‌کنند ولی احصایی در این میان خوشنویس خلاق است.

وی ادامه داد: عامل دوم این که استاد به صورت آکادمیک با هنرهای تجسمی آشنا است و تحصیلات نقاشی دارد و عامل سوم این که از طریق هنر ارتزاق می‌کند. برای خیلی از خوشنویسان خوشنویسی درآمذنا نیست. یعنی شغلشان چیز دیگری است و خوشنویسی برایشان جنبه تفریح دارد و نهایت کارشان این است که آثارشان را در نمایشگاهی به نمایش می‌گذارند در حالی که احصایی سعی کرده که از طریق خوشنویسی راهی پیدا کند که درآمذنا باشد.

داور بخش کاریکاتور جشنواره «ترانه‌های تلخ میهن من» در ادامه گفت: اعتقاد دارم اگر انسان بخواهد از هنرش ارتزاق کند باید مدام کار کند. هنرمندان ما فکر می‌کنند هنر برای قشر خاصی است و وقتی یک نفر از قشر عامه وارد نمایشگاه آن‌ها می‌شود چیزی سردر نمی‌آورد و هنرمند هم دغدغه‌ای ندارد چون معتقد است هنرش برای قشر خاصی قابل فهم است.

این طراح، گرافیست و کاریکاتوریست تصریح کرد: وقتی یک هنرمند وارد بازار کار می‌شود مجبور است یک قشر خاص را هم در نظر بگیرد. ماهیت کار گرافیک همین است. برای این که برسد به جایی که درآمذنا باشد، باید خیلی تلاش کند به صورتی که هم هنر خود را حفظ کند و هم این هنر برای مخاطب قابل درک باشد و این مهم، زحمت زیادی را می‌طلبد.

او که در زمینه‌های نقاشی، مجسمه‌سازی، دکوراسیون، منبت، معرب‌کاری، خاتم، فرش و گلیم، قلمزنی، مینیاتور، سفال، عکاسی،

پانته‌آ واعظ‌نیا:

احصایی رنگ‌ها را می‌شناسد و با اصول رنگ‌شناسی کاملاً آشناست. رنگ‌ها را بجا استفاده می‌کند حتی وقتی از رنگ‌های غربی استفاده می‌کند این رنگ‌ها را خیلی خوب در کنار رنگ‌های خودمان قرار می‌دهد به طوری که با فرهنگ ما درمی‌آمیزد

احمد وکیلی:

زیباترین خاطره من از استاد «احصایی» مربوط به زیارت خانه خداست

در شهر ریاض پایتخت عربستان داشتیم که بنا به دلایلی این نمایشگاه سه روز زودتر از موعد مقرر به پایان رسید. وکیلی ادامه داد: مسئولان نمایشگاه در ازای این سه روز حاضر شدند خواسته ما را در هر زمینه‌ای برآورده کنند. استاد احصایی از آن‌ها سفر مکه و مدینه را درخواست کرد که با توجه به

متفاوت بودن ویزای امکان‌پذیر آن کشور با شهرهای معمولی‌اش، با خواسته ما موافقت شد.

این نقاش تصریح کرد: به این ترتیب یکی بهترین و زیباترین سفرهای حرفه‌ای من در عربستان رقم خورد چون استاد احصایی بارها به این سفر رفته بودند و با تمام جزئیات سفر آشنایی داشتند.

ایشان با شوقی مضاعف راهنمای مادر این سفر بود و به واقع در آن سه روز پایانی روی پای خود بند نبود.

وکیلی در پایان یادآور شد: این خاطره بهترین موردی است که من از آقای احصایی به یاد می‌آورم. چون در آن بسیار از او آموختم و نظرات هنری و تخصصی‌اش بر روند کاری‌ام تأثیرات فراوانی گذاشت.

گروه هنر: زیباترین خاطره‌ای که من از استاد احصایی دارم، مربوط به زیارت خانه خدا به همراه او و مرحوم مرتضی ممیز است که در سال ۲۰۰۰ میلادی پس از برگزاری یک نمایشگاه گروهی نقاشی در عربستان انجام شد.

«احمد وکیلی» نقاش و مدرس دانشگاه در

گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) درباره ویژگی کلی آثار استاد محمد احصایی گفت: استاد احصایی یک ادراک قوی از انتزاع دارد و از ویژگی‌های خوشنویسی به شیوه‌ای در آثارش بهره می‌برد که تأثیرات مهمی را در نقاشی خط گذاشته است.

استاد احصایی یک ادراک قوی از انتزاع

دارد و از ویژگی‌های خوشنویسی به

شیوه‌ای در آثارش بهره می‌برد که تأثیرات

مهمی را در نقاشی خط گذاشته است

وی تصریح کرد: به همین علت خلاقیت او را در این زمینه نمی‌توان تنها خطاطی دانست. به نظر من فعالیت‌های نقاشی خط او بیشتر در حوزه نقاشی جای می‌گیرد.

این مدرس دانشگاه هنر در ادامه این گفت‌وگوی کوتاه به بیان خاطره‌ای از استاد احصایی پرداخت و گفت: سال دو هزار میلادی به همراه این استاد و مرحوم مرتضی ممیز نمایشگاه گروهی نقاشی

سهراب هادی:

بسیاری از نقوش آثار احصایی برگرفته از معماری بناهای مذهبی ایران است

وی در پاسخ به این پرسش که چرا برخی احصایی را مبدع نقاشی خط خطاب می‌کنند در حالی که این رشته قبل از احصایی نیز وجود داشته است، ذکر کرد: بسیاری مفاهیم از گذشته مورد بررسی قرار گرفته بود اما شاعرانی مانند حافظ با اختصار و موجزگویی آثاری ماندگار خلق کرده‌اند و در واقع ماندگاری این گونه اشعار به علت نوع ارائه آنها است احصایی نیز در خوشنویسی و نقاشی خط با قدرت و در نهایت اختصار ویژگی‌های کلام عرفا را بیان می‌کند و یا مفاهیم قرآنی را در خطوط نمایان می‌کند از این منظر چون این نوع بیان جدید و متعلق به امروز است، برخی تصور کرده‌اند که اساس این رشته از ابداعات احصایی است.

هادی اضافه کرد: احصایی اعتقاد دارد که آثار وی مبتنی بر شناختی است که از سیر خط تا امروز به دست آورده است. در اصل تحقیق و پژوهش وی درباره خطاطی از ابتدای پیدایش

تاکنون سبب شد احصایی بینشی بسیط به دست آورد که محصول آن توان نوآوری و خلاقیت است، چون هنر و جامعیت هنر و نوع مطالعه آثار پیشینیان و آگاهی از آثار و نگرش اساتید گذشته به گونه‌ای است که به هنرمند برای دریافت حقیقت مسیری که توسط دیگران طی طریق شده، کمک می‌کند و او را از تکرار این راه بازمی‌دارد.

این هنرمند گرافیست ادامه داد: متأسفانه

خیلی از هنرمندان به یک ابتدال (به دور باطل

افتادن) دچار می‌شوند و راهی که سایرین رفته‌اند را تکرار

می‌کنند اما خوشبختانه احصایی هیچ‌گاه دچار تکرار نشد و با مطالعه تاریخ خط، کتابت، پرسپکتیو، فرم‌سازی و اختصار در حرکت حروف توان ایجاد فرمی بدیع را کسب کرد. این جامعیت ویژگی احصایی است که او در مکتب خوشنویسی معاصر و نقاشی خط امروز به وجود آورده و همین ویژگی او را از سایر فعالان این رشته متمایز می‌کند. وی با اشاره به خادم‌القرآن بودن احصایی تصریح کرد: از آنجا که احصایی با مفاهیم قرآنی آشنایی دارد در نوع بیچش، فرمت، پرسپکتیو و ترکیب‌بندی‌های به کار رفته در آثارش این نگاه به قرآن را نشان می‌دهد و از جمله کسانی است که به کمک خلاقیت هنری در طراحی حروف آیات نوعی صورت

گروه هنر: بسیاری از نقوش و طرح‌های آثار احصایی برگرفته از روح معماری ایران است به طوری که گره‌بندی‌ها و تزئینات ساختمانی بناهای مذهبی و آیینی را می‌توان در نوع حرکت‌های دورانی و چینش‌های قرینه‌ای این تابلوها ملاحظه کرد.

«سهراب هادی» گرافیست در گفت‌وگو با خبرنگاری قرآنی ایران (ایکنا) درباره ویژگی آثار محمد احصایی عنوان کرد: احصایی در عرصه خط نقاشی ایران بعد از رضا مافی و فرامرزی پیل آرام در عین استفاده از تجارب دیگران و اتکا به آثار گذشتگان فضای متفاوتی را ایجاد کرد در واقع جنبه‌ای که در مجموعه آثار احصایی قابل توجه است، مسئله قائم به فرد بودن در موضوعیت آفرینش هنری است. البته وی مروری بر آثار

هنرمندان هم‌دوره خود و آثار کلاسیک نیز داشته اما با این وجود آثار احصایی از نظر ترکیب‌بندی، طراحی حروف و ایجاد پرسپکتیو در حجم‌سازی خطوط بسیار متفاوت، بدیع و منحصر به فرد است.

وی با اشاره به گذشت دو دهه از آشنایی خود با احصایی در فرهنگستان هنر تصریح کرد: در بین آثار احصایی مجموعه الفبای ازلی و آثار برگرفته از قرآن دارای جایگاه برجسته‌ای هستند، زیرا بارزترین جنبه شخصیت این هنرمند را به تصویر می‌کشند. در مجموعه الفبای ازلی که شامل عبارات

لااله الا الله است نقوش به شکل دورانی ترسیم شده‌اند که مرکزیت آن حول کلمه الله است که نوعی پوزیسیون هنرمندانه ارائه می‌دهد که این جنبه نیز از ویژگی‌های خاص آثار احصایی است.

این هنرمند توضیح داد: بسیاری از نقوش و طرح‌های آثار احصایی برگرفته از روح معماری ایران است به این مفهوم که تاثیر گره‌بندی‌ها و تزئینات ساختمانی بناهای مذهبی و آیینی را می‌توان در نوع حرکت‌های دورانی و چینش‌های قرینه‌ای این تابلوها مشاهده کرد که ماخذ اصلی آن نگارگری است همچنین اجزا کوچکی که در مجموعه نقوش نگارگری ایران کاربرد دارد نیز با بزرگ شدن، تکرار و قرار گرفتن کنار یکدیگر در آثار احصایی به شکل فرم‌های گرافیکی قابل تکثیر مشهود است.

از آنجا که احصایی با مفاهیم قرآنی آشنایی

دارد در نوع بیچش، فرمت، پرسپکتیو و

ترکیب‌بندی‌های به کار رفته در آثارش این نگاه

به قرآن را نشان می‌دهد و از جمله کسانی است

که به کمک خلاقیت هنری در طراحی حروف

آیات نوعی صورت خاص از قرآن را ارائه کرده و

از این طریق وظیفه خدمت به قرآن را تاحدی

ادا کرده است

عقاید وحدت وجودی عرفا هر انسانی پرتوی از ذات حضرت حق است و به همین علت تا بیکران اندیشه دارد در واقع دسته بندی انسان ها برگرفته از

افکار اومانستی است و انسانی که فطرتی پیوند خورده با خداوند دارد را نمی توان طبقه بندی کرد از این رو هر مخاطبی به اندازه درک خود از آثار هنری به ویژه آثار احصایی برداشت می کند.

وی اضافه کرد: آثار احصایی مفاهیمی کمال گرا و متعالی با اتکاب مفاهیم قرآن را ترویج می کند اما مخاطبان از نظر فرصت ها، موقعیت های اجتماعی و سایر عواملی که در ادراک و علم آنان موثر است، متفاوت هستند به این دلیل برداشت های متفاوتی از یک اثر خواهند داشت اما با این شرایط نیز معنویت و

عرفان موجود در آثار احصایی برای همگان قابل درک است و تنها نسبتش تفاوت دارد.

هادی در پایان درباره شخصیت احصایی اعلام کرد: احصایی دارای شخصیتی رفیع است و این ویژگی را می توان در ارتباط وی با جامعه هنرمندان نسل بعد از وی مشاهده کرد زیرا احصایی بی دریغ و با سخاوت تجربه های خود را در اختیار هنرمندان جوان تر قرار می دهد و با آنان رابطه ای صمیمی دارد و در اصل انتقال تجارب به دیگران از سرفصل های فعالیت احصایی است همچنین خویشتر داری، صوری، منصف بودن، مردم داری و توجه به هویت ایرانی از خصوصیت های فردی وی است.

خاص از قرآن را ارائه کرده و از این طریق وظیفه خدمت به قرآن را ادا کرده است.

هادی توضیح داد: مفاهیم و کلام قرآن ثابت است و هیچ انسانی حق تغییر و تصرف در آن را ندارد اما ارائه صورت های جدید از قرآن امری هنرمندانه است که احصایی در این زمینه توانایی قابل توجهی دارد و به حق او را از خادمان قرآن باید دانست زیرا افرادی مانند احصایی از طریق هنر خود زمینه آشنایی مخاطبان را با قرآن فراهم می کنند که این امر قابل تجلیل است.

وی در ادامه از فرامرز پیل آرام یاد کرد و گفت: استاد پیل آرام تابلویی با نام قرآن و بی نهایت دارد

که در این تابلو مربع شکل یک نقطه در مرکز وجود دارد که مخاطب را از طریق پرسپکتیو حروف از ابتدای حضور تا بیکران وجود می برد و بی انتها بودن و جاودانگی قرآن را القا می کند. ویژگی منحصر به فرد این اثر هنری نوع قرار گرفتن نوری در نقطه تلاقی قطرهای تابلو است که فضایی ویژه به وجود آورده همچنین جامع کلمات در این اثر گنجانده شده که مفاهیم تمام سوره ها گویی از این طریق بیان می شود.

هادی در پاسخ به این پرسش که آیا مخاطب عام با آثاری همچون مجموعه الفبای ازلی احصایی ارتباط برقرار می کند، تشریح کرد: من اعتقادی به دسته بندی به گروه های خاص و عام مخاطبان ندارم زیرا بنا بر

استاد پیل آرام تابلویی با نام قرآن و بی نهایت دارد

که در این تابلو مربع شکل یک نقطه در مرکز وجود

دارد که مخاطب را از طریق پرسپکتیو حروف از

ابتدای حضور تا بیکران وجود می برد و بی انتها بودن و

جاودانگی قرآن را القا می کند

علیرضا هاشمی نژاد: رگه‌هایی از تفکر دینی و حضور معنی در همه آثار «احصایی» مشهود است

چطور می‌شود که عده اندکی به مرحله استادی می‌رسند و اساتیدی بنامی چون امیرخانی و احصایی ماندگار می‌شوند؟ این پژوهشگر در حوزه هنرهای سنتی و خوشنویسی در پاسخ به پرسش فوق گفت: این مساله مختص خوشنویسی نیست بلکه در تمامی هنرها صدق می‌کند. از میان تمامی کسانی که وارد یک عرصه هنری می‌شوند، تعداد اندکی به مرزهای خلاقیت می‌رسند و بسیاری در مرحله آموختن فن و در حد استادکاری باقی می‌مانند. هر کسی صاحب آن قوه خلاقه نیست که بتواند از عناصری که در اختیارش است، یک اثر منحصر به فرد خلق کند.

هاشمی نژاد در ادامه تاکید کرد: در خوشنویسی چند اصل ابتدایی هست که اگر رعایت شوند و خوشنویس نیز دارای جوهره وجودی باشد، او را به خلاقیت می‌رساند. شعر معروفی است که می‌گوید:

«پنج چیز است که تا جمع نگردد با هم
هست خطاط شدن نزد خرد امر محال
دقت طبع و وقوفی ز خط و قوت دست
طاقت محنت و اسباب کتابت به کمال»
طبیعی است که خوب شروع کردن، خوب شاگردی کردن و پژوهش کردن در حوزه خوشنویسی به معنای واقعی کلمه در رسیدن به کمال خوشنویسی لازم و موثر هستند.

این خوشنویس کرمانی که در همان شهر نیز ساکن است تصریح کرد: تمام استادان مطرح در محضر بزرگان خوشنویسی شاگردی کرده‌اند و استاد احصایی شاید به مانند دیگران نزد اساتید خاصی به مدت زمانی طولانی شاگردی نکرده باشد ولی مطالعاتی که در آثار قدما و کتابت‌ها و کتبه‌ها کرده، توانایی به ایشان داده که با مدد از جوهره‌ی وجودی هنر بتواند آثار نو و سرشار از خلاقیت را خلق کند. او به معنای واقعی هنر جوی تاریخ خوشنویسی بوده است.

وی مهمترین وجه مشترک همه بزرگان را شاگردی کردن در محضر استادان بزرگ دانست و عنوان کرد: از جمله استادان بزرگ خوشنویسی

گروه هنر: احصایی هنرمندی است که در فضای اسلامی زندگی می‌کند، با این نوع تفکر دست به خلق می‌زند، با ایمان خالص سراغ خلق اثر می‌رود و شناخت خوبی از این حوزه دارد، بنابراین همه آثارش رگه‌هایی از تفکر دینی و معنویت دارند.

«علیرضا هاشمی نژاد» پژوهشگر در حوزه هنرهای سنتی و خوشنویسی، سلسله مصاحبه‌هایی را در طول دو سال گذشته با استاد احصایی انجام داده و قرار است مجموع این مصاحبه‌ها پس از تدوین نهایی در اوایل سال ۸۸ به صورت کتاب چاپ شود. این سلسله گفت‌وگوها با پیشنهاد و حمایت فرهنگستان هنر انجام شده و به زیر طبع آراسته خواهد شد، همین امر زمینه گفت‌وگوی خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) را با علیرضا هاشمی نژاد موجب شد. ماحصل این گفت‌وگورا از نظر می‌گذرانید.

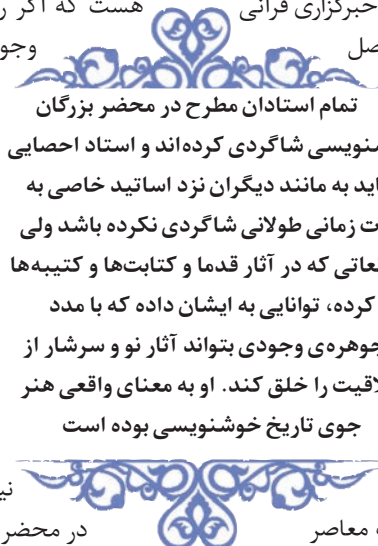
هاشمی نژاد درباره نحوه آشنایی خود با استاد احصایی چنین آغاز سخن کرد: از دوره ابتدایی و راهنمایی از طریق کتاب‌های درسی با نام استاد احصایی آشنا بودم و از زمانی که به صورت جدی خوشنویسی را آغاز کردم، نام احصایی از اولین نام‌های آشنا در عرصه خوشنویسی برایم بود.

وی افزود: در آن زمان استاد احصایی به صورت کلاسیک در انجمن خوشنویسان ایران

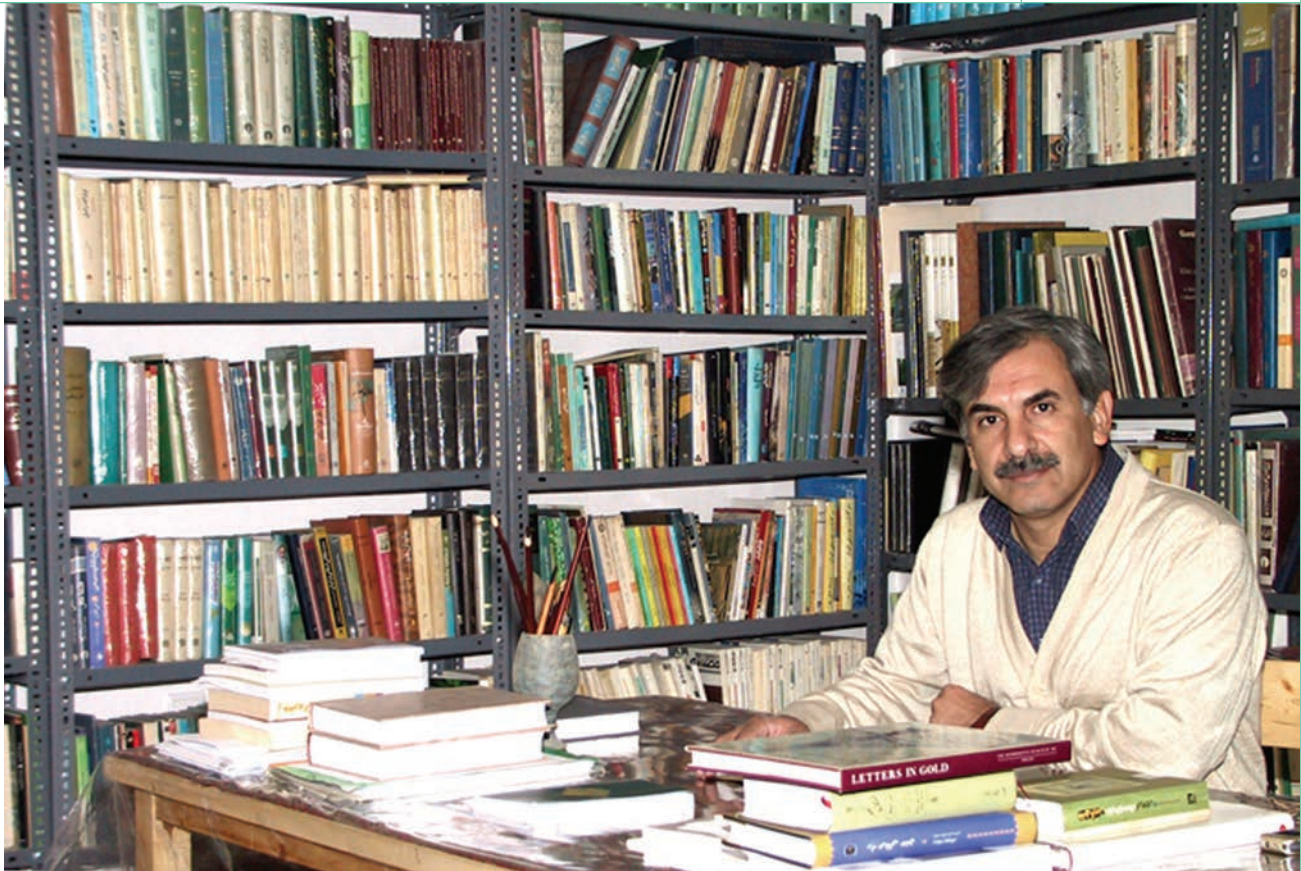
تدریس نمی‌کرد و من دورادور با او آشنا بودم اما فعالیت‌های ایشان را به عنوان یکی از هنرمندان بزرگ معاصر

ایران پیگیری میکردم. بعد از حضور مشترک با ایشان در کنگره بین‌المللی «لوح تالوح» که در سال ۱۳۸۴ در تهران برگزار شد، ارتباط ما تنگاتنگ شد تا سرانجام به آغاز گفت‌وگویی تخصصی درباره هنر خوشنویسی انجامید و قرار است که این ماحصل این مصاحبه نیز مانند مصاحبه‌ای که با «آیدین آغداشلو» داشتیم به صورت کتاب چاپ شود.

در این قسمت از مصاحبه خبرنگار ما این پرسش را مطرح کرد که بیشتر خوشنویسان به تکنیک‌ها و فنون خوشنویسی تسلط دارند،

می‌شود و خوشنویس از آنچه که آموخته به یاری قوه خلاقه اثر جدیدی می‌آفریند.

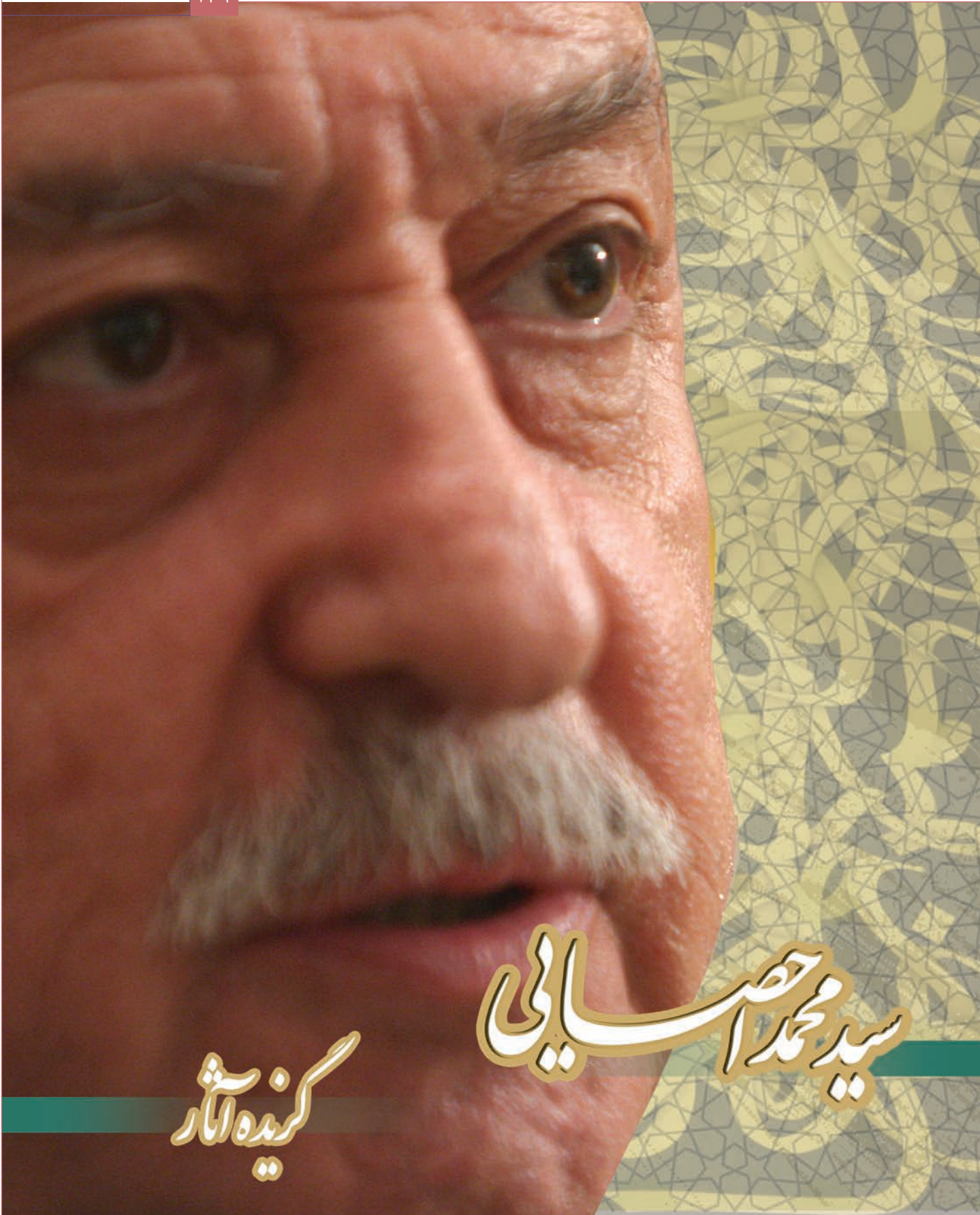
هاشمی نژاد در پاسخ به پرسش خبرنگار ایکنامینی بر این که تعریف شما از هنر اسلامی چیست، گفت: از هنر اسلامی تعاریف متعددی ارایه شده است. یک تعریف، هنر اسلامی را مجموع آثاری می‌داند که در حوزه جغرافیای اسلام به وجود آمده و تعریف دیگر هنر اسلامی را مجموع آثاری می‌داند که متأثر از فرهنگ و تفکر اسلام در هنر است که لازمه‌اش داشتن ایمان و اسلام و یا تاثیر از تعالیم دینی بودن است که وجود این مقدمات را نزد هنرمند، شرط رسیدن به تولید اثری مداند که میشود آن اثر با صفت هنر اسلامی شناساند.

کارشناس امور هنری دانشگاه شهید باهنر ادامه داد: معمولاً اروپاییان هنر اسلامی را با تعریف اول می‌شناسند. اما در توضیح هنر اسلامی اشاره به این نکته شاید راه گشا باشد، در رساله‌های قدیمی خوشنویسی آمده که اگر خوشنویس نتواند در درون به صافی برسد و حضور امر مقدس را درک کند هرگز نمی‌تواند اثری که در دیگران موثر باشد خلق کند چون از طریق صافی کردن درون است که خوشنویس می‌تواند صفت خلاقه خداوند را دریافت کند زیرا خلق، مخصوص خداوند است و اگر کسی به خداوند نزدیک شود می‌تواند از آن صفت بهره برده و خدایی شود و ما این قضیه را در هنر اسلامی داریم بنابراین یکی از تعاریف هنر اسلامی این است که بتوانی با این ارتباط (ارتباط با خداوند) به خلاقیت برسی.

میرعماد است. او هر جا خط خوشی دیده، سرمشق کرده. آموختن فنون و دلدادگی شرط اول است و شرط بعدی جوهره‌ای است که در خود فرد است و به مدد مجموع این دو شرط، خوشنویس می‌تواند از عناصری که در اختیارش است، بهره برده و به معنی واقعی به استادی برسد.

هاشمی نژاد که خوشنویس را از سال ۱۳۶۴ با استاد اخوین و استاد کابلی در انجمن خوشنویسان ایران آغاز کرده، اظهار کرد: دو اصل «صفا و شأن» در هنر خوشنویسی اصولی هستند که ابعاد زیبایی شناسی خوشنویسی را در بر می‌گیرند و در واقع حکایت‌گر بحث خلاقیت در خط هستند. اصل صفا برمی‌گردد به تاثیری که عرفان در خوشنویسی دارد. اگر درون خوشنویسی صافی نباشد هرگز نمی‌تواند به مرحله‌ای برسد که شأن در خطش دیده شود. او ابتدا درون را صاف می‌کند و در نتیجه آماده درک نور و زیبایی از عالم الهی می‌شود. این اصل متأثر از این آموزه عرفانی است که، علمایینه ای بی صیقل بود، صیقلی می‌خواست تا روشن گردد. هست کسی صافی و زیبا نظر / تا بکند جانب بالا نظر

وی افزود: در هنرهای اسلامی به طور کلی و در خوشنویسی به طور خاص خلاقیت از طریق درک منبع فیض که خداوند است حاصل می‌شود، بنابراین در مرحله صفا خوشنویس آماده پذیرش می‌شود و البته شاگردی کردن، او را در این مرحله یاری می‌کند، این مساله در تمامی هنرهای سنتی که متأثر از مبانی الهی حاکم بر جامعه هستند مشترک است. مرحله بعدی شناختی است که در اثر ممارست حاصل

سید محمد حسینی

کننده آثار

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَلَا تَقْرَبُوا

وَأَرْكَرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ
إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ
قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ
بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا

